TÜRKÇE KONUŞANLAR İÇİN JAPONCA DİL BİLGİSİ

トルコ語を話す人のための日本語文法

A. Mete TUNCOKU　　HAYAŞİ Tooru

Ali KAŞ'ın yardımı ile

Bu kitap, The Japan Foundation, Assistance to Japanese Language Teaching Materials Programı'nın yardımı ile yayınlanmıştır.

Biblio Limited Yayınları: 16
Birinci Basım: Temmuz 1989

Baskı: K Print, Tokyo · printed in Japan
Word Processor: KOA-TechnoMate
Printer: Kyocera L-880S

Copyright © 1989
Bu kitabın yayın hakları ·
A.Mete TUNCOKU ve HAYAŞİ Tooru'nundur.

Biblio Limited
2-2-12 Misaki-cho, Chiyoda-ku
101 Tokyo
tel. 03-263-7189

ISBN4-8286-0016-7 C3081

ÖNSÖZ

Türkiye'de Japonya ve Japonca'ya duyulan ilgi özellikle son yıllarda hızla artmaktadır. Büyük şehirlerde Japonca kursları düzenlenirken, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi bünyesinde 1984 yılında kurulan *Japon Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı* da eğitim vermektedir. İki ülke arasında giderek yoğunluk kazanan ekonomik, siyasal ve kültürel ilişkiler bu ilginin gelişmesinde etkili olmaktadır.

Ancak, Japonca'ya ilgi duyup bu dili öğrenmek isteyen Türkler için Türkçe açıklamalı sözlük, ders kitabı veya Japon dilinin yapısını ve temel özelliklerini işleyen bilimsel çalışmaların henüz bulunmayışı, uygulamada büyük sıkıntı yaratmakta, duyulan ihtiyaç artan ilgiyle birlikte her geçen gün daha da artmaktadır. Bugün kullanılan kitaplar genelde İngilizce veya İngilizce'den çevrilmiş olup, açıklamalar Japonca ve İngilizce karşılaştırılarak yapılmaktadır. Böyle olunca da doğaldır ki, bu kitaplar sadece İngilizce bilenlere yararlı olabilmektedir.

Çalışmamıza başlarken hareket noktamız bu oldu. Diğer bir deyişle amacımız, Japonca öğrenmek veya bu dil hakkında genel bilgi edinmek isteyen Türklere, Japon dilinin temel kurallarını ve özelliklerini, Türkçe ile karşılaştırarak örneklerle açıklayan bir kitap hazırlamaktır. Bu nedenledir ki çalışmamız özünde, ders kitabı olmaktan çok, yardımcı kitap olarak okuyucuya yararlı olacaktır kanısındayız.

Kitapla ilgili çalışmalarımıza 1987 yılında Tokyo Yabancı Diller Üniversitesi, Asya Afrika Dil ve Kültürlerini Araştırma Enstitüsü'nde başlayıp, ilk taslağı aynı yıl sonuna doğru hazırladık. Doçent Dr. Ali KAŞ çalışma metninin günümüz Türkçesine göre düzgün ve daha kolay anlaşılabilmesi için gerekli bütün düzeltmeleri yaptı. Doçent Dr. Kaya CAN ve Doçent Dr. Pulat OTKAN, çalışmanın geneli üzerinde görüşlerini bildirdi. Sonuçta metin, bu görüş ve düzeltmelerin ışığında yeniden yazılarak son şeklini aldı. Metnin son kontrolünde Kâmil TOPLAMAOĞLU, indeksi hazırlamada SAWADA Şigeno büyük yardımda bulundular.

Yukarıda belirttiğimiz gibi, kitabımızın bir özelliği, Japonca'yı Türkçe ile karşılaştırarak açıklamaktır. Bu yüzden, sadece Japonca ile değil, Türkçe ile ilgili sağlam bilgilere de ihtiyacımız vardı. Bu hususta, başta Prof. Dr. Muharrem Ergin olmak üzere, İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü hocalarının verdikleri bilgiler, kitabımızın temelini oluşturdu diyebiliriz.

Kuşkusuz bu kitabın yayınlanmasında da çeşitli kurum ve kişilerin büyük yardım ve desteğini gördük. *The Japan Foundation* (Japon Vakfı)'nın bize yaptığı malî yardım, sıkışık bütçemizi son derece rahatlattı. *Biblio* Kitabevi sahibi sayın KAWAMURA Mitsuo da, hiç kâr getirmeyecek teklifimizi severek kabul etti. Türkiye-nin Japonya Büyükelçisi sayın Umut ARIK başta olmak üzere Türk Büyükelçiliği mensupları da ilgi ve yardımlarını esirgemediler.

Gösterdiğimiz bütün titizlik ve dikkatlere rağmen, çalış-mamızda genelde eksiklikler ve hatalar kalmış olabilir. Amacımız ileride kitabı geliştirerek ve eksiklerini tamamlayıp yeniden hazırlamaktır. İleteceğiniz eleştiriler ve görüşler bize bu görevimizde çok yardımcı olacaktır.

Ankara-Tokyo, Mayıs 1989

A. Mete TUNCOKU HAYAŞİ Tooru

GENEL AÇIKLAMALAR

1. Japonca örnekleri, Japon harfleriyle birlikte, Türk Alfabesi'ne dayanan bir transkripsiyon ile de gösterilmiştir. Ancak bu transkripsiyon, İngilizce yazılan Japonca sözlük ve dil bilgisi kitaplarında yaygın olan *Hepburn sistemi* ile aynı değildir. Aralarındaki farklar için kitabın 4. ve 16. sayfasına bakınız.

2. Kitapta bölüm ve kısımları gösteren işaretler, şu şekilde kullanılmıştır:

   A., B., C., D., ...
   1., 2., 3., 4., ...
   a), b), c).,d) ...

3. Kitapta mümkün olduğu kadar kısaltmalar kullanmamaya çalıştık. Kullanmak zorunda kaldığımız kısaltmalar şunlardır:

   bk. Bakınız.
   vd. ve devamı (gösterilen sayfa ve bir sonraki sayfa)
   vdd. ve devamının devamı (gösterilen sayfa ve sonraki sayfalar)
   vb. ve benzerleri

4. Japonca'daki san eki, hem erkek hem kadın isimlerden sonra kullanılabildiği için, hem de genellikle soyadının sonuna geldiği için, Türkçe'ye "sayın" şeklinde çevirdik. Ancak san eki, kibarlık açısından Türkçe'deki "sayın"dan çok "bey" ve "hanım"a benzemektedir.

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM: *TELAFFUZ VE YAZI SİSTEMİ* 1

1. TELAFFUZ 3

A. TÜRKÇE VE JAPONCA'DA HECE YAPILARI 3
B. JAPONCA HECE TABLOSU 4
C. KELİMEDEKİ VURGU 7
D. /İ/ VE /U/ ÜNLÜLERİNİN DÜŞMESİ 8

2. YAZI SİSTEMİ 10

A. JAPONCA'DA KULLANILAN YAZI SİSTEMLERİ 10
B. HİRAGANA 11
C. KATAKANA 12
D. ÇİFT ÜNSÜZLERİN YAZILIŞI 13
E. JAPONCA'DA BULUNMAYAN BAZI HECELERİN YAZILIŞI 14
F. KANCİ (Çin Yazı Sistemi) 14
G. İŞARETLER 16
H. *ROOMA-CI* (LATİN ALFABESİ) 16

İKİNCİ BÖLÜM: *TEMEL İFADELER* 17

3. FİİLLER 19

A. JAPONCA FİİLLERLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER 19
B. FİİLLERİN DÖRT TEMEL ÇEKİM ŞEKLİ 20
C. FİİLLERİN ÇEKİMLERİNE GÖRE ÜÇ GRUBU 21
D. FİİLLERİN GRUPLARINI BULURKEN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN NOKTALAR 27
E. FİİLLERİN YÜKLEM (PREDİKAT) ŞEKİLLERİ 27
1. Düz ve kibar Konuşma Şekilleri 27
2. Fiillerin Şimdiki ve Geçmiş Zamanları (Olumlu ve Olumsuz Şekilleri) 28
a) Düz Konuşma Şekilleri 28
b) Kibar Konuşma Şekilleri 28
c) Şimdiki ve Geçmiş Zaman Ekleri ve Örnekleri ... 29

3. Fiillerin Süreklilik Kipi 31
a) Çekimi 31
b) Japonca Süreklilik Şeklinin Belirttiği Anlam .. 31
4. Emir Kipi 33
a) Kibar ve Nazik Emir Şekli (Rica) 33
b) Kibar Ancak Zorlayıcı Emir Şekli 33
c) Kaba Emir Şekli 33
d) Kibar ve Nazik Emrin Olumsuzu 34
e) Kibar Ancak Zorlayıcı Emrin Olumsuzu 34
f) Kaba Emrin Olumsuzu 35
g) Fiillerin Emir Şekilleri (Özet) 36
5. İstek Kipi 36
a) İstek Kipinin Düz Söylenis Şekli 36
b) İstek Kipinin Kibar Söylenis Şekli 37
c) Japonca İstek Kipinin Kullanılışı 37
F. FİİLLERİN SORU ŞEKLİ 38
G. ULAÇLAR (GERUNDİUMLAR) 39
1. /-(Y)ip/ Ulacının Karşılığı Olan Japonca Ulaç Şekli (Te Şekli) 39
2. Te Şeklinin Olumsuzu 41
3. /-(Y)erek/ Ulacının Karşılığı Olan Japonca Ulaç Şekli 42
4. /-(Y)e ... -(y)e/ Ulacının Karşılığı Olan Japonca Ulaç Şekli 43
5. Fiillerin Şart Şekilleri 44
a) Birinci Şart Şekli (Eba Şekli) 44
b) İkinci Şart Şekli (Nara Şekli) 45
c) Üçüncü Şart Şekli (Tara Şekli) 47
H. ORTAÇLAR (PARTİSİPLER, SIFAT-FİİLLER) 48

4. SIFATLAR 50

A. TÜRKÇE VE JAPONCA SIFATLAR 50
1. Benzer Noktalar 50
2. Farklı Özellikler 50
B. JAPONCA SIFATLARIN ÇEKİMLERİNE GÖRE İKİ AYRI TİPİ (İ-SIFATLAR VE NA-SIFATLAR) 51
C. SIFAT ÇEKİMLERİNİN TEMEL ŞEKİLLERİ 52

D. İ-SIFATLAR 53
1. İ-Sıfatların Düz Konuşma Şeklinde Yüklem Olarak Kullanılışı 53
a) Şimdiki Zamanın Olumlu Düz Konuşma Şekli 53
b) Şimdiki Zamanın Olumsuz Düz Konuşma Şekli 54
c) Geçmiş Zamanın Olumlu Düz Konuşma Şekli 54
d) Geçmiş Zamanın Olumsuz Düz Konuşma Şekli 55
2. İ-Sıfatların Kibar Yüklem Olarak Kullanılışı 56
a) Şimdiki Zamanın Olumlu Kibar Konuşma Şekli 56
b) Şimdiki Zamanın Olumsuz Kibar Konuşma Şekli ... 56
c) Geçmiş Zamanın Kibar Konuşma Şekli 57
3. İ-Sıfatların İsimleri Tamlamada Kullanılışı 57
E. NA-SIFATLAR 59
1. Na-sıfatların Düz Konuşma Şeklinde Yüklem Olarak Kullanılışları 59
a) Şimdiki Zamanın Düz Olumlu Şekli 59
b) Şimdiki Zamanın Düz Olumsuz Şekli 59
c) Geçmiş Zamanın Düz Olumlu ve Olumsuz Şekilleri .. 59
2. Na-Sıfatların Kibar Konuşma Şeklinde Yüklem Olarak Kullanılışı 60
a) Şimdiki Zaman Şekilleri 60
b) Geçmiş Zaman Şekilleri 61
3. Na-Sıfatların İsim Netelemede Kullanılışı 62
F. İ-SIFATLAR VE NA-SIFATLARIN ÇEKİM ŞEKİLLERİ (ÖZET) ... 63
G. SIFATLARDA KARŞILAŞTIRMA 64
H. SIFATLARIN YAN YANA KULLANILMASI 65

5. İSİMLER VE ZAMİRLER 66

A. İSİMLER 66
1. İsimler Yüklemin Anlamını Tamamlamak İçin Kullanılırlar 66
2. İsimler Yüklem Olarak Kullanılırlar 66
B. ŞAHIS ZAMİRLERİ 68
C. İŞARET KELİMELERİ (ZAMİR, SIFAT VE ZARFLARI) 68
1. İşaret Kelimelerinin Çeşitleri 68
2. İşaret Kelimelerinin Kullanılışları 69
3. İşaret Kelimelerinin Ayırımı 71

6. BİLDİRME EDATI: DA VE DESU 72

A. BİLDİRME EDATININ BAŞLICA ÇEKİM ŞEKİLLERİ 72
B. BİLDİRME EDATININ OLUMSUZ ŞEKLİ 73
1. Düz Olumsuz Şekli 73
2. Kibar Olumsuz Şekli 74
C. BİLDİRME EDATININ KULLANILIŞI 74
1. Yüklem Görevli İsimlerden Sonra Kullanılışı 74
2. Yüklem Görevli Na-sıfatlardan Sonra Kullanılışı .. 75
3. Yüklem Görevli İ-sıfatlardan Sonra Kullanılışı ... 75
4. Fiillerden Sonra Kullanılışı 76
D. *NO DESU (NO DA)* 78
1. *No desu (No da)*'nın Kullanılışı 78
2. *No desu (No da)*'nın Soru Zarflarıyla Kullanılışı .. 79
3. İsimler ve *No desu (No da)* Arasına Konulan /Na/ Hecesi 80
4. *No desu(No da)*'nın Konuşma Dilindeki kısaltılmaları 81

7. ÖZEL FİİLLER 82

A. *ARU* VE *IRU* FİİLLERİ 82
1. *Aru* ve *Iru* Fiillerinin Önemi 82
2. *Aru* ve *Iru* Fiillerinin Çekim Özellikleri 82
3. *Aru* ve *Iru* Fiilleri Arasındaki Farklar 83
4. *Iru* Fiili Yerine *Aru* Kullanılabilen Durumlar 84
5. *Aru* ve *Iru*'nun Kullanılışı 85
B. *NARU* FİİLİ 86
1. *Naru* Fiilinin Çekimi ve Anlamı 86
2. *Naru* Fiilinin Kullanılışı 86
C. *SURU* FİİLİ 88
1. *Suru* Fiilinin Çekim Özelliği 88
2. *Suru* Fiilinin Kullanılışı 88

8. HAL EDATLARI VE AYIRICI EDATLARI 90

A. EDATLARIN TEMEL FONKSİYONLARI 90
B. EDATLARIN ÇEŞİTLERİ 91

C. HAL EDATLARI 93
1. *O* Edatı 93
a) Temel Fonksiyonları 93
b) Yer Değiştirme Bildiren Fiiller ve *O* Edatı 94
c) Bir Yerden Çıkış Hareketini Belirleyen *O* 95
d) *O* Edatının Japonca Yazılışı 95
2. *De* Edatı 96
a) Yer Belirlemede Kullanılışı 96
b) Araç ve Gereç Belirlemede Kullanılışı 96
c) Hareketin Yapılış Şeklini Göstermede Kullanılışı 97
d) Sebep Belirtmede Kullanılışı 97
e) Zaman ve Değer Belirlemede Kullanılışı 98
3. *Ni* Edatı 98
a) Fiilin Belirttiği Hareketin Yönünü Göstermede Kullanılışı 98
b) Yer Belirtmede Kullanılışı 99
c) Saat,Ay ve Haftanın Gününü Belirtmede Kullanılışı 99
d) Duygu ve Düşüncelerin Nedenini Belirtmede Kullanılışı 100
e) Amaç Belirtmede Kullanılışı 100
4. *E* Edatı 101
5. *To* Edatı 102
6. *Kara* Edatı 103
7. *Yori* Edatı 104
8. *Made* Edatı 104
9. *No* Edatı 105
10. *Ga* Edatı 109
11. Hal Edatlarının Kullanılışları (Özet) 111
D. AYIRICI EDATLAR 112
1. *Wa* Edatı 113
a) Ana Konuyu Belirtmede Kullanılışı 113
b) Karşılaştırma Yaparken Kullanılışı 115
c) *Wa* Edatının Yazılışı 116
2. *Mo* Edatı 116
3. *Demo* ve *Sae* Edatları 117
4. *Koso* Edatı 119
5. *Dake* ve *Şika* Edatları 119
6. *Bakari* Edatı 120
7. *Nado* Edatı 121
E. İSİMLERİ BAĞLAYAN EDATLAR 122
1. *To* Edatı 122
2. *Ya* Edatı 123
3. *Ka* Edatı 123

9. SAYILAR 124

A. TEMEL SAYI SİSTEMİ (Çince Kökenli Sayılar) 124
B. ASIL JAPONCA SAYILAR 128
C. SAYILARLA BİRLİKTE KULLANILAN BİRİMLER 129
1. Birinci Gruptaki Birimler 129
a) *Heya* <oda> 129
b) *Tsubu* <zerre, tane, damla> 130
c) *Hako* <kutu> 130
d) *Kire* <dilim> 130
e) *Taba* <deste, demet> 131
f) *Sara* <tabak> 131
g) *Mune* <ev, bina> 131
h) *Kumi* <takım, küme, grup> 132
i) *Tsubo* (alan ölçüsü birimi) 132
j) *Hukuro* <torba> 132
k) *Ban* <gece> 132
2. Ses Değişmesine Uğramayan İkinci Grup Birimler ... 133
a) *Dai* (Makinaları sayarken kullanılır) 133
b) *Mai* (Kağıt, mekdil gibi ince maddeleri sayarken kullanılır) 133
c) *Do* <defa> 133
d) *Bai* <kere, misli> 134
e) *Byoo* <saniye> 134
f) *Meetoru* <metre> 134
g) *Ban* <numara> 134
h) *En* (Japon parasının birimi) 134
i) *Cikan* <saat(zaman süresi olarak)> 134
3. Ses Değişmesine Uğrayan İkinci Grup Birimler 135
j) *Ko* <tane> 135
k) *Kai* <kere, defa> 135
l) *Satsu* (Kitap, defter gibi maddeleri saymak için kullanılır) 136
m) *Sai* <yaş> 136
n) *Too* <baş (büyük hayvanları sayarken kullanılır)> 136
o) *Çaku* (Elbise sayılarını belirtirken kullanılır) 137
p) *Hon* (Ağaç, kalem gibi uzun cisimleri saymak için kullanılır) 137
q) *Hai* (Bardak, fincan, tas, kova gibi bir kabı dolduracak kadar miktar belirtirken kullanılır) 137
r) *Hiki* (Kedi,köpek gibi küçük hayvanlarla balıklar ve böcekleri saymak için kullanılır) 138
s) *Hun* <dakika> 138
t) *Wa* (Kuşların sayılarını belirtirken kullanılır) 138
u) *Soku* (Ayakkabıları sayarken kullanılır) 139

v) *Ken* (Evlerin sayılarını belirtirken kullanılır) 139
w) *Kai* (Ev veya binaların katlarını belirtmede kullanılır) 139
4. Kurallara Uymayan Birimler 140
x) *Ri* ve *Nin* <kişi> 140
y) *Niçi, Ka* <gün> 140
z) *Tsuki, Kagetsu; Gatsu* <ay> 141
D. SAYILARIN KULLANILIŞLARI 142

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: *KARIŞIK İFADELER* (Temel İfadeleri Geniştiren Unsurları) 143

10. YARDIMCI FİİLLER VE SIFATLAR 145

A. YARDIMCI FİİL VE YARDIMCI SIFATIN GÖREVLERİ 145
B. MASU ŞEKLİNİN GÖVDESİNE EKLENEN YARDIMCI FİİLLER VE SIFATLAR 146
1. *Tai* <-mek istemek> 146
2. *Yasui* <-mesi kolay> 147
3. *Nikui* <-mesi zor> 147
4. *Hacimeru* <-meye başlamak> 148
5. *Owaru* <-meyi bitirmek> 148
6. *Tsuzukeru* <-meye devam etmek> 149
7. *Sugiru* <fazla ...> 149
8. *Soo desu (da)* <-(y)eceğe benzemek> 150
C. FİİLİN TE ŞEKLİNE EKLENEN YARDIMCI FİİL VE SIFATLAR .. 150
1. *İru* <-(i)yor> 151
2. *Aru* 152
3. *Oku* 153
4. *Şimau* <-miş olmak> 154
5. *Miru* <-meyi denemek> 155
6. *Kuru* 155
7. *İku* 156
8. *Kudasai* <lütfen ... -(y)in> 157
9. *Hoşii* <-mesini(-menizi vb.) istemek> 158
10. *Wa ikenai (Wa ikemasen)* ve *Wa naranai (narimasen)* <-mek yasak> 158
11. *Mo ii (Mo ii desu)* <-mek de mümkün> 159
12. Fiilin Te Şekline Eklenen Başka Yardımcı Fiiller .. 160

D. FİİLLERİN BAŞKA ÇEKİM ŞEKİLLERİNE EKLENEN YARDIMCI FİİL VE SIFATLAR 160
1. *Koto ga dekiru (dekimasu)* <-(y)ebilmek> 160
2. *Tokoro da (desu)* <-mek üzeredir> 161

11. DÜZ CÜMLEYE EKLENEN YARDIMCI SIFATLAR 162

A. DÜZ CÜMLELERİN TÜMÜNE DOĞRUDAN EKLENEBİLEN YARDIMCI SIFAT: *SOO DA (DESU)* <-miş> 162
1. Anlam ve Kullanılışı 162
2. Görünüş Anlatan *Soo da (desu)* ve Rivayet Anlatan *Soo da (desu)* 163
B. CÜMLE SONUNDAKİ *DA*'YI *NA* VEYA *NO* YAPTIKTAN SONRA EKLENEN YARDIMCI SIFATLAR 164
1. *Yoo da (desu)* <...gibi, -(y)e benzer> 164
2. *Hazu da (desu)* <...olsa gerek> 166
3. *Tsumori da (desu)* <-mek niyetinde> 167
C. CÜMLE SONUNDAKİ *DA*'YI KALDIRDIKTAN SONRA EKLENEN YARDIMCI SIFATLAR 168
1. *Raşii (desu)* <...gibi gözüküyor> 168
2. *Mitai da (desu)* <-(y)e benzemek, ...gibi> 169
3. *Daroo (Deşoo)* <herhalde...> 170

12. GEÇİŞLİ VE GEÇİŞSİZ FİİLLER 172

A. TÜRKÇE VE JAPONCA'DAKİ FİİLLERDE GEÇİŞLİLİK VE GEÇİŞSİZLİK 172
B. KÖKLERİ AYNI OLAN GEÇİŞLİ VE GEÇİŞSİZ FİİLLER 173

13. EDİLGEN (PASİF) CÜMLELER 178

A. FİİLİN EDİLGEN ŞEKLİ 178
1. Türkçe ve Japonca Edilgen Fiiller 178
2. Japonca'daki Edilgen Fiillerin Türetilişi 179
a) Birinci Grup Fiillerin Edilgen Şekli 179
b) İkinci Grup Fiillerin Edilgen Şekli 180
c) Üçüncü Grup Fiillerin Edilgen Şekli 180
B. EDİLGEN FİİLLERİN ÇEKİLİŞİ 181
C. ETKEN (MALUM) VE EDİLGEN (PASİF) CÜMLELERİN KARŞILAŞTIRILMASI 182

D. ÖZNEYİ OLUMSUZ YÖNDE ETKİLEYEN EDİLGEN CÜMLELER 183
1. Normal Edilgen Cümlelerden Farklılıklar 183
2. Asıl Özne ve Olumsuz Yönde Etkilenen Özne 183
3. Özneyi Olumsuz Yönde Etkileyen Edilgen Cümlelerdeki Fiillerin Özelliği 184

14. ETTİRGEN (FAKTİTİF) CÜMLELER 186

A. TÜRKÇE'DE ETTİRGEN CÜMLELER 186
1. Geçissiz Fiilden Türetilen Ettirgen Fiilli Cümleler 186
2. Geçişli Fiilden Türetilen Ettirgen Fiilli Cümleler 187
B. JAPONCA'DA ETTİRGEN CÜMLELER 187
C. JAPONCA'DA FİİLLERİN ETTİRGEN ŞEKİLLERİ 188
1. Birinci Grup Fiillerin Ettirgen Şekilleri 188
2. İkinci Grup Fiillerin Ettirgen Şekilleri 189
3. Üçüncü Grup Fiillerin Ettirgen Şekilleri 189
D. JAPONCA'DA ETTİRGEN FİİLLERİN ÇEKİLİŞİ 190
1. Ettirgen Fiillerin Temel Dört Şekli 190
2. Ettirgen Fiillerin Edilgen Şekilleri 190
E. JAPONCA ETTİRGEN CÜMLELERDE ASIL ÖZNENİN GÖSTERİLİŞİ.. 191
1. Türkçe'ye Benzer Noktalar 191
2. Türkçe'de Bulunmayan Bir Özellik 192
F. İZİN VERME ANLAMINI TAŞIYAN ETTİRGEN CÜMLELERİ 193

15. YETERLİLİK (İKTİDARLIK) BİLDİREN CÜMLELER 194

A. *KOTOGA DEKİRU (DEKİMASU)* 194
B. FİİLLERİN YETERLİLİK ŞEKİLLERİ 195
1. Birinci Grup Fiillerin Yeterlilik Şekilleri 195
2. İkinci Grup Fiillerin Yeterlilik Şekilleri 196
3. Üçüncü Grup Fiillerin Yeterlilik Şekilleri 197
4. *Kiru* ve *Miru* Fiillerinin Yeterlilik Şekilleri 198
C. FİİLİN YETERLİLİK ŞEKLİYLE YAPILAN YETERLİLİK CÜMLELERİ 198

16. BİRLEŞİK CÜMLELER 200

A. TÜRKÇE'DE BİRLEŞİK CÜMLELER 200
1. Eşit Görevli Basit Cümlelerin Birleştirilmesi 200
2. Eşit Görevli Olmayan İki Basit Cümlenin Birleştirilmesi 201
B. JAPONCA'DA BİRLEŞİK CÜMLELER 202
1. Eşit Görevli Basit Cümlelerin Birleştirilmesi 202
a) *Soşite* <ve> 202
b) *Sorekara* <ondan sonra> 203
c) *Suruto* <öyle olunca, o zaman, derken> 203
d) *Şikaşi* <fakat, ama> 204
e) *Tokoroga* <ama, ne var ki, ancak ne var ki> 204
f) *Soretomo* <yoksa> 205
2. Eşit Görevli Olmayan İki Basit Cümlenin Birleştirilmesi 205
a) Masu Şeklindeki Fiillerden Yapılan Ulaçlar 206
b) Te Şekli (De Şekli) <-(y)ip> 206
c) Te Şekli + *Kara* <-dikten sonra> 207
d) Te Şekli + *Mo* <-se de, -se bile> 208
e) *Tara* <-diyse, -se, -(y)ince> 208
f) *(No) nara* <-se, ...doğru ise> 210
g) *Eba* <-se> 212
h) *To* <-(y)ince, ... ise> 213
i) *Nagara* <-(y)erek> 213
j) *Ga* <ama> 214
k) *keredo(mo)* <ama> 215
l) *Noni* <ama, -(y)e rağmen> 216
m) *(Na) node* <-diği (-diğim, -diğiniz vb.) için>... 216
n) *Kara* <... yüzünden> 217
o) *Toki* <-diği (-diğim, -diğiniz vb.) zaman> 217
p) *Toki ni* <... iken> 218
q) *Aida* <-diği (-diğim, -diğiniz vb.) sürece> 219
r) Zaman ve Süre Gösteren Diğer Birleşik Cümleler.. 220
3. Bağlama Edatları ve Ulaçlar (Özet) 221

17. CÜMLE SONU EDATLARI 222

1. *Ka* Edatı 222
2. *Ne* Edatı 222
3. *Wa* Edatı 223
4. *No* Edatı 224
5. *Yo* Edatı 224
6. Diğer Cümle Sonu Edatları 226

18. SAYGI DİLİ 228

A. JAPONCA'DA *YAKIN ÇEVRE* VE *YABANCI ÇEVRE* 228
B. JAPONCA'DA "VERMEK" VE "ALMAK" FİİLLERİ 229
C. SAYGI DİLİNDEKİ ÜÇ AYRI İFADE ŞEKLİ 231
D. SAYGILI İFADELER 231
1. Fiillerin Saygılı Anlatım Şekli 231
a) *O- ... ni narimasu (naru)* 231
b) *O- ... kudasaimasu (kudasaru)* 232
c) Kural Dışı Saygılı Anlatım Şekilleri 233
d) Saygılı Anlatım Şekli Olarak Kullanılan Edilgen Şekli 234
2. İsimlerin Saygılı Anlatım Şekli 234
a) Kişileri Belirten Kelimelerin Saygılı Anlatım Şekilleri 234
b) *O-, Go-* 235
E. ALÇAK GÖNÜLLÜLÜK BİLDİREN İFADELER 236
1. Alçak Gönüllülük Bildiren İfadelerin Kullanılışı .. 236
2. Fiilin Alçak Gönüllülük Bildiren Şekilleri 236
F. KİBAR KONUŞMA ŞEKİLLERİ 239
1. Düz ve Kibar Konuşma Şekilleri 239
2. Düz ve Kibar Konuşma Şekilleriyle Saygılı İfadeler Arasındaki Fark 239
3. Düz ve Kibar Konuşma Şekilleriyle Saygılı İfadeler Arasındaki İlişki 240
4. Bildirme Edatı *Desu*'nun Çok Kibar Konuşma Şekli .. 241
G. SAYGI DİLİNİN ÖĞRENİLMESİ İÇİN GEREKLİ UNSUR 242

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: *KONUŞMA METNİ* 243

A. SELAMLAŞMA 244
B. TANIŞMA 248
C. AİLE 250
D. İŞ, MESLEK 252
E. HAVA DURUMLARI 254
F. ALIŞVERİŞ 256

İNDEKS 259

1. TELAFFUZ

A. TÜRKÇE VE JAPONCA'DA HECE YAPILARI

Genel olarak her kelime çeşitli seslerden meydana gelir. Bu sesler rastgele sıralanmamış olup, belli gruplardan oluşur. İşte bu ses gruplarına dilbilgisinde hece denilmektedir. Örneğin Türkçe'deki bazı kelimelerin hecelerini kısa çizgiyle ayırırsak şöyle gösterebiliriz:

a-ra-ba
san-dal-ye
va-tan
kalk-mak

Türkçe'deki heceler, "araba" kelimesindeki /a/ hecesi gibi sadece tek bir sesten oluştuğu gibi, "kalkmak" örneğindeki /kalk/ hecesi gibi dört sesten de oluşabilmektedir.

Japonca'daki hece yapısı, Türkçe'ye göre daha yalındır. Japonca kelimeler, çoğu zaman bir veya iki sesten oluşur.

i-e	<ev>
o-o-ki-i	<büyük>
sa-ka-na	<balık>
ko-do-mo-ta-çi	<çocuklar>

Üç sesten oluşan heceler de vardır. Bunların sonunda /n/, /p/, /t/, /ç/, /s/, /ş/ ve /k/ seslerinden biri yer alır. Ancak, /n/ sesi dışında kalan sesler hece sonuna geldiği zaman, bir sonraki hecenin başına mutlaka aynı ses gelmelidir.

Sap-po-ro	<(Japonya'da bir şehir)>
kat-ta	<aldı(m)>
doç-çi	<hangi (taraf)>
kis-sa-ten	<kafe, pastane, kahvehane>
iş-şo-ni	<birlikte>
sak-ka	<yazar>

Buna karşı, /n/ sesinden sonra her hangi bir ses gelebilir.

nin-gen	<insan>
şin-nen	<yeni yıl>
sen-se-i	<öğretmen, hoca, üstad>

Görüldüğü gibi Japonca'da heceler Türkçe'ye oranla daha basit bir şekilde sıralanmaktadır. Bu nedenle, Japonca öğrenmeye başlayan kişi, kelimelerin söyleyiş biçimi üzerinde çalışırken, tek tek sesleri çıkarmak yerine, heceleri öğrenirse, daha kolay ve tutarlı bir yol izlemiş olur.

İşe heceleri öğrenmekle başlamanın bir yararı daha vardır. Japonca'da temel iki alfabe kullanılır: *Hiragana* ve *Katakana*. Bu alfabelerde, harfler bir sesi değil, bir heceyi karşılamaktadır. Bu yüzden aşağıda açıklayacağımız hece tablosu son derece önemlidir.

B. JAPONCA HECE TABLOSU

Japonca heceler, aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

a	ka	ga	sa	za	ta	da	na	ha	ba	pa	ma	ya	ra	wa	n
i	ki	gi	şi	ci	çi	--	ni	hi	bi	pi	mi	--	ri	--	--
u	ku	gu	su	zu	tsu	--	nu	hu	bu	pu	mu	yu	ru	--	--
e	ke	ge	se	ze	te	de	ne	he	be	pe	me	--	re	--	--
o	ko	go	so	zo	to	do	no	ho	bo	po	mo	yo	ro	--	--
	kya	gya	şa	ca	ça	--	nya	hya	bya	pya	mya	--	rya	--	
	kyu	gyu	şu	cu	çu	--	nyu	hyu	byu	pyu	myu	--	ryu	--	
	kyo	gyo	şo	co	ço	--	nyo	hyo	byo	pyo	myo	--	ryo	--	

Tablonun birinci sütununda yer alan /a/, /i/, /u/, /e/, /o/ hecelerinin hepsi ünlü(vokal)dür. Japonca'da başka ünlü yoktur. Uzun ünlüler, kısa iki ünlünün yan yana gelmesi olarak düşünülmelidir. Bunlardan sadece /u/ sesi, özellikle Tokyo şivesinde, bazan Türkçe'nin /ı/ sesine benzer bir şekilde telaffuz edilebilir. Ancak, kitapta bu sesin telaffuzu daima /u/ olarak gösterilecektir.

Kitaptaki Yazılış	Gerçek Telaffuz	Anlam
cugyoo	cıgyoo	<ders>
karui	karıi	<hafif>
deguçi	degıçi	<çıkış>

İkinci ve daha sonraki sütunlarda yer alan heceler, ünsüz(konsonant) artı ünlü yapısındadır. Aynı sütundaki heceler, aynı veya birbirlerine benzer ünsüz taşır ve ünlülerin sıralanışı birinci sütunda yer alan beş ünlünün sıralanışına göre olur. Tablonun alt kısmında yer alan /kya/, /kyu/, /kyo/, /gya/, /gyu/, /gyo/ gibi heceler ise, inceltilmiş (damaksıllaşmış) ünsüzler taşır. (İnceltilmiş ünsüzler Türkçe'de bazan kendilerinden sonra gelen ünlülerin üzerine konulan (^) inceltme işaretiyle gösterilir. Bu tür Türkçe kelimeler yabancı kökenlidir.)

Tabloda da görüldüğü gibi, aynı sütunda yer alan hecelerin ünsüzleri genellikle aynıdır. Ancak, Japonca'da /si/, /zi/, /ti/ ve /tu/ heceleri olmayıp, /si/ yerine /şi/, /zi/ yerine /ci/, /ti/ yerine /çi/ ve /tu/ yerine de /tsu/ heceleri kullanılır. Bu yüzden, /sa/, /za/ ve /ta/ sütunlarında yer alan hecelerin ünsüzleri, öteki sütunlardaki ünsüzlerden farklı olarak, değişiklik göstermektedir.

/Za/ sütunundaki öteki heceleri /za/, /zu/, /ze/ ve /zo/ olarak gösterdik. Ancak, bunların söylenişleri Türkçe'dekinden biraz farklıdır. Bu farkın daha kolayca anlaşılabilmesi için şöyle açıklayabiliriz: Dilimizi sanki /da/, /du/, /de/ ve /do/ hecelerini çıkaracakmışız gibi üst diş etinin arkasına getirelim. Ancak, heceyi söylerken, onu /z/ ile başlayacak şekilde söyleyelim. Yani /da/, /du/, /de/ ve /do/ olarak değil, /dza/, /dzu/, /dze/ ve /dzo/ şeklinde söyleyelim. Böylece Türkçe'deki /za/, /zu/, /ze/ ve /zo/ hecelerine göre daha kuvvetli olan, /dza/, /dzu/, /dze/ ve /dzo/ hecelerini elde etmiş oluruz. /tsu/ hecesini çıkarmak için de aynı yolu izleyebilirsiniz. Yani, dilimizi /tu/ hecesini söyleyecekmiş gibi hazırlayıp, /su/ şeklinde söylersek, /tsu/ hecesini çıkarmış oluruz.

/ha/ sütununda /hu/ olarak gösterdiğimiz hece, konuşma dilinde, çoğunlukla /fu/'ya benzer bir şekilde telaffuz edilmektedir.

/Wa/ sütununda sadece /wa/ hecesi yer almaktadır. Bu hecenin Japonca'daki söyleniş şekli aynı olmamakla birlikte, Türkçe'deki /va/ hecesinin söylenişine benzer. Ancak, Japonca'daki /wa/ sesini, Türkçe'deki /uğa/ sesini bir çarpıda çıkararak elde edebiliriz.

Hece sonunda kullanılan /n/ sesi, /na/, /ni/, /nu/, /ne/ ve /no/ hecelerinden ayrı olarak, tabloda tek başına başka bir sütunda yer almaktadır. Bunun nedeni de, aşağıda gösterildiği gibi, /n/ hecesinin, yerine göre farklı şekillerde telaffuz edilmesidir:

1- Kendinden hemen sonra gelen ünsüz /m/, /p/ veya /b/ ise, /m/ şekline dönüşür.

yon-man	⟶	**yom-man**	<kırk bin>
kan-pa-i	⟶	**kam-pa-i**	<kadeh kaldırma, şerefe!>
san-ba	⟶	**sam-ba**	<ebe>

2- Kendinden hemen sonra gelen ünsüz /n/, /t/, /d/, /z/ veya /r/ ise, /n/ sesi, Türkçe'deki /n/ sesi gibi söylenir.

son-na	⟶	**son-na**	<öyle>
kan-tan	⟶	**kan-tan**	<kolay>
on-do	⟶	**on-do**	<sıcaklık derecesi>
sen-za-i	⟶	**sen-za-i**	<deterjan>
ken-ri	⟶	**ken-ri**	<hak>

3- Kendinden hemen sonra gelen ünsüz /k/ veya /g/ ise, /n/ sesi, *sağır kef*, yani artdamak ötümlü geniz ünsüzü olarak çıkarılır. (Bu ses, Anadolu ağızlarında yaygın bir ses olup, "deniz", "bana", "gidecen" (gideceksin) kelimelerinde yer alır. *Nazal ne* de denir.)

son-ke-i	⟶	**son-ke-i**	<saygı>
man-ga	⟶	**man-ga**	<çizgi roman, çizgi film, karikatür>

4- Yukarıdaki üç durum dışında hece sonundaki /n/ sesi, genellikle yumuşak ve belirsiz bir şekilde telaffuz edilir.

C. KELİMEDEKİ VURGU

Türkçe'de kelimelerin çoğunda son hece diğerlerinden daha baskılı ve daha yüksek bir tonla söylenir. Daha baskılı söylenen heceleri büyük harflerle yazarsak, bazı kelimeler şöyle gösterebiliriz:

gü-ZEL
a-ra-BA
ek-MEK

Bazı kelimelerin ise, başındaki veya ortasındaki heceler yüksek tonla söylenmektedir:

MA-sa
san-DAL-ye
is-TAN-bul
AN-ka-ra

Türkçe'de vurgu, bazen de farklı anlamı belirtmekte önemli bir rol oynar. *GİT-me* ve *git-ME*, *YA-zın* ve *ya-ZIN* örneklerinde görüldüğü gibi.

Japonca'da da vurgu önemlidir ve kelimeden kelimeye değişir. Bazen, sesdeş (aynı sesi taşıyan) iki kelimenin değişik anlamları, ancak vurgu yardımıyla birbirinden ayrılır:

a-ME	<şekerleme>
A-me	<yağmur>
su-Mİ	<kömür>
SU-mi	<kenar, köşe>
ha-Şİ	<köprü>
HA-şi	<yemek çubukları>

Ancak, hemen belirtelim: Vurgulu olsa da olmasa da heceler aynı baskıyla ve aynı uzunlukta söylenir. Yani, vurgulu ve vurgusuz heceler arasındaki fark, sadece yüksek tonla söylenip söylenmemesine bağlıdır.

Japonca kelimelerde vurgunun kaçıncı hecede olacağı konusunda genel bir kural yoktur. Bunun için, kelimeyi ve vurgusunu sözlükte aramak gerekmektedir. Ancak, yukarıda belirtildiği gibi sadece vurgu ile birbirinden ayrılan kelimelerin sayısı fazla değildir. Biz de burada Japonca kelimelerdeki vurguları özel bir şekilde göstermeyecek, hepsini düz yazacağız.

D. /İ/ VE /U/ ÜNLÜLERİNİN DÜŞMESİ

Japonca'daki /i/ ve /u/ ünlüleri, bazı durumlarda çok yumuşak telaffuz edilerek, fısıltı gibi, çok zayıf bir şekilde söylenirler. Örneğin, **şi-ken** <sınav> kelimesindeki /i/ ünlüsü son derece yumuşar ve /ş-ken/ gibi telaffuz edilir. Bununla birlikte, söz konusu durumlarda /i/ ünlüsünün düşürülmemesi, kelimenin anlaşılması bakımından büyük sorun yaratmaz. Örneğin, /ş-ken/ kelimesi, /şi-ken/ olarak telaffuz edilse bile, anlamı kolaylıkla çıkarılır.

/İ/ ve /u/ ünlülerinin düşmesi, şu iki durumda gerçekleşir (örneklerde, düşen ünlü parantez içerisinde gösterilmektedir):

1. İki ötümsüz (sedasız) ünsüz arasındaki /i/ ve /u/ ünlüsü düşer:

k(i)ta	<kuzey>
ş(i)ka	<geyik>
h(u)tari	<iki kişi>
ts(u)kemono	<turşu>

2. /i/ ve /u/ ünlüleri, kelimenin sonunda yer aldığı zaman, kendilerinden önce de sedasız ünsüz gelirse, düşer:

kaç(i)	<değer>
ik(i)	<nefes>
tats(u)	<ayakta durmak>
soh(u)	<büyük baba>

Özellikle konuşmada sık sık kullanılan **desu** (bildirme edatı) ve **masu** (fiillere nezaket ve incelik anlamı kazandıran bir ek) da, bu kural gereğince, konuşma dilinde genellikle şu şekilde söylenir:

des(u)	[bildirme edatı]
deş(i)ta	[bildirme edatının geçmiş zaman şekli]
mas(u)	[fiilin kabarlık eki]
maş(i)ta	[kibarlık ekinin geçmiş zaman şekli]

Yukarıda da kısaca belirttiğimiz gibi, bu ünlü düşmesi, aslında kelimelerin anlaşılması bakımından pek önemli sayılmaz. Biz bu noktayı, Japonca konuşma sırasında, benzer ses düşmeleriyle karşılaştığınızda, herhangi bir yanılmaya yol açmaması için açıklamak gereğini duyduk.

2. YAZI SİSTEMİ

Önceki bölümde açıkladığımız gibi, Japonca'daki kelimelerin okunuş biçimi, Türkler için oldukça kolaydır. Ancak, yazılışı, diğer Uzak Doğu dillerinde görüldüğü gibi, Latin Alfabesi'ne benzemez. Bu yüzden, başlangıçta Japonca'nın yazılışı biraz zor gelebilir. Biz bu kitapta Japonca yazı sisteminin öğrenilmesini şart olarak düşünmeyeceğiz. Bununla birlikte, ilerideki çalışmalarınızda kolaylık sağlamak ve sizi Japonca yazılara baştan alıştırmak amacıyla, burada, Japonca yazı sistemi hakkında kısaca bilgi vermek istiyoruz. Ayrıca, bundan sonra vereceğimiz her örnek cümle, hem Türk Alfabesi'ne dayanan fonetik harflerle, hem de Japonca yazılış şekliyle verilecektir.

A. JAPONCA'DA KULLANILAN YAZI SİSTEMLERİ

Japonca'da *Hiragana*, *Katakana* ve *Kanci* olmak üzere üç ayrı yazı sistemi kullanılır. Bunlardan *Hiragana* ve *Katakana*'da her harf birer hece belirtir. Japonca'daki Hece Tablosu'nda gösterilen (bk. sayfa 4) her hece için birer *Hiragana* ve *Katakana* harfi vardır. Örneğin, Hiragana か ve Katakana カ harflerinin ikisi de /ka/ okunur. Genellikle, *Hiragana*, Japonca kökenli keli- melerin yazılmasında kullanılır. *Katakana* ile de yabancı diller- den Japonca'ya giren kelimeler ve Türkçe'deki "çıtır çıtır", "vızır vızır", "çat pat" gibi ses veya durum taklit eden kelimeler gösterilirler.

Kanci, üçüncü yüzyılda veya daha önceleri Çin'den Japonya'ya getirilmiş Çince harflerdir. Ancak, bin seneyi aşan bir süredir kullanılagelen Kanci, Çince kökenli kelimelerle birlikte Japonca'nın temel bir bölümünü oluşturur. Artık Kanci'siz Japonca düşünülemez. Örneğin, günümüz Japoncasındaki kelimelerin hemen hemen yarısı Kanci ile yazılmaktadır.

Genelde Kanci ile kelimelerin kökü, Hiragana ile de kelimelere takılan ekler yazılır. Çocuklar için yazılmış kitaplarda daha çok Hiragana kullanılır. Japonya'da öğrenciler, ilk okulu bitirinceye kadar yaklaşık 900 Kanci öğrenir. Ancak, gazete gibi normal bir yazıyı okuyabilmek için 2000'e yakın Kanci bilmek gerekmektedir.

B. HİRAGANA

Hiragana, tek heceli harflerden oluşur. Sayfa 4te açıklanan Japonca'daki Hece Tablosu'nun üst bölümünde gösterilen her heceye denk düşecek şekilde birer tane Hiragana harfi vardır. Örneğin, Hiragana か, tek başına /ka/ okunur. Şimdi Hiragana harflerinin tümünü bir tabloda gösterelim:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
あ	か	が	さ	ざ	た	だ	な	は	ば	ぱ	ま	や	ら	わ	ん
a	ka	ga	sa	za	ta	da	na	ha	ba	pa	ma	ya	ra	wa	n
い	き	ぎ	し	じ	ち	(ぢ)	に	ひ	び	ぴ	み		り		
i	ki	gi	şi	ci	çi	(ci)	ni	hi	bi	pi	mi	--	ri	--	--
う	く	ぐ	す	ず	つ	(づ)	ぬ	ふ	ぶ	ぷ	む	ゆ	る		
u	ku	gu	su	zu	tsu	(zu)	nu	hu	bu	pu	mu	yu	ru	--	--
え	け	げ	せ	ぜ	て	で	ね	へ	べ	ぺ	め		れ		
e	ke	ge	se	ze	te	de	ne	he	be	pe	me	--	re	--	--
お	こ	ご	そ	ぞ	と	ど	の	ほ	ぼ	ぽ	も	よ	ろ	(を)	
o	ko	go	so	zo	to	do	no	ho	bo	po	mo	yo	ro	(o)	--

Ötümsüz (Sedasız) ünsüz heceleri gösteren harflere (゛) işareti eklendiğinde, karşılığı olan, ötümlü (sedalı) ünsüzlü heceleri gösteren harfler elde edilir. Örneğin, か (/ka/) harfine (゛) işareti eklenirse が (/ga/) harfi elde edilir. Bu durum, üçüncü, beşinci, yedinci ve onuncu sütunlarda görülmektedir. Onbirinci sütundaki harfler ise, dokuzuncu sütundaki harflere (゜) işareti eklenerek elde edilir. Örneğin, は (/ha/) harfine (゜) işareti eklenirse ぱ (/pa/) olur.

Parantez içine alınan ぢ (/ci/), づ (/zu/) ve を (/o/) harfleri, sadece belirli kelimeler veya eklerde kullanılır. Diğer bütün kelime ve eklerde じ (/ci/), ず (/zu/) ve お (/o/) kullanılır.

Japonca'daki Hece Tablosu'nun alt bölümünde gösterilen heceleri belirtmede や (/ya/), ゆ (/yu/) ve よ (/yo/) harflerinin küçüğü olan ゃ, ゅ ve ょ kullanılır.

きゃ	ぎゃ	しゃ	じゃ	ちゃ	にゃ	ひゃ	びゃ	ぴゃ	みゃ	りゃ				
kya	gya	şa	ca	ça	nya	hya	bya	pya	mya	rya				
きゅ	ぎゅ	しゅ	じゅ	ちゅ	にゅ	ひゅ	びゅ	ぴゅ	みゅ	りゅ				
kyu	gyu	şu	cu	çu	nyu	hyu	byu	pyu	myu	ryu				
きょ	ぎょ	しょ	じょ	ちょ	にょ	ひょ	びょ	ぴょ	みょ	りょ				
kyo	gyo	şo	co	ço	nyo	hyo	byo	pyo	myo	ryo				

Bu tabloda da (゛) ve (゜) işaretleri aynı fonksiyonları üstlenmektedir.

C. KATAKANA

Katakana da, *Hiragana* gibi tek heceli harflerden oluşur. Hiragana'ya göre daha köşeli ve sert şekilleri vardır. Japonca'daki her heceyi karşılayan birer tane Katakana harfi de vardır.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
ア	カ	ガ	サ	ザ	タ	ダ	ナ	ハ	バ	パ	マ	ヤ	ラ	ワ	ン
a	ka	ga	sa	za	ta	da	na	ha	ba	pa	ma	ya	ra	wa	n
イ	キ	ギ	シ	ジ	チ	(ヂ)	ニ	ヒ	ビ	ピ	ミ		リ		
i	ki	gi	şi	ci	çi	(ci)	ni	hi	bi	pi	mi	--	ri	--	--
ウ	ク	グ	ス	ズ	ツ	(ヅ)	ヌ	フ	ブ	プ	ム	ユ	ル		
u	ku	gu	su	zu	tsu	(zu)	nu	hu	bu	pu	mu	yu	ru	--	--
エ	ケ	ゲ	セ	ゼ	テ	デ	ネ	ヘ	ベ	ペ	メ		レ		
e	ke	ge	se	ze	te	de	ne	he	be	pe	me	--	re	--	--
オ	コ	ゴ	ソ	ゾ	ト	ド	ノ	ホ	ボ	ポ	モ	ヨ	ロ	(ヲ)	
o	ko	go	so	zo	to	do	no	ho	bo	po	mo	yo	ro	(o)	--

Hiragana sisteminde görüldüğü gibi, *Katakana* sisteminde de ötümsüz ünsüz heceleri gösteren harflere (゛) işareti eklendiğinde, karşılığı olan ötümlü ünsüz heceleri gösteren harfler elde edilir. Bu durum, üçüncü, beşinci, yedinci ve onuncu sütunlarda görülmektedir. Onbirinci sütundaki harfler ise, dokuzuncu sütundaki harflere (゜) işareti eklenerek elde edilir.

Parantez içine alınan チ (/ci/), ツ (/zu/) ve ヲ (/o/) harfleri,sadece belirli kelimeler veya eklerde kullanılır. Diğer bütün kelimeler ve eklerde ジ (/ci/), ズ (/zu/) ve オ (/o/) kullanılır.

Japonca'daki Hece Tablosu'nun alt bölümünde gösterilen heceleri belirtmede ヤ (/ya/), ユ (/yu/) ve ヨ (/yo/) harflerinin küçüğü olan ャ , ュ ve ョ kullanılır.

キャ	ギャ	シャ	ジャ	チャ	ニャ	ヒャ	ビャ	ピャ	ミャ	リャ
kya	gya	şa	ca	ça	nya	hya	bya	pya	mya	rya
キュ	ギュ	シュ	ジュ	チュ	ニュ	ヒュ	ビュ	ピュ	ミュ	リュ
kyu	gyu	şu	cu	çu	nyu	hyu	byu	pyu	myu	ryu
キョ	ギョ	ショ	ジョ	チョ	ニョ	ヒョ	ビョ	ピョ	ミョ	リョ
kyo	gyo	şo	co	ço	nyo	hyo	byo	pyo	myo	ryo

D. ÇİFT ÜNSÜZLERİN YAZILIŞI

TELAFFUZ Bölümünün A kısmında, Japonca kelimelerde bazen aynı ünsüzün yan yana gelebildiğine değindik. Bu tür çift ünsüzleri göstermek için /tsu/ harfinin küçüğü kullanılır. Bu kural, hem Hiragana hem Katakana için geçerlidir.

Sapporo	さっぽろ	サッポロ
katta	かった	カッタ
doçci	どっち	ドッチ
kissaten	きっさてん	キッサテン
işşoni	いっしょに	イッショニ
sakka	さっか	サッカ

E. JAPONCA'DA BULUNMAYAN BAZI HECELERİN YAZILIŞI

Yabancı dillerden, özellikle İngilizce başta olmak üzere diğer Batılı dillerden Japonca'ya giren kelimelerde, /fa/, /va/, /si/ ve /zi/ gibi asıl Japonca kelimelerde kullanılmayan heceler bulunabilir. Bu tür heceler, küçük ァ (/a/), ィ (/i/), ゥ (/u/), ェ (/e/) ve ォ (/o/) harfleri kullanılarak, bazen şu şekilde yazılır (Yabancı dillerden giren kelimeler sadece Katakana ile yazılır):

fa	ファ			va	ヴァ
fi	フィ	wi	ウィ	vi	ヴィ
fu	フ			vu	ヴ
fe	フェ	we	ウェ	ve	ヴェ
fo	フォ	wo	ウォ	vo	ヴォ
ti	ティ			di	ディ
tu	トゥ			du	ドゥ
si	スィ			zi	ズィ

F. KANCİ (Çin Yazı Sistemi)

Kanci'nin Hiragana ve Katakana'ya göre bambaşka bir sistemi vardır. Çünkü, her bir Kanci bir ses değil, başlı başına bir nesne veya kavramı karşılamaktadır. Şimdi birkaç basit örnek görelim:

木 (ki) <ağaç>

林 (hayaşi) <koru>

森 (mori) <orman>

"Ağaç" gösteren Kanci'yi yan yana yazarsanız "koru", ona bir tane daha "ağaç" Kanci'sini eklerseniz "orman" karşılığı Kanci'yi elde edersiniz.

Ancak, çoğu zaman durum bu kadar basit değildir. Her Kanci'nin yazılışını, okunuşunu ve anlamını tek tek ezberlemek gerekmektedir. Yine de tamamen kuralsız değildir. Örneğin:

金 (kin) <maden, altın>

銀 (gin) <gümüş>

鉄 (tetsu) <demir>

鋼 (koo) <çelik>

鉛 (namari) <kurşun>

錫 (suzu) <kalay>

Birinci satırdaki Kanci'nin "maden" anlamını taşıdığını bilirseniz, ikinci satırdan sonraki Kanci'leri bilmeseniz de, onların içinde küçük "maden" Kanci'si bulunduğundan, "maden" ile ilgili bir anlam taşıyabileceğini çıkarabilirsiniz.

Buraya kadar verdiğimiz örneklerde bir tane Kanci bir kelime oluşturuyordu. Fakat çoğu zaman iki veya daha fazla Kanci bir kelime oluşturur. Örneğin, 鉄 (tetsu) Kanci'sinin anlamı "demir" ve 道 (doo) Kanci'sinin anlamı "yol" olurken, bu iki Kanci'den oluşan 鉄道 (tetsu-doo) kelimesi "demir yolu" anlamını taşır.

Her bir Kanci'nin, genellikle, iki veya daha fazla okunuşu vardır. Örneğin, yukarıda gösterilen 道 Kanci'sinin doo ve miçi olmak üzere iki ayrı okunuşu vardır. Bunlardan doo, Çince telaffuzunun Japoncalaşmışı, miçi ise, hemen hemen aynı anlamı taşıyan asıl Japonca kelimeye göre okunuşudur. Birinci okunuşa *On-yomi*, ikincisine *Kun-yomi* denir. Başka bir deyişle, *On-yomi*, Kanci'nin Çince'deki asıl telaffuzuna göre okunuşu, *Kun-yomi* ise anlamına göre okunuşudur diyebiliriz.

Kanci	Kun-yomi	On-yomi
木	ki	boku, moku
林	hayaşi	rin
森	mori	şin

On-yomi ve *Kun-yomi*'yi Türkçe'den örnek vererek açıklamaya çalışalım. Örneğin, "isim" kelimesi, aslında Arapça kökenli bir kelimedir. Arap harfiyle اسم şeklinde yazılır. Kanci'nin kullanılışı, "isim" kelimesini اسم olarak yazmaya benzemektedir. Şimdi bu yazıyı /isim/ olarak telaffuz ederseniz, *On-yomi* ile okumuş olursunuz. Buna karşılık, aynı yazıyı /ad/ şeklinde telaffuz ederseniz, *Kun-yomi* ile okumuş olursunuz.

G. İŞARETLER

Japonca'da cümlenin sonu (。) işaretiyle belirtilir. Cümle oldukça uzun ise, içine (、) işareti de konulabilir. Diğer bir deyişle, Türkçe'deki nokta (.) işaretinin görevini (。) işareti: virgül (,) işaretinin görevini ise (、) işareti görmektedirler. Ayrıca, başka kişinin söylediklerini aynen aktarmak için, (「 」) işareti kullanılır. Bunlar, Türkçe'deki ("· ") işaretinin karşılığıdır.

H. *ROOMA-Cİ* (LATİN ALFABESİ)

Genellikle Japonca, yukarıda açıkladığımız Hiragana, Katakana ve Kanci ile yazılır. Ancak, pek fazla olmamakla birlikte, bazı durumlarda, örneğin pasaport, harita veya yabancılar için Japonca gramer kitaplarında, Latin Alfabesi de kullanılmaktadır. Şimdi aşağıda gösterilen üç ayrı sistem vardır:

1. *Hebon-Şiki* (Hepburn Sistemi)

a	ka	ga	sa	za	ta	da	na	ha	ba	pa	ma	ya	ra	wa	n
i	ki	gi	shi	ji	chi	--	ni	hi	bi	pi	mi	--	ri	--	--
u	ku	gu	su	zu	tsu	--	nu	fu	bu	pu	mu	yu	ru	--	--
e	ke	ge	se	ze	te	de	ne	he	be	pe	me	--	re	--	--
o	ko	go	so	zo	to	do	no	ho	bo	po	mo	yo	ro	--	--

kya	gya	sha	ja	cha	--	nya	hya	bya	pya	mya	--	rya	--
kyu	gyu	shu	ju	chu	--	nyu	hyu	byu	pyu	myu	--	ryu	--
kyo	gyo	sho	jo	cho	--	nyo	hyo	byo	pyo	myo	--	ryo	--

2. *Kunrei-Şiki* (Eğitim Bakanlığı Sistemi)

a	ka	ga	sa	za	ta	da	na	ha	ba	pa	ma	ya	ra	wa	n
i	ki	gi	si	zi	ti	--	ni	hi	bi	pi	mi	--	ri	--	--
u	ku	gu	su	zu	tu	--	nu	hu	bu	pu	mu	yu	ru	--	--
e	ke	ge	se	ze	te	de	ne	he	be	pe	me	--	re	--	--
o	ko	go	so	zo	to	do	no	ho	bo	po	mo	yo	ro	--	--

kya	gya	sya	zya	tya	--	nya	hya	bya	pya	mya	--	rya	--
kyu	gyu	syu	zyu	tyu	--	nyu	hyu	byu	pyu	myu	--	ryu	--
kyo	gyo	syo	zyo	tyo	--	nyo	hyo	byo	pyo	myo	--	ryo	--

3. *Nihon-Şiki* (Japon Sistemi)

a	ka	ga	sa	za	ta	da	na	ha	ba	pa	ma	ya	ra	wa	n
i	ki	gi	si	zi	ti	di	ni	hi	bi	pi	mi	--	ri	wi	--
u	ku	gu	su	zu	tu	du	nu	hu	bu	pu	mu	yu	ru	--	--
e	ke	ge	se	ze	te	de	ne	he	be	pe	me	--	re	we	--
o	ko	go	so	zo	to	do	no	ho	bo	po	mo	yo	ro	wo	--

kya	gya	sya	zya	tya	dya	nya	hya	bya	pya	mya	--	rya	--
kyu	gyu	syu	zyu	tyu	dyu	nyu	hyu	byu	pyu	myu	--	ryu	--
kyo	gyo	syo	zyo	tyo	dyo	nyo	hyo	byo	pyo	myo	--	ryo	--

kwa

İKİNCİ BÖLÜM

TEMEL İFADELER

3. FİİLLER

A. JAPONCA FİİLLERLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

Türkçe'de olduğu gibi, Japonca'da da yüklem (predikat) genellikle cümlenin sonundadır. Japonca'da, cümleyi oluşturan unsurlardan özne(fail), nesne ve zarf atılsa bile, o cümle yine de bağımsız bir cümle olarak kabul edilebilir. Ancak, yüklem için aynı şeyi söyleyemeyiz. Yüklem atılırsa, o cümle artık cümle sayılmayıp, bir cümlenin parçası ya da eksik cümle olarak kabul edilir. Bunu bir örnekle açıklayalım:

1.わたしは　毎日　新聞を　読みます。
Wataşi wa mainiçi şinbun o yomimasu.
< Ben her gün gazete okurum. >

2.毎日　新聞を　読みます。
Mainiçi　şinbun　o　yomimasu.
< Her gün gazete okurum. >

3.新聞を　読みます。
Şinbun o yomimasu.
< Gazete okurum. >

4.読みます。
Yomimasu.
< Okurum. >

Görüldüğü gibi, 2 numaralı cümlede özne **wataşi wa**, 3 numaralı cümlede özne **wataşi wa** ve zarf **mainiçi**, 4 numaralı cümlede ise, sırasıyla, özne **wataşi wa**, zarf **mainiçi** ve nesne **şinbun o** atılsa bile, cümlenin anlamında fazla bir değişiklik olmamakta, ve belirtilmek istenilenin, hiç değilse bir bölümü anlaşılmaktadır.

Oysa, aynı cümlenin yüklemi olan **yomimasu** kelimesi atılırsa, cümlede belirtilmek istenilen belirsizleşmekte, cümle de anlamsızlaşmaktadır.

Yüklemi teşkil eden kelimelerden en çok kullanılanı, kuşkusuz fiildir. Bu nedenle, Japonca cümle yapısı içinde yer alan kelimelerin en önemlisi fiildir diyebiliriz. Bu nedenle, önce fiilleri ele alıp incelemeyi uygun bulduk.

Bilindiği gibi, Türkçe bir sözlükte fiiller /-mek/ veya /-mak/'lı masdar şekilleriyle gösterilirler. Japonca bir sözlükte

ise, bütün fiillerin sonu /u/ hecesiyle biter. Başka bir deyişle, Türkçe'de fiillerin sözlük şekli /-mek/ veya /-mak/'la biterken, Japonca'da /u/'yla biter:

kaku ..... yazmak
taberu ..... yemek
iku ..... gitmek

Hemen belirtelim ki, Türkçe'de sonu /-mek/ veya /-mak/'la biten her kelime de fiil değildir (/ekmek/, /çakmak/, /tokmak/ gibi). Benzer bir durum Japonca'da da vardır. Japonca'da sonu /u/ ile biten bütün kelimeler fiil değildir:

isu <sandalye>
asu <yarın>
uguisu <bülbül>

B. FİİLLERİN DÖRT TEMEL ÇEKİM ŞEKLİ

Bilindiği gibi Türkçe bir cümlede şahıs eki fiilin sonundadır:

geldim
geldin
geldi

Oysa Japonca fiiller, Türkçe'deki gibi şahıs eki almazlar. Dolayısıyla, sadece fiile bakarak o fiilin kaçıncı şahsa ait olduğunu kolayca anlayamazsınız. Bunu bir örnekle görelim:

わたしは　書きます。
Wataşi wa kakimasu.
<Ben yazarım.>

あなたは　書きます。
Anata wa kakimasu.
<Siz(tekil) yazarsınız.>

みちこは　書きます。
Miçiko wa kakimasu.
<Miçiko yazar.>

Örnekten de anlaşılabileceği gibi, **kaku** <yazmak> fiili, her üç şahıs için de aynı şekilde kullanılmakta (**kakimasu**), şahıslara göre değişikliğe uğramamaktadır.

Buna karşılık, Japonca fiiller, cümle içinde üstlendikleri fonksiyonlara bağlı olarak, şeklini değiştirir. Örnek olarak **kaku** fiilini ele alıp çekim şekillerini görelim.

1	**kaku**	<yazar>
2	**kakanai**	<yazmaz>
3	**kaita**	<yazdı>
2	**kakanakatta**	<yazmadı>
3	**kaite**	<yazıp>
2	**kakeba**	<yazsa, yazarsa>
1	**kake**	<yaz>
1	**kakoo**	<yazayım, yazalım>
2	**kakeru**	<yazabilir>
2	**kaketa**	<yazabildi>
4	**kakimasu**	<yazar(kibar konuşma şekli)>
4	**kakimasen**	<yazmaz(kibar konuşma şekli)>
4	**kakimaşita**	<yazdı(kibar konuşma şekli)>
4	**kakimasendeşita**	<yazmadı(kibar konuşma şekli)>

Bu örneklerden sonra, Japonca'daki fiil çekimlerinin çok karmaşık ve zor olduğu sonucuna vararak, "Bunları nasıl ezberleyeceğiz?" diye korkuya kapılmayın. Çünkü bu çekimlerin tümü, fiillerin aşağıda belirtilen dört temel çekiliş şeklinden türetilir:

1. Sözlük şekli: **kaku**
2. Nai şekli: **kaka-nai**
3. Masu şekli: **kaki-masu**
4. Te şekli: **kai-te**

Fiillerin bu dört temel çekim durumunun Türkçe'deki karşılıkları şöyledir:

1. Sözlük şekli: geniş zamana benzer.
2. Nai şekli: olumsuz geniş zamana benzer.
3. Masu şekli: anlamca sözlük şekli ile aynı olup, daha kibar bir konuşma şeklidir.
4. Te şekli: /-ip/, /-ıp/ ulaç(gerundium) şekline benzer.

C. FİİLLERİN ÇEKİMLERİNE GÖRE ÜÇ GRUBU

Şimdi de, Japonca fiillerin, bu dört temel çekiliş şekillerini, bir tabloda başlıca örnekleriyle gösterelim:

TABLO 1

		sözlük ş.	nai ş.	masu ş.	te ş.
1	itmek	osu	osanai	oşimasu [osimasu]	oşite [osite]
	satmak	uru	uranai	urimasu	utte
	vurmak	utsu [utu]	utanai	uçimasu [utimasu]	utte
	açmak	aku	akanai	akimasu	aite
	yüzmek	oyogu	oyoganai	oyogimasu	oyoide
	uçmak	tobu	tobanai	tobimasu	tonde
	örmek	amu	amanai	amimasu	ande
	görüşmek, karşılaşmak	au [awu]	awanai	aimasu [awimasu]	atte
	söylemek	iu [iwu]	iwanai	iimasu [iwimasu]	itte
	satın almak	kau [kawu]	kawanai	kaimasu [kawimasu]	katte
	gitmek	iku	ikanai	ikimasu	itte
	söylemek	oşşaru	oşşaranai	oşşaimasu	oşşatte
	var olmak	aru	nai	arimasu	atte

2	görmek	miru	minai	mimasu	mite
	yemek	taberu	tabenai	tabemasu	tabete
3	etmek yapmak	suru	şinai [sinai]	şimasu [simasu]	şite
	gelmek	kuru	konai	kimasu	kite

* [ ] içinde fiilin asıl şekilleri gösterilmektedir. Örneğin, suru fiilinin nai şekli, aslında sinai olarak düşünülürken Japonca'da /si/ hecesi olmayıp yerine /şi/ hecesi kullanıldığından sinai, şinai olmuştur.

Yukarıda, Tablo 1'de gösterilmeyen fiillerin çekilişleri, sözlük şeklinin son hecesine göre yapılır. Başka bir deyişle, sözlük şekillerinin son heceleri aynı olan fiiller, genellikle aynı şekilde çekilir. (Ancak, ileride de açıklayacağımız gibi, sadece son hecesi /-ru/ olan fiiller bu kuralın dışındadır.)

Örneğin, sözlük şekli /-su/ ile biten fiillerin tümü, Tablo 1'de yer alan osu fiiliyle aynı ekleri alarak çekilir.

	sözlük ş.	nai ş.	masu ş.	te ş.
<itmek>	osu	osanai	oşimasu	oşite
<konuşmak>	hanasu	hanasanai	hanaşimasu	hanaşite
<ödünç vermek>	kasu	kasanai	kaşimasu	kaşite
<bozmak>	kowasu	kowasanai	kowaşimasu	kowaşite
<iade etmek>	kaesu	kaesanai	kaeşimasu	kaeşite

Aynı şekilde, son heceleri /tsu/ ile biten katsu <yenmek>, matsu <beklemek> ve tatsu <ayağa kalkmak> gibi fiiller de, Tablo 1'deki utsu <vurmak> fiili gibi çekilirler.

Bu aşamada, aynı şekilde çekime uğrayan fiilleri bir arada şöyle gösterebiliriz.

osu tipi: hanasu, kasu, kowasu, sasu, vb.
utsu tipi: katsu, matsu, motsu, tatsu, vb.
aku tipi: aruku, kaku, oku, saku, vb.
oyogu tipi: isogu, kogu, mogu, sawagu, vb.
tobu tipi: narabu, sakebu, yobu, yorokobu, vb.
amu tipi: kamu, nomu, nusumu, yamu, hasamu, vb.
şinu tipi: sadece şinu
au tipi: iu, ou, kau, hirou, tsukau, vb.

Tablo 1'deki örnek fiiller incelendiğinde, Japonca'da sözlük şekillerinin son hecesi /-ru/ ile biten üç çeşit fiil olduğu görülür:

-Birinci grupta yer alan fiillerden, sadece son hecesi /-ru/ ile biten fiil çeşitleri:
yani, uru tipi fiilleri: şikaru, hairu, nemuru, keru, inoru, vb.

-İkinci gruptaki fiillerin hepsi /-ru/ ile biter:
yani, miru tipi: iru, niru, ikiru, tociru, vb.
ve taberu tipi: deru, hirogeru, yameru, vb.

-Üçüncü grup fiilleri:
yani, suru ve kuru.

Kısacası, birinci grup fiillerde, /-ru/ hecesinden önce gelen /a/, /i/, /u/, /e/, /o/ ünlülerinden biri vardır. Buna karşılık, ikinci grup fiillerde ise, /-ru/ hecesinden önce sadece /i/ veya /e/ ünlüsü vardır. Başka bir deyişle, eğer bir fiilin sözlük şeklinin sonu /-aru/, /-uru/ veya /-oru/ ile bitiyorsa, o fiil birinci grup bir fiildir ve de uru gibi çekilir.

Sorun yaratabilecek fiiller, sözlük şekli /-iru/ veya /-eru/ ile biten fiillerdir. Bu durumda fiilin, birinci ya da ikinci gruba girip girmediği, ancak sözlüğe bakarak anlaşılabilir. Birinci gruptan /-iru/ veya /-eru/ ile biten fiillerin başlıcalarını şöyle gösterebiliriz:

*Sözlük şekli /-iru/ ile biten 1. grup fiillerden başlıcaları:

şiru <bilmek>, **haşiru** <koşmak>, **nigiru** <elle tutmak>, **kugiru** <parçalara ayırmak>, **iru** <lâzım, gerekmek> vb. ("Var, var olmak" anlamlı **iru** ise 2. grup bir fiildir.)

*Sözlük şekli /-eru/ ile biten 1. grup fiillerden başlıcaları:

suberu <kaymak>, **şaberu** <konuşmak>, **heru** <azalmak>, **kaeru** <dönmek>, **aseru** <telaşlanmak> vb.

Bir de **kiru** fiili vardır ki, birinci gruba girdiğinde <kesmek>, ikinci gruba girdiğinde ise <giyinmek> anlamına gelir. Fiilin hangi anlama geldiği vurgudan anlaşılır. Şöyle ki:

Ki-ru şeklinde okunduğunda <kesmek>;
ki-RU şeklinde okunduğunda ise <giyinmek> anlamına gelir.

Son olarak da, birinci grup fiillerden olup ta, bir bakıma kural dışı olan **iku, oşşaru** ve **aru** fiilleri vardır. **İku** fiilinin /-te/ şekli, yukarıda belirtilen kural gereğince **aku** fiili gibi çekilerek **ikite** olması gerekirken, kurallara uymayıp **itte** şeklini alır. **Oşşaru** fiilinin /-masu/ şekli de, kural uyarınca **oşşarimasu** olması gerekirken **oşşaimasu** olur; **aru** fiilinin /-nai/ şekli ise **aranai** değil, sadece **nai**'dir.

Üçüncü grup fiillerin tümü kural dışı fiillerdir. **Suru** ve **kuru** gibi çekilen fiil örnekleri yoktur. Bu nedenle, daha önce belirtilen **iku, oşşaru** ve **aru** ile birlikte, kural dışı bu beş fiilin çekimini ezberlemek gerekir.

Dört temel çekim şekline göre, fiillerin sonundaki ekleri topluca şöyle gösterebiliriz:

TABLO 2

sözlük şeklinin sonu	nai ş.	masu ş.	te ş.
-su	-sanai	-şimasu	-şite
-tsu	-tanai	-çimasu	-tte
-ku *	-kanai	-kimasu	-ite
-gu	-ganai	-gimasu	-ide
-bu	-banai	-bimasu	-nde
-mu	-manai	-mimasu	-nde
-nu	-nanai	-nimasu	-nde
-(ünlü)-u	-wanai	-imasu	-tte
-aru **	-aranai	-arimasu	-atte
-uru ***	-uranai	-urimasu	-utte
-oru	-oranai	-orimasu	-otte
-iru	-iranai -inai	-irimasu -imasu	-itte (1.g.) -ite (2.g.)
-eru	-eranai -enai	-erimasu -emasu	-ette (1.g.) -ete (2.g.)

* Ancak iku kural dışıdır.
** Ancak aru ve oşşaru kural dışıdır.
***Ancak suru ve kuru kural dışıdır.

D. FİİLLERİN GRUPLARINI BULURKEN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN NOKTALAR

Buraya kadar yaptığımız açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, Japonca'da fiiller karmaşık gibi görünse de, aslında oldukça düzenli ve kurallara bağlıdır. Bir bakıma, Türkçe'nin fiil çekimine benzemektedir. Fiillerin sözlük şekillerinin son heceleri bilirseniz, yukarıda açıkladığımız kurallara göre hemen tüm çekim şekillerini elde edebilirsiniz.

Ancak, sözlük şeklinin son hecesi /-ru/ ile biten fiillerin çekiminde biraz dikkatli olmak gerekir. Çünkü, bu fiillerin sadece sözlük şekillerinin son hecesine bakarak hangi gruba girdiklerini anlamak mümkün değildir. Bununla birlikte, eğer, bir fiilin sözlük şekli dışındaki herhangi bir çekim şekli bilinirse, o fiilin 1. ya da 2. gruba girip girmediği kolaylıkla anlaşılabilir.

Örneğin, fiillerin nai şekline bakıldığında, o fiilin hangi gruba girdiği açıkça belli olur. Bunu şöyle anlayabiliriz: Eğer /-nai/'den önce /a/ geliyor ve /-anai/ oluyorsa, o fiiller 1. gruba; öyle değil de, /-inai/ veya /-enai/ şeklinde iseler o fiiller 2. gruba girerler.

Bunlar dışında kalan beş kural dışı fiilin (suru, kuru, iku, aru, oşşaru) bulunduğunu hiç unutmamak gerekir.

E. FİİLLERİN YÜKLEM(PREDİKAT) ŞEKİLLERİ

1. Düz ve Kibar Konuşma Şekilleri:

Japonca'daki düz ve kibar konuşma şekilleri, günlük yaşamda büyük önem taşır. Konuşulan kişi (gönderilen), eğer, aileden birisi, yakın arkadaş, yaşıt, daha genç ya da sosyal statü bakımından daha aşağı bir konumda ise, konuşan kişi (gönderen), genellikle, yüklemlerin düz şeklini kullanır. Yazı dilinde de yüklemlerin düz şekli kullanılır.

Samimî olunmayan (olunsa da konuşmacıdan yaş ve statüce daha üst durumda bulunan) kişilerle konuşurken kibar konuşma şekilleri kullanılır.

Japonca öğrenen yabancıların, ilke olarak, kibar konuşma şekillerini kullanmaları, fazla yanlış yapıp pot kırmamaları açısından yararlı olur. Çünkü, konuşurken yüklemin düz şekli yerine yanlışlıkla kibar şeklini kullanmak, kibar şekli yerine yanlışlıkla düz şeklini kullanmaktan daha iyidir. En azından, daha az yanlış yapıp pot kırmamayı sağlar.

Fiiller, yüklem olarak kullanıldığında, aynı kurala bağlı olur. Bu demektir ki, fiillerin de düz ve kibar konuşma şekilleri vardır.

2. Fiillerin Şimdiki ve Geçmiş Zamanları (Olumlu ve Olumsuz Şekilleri):

a) Düz Konuşma Şekilleri:

Japonca'da, fiillerin şimdiki zamanın düz şekli, aslında daha çok, Türkçe'deki geniş zamana benzer. Fiillerin düz şekilleri için, yukarıda gördüğümüz sözlük şekli kullanılır.

şimdiki zaman şekli = sözlük şekli: kaku

şimdiki zaman olumsuz şekli = nai şekli: kakanai

Fiillerin geçmiş zamanın düz şekli için de, te şeklindeki fiilin son sesi olan /e/ sesi /a/'ya çevrilir. (Japonca'da, di'li geçmiş ve miş'li geçmiş zaman ayrımı yoktur.)

kaite (te şekli) ⟶ kaita (geçmiş zaman, düz şekli)

Geçmiş zamanın olumsuz düz şekli, fiilin nai şeklinden türetilir. Bunun için de, nai şeklinin sonunda yer alan /-nai/, /-nakatta/ olarak değiştirilir.

kakanai (nai şekli) ⟶ kakanakatta
(geç. z. olumsuz, düz ş.)

Buraya kadar açıkladığımız düz şekilleri şöyle gösterebiliriz.

şimdiki zaman olumlu ş.	kaku
şimdiki zaman olumsuz ş.	kakanai
geçmiş zaman olumlu ş.	kaita
geçmiş zaman olumsuz ş.	kakanakatta

b) Kibar Konuşma Şekilleri:

Kibar şimdiki zaman şekilleri, /-masu/ ile yapılır. Fiilin şimdiki zaman mı yoksa geçmiş zaman mı olduğu, olumlu mu olumsuz mu olduğu, masu şeklinin son /-masu/ kısmı değiştirilerek gösterilir.

şimdiki zaman olumlu ş.	kakimasu
şimdiki zaman olumsuz ş.	kakimasen
geçmiş zaman olumlu ş.	kakimaşita

Geçmiş zamanın olumsuz kibar şekliyse, yukarıdaki kurallardan biraz farklıdır. Şimdiki zaman olumsuz şekli /-masen/'in sonuna 6. bölümde (sayfa 72 v.d.d.) göreceğimiz *bildirme edatı* desu'nun geçmiş zaman şekli /deşita/ eklenerek elde edilir:

geçmiş zaman olumsuz ş. kakimasen deşita

o) Şimdiki ve Geçmiş Zaman Ekleri ve Örnekleri:

Buraya kadar açıkladığımız, fiillerin çekimlerinde kullanılan ekleri toparlayarak bir kez de tablo halinde gösterelim.

TABLO 3

	düz şekil	kibar şekil
şimdiki z. olumlu	kaku	kakimasu
geçmiş z. olumlu	kaita	kakimaşita
şimdiki z. olumsuz	kakanai	kakimasen
geçmiş z. olumsuz	kakanakatta	kakimasen deşita

Şimdi de başlıca fiillerin çekimini görelim:

<itmek>

osu	oşimasu
oşita	oşimaşita
osanai	oşimasen
osanakatta	oşimasen deşita

<vurmak>

utsu	uçimasu
utta	uçimaşita
utanai	uçimasen
utanakatta	uçimasen deşita

<açılmak>

aku	akimasu
aita	akimaşita
akanai	akimasen
akanakatta	akimasen deşita

<yüzmek>

oyogu	oyogimasu
oyoida	oyogimaşita
oyoganai	oyogimasen
oyoganakatta	oyogimasen deşita

<örmek>

amu	amimasu
anda	amimaşita
amanai	amimasen
amanakatta	amimasen deşita

<ölmek>

şinu	şinimasu
şinda	şinimaşita
şinanai	şinimasen
şinanakatta	şinimasen deşita

<uymak, karşılaşmak>

au	aimasu
atta	aimaşita
awanai	aimasen
awanakatta	aimasen deşita

<gitmek>

iku	ikimasu
itta	ikimaşita
ikanai	ikimasen
ikanakatta	ikimasen deşita

<görmek, bakmak>

miru	mimasu
mita	mimaşita
minai	mimasen
minakatta	mimasen deşita

<yemek>

taberu	tabemasu
tabeta	tabemaşita
tabenai	tabemasen
tabenakatta	tabemasen deşita

<etmek, yapmak>

suru	şimasu
şita	şimaşita
şinai	şimasen
şinakatta	şimasen deşita

<gelmek>

kuru	kimasu
kita	kimaşita
konai	kimasen
konakatta	kimasen deşita

Bütün bu açıklamalardan sonra, Tablo 3'te belirtilen 8 şekil ile Japonca bazı kolay cümleler yapabilmeniz gerekir.

3. Fiillerin Süreklilik Kipi:

a) Çekimi:

Buraya kadar belirtilen şimdiki ve geçmiş zaman şekillerinden başka, Japonca'da fiillerin bir de süreklilik ifade edenşekilleri vardır. Ancak bu şekil, tek bir ekle değil, fiilin te şekli ile iru <varolmak, bulunmak> fiili birlikte kullanılarak elde edilir. Bu durumda iru fiili, yardımcı fiil olarak kullanılmaktadır.

İru fiili, 2. grup fiillerden olup, miru fiili gibi çekilerek, şimdiki ve geçmiş zamanlarda süreklilik durumunu belirtmek için kullanılır. Şimdi kaku fiilini örnek alarak süreklilik şekillerini gösterelim:

	düz konuşma ş.	kibar konuşma ş.	
şim.z.olumlu:	kaite iru	kaite imasu	<yazıyor>
geç.z.olumlu:	kaite ita	kaite imaşita	<yazıyordu>
şim.z.olumsuz:	kaite inai	kaite imasen	<yazmıyor>
geç.z.olumsuz:	kaite inakatta	kaite imasen deşita	<yazmıyordu>

(Olumsuz şeklin bir de kakanaide iru <yazmamakta direniyor> şekli olup, anlamca farklıdır.)

b) Japonca Süreklilik Şeklinin Belirttiği Anlam:

Japonca süreklilik şekli, anlamca Türkçe'deki /-iyor/ şekline benzemekle birlikte, farklı olduğu durumlar da görülür. Japonca süreklilik şeklinin başlıca iki anlamı vardır:

1- Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi, eylem devam etmektedir. Tıpkı Türkçe'deki /-mektedir/, /-maktadır/ gibi:

私は 今 手紙を 書いています。
Wataşi wa ima tegami o kaite imasu.
<Ben şimdi mektup yazıyorum (yazmaktayım).>

2- Eylem bitmiş, ancak etki ya da sonucu devam etmektedir:

窓が　開いています。
Mado ga aite imasu.
<Pencere açık duruyor. (Pencerenin açık olması, geçmişteki açılma eyleminin bir sonucudur.)>

アフメットは　日本へ　行っています。
Ahumetto wa Nihon e itte imasu.
<Ahmet (şu anda) Japonya'da bulunuyor.(Ahmed'in Japonya'da bulunuşu, geçmişteki gitmek eyleminin bir sonucudur.)>

Süreklilik kipinin, Türkçe'de olmayan 2. anlamına dikkat edilmesi gerekir.

4. Emir Kipi:

a) Kibar ve Nazik Emir Şekli (Rica):

Türkçe'de, "Git", "Gidin" ve "Gidiniz" gibi farklı kibarlık derecesini gösteren değişik emir şekilleri olduğu gibi, Japonca'da da benzer bir durum vardır.

Japonca'da emir kipinin, genellikle, kibar ve nazik söyleniş şekli kullanılır. Bu şekil, aslında emir değil, rica belirtir. Emir kipinin başka söyleniş şekilleri ise, oldukça kaba ve sert olup, kullanılışı sınırlıdır. Bu nedenle, kibar ve nazik emir şeklinden başlamayı uygun bulduk.

Emir kipinin kibar ve nazik şeklini elde etmek için, ilgili fiilin te şeklinin sonuna /kudasai/ eklemek yeterlidir. Bunun Türkçe'deki karşılığı /-(y)in/ veya /-(y)iniz/'dir.

tabete kudasai: <Yiyin (lütfen).>

b) Kibar Ancak Zorlayıcı Emir Şekli:

Daha zorlayıcı anlamda emir, masu şeklindeki fiilin /-masu/ kısmı atılıp, yerine /-nasai/ getirilerek yapılır.

tabemasu (masu ş.)

tabenasai (zorlayıcı emir ş.)
<Ye (Yemelisin.)>

c) Kaba Emir Şekli:

Daha kaba ve buyurgan bir emir şekli vardır. Bu şekilse, şöyle elde edilir:

-Birinci grup fiillerde, sözlük şeklinin en sonundaki /u/ sesinin /e/'ye dönüştürülmesi gerekir:

kaku (sözlük ş.)

kake (kaba emir ş.) <Yaz!>

-İkinci grup fiillerde, sözlük şeklinin sonundaki /u/ sesini /o/ yapmakla olur:

taberu (sözlük ş.)

tabero (kaba emir ş.) <Ye!>

-Düzensiz fiiller olan üçüncü grup fiillerin kaba emir şekilleri ise, şöyle yapılmaktadır.

suru (sözlük ş.)

şiro (kaba emir ş.) <Yap!>

kuru (sözlük ş.)

koi (kaba emir ş.) <Gel!>

d) Kibar ve Nazik Emrin Olumsuzu:

Fiillerin olumsuz emir şekli, fiilin olumsuz te şekli (sayfa 41de açıklanacaktır) kullanılarak yapılır. Önce olumsuz te şeklini şöyle elde ederiz:

tabenai (nai şekli)

tabenaide (olumsuz te şekli)

Bir fiilin olumsuz te şeklinin sonuna, olumlu emir şeklindeki gibi kudasai kelimesi getirilirse, o fiilin kibar şekilde söylenen olumsuz emir şekli elde edilmiş olur.

tabenaide kudasai <(Lütfen) yemeyin.>

e) Kibar Ancak Zorlayıcı Emrin Olumsuzu:

Bir de, doğrudan ve zorlayıcı emir şekli vardır ki, bunun olumsuz şekli yoktur. Bu olumsuz emrin yerine şöyle şekiller kullanılabilir:

-te wa ikenai (düz)

ya da

-te wa ikemasen (kibar)

Ancak, bu ifade, aslında emir olmayıp, eylemin yapılmasının doğru olmadığını veya yasaklandığını belirten yardımcı fiildir. Bunu sayfa 158de daha ayrıntılı bir şekilde göreceksiniz.

tabete wa ikenai (düz konuşma şekli)
<Yemek yasak. Yemek doğru değil.>

tabete wa ikemasen (kibar konuşma şekli)
<Yemek yasak. Yemek doğru değil.>

f) Kaba Emrin Olumsuzu:

Fiillerin en sert ve zorlayıcı emir şeklinin olumsuzunu elde etmek kolaydır. Bunun için bir fiilin sözlük şekli sonuna /-na/ eklemek yeterlidir.

taberu (sözlük şekli)
Taberuna. <Yeme!>

Bu kural, daha önce açıkladığımız, üçüncü grup fiiller için de geçerlidir:

suru (sözlük şekli)
Suruna. <Yapma!>

kuru (sözlük şekli)
Kuruna. <Gelme!>

g) Fiillerin Emir Şekilleri (Özet):

Buraya kadar açıkladığımız emir şekillerinin tümü, aşağıdaki tabloda toplu olarak gösterilmiştir:

TABLO 4

OLUMLU	1. grup fiil	2. grup fiil
kibar	kaite kudasai	tabete kudasai
kibar zorlayıcı	kakinasai	tabenasai
kaba zorlayıcı	kake	tabero

TABLO 5

OLUMSUZ	1. grup fiil	2. grup fiil
kibar	kakanaide kudasai	tabenaide kudasai
kibar zorlayıcı	(yok)	(yok)
kaba zorlayıcı	kakuna	taberuna

Ancak, yukarıda açıklandığı gibi, zorlayıcı emir şekilleri kullanıldığı zaman, konuşma konusuyla ilgili şartlara yeterince önem verilmesi gerekmektedir. Bu yüzden, özellikle bu son iki şekli, zorunlu kalmadıkça kullanmamanız gerekir.

Önemli bir konuyu daha belirtelim: Japonca'da, Türkçe'deki "Yesin", "Yazsın" gibi, emir kipinin üçüncü şahıslarının karşılığı yoktur.

5. İstek Kipi:

a) İstek Kipinin Düz Söyleniş Şekli:

Bir eylemin olması istenirken ya da bir eylem önerilirken istek kipi kullanılır. İstek kipinin düz söyleniş şekli, fiillerin sözlük şekillerinden elde edilir.

-Birinci grup fiillerin düz istek şekli, sözlük şeklinin sonundaki /-u/ yerine /-oo/ getirilerek yapılır:

kaku (sözlük şekli) <yazmak>
kak (/-u/ eki atılıyor)
kakoo (/-oo/ ekleniyor) <yazayım, yazalım>

-İkinci grup fiillerde ise, sözlük şeklinin sonundaki /-ru/ yerine /-yoo/ eklenir.

taberu (sözlük şekli) <yemek>
tabe (/-ru/ eki atılıyor)
tabeyoo (/-yoo/ ekleniyor) <yiyeyim, yiyelim>

-Üçüncü grup fiillerde ise durum şöyledir:

suru ——→ **şiyoo** <yapayım, yapalım>
kuru ——→ **koyoo** <geleyim, gelelim>

b) İstek Kipinin Kibar Söyleniş Şekli:

İstek kipinin kibar söyleniş şekli ise, fiillerin masu şeklinin sonundaki /-u/ yerine /-oo/ getirilerek yapılır. Bu arada /s/ sesi /ş/ olur. Yani, kibar istek şeklini elde etmek için, masu şeklinin sonundaki /-masu/'yu /-maşoo/ yapmak yeterlidir.

tabemasu (<yemek> fiilinin masu şekli)
tabemaşoo (kibar istek şekli) <yiyeyim, yiyelim>

c) Japonca İstek Kipinin Kullanılışı:

Bilindiği gibi Türkçe'de, önerilen eylemin sadece öneren kişice yapılması durumunda ya da önerilen eylemin başka kişiyle birlikte yapılması istendiğinde, istek kipinin değişik şekilleri kullanılır: "yiyeyim", "yiyelim" vb. gibi. Japonca'da böyle bir ayrım yoktur. Örneğin, **tabemaşoo**, her iki durumu da belirtir.

Ayrıca, istek kipinin kibar söyleniş şeklinin olumsuzu yoktur; bunun yerine, düz şekil için **no wa yameyoo**, kibar şekil için ise **no wa yamemaşoo** kelime grubu, fiilin sözlük şekline eklenir. Bu durumu Türkçe'ye aynen çevirmek gerekirse, "...-meyi bırakalım (bırakayım)" veya "...-mekten vazgeçelim (vazgeçeyim)" gibi anlama geldiğini söyleyebiliriz. Bunu örneklerle görelim:

Tabako o suu no wa yameyoo. (düz şekil)
Tabako o suu no wa yamemaşoo. (kibar şekil)
<Sigara içmeyelim(içmeyeyim), Sigara içmeyi bırakalım (bırakayım).>

F. FİİLLERİN SORU ŞEKLİ

Bilindiği gibi, Türkçe'de soru eki /mi/'dir. Ünlü uyumuna göre /mı/, /mi/, /mu/, /mü/ şeklinde değişen bu ek, sadece cümle sonunda değil, cümlenin değişik unsurlarından sonra da gelebilir. Bunu bir örnekle görelim:

1. *Ali Japonya'ya gitti mi?*

2. *Ali Japonya'ya mı gitti?*

3. *Ali mi Japonya'ya gitti?*

Japonca'da soru eki ka'dır; sadece cümle sonunda kullanılır. Bu nedenle, yukarıdaki üç örnek cümlenin Japonca karşılığı tek olur. 2 ve 3 numaralı örnek cümlelerin anlamları, Japonca'da ancak vurguyla verilebilir:

アリは　日本へ行きましたか。
Ari wa Nihon e ikimaşita ka?
<Ali Japonya'ya gitti mi?>

Soru eki ka, fiil olmayan yüklemlerden sonra da gelip, onu soru yapabilir:

この　花は　きれいですか。
Kono hana wa kirei desu ka?
<Bu çiçek güzel mi?>

Türkçe'de soru kelimeleri ("ne", "kim", "nasıl", "nere" vb.) ile yapılan soru cümlelerine soru eki /mi/ eklenmez. Fakat Japonca'da, cümle içerisinde soru kelimesi bulunsa da bulunmasa da, her soru cümlesinin sonuna ka konur. Bu bakımdan Japonca soru cümlelerinin yapılışı, Türkçe'ninkinden çok daha basittir.

これは　何ですか。
Kore wa nan desu ka?
<Bu nedir?>

Yukarıda gösterdiğimiz örneklerden anlayacağınız gibi, Japonca imlada soru işareti kullanılmaz; bir cümle ister soru olsun ister olmasın, aynen (。) işaretiyle biter.

G. ULAÇLAR (GERUNDİUMLAR)

Buraya kadar yapılan açıklamalar, fiillerin cümle sonuna gelen şekilleriyle ilgiliydi. Şimdi de cümle içinde kullanılan, fiilden türemiş kelime türlerinden, ulaçlar üzerinde duracağız. Türkçe'de kullanılan bazı ulaç ekleri şöyle gösterebiliriz:

(1) *-(y)ip*: yiyip, gidip, yazıp vb.

(2) *-(y)erek*: yiyerek, giderek, yazarak vb.

(3) *-(y)e...-(y)e*: seve seve, gide gide, yaza yaza vb.

(4) *-se*: yese, gitse, yazsa vb. (Aslında şart eki olmakla birlikte, fonksiyonu ulacınkine benzemektedir.)

Türkçe'deki ulaçlara benzer şekiller Japonca'da da vardır. Aşağıda onları tek tek görelim:

1. /-(Y)ip/ Ulacın Karşılığı Olan Japonca Ulaç Şekli (Te Şekli):

Türkçe'de /-(y)ip/ ekiyle kurulmuş bağlama ulacının Japonca'daki karşılığı, fiilin te şeklidir:

kaite <yazıp> (kaku fiilinin te şekli)

tabete <yiyip> (taberu fiilinin te şekli)

itte <gidip> (iku fiilinin te şekli)

Bu şekil, Türkçe'deki /-(y)ip/ ekinin karşılığı olmakla birlikte, değişik fonksiyonları da olduğundan, biraz daha açıklamakta yarar görüyoruz. Bu şeklin başlıca üç kullanılış şekli vardır:

a- İki eylemi birbirine bağlamada kullanılır. Genellikle, "... **soşite** ..." <... ve sonra ...> şekline çevrilebilir:

私は 本を 買って 帰りました。
Wataşi wa hon o katte kaerimaşita.
<Ben kitap alıp (eve) döndüm.>

= 私は 本を 買いました。 そして 帰りました。
Wataşi wa hon o kaimaşita. Soşite kaerimaşita.
<Ben kitap aldım ve (eve) döndüm.>

佐藤さんは 店に いって パンを 買います。
Satoo-san wa mise ni itte pan o kaimasu.
<Sayın Satoo, dükkana gidip ekmek alır.>

= 佐藤さんは 店に 行きます。 そして パンを 買います。
Satoo-san wa mise ni ikimasu. Soşite pan o kaimasu.
<Sayın Satoo, dükkana gider, ve ekmek alır.>

b- İki eylemin aynı anda meydana geldiğini gösterir.

私は 本を 読んで 勉強を します。
Wataşi wa hon o yonde benkyoo o şimasu.
<Ben kitap okuyarak (ders) çalışıyorum.>

人々は だまって 座っています。
Hito-bito wa damatte suwatte imasu.
<İnsanlar susarak (sessizce) oturuyor.>

c- Ulaç, neden-sonuç ilişkisi belirten cümlede, nedeni gösterir:

仕事が あって 行けません。
Şigoto ga atte ikemasen.
<İşim olduğu için gidemem.>

かぜを ひいて 勉強できませんでした。
Kaze o hiite benkyoo dekimasen deşita.
<Soğuk aldığım için ders çalışamadım.>

2. Te Şeklinin Olumsuzu:

Fiillerin belirttiğimiz bu te şeklinin iki ayrı olumsuz şekli vardır. Bunlardan ilki, fiilin, daha önce emir kipinin kibar söyleniş şekliyle ilgili bölümde belirttiğimiz, nai şekline, /de/ eklenerek elde edilen şekildir:

nai şekli	1. olumsuz te şekli	
kakanai	kakanaide	<yazmayıp, yazmadan>
tabenai	tabenaide	<yemeyip, yemeden>
ikanai	ikanaide	<gitmeyip, gitmeden>

Te şeklinin bir olumsuzu daha vardır. Bu şekil ise, fiilin nai şeklindeki /-nai/ yerine /-nakute/ getirilerek yapılır:

nai şekli	2. olumsuz te şekli	
kakanai	kakanakute	<yazmayıp, yazmadan>
tabenai	tabenakute	<yemeyip, yemeden>
ikanai	ikanakute	<gitmeyip, gitmeden>

Bu iki olumsuz te şeklinden ikincisi, genelde neden belirtmede kullanılır:

昼ごはんを 食べないで 来ました。 (1. olumsuz te şekli)
Hiru-gohan o tabenaide kimaşita.
<Öğle yemeğini yemeden geldim.>

友達が いなくて さびしいです。 (2. olumsuz te şekli)
Tomodaçi ga inakute sabişii desu.
<Arkadaş olmadığı için yalnızlık hissediyorum:
Arkadaşım (yanımda) olmadığı için yalnızım.>

3. /-(Y)erek/ Ulacının Karşılığı Olan Japonca Ulaç Şekli:

Türkçe'de /-(y)erek/ ekiyle kurulmuş durum ulacının Japonca'daki karşılığı, fiilin masu şeklinden /-masu/ eki atılıp, yerine /-nagara/ ekinin konulmasıyla elde edilir. Bu yöntemi şöyle gösterebiliriz:

1. Masu şekli alınır:	tabemasu
2. Bundan /masu/ kaldırılır:	tabe
3. Sonuna /nagara/ eklenir:	tabenagara

masu şekli	nagara şekli	
tabemasu	tabenagara	<yiyerek>
kakimasu	kakinagara	<yazarak>
ikimasu	ikinagara	<giderek>

Şimdi nagara ulacını iki örnek cümlede görelim:

私は ラジオを 聞きながら 勉強します。
Wataşi wa racio(radio) o kikinagara benkyoo-şimasu.
<Ben radyo dinleyerek ders çalışıyorum.>

お茶を 飲みながら 話しましょう。
O-ça o nominagara hanaşimaşoo.
<Çay içerek konuşalım.>

Bu ulacın olumsuz şekli yoktur diyebiliriz. Tabii, kakanai-nagara, tabenai-nagara gibi olumsuz şekilleri zaman zaman kullanılmaktadır. Ancak bunlar, anlam bakımından nagara ulacının olumsuzu değildir. Örneğin, kakanai-nagara, "yazmıyorsa da" veya "yazmamasına rağmen" gibi anlamı taşır. Bu da, daha çok yazı dilinde kullanılan bir ifade şeklidir.

4. /-(Y)e ... -(y)e/ Ulacının Karşılığı Olan Japonca Ulaç Şekli:

Masu şeklindeki fiilin /-masu/ eki atılır: fiilin geriye kalan bölümü, Türkçe'deki gibi, peş peşe iki kez tekrarlamak suretiyle elde edilir:

1. Masu şekli alınır:	tabemasu
2. Bundan masu kaldırılır:	tabe
3. İki kez tekrarlanır:	tabe tabe

masu şekli	ulaç şekli	
tabemasu	tabe tabe	<yiye yiye>
kakimasu	kaki kaki	<yaza yaza>
nakimasu	naki naki	<ağlaya ağlaya>

Örnek:

後藤さんは 文句を 言い 言い 出て行きました。
Gotoo-san wa monku o ii ii dete ikimaşita.
<Sayın Gotoo, şikayet ede ede(söyleye söyleye) çıkıp gitti.>

Ancak bu kural, bütün fiiller için geçerli değildir. Bu kurala uyan fiillerin sayısı sınırlı olup, hemen hemen tümü, deyim olarak kullanılır ve olumsuz şekli yoktur.

5. Fiillerin Şart Şekilleri:

Japonca'da şart bildiren üç şekil vardır.

a) Birinci Şart Şekli (Eba Şekli):

Bu şekil, Türkçe'deki dilek-şart şeklinin veya şart birleşik geniş zaman şeklinin karşılığıdır. Fiilin sözlük şeklinin sonundaki /-u/ atılarak, yerine /-eba/ ekinin getirilmesiyle elde edilir:

1. Sözlük şekli alınır:	**kaku**
2. Bundan /u/ kaldırılır:	kak
3. Sonuna /eba/ eklenir:	kakeba

sözlük şekli	1. şart şekli (eba şekli)	
kaku	kakeba	<yazsa, yazarsa>
taberu	tabereba	<yese, yerse>
iku	ikeba	<gitse, giderse>

(*Japonca fiillerde şahıs belirtilmediği için, Türkçe'deki /yazsam/, /yazsan/, /yazsanız/ vb. gibi çekimleri yoktur.)

Birinci şart şeklinin olumsuzu, nai şeklindeki fiilin sonunda bulunan /-nai/ atılarak, yerine /-nakereba/ konulmasıyla yapılır:

1. Nai şekli alınır:	**kakanai**
2. Bundan /nai/ kaldırılır:	**kaka**
3. Sonuna /nakereba/ eklenir:	**kakanakereba**

nai şekli 1. şart şeklinin olumsuzu

kakanai	kakanakereba	<yazmasa, yazmazsa>
tabenai	tabenakereba	<yemese, yemezse>
ikanai	ikanakereba	<gitmese, gitmezse>

Örnek:

まっすぐ 行けば 駅に 出ます。
Massugu ikeba eki ni demasu.
<Dosdoğru giderseniz istasyona çıkarsınız.>

バスが すぐ 来れば いいのですが。
Basu ga sugu kureba ii no desu ga.
<Otobüs hemen gelse iyi olur ama...>

雨が 降れば 私は 行きません。
Ame ga hureba wataşi wa ikimasen.
<Yağmur yağarsa ben gitmem (gitmeyeceğim).>

雨が 降らなければ 行きます。
Ame ga huranakereba ikimasu.
<Yağmur yağmazsa giderim (gideceğim).>

本を 読まなければ わかりません。
Hon o yomanakereba wakarimasen.
<Kitabı (Kitap) okumazsanız anlamazsınız.>

b) İkinci Şart Şekli (Nara Şekli):

Bu şekil de, Türkçe'deki dilek-şart şeklinin veya şart birleşik geniş zaman şeklinin karşılığıdır denebilirse de, bunda Türkçe'deki birleşik geniş zamanın taşıdığı anlam daha kuvvetlidir. Sözlük şekline /-nara/ ya da /-naraba/ eklenerek elde edilir:

sözlük şekli	2. şart şekli	
kaku	kakunara(ba)	<yazarsa>
taberu	taberunara(ba)	<yerse>
iku	ikunara(ba)	<giderse>

Bunun olumsuz şekli, nai şeklindeki fiilin sonuna /-naraba/ eklenerek elde edilir:

nai şekli	2. şart şeklinin olumsuzu	
kakanai	kakanai nara(ba)	<yazmazsa>
tabenai	tabenai nara(ba)	<yemezse>
ikanai	ikanai nara(ba)	<gitmezse>

İkinci şart şeklinin birinciden ayrılan yönü ise, bunun konuşan tarafın niyetini belirten yüklem ile kullanılmasıdır. Aşağıda gösterilen iki cümledeki yüklemleri (ikimasen <gitmem> ve narimasu <olur>) mukayese ediniz:

雨が　降るなら(ば)　私は　行きません。　[doğru]
Ame ga huru nara(ba) wataşi wa ikimasen.
<Yağmur yağarsa ben gitmem (gitmeyeceğim).>

雨が 降るなら(ば) 寒く なります。　[yanlış]
Ame ga huru nara(ba) samuku narimasu.
<Yağmur yağarsa soğuk olur.>

Birinci cümlede, nara şeklindeki şart ulacı, niyet gösteren yüklemle birlikte kullanıldığı için, bu cümle doğrudur. Ancak, ikinci cümlede görüldüğü gibi, aynı şart ulacı, eğer niyet göstermeyen yüklemle birlikte kullanılırsa, o cümle yanlış sayılır. İşte, bu tür yüklem bulunan cümlelerde, birinci şart ulacının kullanılması gerekmektedir:

雨が　降れば　寒く　なります。　[doğru]
Ame ga hureba samuku narimasu.
<Yağmur yağarsa soğuk olur.>

c) Üçüncü Şart Şekli (Tara Şekli):

Türkçe'deki "-miş olursa"'ya benzer bir anlam taşır. Te şeklindeki fiilden geçmiş zamanın düz konuşma şekli elde edilip, bunun sonuna /-ra/ eki eklenir:

1. Te şekli alınır:	kaite
2. Düz geçmiş z. ş. yapılır:	kaita
3. Buna /ra/ eklenir:	kaitara

te şekli	düz geç. z. şekli	3. şart şekli	
kaite	kaita	kaitara	<yazmış olursa>
tabete	tabeta	tabetara	<yemiş olursa>
itte	itta	ittara	<gitmiş olursa>

Örnek:

この仕事が 終わったら 休みましょう。
Kono şigoto ga owattara yasumimaşoo.
<Bu iş bitince (bitmiş olursa) dinlenelim.>

八時に なったら 起こしてください。
Haçi-ci ni nattara okoşite kudasai.
<Saat sekiz olunca (olmuş olursa) uyandırın.>

Bunun olumsuz şekli ise, fiilin geçmiş zamanın olumsuzuna /-ra/ eklenerek yapılır:

1. Nai şekli:	kakanai
2. Düz geç. z. olumsuz ş.:	kakanakatta
3. Buna /ra/ eklenir:	kakanakattara

H. ORTAÇLAR (PARTİSİPLER; SIFAT-FİİLLER)

Türkçe'de ortaçlar, fiillerin sıfat fonksiyonuyla kullanılan, fakat fiilin zaman ve eylem kavramlarını da taşıyan şekillerdir. Fiil köklerine /-(y)en/, /-dik/, /-er (-ir, -r)/, /-miş/, /-(y)ecek/ gibi ekleri getirilerek elde edilir. Ortaçlar, normal sıfatlar gibi, cümleler içerisinde isim fonksiyonu da alırlar.

Japonca'da, Türkçe'den çok farklı olarak, ortaç için özel şekil yoktur. Yukarıda, E kısmının ikinci maddesinde açıkladığımız, fiilin şimdiki ve geçmiş zaman şekilleri (olumlu, olumsuz şekilleri ve süreklilik kipi dahil olmak üzere), ortaç olarak ta kullanılırlar. Genelde bunların düz konuşma şekilleri ortaç olur. Kibar konuşma şekilleri ise, sadece çok kibar ve nazik konuşmalarda kullanılır.

Türkçe'de, "yazan kişi", "yazdığı kitap" örneklerinde olduğu gibi, /-(y)en/ ve /-dik/ ekleriyle kurulmuş ortaçlar, ayrı ayrı fonksiyonlar üstlenirler. Ancak, Japonca'da bu ayrım yoktur. Her iki durumda da fiilin şimdiki ve geçmiş zaman şekilleri aynen kullanılır:

食べる 子供
taberu kodomo <yiyen çocuk>

食べない 子供
tabenai kodomo <yemeyen çocuk>

食べた 子供
tabeta kodomo <yemiş çocuk>

食べなかった子供
tabenakatta kodomo <yememiş çocuk>

読む 本
yomu hon
<okuduğu (okumakta olduğu, okuyacağı) kitap>

読まない本
yomanai hon
<okumadığı (okumamakta olduğu, okumayacağı) kitap>

読んだ本
yonda hon
<okuduğu (okumuş olduğu) kitap>

読まなかった本
yomanakatta hon
<okumadığı (okumamış olduğu) kitap>

(Fiillerin çekiminde şahıs ekleri olmadığından, Türkçe'deki /okuduğum/, /okuduğun/, /okuduğu/ örneklerinde görülen şahıs ayrımı, Japonca'da yoktur. Başka bir deyişle, yukarıda "okuduğu" olarak tercüme ettiğimiz şekiller, "okuduğum", "okuduğun", "okuduğumuz", "okuduğunuz", "okudukları" anlamlarını da taşıyabilir.)

Türkçe'de ortaçlar cümle içerisinde isim olarak da kullanılabilir. Ancak, Japonca ortaçların böyle kullanılışı yoktur. Benzer durumlarda, ortaçların sonuna mutlaka hito <kişi> veya koto <şey> kelimesi konması gerekir:

読む 人
yomu hito
<okuyan (kişi)>

アイシェが本を読んだこと
Aişe ga hon o yonda koto
<Ayşe'nin kitap okuduğu (okumuş olması)>

Yukarıdaki açıklamayı şöyle özetleyebiliriz: Japonca'da ortaç için fiilin özel şekli yoktur ve şimdiki ve geçmiş zamanın düz konuşma şekilleri ortaç fonksiyonunu da üstlenirler.

4. SIFATLAR

A. TÜRKÇE VE JAPONCA SIFATLAR

1. Benzer Noktalar:

Bir önceki bölümde açıkladığımız fiiller gibi, sıfatlar da Japonca bir cümlede yüklem (predikat) olarak kullanılabilen önemli unsurlardandır. Normalde fiiller cümledeki eylemi belirtirken, sıfatlar durum belirtirler. Benzer durum, Türkçe'de de görülür. Örneğin, "İstanbul güzel." cümlesinde "güzel" sıfatı, yüklem olarak kullanılıp öznesi olan "İstanbul"un bir durumunu anlatıyor.

Sıfatların bir başka önemli fonksiyonu da, kendisinden sonra gelen isimleri nitelemektir. Bu özellik de, Türkçe sıfatlarda görülür. Örneğin, "güzel İstanbul" ifadesinde "güzel" sıfatı, kendisinden sonra gelen "İstanbul"u nitelemektedir.

Diğer bir değişle, sıfatların fonksiyonu açısından Türkçe ve Japonca birbirlerine benzemektedirler.

2. Farklı Özellikler:

Ancak, Türkçe ve Japonca sıfatların arasında bir fark vardır. O da, Japonca sıfatların cümle içerisindeki fonksiyona göre çekilmesidir:

暑い日
Atsui hi (tamamlayıcı)
<sıcak gün>

今日は暑い。
Kyoo wa atsui. (yüklem; şimdiki zaman)
<Bugün sıcak.>

昨日も暑かった。
Kinoo mo atsukatta. (yüklem; geçmiş zaman)
<Dün de sıcaktı.>

明日も暑くなる。
Aşita mo atsuku naru. ("olmak" fiilinin nesnesi)
<Yarın da sıcak olacak.>

Yukarıdaki örneklerde (atsui, atsukatta, atsuku) görüldüğü gibi, Japonca'da sıfatlar, cümledeki fonksiyonlarına göre değişik şekillerde kullanılırlar.

B. JAPONCA SIFATLARIN ÇEKİME GÖRE İKİ AYRI TİPİ (İ-SIFATLAR VE NA-SIFATLAR)

Japonca'da sıfatlar çekime göre iki gruba ayrılabilirler:

1- İsimleri tamlarken /i/ ile biten sıfatlar:

atsui	<sıcak>
ataraşii	<yeni>
takai	<yüksek>

2- İsimleri tamlarken /na/ ile biten sıfatlar:

kireina	<güzel>
genkina	<sıhhatli>
kantanna	<kolay, basit>

Birinci grup sıfatlar, *i-sıfatlar* ve ikinci grup sıfatlar *na-sıfatlar* olarak adlandırılırlar. Bu iki tür sıfat, hem isim tamladıkları(niteledikleri) zaman, hem de olumlu veya olumsuz durum belirten yükiem olarak kullanıldıkları zaman, birbirlerinden farklı çekim şekilleri gösterirler. Ancak, anlamca aralarında kesin bir ayrım yoktur.

Japonca'nın tarihsel gelişimi açısından bu iki tür sıfatlar ele alındığında, /i/ ile biten sıfatların çoğunun Japonca kökenli kelimelerden, /na/ ile biten sıfatların çoğunun ise, yabancı kökenli kelimelerden türetildiği görülür. Günümüzde de, örneğin, İngilizce kelimelerin sonuna /na/ ekleyerek, yeni sıfatlar türetilmektedir:

elegant ⟶ エレガントな ereganto-na <zarif>

soft ⟶ ソフトな sohuto-na <yumuşak>

Buna karşılık, /i/ ile biten yeni sıfat hemen hemen hiç yoktur.

C. SIFAT ÇEKİMLERİNİN TEMEL ŞEKİLLERİ

Bir önceki bölümde, fiil çekimlerini dört temel şekle, yani sözlük şekli, nai şekli, masu şekli ve te şekline dayanarak açıkladık.

Sıfatların çekimlerini anlatmak için de, sıfatın temel şekillerine dayanmak gerekir:

1- İ-sıfatın temel şekilleri:

kök: /i/ ile biten şekilden /i/'yi kaldırılıp elde edilen şekil

i şekli: i-sıfatın /i/ ile biten şekli (buraya kadar gösterilen şekil)

ku şekli: i-sıfatın köküne /ku/ eklenerek elde edilen şekil

2- Na-sıfatın temel şekilleri:

kök: /na/ ile biten şekilden /na/'yı kaldırılıp elde edilen şekil

na şekli: na-sıfatın /na/ ile biten şekli (buraya kadar gösterilen şekil)

ni şekli: na-sıfatın köküne /ni/ eklenerek elde edilen şekil

da şekli: na-sıfatın köküne bildirme edatı /da/ (bk. 6.bölüm) eklenerek elde edilen şekil

de şekli: na-sıfatın köküne bildirme edatının bağ şekli olan /de/ (bk. 6.bölüm) eklenerek elde edilen şekil

Şimdi birkaç örnek görelim:

i-sıfat

kök: **taka-** <yüksek, pahalı>
i şekli: **taka-i**
ku şekli: **taka-ku**

na-sıfat

kök: **şizuka-** <sessiz, sakin>
na şekli: **şizuka-na**
ni şekli: **şizuka-ni**
da şekli: **şizuka da**
de şekli: **şizuka de**

Na-sıfatın sadece da ve de şekilleri, kökten ayrı yazılmaktadır. Bunun nedeni, buradaki /da/ ve /de/'nin bildirme edatı olmalarıdır. Bütün edatları bağımsız bir kelime gibi göstermeye karar verdik, ancak fonksiyon açısından eklerle edatlar arasında pek büyük fark yoktur.

Sözlüklerde, i-sıfatlar i şekilleriyle, na-sıfatlar ise kökleriyle gösterilirler.

D. İ-SIFATLAR

1. İ-Sıfatların Düz Konuşma Şeklinde Yüklem Olarak Kullanılışı

a) Şimdiki Zamanın Olumlu Düz Konuşma Şekli:

İ-sıfatların bir temel şekli, sonu /i/ ile biten i şekli'-dir. İ-sıfatlarının i şekli, yüklem olarak şimdiki zamanın olumlu düz konuşma şeklinde kullanılır.

i-sıfatın i şekli = i-sıfatın şimdiki zaman olumlu düz şekli:
takai <yüksek>

b) Şimdiki Zamanın Olumsuz Düz Konuşma Şekli:

Bunun olumsuzunu elde etmek için, i-sıfatların ku şekline, fiillerin olumsuzunu yapmakta kullanılan /-nai/ ekinin getirilmesi gerekir:

1. İ-sıfatın ku şekli: **takaku**
2. Buna /-nai/ eklenir: **takakunai** <yüksek değil>

Şimdi, i-sıfatın olumlu ve olumsuz düz şekillerini içine alan birkaç örnek cümle görelim:

この本は　おもしろい。
Kono hon wa omoşiro-i.
<Bu kitap ilgi çekici.>

日本では　くだものは　高い。
Nihon de wa kudamono wa taka-i.
<Japonya'da meyva pahalı.>

最近の映画は　あまり　おもしろくない。
Saikin no eiga wa amari omoşiro-ku-nai.
<Son zamanlardaki filmler pek ilgi çekici değil.>

エルマ・ダーは　それほど　高くない。
Eruma-daa wa sore hodo taka-ku-nai.
<Elma Dağı o kadar yüksek değil.>

c) Geçmiş Zamanın Olumlu Düz Konuşma Şekli:

Geçmiş zamanın olumlu düz konuşma şeklinde kullanılan i-sıfatları elde etmek için, o sıfatın köküne /-katta/ eki getirilir:

1. İ-sıfatın **kökü:** **taka**
2. Buna /-katta/ eklenir: **takakatta** <yüksekti>

d) Geçmiş Zamanın Olumsuz Düz Konuşma Şekli:

Benzer şekilde kullanılan i-sıfatların olumsuzu da, sıfatın ku şekline /-nakatta/ eklenerek yapılır:

1. İ-sıfatın ku şekli:	takaku
2. Buna /-nakatta/ eklenir:	takakunakatta <yüksek değildi>

Örnekleri:

今年の　冬は　かなり　寒かった。
Kotoşi no huyu wa kanari samu-katta.
<Bu sene kış oldukça soğuktu.>

その時　私も　若かった。
Sono toki wataşi mo waka-katta.
<O zaman(lar) ben de gençtim.>

日本語は　アイシェにとって　すこしも　難しくなかった。
Nihon-go wa Aişe ni totte sukoşi mo muzukaşi-ku-nakatta.
<Japonca, Ayşe için hiç zor değildi.>

きのう　見た　テレビ番組は　おもしろくなかった。
Kinoo mita terebi-bangumi wa omoşiro-ku-nakatta.
<Dün seyrettiğim televizyon programı ilgi çekici değildi.>

2. İ-Sıfatların Kibar Yüklem Olarak Kullanılışı:

a) Şimdiki Zamanın Olumlu Kibar Konuşma Şekli:

Sayfa 28de belirtildiği gibi, fiillerin kibar konuşmalard kullanılan şeklini elde etmek için /-masu/ eki kullanılıyordu Sıfatların ve ileride açıklanacak olan isimlerin kibar şekilleri ni elde etmek için ise, /desu/ kullanılır. Bu /desu/, bildirm edatının kibar konuşma şeklidir, ve onun için, biz önüne getiri- len kelimelerle bitişik yazmıyoruz. Fakat fonksiyon açısındar başka eklerle pek fark yoktur. (Bildirme edatı, 6. bölümde açıklanacaktır.)

İ şeklindeki i-sıfatların sonuna /desu/ bildirme edatı eklenerek, şimdiki zamanın kibar konuşmada kullanılan olumlu şekli elde edilir.

1. İ-sıfatın i şekli:	**taka-i**	<yüksek>
2. Sonuna /desu/ eklenir:	**taka-i desu**	<yüksektir>

b) Şimdiki Zamanın Olumsuz Kibar Konuşma Şekli:

Benzer durumda kullanılan i-sıfatların iki ayrı olumsuzu vardır. İlki, aru fiilinin olumsuz şeklinden yararlanılarak yapılır:

1. İ-sıfatın ku şekli:	**taka-ku**	
2. Sonuna **aru** fiilinin olumsuzu getirilir:	**taka-ku ari-masen**	<yüksek değildir>

İkincisi de, i-sıfatın şimdiki zaman düz olumsuz şekline /desu/ eklenerek elde edilir:

1. İ-sıfatın düz olumsuz şelki:	**taka-ku-nai**	
2. Sonuna /desu/ eklenir:	**taka-ku-nai desu**	<yüksek değildir>

Her iki şekil eşit oranda kullanılmakla birlikte, birinci şekil tercih edilir.

c) Geçmiş Zamanın Kibar Konuşma Şekli:

Aynı tip sıfatların kibar konuşma şekillerinde kullanılan geçmiş zamanını elde etmek için, geçmiş zamanın düz konuşma şeklinin sonuna /desu/ getirmek gerekir. Bu kural, hem olumlu, hem olumsuz şekiller için geçerlidir.

1. Geçmiş zamanın düz olumlusu:	**taka-katta** <yüksekti>
2. Sonuna /desu/ eklenir:	**taka-katta desu** <yüksekti (kibar)>

1. Geçmiş zamanın düz olumsuzu:	**taka-ku-nakatta** <yüksek değildi>
2. Sonuna /desu/ eklenir:	**taka-ku-nakatta desu** <yüksek değildi (kibar)>

Ayrıca, kibar konuşma şeklinde kullanılan geçmiş zamanın olumsuzu, **aru** fiilinin olumsuz şeklinden yararlanılarak da yapılabilir:

1. Şimdiki zamanın kibar olumsuzu:
   taka-ku ari-masen <yüksek değildir>

2. Sonuna /desu/'nun geçmiş zaman şekli /deşita/ eklenir:
   taka-ku ari-masen deşita <yüksek değildi(kibar)>

3. İ-Sıfatların İsimleri Tamlamada Kullanılışı:

Düz konuşma şeklinde yüklem olarak kullanılan i-sıfatların dört şekli,(taka-i, taka-ku-nai, taka-katta, taka-ku-nakatta gibi şekilleri) isimleri tamlarken de kullanılır:

高い木
taka-i ki
<yüksek (bir) ağaç>

おいしくない　料理
oişi-ku-nai ryoori
<lezzetli olmayan (bir) yemek>

難しかった　試験
muzukaşi-katta şiken
<zor geçen (bir) sınav>

あまり　はげしくなかった　嵐
amari hageşi-ku-nakatta araşi
<pek şiddetli geçmeyen (bir) fırtına>

E. NA-SIFATLAR

1. Na-Sıfatların Düz Konuşma Şeklinde Yüklem Olarak Kullanılışları:

a) Şimdiki Zamanın Düz Olumlu Şekli:

Na-sıfatların temel şekillerinden olan da şekli, yani kökünden sonra bildirme edatı /da/ getirmekle elde edilen şekli, şimdiki zamanın düz olumlu şekli olarak kullanılır. Bunu, şizuka-na (静かな) <sessiz, sakin> sıfatı ile görelim:

静かだ。
Şizuka da. (Da şekli, şimdiki zaman düz olumlu şekli olarak <Sessiz.> kullanılır.)

b) Şimdiki Zamanın Düz Olumsuz Şekli:

Düz konuşma şeklinde yüklem olarak kullanılan bir na-sıfatın şimdiki zamanının olumsuzunu yapmak için, o sıfatın de şeklinin sonuna /-nai/ eklenir. Böyle durumlarda, sıfatın de şekli ile /-nai/'nin arasına zaman zaman wa edatı (bk. 6. bölüm sayfa 73) da konur ve anlamca bir değişiklik olmaz:.

1. Na-sıfatın de şekli: **şizuka de**
2. Sonuna /nai/ eklenir: **şizuka de-nai** <sessiz değil>
3. Bazan /de/ ve /nai/ arasına /wa/ konur: **şizuka de-wa-nai** <sessiz değil>

Konuşma dilinde, **şizuka de-wa-nai** şeklindeki /de-wa/ kısmı birleşerek, /ca/ veya /caa/ olarak değişip, **şizuka-ca-nai** veya **şizuka caa-nai** şeklini alabilir.

c) Geçmiş Zamanın Düz Olumlu ve Olumsuz Şekilleri:

Şimdiki zamanın düz şekillerinde kullanılan /da/ ve /-nai/ ekleri yerine /datta/ ve /nakatta/ getirilirse, geçmiş zamanın düz konuşma şeklinde kullanılan olumlu ve olumsuz şekilleri elde edilir:

1. Şimdiki z. düz olumlu ş.:	şizuka da <sessiz>
2. /-da/ yerine /-datta/ getirilir:	şizuka datta <sessizdi>

1. Şimdiki z. düz olumsuz ş.:	şizuka de-nai <sesssiz değil>
2. /-nai/ yerine /-nakatta/ getirilir:	şizuka de-nakatta <sesssiz değildi>

Başka geçmiş z. düz olumsuz şekilleri:

şizuka de-wa-nakatta
şizuka ca-nakatta
şizuka caa-nakatta

/Datta/, /da/ bildirme edatının, /nakatta/ ise /nai/'nin geçmiş zaman şeklidir. (bk. sayfa 73; sayfa 82)

2. Na-Sıfatların Kibar Konuşma Şeklinde Yüklem Olarak Kullanılışı:

a) Şimdiki Zaman Şekilleri:

Da şeklindeki na-sıfatların /da/ bildirme edatı yerine, kibar konuşma şekli olan /desu/ konursa, şimdiki zamanın kibar olumlu şekli elde edilir:

1. Da şekli:	şizuka da
2. /da/ yerine /desu/ konur:	şizuka desu <sessizdir>

İ-sıfatlarda olduğu gibi, na-sıfatların da kibar konuşma şeklinde kullanılan şimdiki zamanın olumsuzunu yapmanın iki yolu vardır. Bunlardan biri, aru fiilinin olumsuz şeklinden yararlanmaktır:

1. Na-sıfatın de şekli:	şizuka de
2. Sonuna /wa/ eklenir:	şizuka de-wa
3. /wa/'dan sonra aru fiilinin olumsuz şekli /arimasen/ eklenir:	şizuka de-wa-arimasen <sessiz değildir>

Başka kibar olumsuz şekilleri: şizuka ca-arimasen
şizuka caa-arimasen

Diğeri ise, şimdiki zamanın düz olumsuz şeklinin sonuna /desu/ getirilerek yapılır:

1. Na-sıfatın de şekli:	şizuka de
2. Sonuna /nai/ eklenip düz olumsuzu yapılır:	şizuka de-nai <sessiz değil>
3. /nai/'den sonra /desu/ eklenir:	şizuka de-nai desu <sessiz değildir>

Şimdiki zamanın başka kibar olumsuz şekilleri:
şizuka de-wa-arimasen
şizuka ca-arimasen
şizuka caa-arimasen

b) Geçmiş Zaman Şekilleri:

Şimdiki zamanın olumlu şeklinde kullanılan desu bildirme edatı, geçmiş zaman şekli olan /deşita/ olarak değiştirilirse, geçmiş zamanın olumlu şekli elde edilir:

1. Şimdiki z. kibar olumlu şekli:	şizuka desu
2. /desu/ yerine /deşita/ konur:	şizuka deşita <sessizdi>

Şimdiki zamanın olumsuz şeklinde olduğu gibi, geçmiş zamanın olumsuzu da iki şekilde yapılabilir. Bunlardan birinde,

aru fiilinin olumsuzu olan /arimasen/ şekline /deşita/ eklenir: Diğeri ise, geçmiş zamanın düz olumsuz şeklinden sonra desu eklenerek yapılır:

1. Şimdiki z.kibar olumsuz: şizuka de-wa-arimasen

2. Sonuna /deşita/ eklenir: şizuka de-wa-arimasen deşita
<sessiz değildi>

Geçmiş zamanın başka kibar olumsuz şekilleri:
şizuka ca-arimasen deşita
şizuka caa-arimasen deşita

3. Na-Sıfatların İsim Nitelemede Kullanılışı:

Hatırlanacağı gibi, i-sıfatların düz konuşma şekilleri, hiç bir değişikliğe uğramadan, isimlerin nitelenmesinde de kullanılabiliyordu. Bu kural, na-sıfatlar için de geçerlidir. Ancak, bir istisna vardır. Şimdiki zamanın düz olumlu şekli olan da şekli(örnek: şizuka-da), isimlerin nitelenmesinde kullanılmaz. Bu durumda, da şekli yerine na şekli (örnek: şizuka-na) kullanılır:

静かな 夜
şizuka-na yoru
<sessiz (bir) gece>

勤勉ではない 学生
kinben de-wa-nai gakusei (kinben-na <çalışkan>)
<çalışkan olmayan öğrenci>

退屈だった 試合
taikutsu datta şiai (taikutsu-na <sıkıcı>)
<sıkıcı geçen maç>

無駄ではなかった 努力
muda de-wa-nakatta doryoku (muda-na: <işe yaramayan, boşa giden>)
<boşa gitmemiş çaba>

F. İ-SIFATLAR VE NA-SIFATLARIN ÇEKİM ŞEKİLLERİ (ÖZET)

İ-sıfatlar ve na-sıfatların çekimleriyle ilgili açıklamaların tamamı, aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

	İ-Sıfat	Na-Sıfat
TEMEL ŞEKİLLERİ	taka-i taka-ku	şizuka-na şizuka-ni şizuka da şizuka de
DÜZ KONUŞMA Ş.		
şimdiki z. olumlu	-i	-da
şimdiki z. olumsuz	-ku nai	-de(wa)nai
geçmiş z. olumlu	-katta	-datta
geçmiş z. olumsuz	-ku nakatta	-de(wa)nakatta
KİBAR KONUŞMA Ş.		
şimdiki z. olumlu	-i desu	-desu
şimdiki z. olumsuz	-ku-nai desu -ku-arimasen	-de-wa-nai desu -de-wa-arimasen
geçmiş z. olumlu	-katta desu	-deşita
geçmiş z. olumsuz	-ku-nakatta desu -ku-arimasen deşita	-de-wa-nakatta desu -de-wa-arimasen deşita

G. SIFATLARDA KARŞILAŞTIRMA

Çeşitli Avrupa dillerinde görülen (örneğin, İngilizce'deki **many, more, most; good, better, best** gibi) sıfatların çekimli karşılaştırılması, Türkçe ve Japonca'daki sıfatlarda yoktur. Türkçe'de olduğu gibi, Japonca'da da sıfatların karşılaştırılması önlerine getirilen "daha" (**yori, motto**) ve "en" (**mottomo, içiban**) gibi zarflarla yapılır. **Motto** ve içiban zarfları, daha çok konuşma dilinde kullanılır:

より　安い　(もっと　安い)　のは　ありませんか。
Yori yasui (motto yasui) no wa ari-masen ka?
<Daha ucuzu yok mu?>

これが　最も　(いちばん)　安いです。
Kore ga mottomo (içiban) yasui desu.
<Bu en ucuzudur.>

Karşılaştırılan nesne, ileride açıklayacağımız hal edatı olan **yori** ile belirtilir. Bu durumda, genel olarak sıfattan önce gelen **yori** veya **motto** kaldırılır:

東京は　大阪より　大きい　町です。
Tookyoo wa Oosaka yori ooki-i maçi desu.
<Tokyo, Osaka'dan büyük bir şehirdir.>

京都は　札幌より　暑かったです。
Kyooto wa Sapporo yori atsu-katta desu.
<Kyoto, Sapporo'dan sıcaktı.>

H. SIFATLARIN YAN YANA KULLANILMASI

Türkçe'de olduğu gibi Japonca'da da, birden çok sıfatın tek bir yüklem oluşturduğu veya, tek bir ismi nitelediği durumlar vardır. Bu durumda, en sonunda olmayan sıfatlar şekil değiştirir. Yan yana kullanılan sıfatlardan, sonda olmayan i-sıfatlar, ku şeklini alır ve sonuna /te/ eklenir. Na-sıfatlar ise, de şeklini alırlar:

新幹線は　速くて　安全です。
Şinkansen wa haya-ku-te anzen desu.　(haya-i <hızlı>)
<Süper ekspres trenleri hızlı ve güvenli>

この仕事は　危険で　大変です。
Kono şigoto wa kiken de taihen desu. (kiken-na <tehlikeli>)
<Bu iş tehlikeli ve zahmetli.>

安くて　おいしい　すいか
yasu-ku-te oişi-i suika　(yasu-i <ucuz>)
<ucuz ve lezzetli karpuz>

元気で　勤勉な　学生
genki de kinben-na gakusei　(genki-na <sağlıklı,hareketli>)
<sağlıklı ve çalışkan (bir) öğrenci>

5. İSİMLER ve ZAMİRLER

A. İSİMLER

Fiillerin *eylem*, sıfatların *nitelik* veya *durum* belirtmeleri gibi, isimler de temelde bir cümle içindeki *nesneyi* belirtirler. İsimler, *cisim*("ev","bardak") veya *canlı varlık* ("insan", "bitki","hayvan") belirttikleri gibi, *soyut kavramları*("özgürlük", "çaba","suç") belirtmek için de kullanılırlar. İsimlerin, başlıca iki görevi vardır:

1. İsimler Yüklemin Anlamını Tamamlamak İçin Kullanılırlar:

İsimler, bir cümlede *özne (fail)* olabileceği gibi yalın ve belirtme durumunda, yüklemin anlamını tamamlayan, *nesne* veya başka *yer tamlayıcıları* olarak kullanılırlar:

Şoför durakta durarak yolcuyu aldı.

Bu cümlede yalın haldeki "şoför" kelimesi öznedir. De halindeki "durak" kelimesi yer tamlayıcısı, ve i halindeki "yolcu" kelimesi de, geçişli eylemin nesnesidir. Bu durum, Japonca'daki isimler için de geçerlidir. İsimlerin buna benzer kullanılışlarıyla ilgili ayrıntılı bilgi, Edatlar bölümünde verilecektir.

2. İsimler Yüklem Olarak Kullanılırlar:

İsimler, tıpkı fiiller ve sıfatlar gibi, yüklem olarak da kullanılabilirler. İsimlerin yüklem olarak kullanılışları, sıfatın yüklem olarak kullanılışına çok benzer. Önce Türkçe'deki durumu kısaca görelim:

(1) *Mustafa bey öğretmen.*

(2) *Mustafa bey öğretmendir.*

(3) *Siz öğretmensiniz.*

Örnekte, isim olan "öğretmen" kelimesi, yüklem olarak kullanılmıştır. Türkçe'de, eğer özne üçüncü şahıssa, birinci örnekte görüldüğü gibi, isim hiç bir ek almadan da yüklem olabilir.

İkinci örnekte olduğu gibi, ismin sonuna /-dir/ bildirme eki getirilerek, yüklem olarak kullanılabilir. Üçüncü örnekte görüldüğü gibi, öznenin üçüncü şahıs dışında bir özne olması durumunda, yüklem olarak kullanılan ismin sonuna /-(y)im/, /-(y)iz/, /-sin/, /-siniz/ şahıs ekleri gelir.

Türkçe'deki /-dir/ eki gibi, Japonca'da da, ismin sonuna bildirme fonksiyonu olan /desu/ veya /da/ gibi edatlar getirilerek isimler yüklem olarak kullanılabilirler:

ムスタファさんは　先生です。
Musutafa-san wa　sensei desu.
<Mustafa bey　öğretmendir.>

Japonca'da isimlerin yüklemlerde yalın halde kullanılışı, sadece konuşma dilinde ya da şu örnekteki gibi gazete haber başlıklarında görülür:

九州では　大雨、　東京では　水不足。
Kyuuşuu de wa oo-ame, Tookyoo de wa mizu-busoku.
<Kyuşu'da sel(sürekli sağnak yağmur), Tokyo'da susuzluk!>

Türkçe'de, yüklem olarak kullanılan isimler, fiil gibi, şahıs eki aldıklarından, öznenin kaçıncı şahıs olduğu, cümlenin yükleminden anlaşılır. Japonca'da, fiillerde olduğu gibi, yüklem olarak kullanılan isimlerde de, şahıs belirtilmez.

ムスタファさんは　先生です。
Musutafa-san wa　sensei desu.
<Mustafa bey,　öğretmendir.>

あなたは　先生です。
Anata wa　sensei desu.
<Siz,　öğretmensiniz.>

私は　先生です。
Wataşi wa sensei desu.
<Ben,　öğretmenim.>

Yüklemin sonuna getirilen desu (da) edatı, yukarıda birkaç kez açıklanmıştık. Sıfatların çekiminde görülen /da/, /datta/, /desu/ ve /deşita/ gibi şekiller, bu .desu edatının değişik kullanılış şekilleridir. Desu edatı, isim ya da sıfat olmayan kelimelere de eklenerek, çeşitli şekillerde kullanılabilen, önemli bir edattır. Bu konuyu, *BİLDİRME EDATI* Bölümünde (6. bölümde) daha ayrıntılı bir şekilde açıklayacağız.

B. ŞAHIS ZAMİRLERİ

Türkçe'de şahıs zamirlerinin özel yeri vardır. Çünkü, çekim bakımından isimlerden ayrı özelliklere sahiptir. Örneğin, "ben" zamirinin e hali (datif şekli), "bene" değil, "bana" olur; tamlayan hali de "benin" yerine "benim"'dir.

Buna karşılık, Japonca'da şahıs zamirlerini isimlerden ayıran hiçbir gramer özelliği yoktur. Dahası, Türkçe'deki her şahıs zamiri için, Japonca'da birden fazla kelime vardır. Örneğin, "ben" şahıs zamirinin karşılığı, Japonca'da değişik durumlarda kullanılan, değişik kelimelerle verilir. En nötr olanı **wataşi** başta olmak üzere, **watakuşi**, **ataşi**, **atai**, **boku**, **ore**, **şoosei** vb. kelimelerin anlamı Türkçe'deki "ben" demektir. Bunlardan **ataşi** ve **atai** kadınlar tarafından, **boku**, **ore** ve **şoosei** ise erkekler tarafından kullanılır. En kibarı **watakuşi**'dir. **Atai** ve **ore** oldukça kabadır.

Türkçe'deki "sen" şahıs zamirinin Japonca'daki karşılığı, yine değişik kelimelerle verilebilir. Örneğin, kibarlık derecesine göre, anata-sama (çok kibar), kiden (resmî), anata (en nötr), anta, kimi, omae, temee (çok kaba) gibi çeşitli kelimeler vardır. Ancak, kibar konuşmada bu tür kelimeleri kullanma yerine, dinleyen kişinin isimlerini (örneğin, Satoo-san <Satoo bey, Satoo hanım>, Hanako-çan <Hanakocuğum>) veya ünvanını (örneğin, sensei <hoca>, şaçoo <patron> vb.) kullanmak, ya da hiçbir kelime kullanmamak daha uygun gelir.

C. İŞARET KELİMELERİ (İŞARET ZAMİR, SIFAT VE ZARFLARI)

1. İşaret Kelimelerinin Çeşitleri:

Japonca'da kore, sore ve are olmak üzere üç tane işaret zamiri vardır. Türkçe'de "bu", "şu" ve "o" zamirlerinden, "bura" "şura" ve "ora": "böyle", "şöyle" ve "öyle" gibi kelimeler türetilmiştir. Japonca'da da durum aynıdır. İşaret zamirlerinden değişik zamir, sıfat ve zarflar türetilir. Bunların hepsine birden işaret kelimeleri demek istiyoruz. Japonca'da, başlıca işaret kelimeleri şunlardır:

işaret zamiri	işaret sıfatı	işaret zarfı	diğer işaret kelimeleri (yer) (yön)
kore	kono konna	koo	koko koçira (koççi)
sore	sono sonna	soo	soko soçira (soççi)
are	ano anna	aa	asoko açira (aççi)

2. İşaret Kelimelerinin Kullanılışları:

Tablodaki Japonca işaret kelimelerinin kullanılışlarını anlamak için, Türkçe işaret kelimeleriyle kıyaslayalım.

İşaret zamiri, kore, sore ve are'nin fonksiyonu, tek başlarına kullanıldığı zamanki "bu", "o" ve "şu"'nun fonksiyonuyla aynıdır:

これは　本です。
Kore wa hon desu.
<Bu, kitap.>

İşaret sıfatlarından kono, sono ve ano'nun fonksiyonu, isimden önce getirilen "bu", "o" ve "şu"'nunkine benzer:

この 本は　おもしろいです。
Kono hon wa omoşiroi desu.
<Bu kitap, ilgi çekici.>

Diğer işaret sıfatı olan konna, sonna ve anna'nın fonksiyonu, isimden önce gelen "böyle", "öyle" ve "şöyle"'nin fonksiyonuna benzer:

こんな 本は 少しも おもしろくありません。
Konna hon wa sukoşimo omoşiroku arimasen.
<Böyle kitap, hiç ilgi çekici değil.>

İşaret zamirleri olan koo, soo ve aa'nın fonksiyonu, tek başlarına kullanıldığı zamanki "böyle", "öyle" ve "şöyle"'ninkine benzer:

指示詞は こう 使います。
Sicişi wa koo tsukai-masu.
<İşaret kelimesi, böyle kullanılır.>

Yer belirten koko, soko ve asoko, Türkçe'deki "bura", "ora" ve "şura"'nın karşılığıdır:

ここで 待っていてください。
Koko de matte ite kudasai.
<Burada bekleyin (lütfen).>

Koçira, soçira ve açira ise, Türkçe'deki "bu taraf", "o taraf" ve "şu taraf" ifadeleri gibi anlamı taşır. Yön belirtmekle birlikte, yer de belirtir. Ancak, koko, soko ve asoko'ya göre daha geniş ve muğlak anlamları vardır:

こちらへどうぞ。
Koçira e doozo.
<Bu tarafa buyurun.>

Kibar konuşmalarda, koçira, soçira ve açira kelimeleri, daha nazik bir hava verebildiği için, diğer işaret kelimeleri yerine sık sık kullanılır (işaret zarfları hariç):

こちらは 伊藤さんです。
Koçira wa İtoo-san desu.
<Bu (Bu bey efendi), sayın İtoo'dur.>

こちらで 待っていてください。
Koçira de matte ite kudasai.
<Burada bekleyiniz.>

Bir de, koçira, soçira ve açira, Türkçe'deki "tarafımız", "tarafınız" ifadelerinde görüldüğü gibi, zaman zaman kibar şahıs zamiri olarak da kullanılır. Kibar konuşmalarda koçira, "biz" veya "ben" yerine; soçira, "siz" yerine; ve açira ise, "o" veya "onlar" yerine kullanılır:

あした こちらから そちらへ お電話いたします。
Aşita koçira kara soçira e o-denwa itaşimasu.
<Yarın tarafımızdan tarafınıza telefon edilecektir.
(biz sizi arayacağız.)>

あちらの お考えは どうですか。
Açira no o-kangae wa doo desu ka?
<O tarafın (onların) fikri nasıldır?>

Tabloda, koçira, soçira ve açira'nın altında parantez içinde gösterilen koççi, soççi ve aççi ise, kısaltmalarıdır ve sadece konuşma dilinde kullanılır.

3. İşaret Kelimelerinin Ayırımı:

Japonca işaret kelimelerinin ayırımı konusunda ilim adamları görüş birliği sağlayamamışlardır. Günümüze kadar yapılmış olan açıklamalardan en inandırıcı olanları şunlardır:

(i) kore vb.: konuşana yakın nesneler için
sore vb.: konuşandan biraz uzak nesneler için
are vb.: konuşandan uzak nesneler için

(ii) kore vb.: konuşana yakın nesneler için
sore vb.: dinleyene yakın nesneler için
are vb.: hem konuşandan, hem de dinleyenden uzak olan nesneler için

Bazı durumlarda, Türkçe'deki "bu" zamiri kore'ye, "şu" sore'ye ve "o" are'ye benzer anlamlarda kullanılsa da, bu kural her zaman geçerli değildir. Bununla birlikte, özellikle sore işaret zamirinin anlamca Türkçe'deki "o" işaret zamirine daha yakın olduğu söylenebilir.

6. BİLDİRME EDATI: "DA" ve "DESU"

Bu bölümde açıklanacak olan da ve desu, Türkçe'de yüklem olarak kullanılmış isimlerden sonra gelen /-dir/ bildirme ekine oldukça benzemektedir. Da düz konuşma şeklinde, desu ise kibar konuşma şeklinde kullanılır.

Japonca'daki da ve desu, Türkçe'deki /-dir/ ekinden daha bağımsız olduğu için, da ve desu'ya bildirme eki demek yerine, bildirme edatı demek, daha uygundur.

A. BİLDİRME EDATININ BAŞLICA ÇEKİM ŞEKİLLERİ

Japonca'da bildirme edatı olan da ve desu edatı, fiiller gibi cümlenin zamanına, düz ya da kibar konuşma şekline bağlı olarak şekil değiştirir. Bunun başlıca yedi temel çekim şekli vardır:

	düz	kibar
şimdiki zaman ş.	da	desu
geçmiş zaman ş.	datta	deşita
ihtimal ş.	daroo	deşoo
bağ ş.	de	

Bu yedi çekim şeklinden /de/ dışında kalan altısı, cümle sonunda ve cümleyi bitirmek için kullanılırlar. Öte yandan, edatın bağ şekli olan /de/, aşağıda açıklanacağı gibi, bildirme edatının olumsuz şekli yapılırken, ve birleşik cümle yapılırken kullanılır.

Şimdi, /de/ dışında kalan bildirme edatlarının altı çekim şeklini örneklerle görelim:

彼は　　学生だ。
Kare wa gakusei da.　　[düz konuşma şekli]
<O, öğrenci.>

彼は　　学生です。
Kare wa gakusei desu.　　[kibar konuşma şekli]
<O, öğrencidir.>

彼は　　学生だった。
Kare wa gakusei datta.　　[düz konuşma şekli]
<O, öğrenciydi.>

彼は　　学生でした。
Kare wa gakusei deşita.　　[kibar konuşma şekli]
<O, öğrenciydi.>

彼は　　学生だろう。
Kare wa gakusei daroo.
<O, öğrenci olsa gerek.>　　[düz konuşma şekli]

彼は　　学生でしょう。
Kare wa gakusei deşoo.　　[kibar konuşma şekli]
<O, öğrenci olsa gerektir.>

B. BİLDİRME EDATININ OLUMSUZ ŞEKLİ

1. Düz Olumsuz Şekli:

Bildirme edatının olumsuz şekli, bağ şekli olan /de/ ile aru fiilinin olumsuzu nai <yok> (bk. sayfa 82) kullanılarak yapılır:

şimdiki z. ş. : de nai, de wa nai
(Konuşma dilinde ca nai ve caa nai de kullanılır.)

geçmiş z. ş. : de nakatta, de wa nakatta
(Konuşma dilinde ca nakatta ve caa nakatta da kullanılır.)

ihtimal ş. : de nai daroo, de wa nai daroo
(Konuşma dilinde ca nai daroo ve caa nai daroo da kullanılır.)

2. Kibar Olumsuz Şekli:

Benzer durumdaki kibar konuşma şekilleri ise, nai yerine arimasen, nakatta yerine arimasen deşita ve daroo yerine deşoo kullanılıp elde edilir:

şimdiki z. ş. : de (wa) arimasen
(Konuşma dilinde ca arimasen ve caa arimasen da kullanılır.)

geçmiş z. ş. : de (wa) arimasen deşita
(Konuşma dilinde ca arimasen deşita ve caa arimasen deşita da kullanılır.)

ihtimal ş. : de (wa) nai deşoo
(Konuşma dilinde ca nai deşoo ve caa nai deşoo da kullanılır.)

C. BİLDİRME EDATININ KULLANILIŞI

Japonca'da bildirme edatı olan da ve desu, isim, sıfat ve fiillerin sonuna getirilerek kullanılır:

1. Yüklem Görevli İsimlerden Sonra Kullanılışı:

İsimlerle ilgili beşinci bölümde açıklandığı üzere (bk. sayfa 67), zaman zaman konuşma dilinde, veya gazete başlıklarında isimler tek başlarına yüklem olarak kullanılırsa da, genellikle cümlede yüklem görevli isimlerin sonunda bildirme edatı da ve desu'nun gelmesi gerekir.

Yüklem görevli isimlerin sonuna, bildirme edatının bütün çekim şekilleri getirilebilir. Yalnız, şimdiki zamanın düz konuşma söylenişinde kullanılan olumlu soru şeklinde, bildirme edatı kaldırılarak, isimlerin sonuna doğrudan doğruya soru eki ka getirilir:

彼は　　学生だ。
Kare wa gakusei da.
<O, öğrenci.>

彼は　　学生だか。　　[yanlış]
Kare wa gakusei da ka?
<O, öğrenci mi?>

彼は　　学生か。　　[doğru]
Kare wa gakusei ka?
<O, öğrenci mi?>

2. Yüklem Görevli Na-sıfatlardan Sonra Kullanılışı:

Na-sıfatın bildirme edatı da ve desu ile birlikte kullanılması, tıpkı isimlerin kullanılması gibidir. (bk. 4. bölüm: sayfa 59 v.d.d.)

3. Yüklem Görevli İ-sıfatlardan Sonra Kullanılışı:

Na-sıfatlardan farklı olarak, i-sıfatların şimdiki ve geçmiş zaman düz olumlu şekilleri ile bağ şeklinde, bildirme edatı kullanılmaz. Bunun yerine, i-sıfatların özel çekim şekilleri kullanılır. Ayrıca, geçmiş zamanın kibar olumlu şeklinde **deşita**'nın yerine **desu** da kullanılabilir (bk. 4. bölüm: sayfa 56 v.d.):

	düz	kibar
şimdiki z. ş.	ooki-i	ooki-i desu
geçmiş z. ş.	ooki-katta	ooki-katta desu ooki-i deşita
ihtimal ş.	ooki-i daroo	ooki-i deşoo
bağ ş.	ooki-ku(-te)	

İ-sıfatların tüm olumsuz şekilleri, bağ şekli, yani ku şekli kullanılarak yapılır (bk. sayfa 56 v.d.).

4. Fiillerden Sonra Kullanılışı:

Daha önce açıklandığı gibi, kendilerine özgü çekim şekilleri olduğu için, fiiller, bildirme edatı kullanılmadan düz-kibar, olumlu-olumsuz veya şimdiki-geçmiş zaman şekline konulabilirler. Bu genel kuralın tek bir istisnası, ihtimal şeklidir.

Fiilin ihtimal şekli, fiilin sözlük şeklinin sonuna daroo, deşoo getirilerek elde edilir:

行くだろう。 (düz ş.)
İku daroo.
<Herhalde gidecek(tir).>

行くでしょう。 (kibar ş.)
İku deşoo.
<Herhalde gidecek(tir).>

İhtimal şeklinin olumsuzu, fiilin sözlük şekli yerine nai şekli alınıp daroo veya deşoo eklenerek elde edilir:

行かない だろう。 (düz ş.)
İkanai daroo.
<Herhalde gitmeyecek(tir).>

行かない でしょう。 (kibar ş.)
İkanai deşoo.
<Herhalde gitmeyecek(tir).>

Buraya kadar açıkladıklarımızı bir tablo halinde şöyle toparlayabiliriz:

	isim	na-sıfat	i-sıfat	fiil
şimdiki z. düz olumlu ş.	+	+	-	-
geçmiş z. düz olumlu ş.	+	+	-	-
ihtimal ş. düz olumlu ş.	+	+	+/-	+
şimdiki z. kibar olumlu ş.	+	+	+	-
geçmiş z. kibar olumlu ş.	+	+	+	-
ihtimal ş. kibar olumlu ş.	+	+	+	+
şimdiki z. düz olumsuz ş.	+	+	-	-
geçmiş z. düz olumsuz ş.	+	+	-	-
ihtimal ş. düz olumsuz ş.	+	+	+	+
şimdiki z. kibar olumsuz ş.	+	+	+/-	-
geçmiş z. kibar olumsuz ş.	+	+	+	-
ihtimal ş. kibar olumsuz ş.	+	+	+	+
bağ ş.	+	+	-	-

+ Bildirme edatı kullanılır.
- Bildirme edatı kullanılmaz.
+/- Bildirme edatı kullanılsa da, kullanılmasa da olur.

D. *NO DESU (NO DA)*

1. *NO DESU (NO DA)*'nın Kullanılışı:

Cümle sonunda yer alan bildirme edatının önüne, bazan no edatının konulduğu görülmektedir. Bu şekle, özellikle konuşma dilinde sık rastlanır. Amaç, dinleyene her hangi bir durumu özellikle açıklamak, belli bir fikri hatırlatmak veya kabul ettirmektir:

(Örnek; A ve B arasındaki bir konuşma)

A: 元気が ありませんね。
Genki ga arimasen ne.
<Pek iyi (sağlıklı) görünmüyorsunuz.>

B: ええ、 少し前から 気分が 悪いのです。
Ee, sukoşi mae kara kibun ga warui no desu.
<Evet, bir süredir kendimi iyi hissetmiyorum da.>

Yukarıdaki örnekte görüldüğü gibi, konuşmacı B, dinleyici A'ya kendisinin neden pek iyi görünmediğini açıklamaktadır. Aynı durumu, şu örnekte de görebiliriz:

A: この部屋は とても 寒いですね。
Kono heya wa totemo samui desu ne.
<Bu oda ne kadar soğuk, değil mi.>

B: 電気ストーブが こわれて いるのです。
Denki-sutoobu ga kowarete iru no desu.
<Elektrik sobası bozuk da ondan.>

No desu (düz konuşma şekli no da) yukarıda da belirtildiği gibi, dinleyene belli bir fikri kabul ettirmek için de kullanılabilir:

今日 この宿題を 終らせるのです。
Kyoo kono şukudai o owaraseru no desu.
<Bugün bu ev ödevini bitireceksiniz. (Anlaşıldı mı?)>

2. *NO DESU (NO DA)*'nın Soru Zarflarıyla Kullanılışı:

Bunlardan başka, **no desu** (**no da**) şekli, kesin bir kural olmamakla beraber, içinde **naze** <niçin>, **doo** <nasıl> ve **dooşite** <niçin> gibi soru zarfları bulunan cümlelerin sonunda kullanılabilir:

どう　したのですか。
Doo　şita no desu ka?
<Ne oldu? (ne yaptınız?)>

どうして　きのう　がっこうを　休んだのですか。
Dooşite　kinoo　gakkoo o　yasunda no desu ka?
<Neden　dün　okula　gelmediniz?>

なぜ　日本語を　勉強するのですか。
Naze Nihon-go o benkyoo-suru no desu ka?
<Japonca('yı) niçin çalışıyorsunuz?>

Bir cümlede **no desu** (**no da**)'yı hiç kullanmadan da, anlamları yukarıdakilerle aynı olan cümleler yapabiliriz. Örneğin, yukarıdaki birinci cümle şöyle olabilir:

どう　しましたか。
Doo　şimaşita ka?
<Ne oldu? (ne yaptınız?)>

Ancak, bu cümle, **no desu** kullanılarak yapılan ilk cümleye göre, daha nötr veya mesafeli bir anlam ifade eder. Öte yandan, içinde **no desu** bulunan "Doo şita no desu ka?" cümlesiyle, konuşan, söz konusu durumla daha yakından ilgilendiğini de belirtmek ister. Bu durumu günlük hayattan bir örnekle göstermeye çalışalım.

"Doo şimaşita ka?" sorusu, muayene olmak için gittiğimiz büyük bir hastanedeki doktorun bize sorduğu normal, sıradan bir sorudur. Her hangi bir özel ilgi ifade etmez. Oysa ki, "Doo şita no desu ka?" sorusu, hasta halinizde yorgun argın yolda yürürken karşılaştığınız bir arkadaşınızın durumunuzla ilginenip merak ve endişeyle size sorduğu sorudur. Yakınlık ve özel ilgi ifade eder.

3. İsimler ve *NO DESU (NO DA)* Arasına Konulan /Na/ Hecesi:

No desu(no da)'dan önce isim gelirse, isimlerin sonuna /na/ getirilir. No desu (no da)'nın önüne getirilen Na-sıfatlar ise na şekilleriyle kullanılır. İsim ve na-sıfatlar dışındaki bütün kelimelerin düz şekilleri, no desu(no da)'dan önce ve aralarına /na/ hecesi konmadan kullanılabilir:

子供なのです。
Kodomo na no desu.
<(O) (daha) çocuk.>

子供だったのです。
Kodomo datta no desu.
<(O) (daha) çocuktu.>

簡単なのです。
Kantan-na no desu.
<Kolay (zor değil, merak etmeyin).>

簡単だったのです。
Kantan datta no desu.
<Kolaydı (zor değildi).>

美しいのです。
Utsukuşii no desu.
<Güzel de (güzel olduğu için).>

美しかったのです。
Utsukuşi-katta no desu.
<Güzeldi de (güzel olduğu için).>

読むのです。
Yomu no desu.
<Okuyacağım (okuyacağımdan).>

読んだのです。
Yonda no desu.
<Okudum (okuduğumdan).>

4. *NO DESU (NO DA)*'nın Konuşma Dilindeki Kısaltılmaları:

No desu(no da), konuşma dilinde /no/ kısmının kısaltılmasıyla /n desu/, /n da/ şeklini de alabilir:

どう　したんですか。
Doo　şita n desu ka?
<Ne oldu? (ne yaptınız?)>

少し前から　気分が　悪いんです。
Sukoşi mae kara kibun ga warui n desu.
<Bir süreden beri kendimi　iyi　hissetmiyorum.>

7. ÖZEL FİİLLER

A. *ARU* VE *IRU* FİİLLERİ

1. *Aru* ve *Iru* Fiillerinin Önemi:

Bilindiği gibi, Türkçe'de her hangi bir nesne, düşünce veya durumun var olduğunu belirtmek için kullanılan ve bir çeşit sıfat olan "var" kelimesinin dil bilgisi kuralları içinde özel bir yeri vardır. Bu kelimenin Japonca karşılığı olan **aru** ve **iru** ise, fiil sayılır. Şekil bakımından başka fiillerden pek farklı olmamakla beraber, bazı özelliklere sahiptir. Japonca'daki fiiller içinde belki de en çok kullanılan bu iki fiilin çekim ve kullanılışlarındaki özellikleri kısaca açıklamaya çalışalım.

2. *Aru* ve *Iru* Fiillerinin Çekim Özellikleri:

FİİLLER Bölümündeki açıklamalardan hatırlanacağı gibi, aru birinci grup, iru ise ikinci grup bir fiildir ve temel çekim şekilleri şöyledir:

ARU [birinci grup fiil]
1. Sözlük Şekli: **aru**
2. Nai Şekli: **nai**
3. Masu Şekli: **ari-masu**
4. Te Şekli: **at-te**

IRU [ikinci grup fiil]
1. Sözlük Şekli: **iru**
2. Nai Şekli: **i-nai**
3. Masu Şekli: **i-masu**
4. Te Şekli: **i-te**

Burada dikkat edilmesi gereken nokta şu: **aru** fiilinin **nai** şeklinin (yani olumsuz düz şeklinin) /ar-anai/ değil, sadece /nai/'dir. İru fiilinin çekimi ise, diğer ikinci grup fiillerin çekiminden hiç bir fark göstermemektedir.

3. *Aru* ve *Iru* Fiilleri Arasındaki Farklar:

Bu fiillerin ikisi de "var" anlamı taşır. Ancak, genel olarak **aru** fiili cansız öznelerle kullanılırken **iru**, canlı öznelerle kullanılır.

右の棚に　日本語の辞書が　あります。
Migi no tana ni Nihon-go no cişo ga arimasu.
<Sağdaki rafta Japonca sözlük var.>

この道の先に　地下鉄の駅が　あります。
Kono miçi no saki ni çika-tetsu no eki ga arimasu.
<Bu yolun(caddenin) ilerisinde metro istasyonu var.>

公園に　子供達が　います。
Kooen ni kodomo-taçi ga imasu.
<Parkta çocuklar var.>

裏庭に　犬が　います。
Ura-niwa ni inu ga imasu.
<Arka bahçede köpek var.>

台所に　ごきぶりが　いました。
Daidokoro ni gokiburi ga imaşita.
<Mutfakta hamam böceği vardı.>

Türkçe'de olduğu gibi, Japonca'da da, insan ve öteki varlıklar (örneğin, hayvan, bitki veya herhangi bir madde) için, ayrı ayrı soru zamiri kullanılır. Bunlardan **dare** Türkçe'deki "kim"in karşılığıdır ve sadece insan için kullanılır. **Nani** ise, "ne"nin karşılığı olup insan dışında kalan bütün varlıklar için kullanılır. Bu tür soru zamirleri, **aru** ve **iru** fiilleriyle beraber kullanılarak, şu üç çeşit soru cümlesi yapılabilir:

そこに　誰が　いますか。
Soko ni dare ga imasu ka?
<Orada kim var?>

庭に　何が　いますか。
Niwa ni nani ga imasu ka?
<Bahçede ne var?>

箱に　何が　ありますか。
Hako ni nani ga arimasu ka?
<Kutuda ne var?>

Birinci örnekte insan, ikinci örnekte insan dışında kalan bir canlı varlık, ve üçüncüde ise cansız bir varlık sorulmaktadır.

4. *Iru* Fiili Yerine *Aru* Kullanılabilen Durumlar:

Ancak, aru fiili, bazı durumlarda, yukarıda açıkladığımız genel kuraldan farklı olarak, canlı varlıklar için de kullanılabilir:

1- Aile fertlerinden bahsederken aru da kullanılabilir:

私には むすこが あります。
Wataşi ni wa musuko ga arimasu.
<Benim oğlum var.>

2- Genel bir kural veya eğilim anlatılırken, aru fiili canlı varlıklar için de kullanılabilir:

世の中には 幸せな人も あれば、不幸な人も あります。
Yononaka ni wa şiawasena hito mo areba, hukoona hito mo arimasu.
<Dünyada mutlu insan da var, mutsuz insan da (var).>

3- Tarihî bir konu veya hikaye anlatımında geçen canlı varlıklar için de aru kullanılabilir:

千年ほど前 アクシェヒルに ナスレッティン・ホジャという人が ありました。
Sen-nen hodo mae Akuşehiru ni Nasurettin Hoca to iu hito ga arimaşita.
<Yaklaşık bin sene önce Akşehir'de Nasrettin Hoca diye birisi vardı (yaşamıştı).>

むかし むかし ある所に おじいさんとおばあさんが ありました。
Mukaşi mukaşi aru tokoro ni ociisan to obaasan ga arimaşita.
<Evvel zaman içinde bir yerde, bir dede ile nine varmış.>

Şunu da belirtelim ki, yukarıdaki örneklerin her birinde cümlenin anlamını fazla değiştirmeden, aru fiili yerine iru da kullanılabilir.

5. *Aru* ve *Iru*'nun Kullanılışı:

Yukarıdaki örneklerde, aru ve iru fiilleri, genelde şu şekilde kullanılmaktadır:

..... ni (wa) ..... ga arimasu.
..... ni (wa) ..... ga imasu.

Yani, sonuna ni edatını alan ve yer belirten unsur önce gelir. Var olan kişi veya nesneyi belirten unsur ise, sonra gelir.

Bu ikinci unsura her zaman ga edatı eklenir; diğer birçok cümlede olduğu gibi, ga yerine wa konulmaz. Bu tür cümlelerde vurgulanmak istenen husus, neyin var olduğudur.

Aru ve iru fiilleri, bazen şu şekilde de kullanılır:

..... wa ..... ni arimasu.
..... wa ..... ni imasu.

Burada önce, var olan kişi veya nesne, daha sonra yer belirtilmekte, ga edatı yerine de wa kullanılmaktadır. Vurgulanan nokta, neyin var olduğu değil, bir nesnenin veya kişinin nerede olduğudur. Bu iki farklı kullanılışın örneklerini yanyana koyarak daha açık bir şekilde göstermeye çalışalım:

机の上に 書類が あります。
Tsukue no ue ni şorui ga arimasu.
<Masanın üzerinde belge(ler) var.>

書類は 机の上に あります。
Şorui wa tsukue no ue ni arimasu.
<Belge(ler) masanın üzerindedir.>

公園に 子供達が います。
Kooen ni kodomo-taçi ga imasu.
<Parkta çocuklar var.>

子供達は 公園に います。
Kodomo-taçi wa kooen ni imasu.
<Çocuklar parktadır.>

Buraya kadar, aru ve iru fiillerinin kullanılış şekillerini gördük. bu iki fiilin burada anlatmadığımız bir kullanılış şeklini de hatırlatalım: Aru veya iru fiilleri, kendilerinden önce gelen te şeklindeki fiille kullanıldıkları zaman, cümlede belirtilen bir hareket veya durumun sürekliliğini gösterirler.
(Bu konuda ayrıntılı bilgi için bk. sayfa 31 v.d.)

B. *NARU* FİİLİ

1. *Naru* Fiilinin Çekimi ve Anlamı:

Birinci grup fiillerinden naru fiili, Türkçe'deki "olmak" fiilinin Japonca karşılığıdır. Temel çekim şekilleri söyledir:

NARU [birinci grup fiil]
1. Sözlük şekli: naru
2. Nai şekli: nara-nai
3. Masu şekli: nari-masu
4. Te şekli: nat-te

2. *Naru* Fiilinin Kullanılışı:

Türkçe'deki "olmak" fiilinde görüldüğü gibi, naru fiilinin önüne, sıfat veya isim gelir. Naru fiilinin önüne getirilen i-sıfatlar ku şekli, ve na-sıfatlar ni şeklindedir:

これから 寒く なります。
Kore kara samuku narimasu.
<Bundan sonra soğuk olur.>

手続きが 簡単に なりました。
Tetsuzuki ga kantanni narimaşita.
<İşlemler kolay oldu (kolaylaştırıldı).>

Naru fiilinin önüne isim geldiğinde, isimden sonra /ni/ hecesi eklenir:

私は 来年 大学生に なります。
Wataşi wa rainen daigakusei ni narimasu.
<Ben gelecek sene üniversite öğrencisi olacağım.>

この虫は 蝶に なります。
Kono muşi wa çoo ni narimasu.
<Bu böcek kelebek olur.>

Ayrıca, naru fiili, Türkçe'deki "gibi" edatının Japonca karşılığı yooni ile birlikte "... yooni naru" şeklinde de sık sık kullanılır:

ごみが たまって、山のように なりました。
Gomi ga tamatte, yama no yooni narimaşita.
<Çöpler birikip, dağ gibi oldu.>

私は やっと 日本語が 話せるように なりました。
Wataşi wa yatto Nihongo ga hanaseru yooni narimaşita.
<Ben nihayet Japonca konuşabilecek gibi oldum.>

İkinci örnekteki "yooni naru"nun kullanılışı, birinci örnektekinden biraz farklıdır. Orada söz konusu olan, kabiliyet veya alışkanlığın değişmesidir. "Nihayet Japonca konuşabilecek hale geldim." şeklinde tercüme edilirse, Japonca'daki anlamına daha yakındır. Bu tür kullanılışta, genelde "yooni"'den önce fiil bulunur.

C. *SURU* FİİLİ

1. *Suru Fiilinin Çekim Özelliği:*

Üçüncü grup fiillerinden suru fiili, Türkçe'deki "etmek", "yapmak" fiillerinin Japonca karşılığıdır. Temel çekim şekilleri *FİİLLER* Bölümünde (sayfa 23) açıklanmışsa da, burada tekrar görelim:

SURU [üçüncü grup fiil]
1. Sözlük şekli: **suru**
2. Nai şekli: **şi-nai**
3. Masu şekli: **şi-masu**
4. Te şekli: **şi-te**

Yukarıda gösterilen çekim şekilleri, sadece suru fiiline ait olup, başka fiillerde görülmez. Bu yüzden, suru fiiline, kuru fiiliyle birlikte Japonca'daki kural dışı fiiller denir.

2. *Suru* Fiilinin Kullanılışı:

Suru fiili, diğer geçişli fiillerden pek farklı olmadan nesneyle kullanılır:

お母さんは 毎朝 掃除を します。
Okaasan wa mai-asa sooci o şimasu.
<Annem her sabah temizlik yapar.>

Nesneden başka, naru fiili gibi i-sıfatların ku şekli, na-sıfatların ni şekli veya isimler artı /ni/'yi önüne alıp, "bir şeyi başka bir şey veya durum yapmak" anlamında kullanılır:

山田さんは クーラーで 部屋を 涼しく しました。
Yamada-san wa kuuraa de heya o suzuşiku şimaşita.
<Sayın Yamada, havalandırma makinesiyle odayı serinleştirdi (serin yaptı).>

規則正しい 生活は あなたを 健康に します。
Kisoku-tadaşii seikatsu wa anata o kenkooni şimasu.
<Düzenli yaşam (şekli), sizi sağlıklı yapar.>

Bu fiilin başka önemli özelliği ise, tıpkı Türkçe'deki "etmek" fiili gibi, birleşik fiiller türetmesidir. Suru fiiliyle yapılan çok sayıda birleşik fiil vardır. Onlardan bazılarını görelim:

勉強する	benkyoo-suru	<ders çalışmak>
研究する	kenkyuu-suru	<araştırma yapmak>
休息する	kyuusoku-suru	<dinlenmek>
建設する	kensetsu-suru	<inşa etmek>
旅行する	ryokoo-suru	<seyahat etmek>
参加する	sanka-suru	<iştirak etmek>

Bu tür birleşik fiillerin çekim şekillerini elde etmek için, sadece sonundaki suru fiili çekilirse yeterlidir. Bu durumu "benkyoo-suru" birleşik fiiliyle görelim:

1. Sözlük şekli: benkyoo-suru
2. Nai şekli: benkyoo-şi-nai
3. Masu şekli: benkyoo-şi-masu
4. Te şekli: benkyoo-şi-te

Birleşik fiillerin birinci kısmı, genellikle Çince kökenli kelimelerdir.

8. HAL EDATLARI ve AYIRICI EDATLAR

A. EDATLARIN TEMEL FONKSİYONLARI

Buraya kadarki bölümlerde, cümlenin en önemli unsuru olan yüklemler konusunda ayrıntılı bilgi verdik. Biz burada, açıkça söylenmiş olsun ya da olmasın, yüklemsiz cümle olamayacağını belirtmek istiyoruz.

Oysa, bir cümlenin yüklemi dışındaki unsurları atılsa da, kalanı anlamlı bir cümle sayılabilir. Türkçe'de yüklemler ne kadar temel ve önemli olurlarsa olsunlar, bir düşünceyi, bir durumu cümlenin yalnızca yüklemiyle anlatmak mümkün değildir. Örneğin, karşımıza aniden çıkan bir adamın "Bekliyor!" dediğini düşünelim. Dilbilgisi kurallarına uygun ve anlamlı olan bu cümle, adamın anlatmak istediğini yeterince açık bir şekilde belirtmemektedir. Bu yüzden, büyük bir ihtimalle, adama şaşırarak bakıp, bir dizi soru sormak ihtiyacını duyarız. Ancak aynı kişi, gerçekten belirtmek istediğine uygun olan bir şekilde, "Bir hanım salonda sizi bekliyor!" dese, durum farklı olacaktır. Konuşan kişiyi hiç tanımasak bile söylediklerini tam olarak anlayabilir ve başka bir şey sormaya gerek kalmadan teşekkür eder ve doğruca salona gidebiliriz.

Yukarıdaki cümlenin anlamı, bir özne (Bir hanım), bir nesne (sizi), bir yer tamlayıcısı (salonda) yardımıyla daha belirli duruma getirilmiştir.

Japonca'da da benzer bir durum vardır. Yukarıdaki Türkçe cümlenin Japonca'daki karşılığı şöyle olacaktır:

ご婦人が　サロンで　あなたを　待っています。
Go-hucin ga saron de anata o matte imasu.
<Bir hanım, salonda sizi bekliyor.>

Bu cümlede, isim olan saron ve anata kelimelerinin sonundaki de ve o, aynı Türkçe'deki /-da/ ve /-i/ gibi eklerin karşılığıdır. Japonca'da bunlara *coşi* (yardımcı kelimeler) denilir.

Japonca'daki *coşi*'ler, yukarıda da belirtildiği gibi, Türkçe'deki hal (durum) eklerine anlamca çok benzemektedir. Ancak, Japonca'daki *coşi*'ler kelime türü ve cümlede kullanılış şekli açısından, Türkçe'deki hal eklerine pek benzemezler.

İlk olarak, Türkçe'deki hal ekleriyle Japonca'daki *coşi*'ler karşılaştırıldığında, *coşi*'lerin daha bağımsız olduğu görülür. Türkçe'deki hal ekleri, eklendikleri isimle ünlü uyumu içinde olmak zorundadır. Oysa, *coşi*'ler açısından böyle bir uyum şartı yoktur. Yani, de her zaman de (Türkçe'deki gibi bazen "da" şekli almaz), o da, her zaman o şeklinde kullanılır.

İkinci olarak, Japonca'da bir *coşi*'den sonra ikinci bir *coşi* gelebilir. Örneğin, kara Türkçe'deki /-den/ çıkma (ablatif) ekinin; no ise /-nin/ tamlayan (genitif) ekinin karşılığı olan birer *coşi*'dir. Japonca'da, bu iki *coşi* peş peşe (kara no) kullanılabilir. Oysa Türkçe'de, iki hal eki bir isimde peş peşe kullanılmaz.

Üçüncü olarak, bazı *coşi*'ler, fiil veya daha başka kelimelerin sonlarına da eklenebilir. Örneğin, Japonca'da soru cümlesi yapmada kullanılan ka, bir tür *coşi*'dir.

Bu açıklamalardan anlaşılacağı gibi, *coşi*'nin Japonca'daki durumu, Türkçe'deki *hal ekleri*nden çok, *edatlara* ("ile", "kadar", "gibi", "için", vb.) benzemektedir.

Türkçe'de edatlar, ("ile" edatının son ek şekli olan /-le/, /-la/ ile bağlama ve kuvvetlendirme edatı /de/, /da/ dışında) ünlü uyumuna bağlı değildir. Örneğin, "gibi" edatı, /gıbı/, /gubu/, /gübü/ şeklinde değişikliğine uğramaz.

Bundan başka, Türkçe'de iki edatın peş peşe gelmesi de mümkündür (örnek: "... kadar gibi", "... için bile"). Ayrıca, "Gittim de.", "Anlaşıldı gibi." cümlelerinde olduğu gibi, bazı edatlar, sadece isimlerin sonuna değil, yüklemlerin sonuna da gelebilir.

İşte yukarıdaki açıklamalara dayanarak, Japonca'daki *coşi*'lere *ek* yerine *edat* demeye karar verdik.

B. EDATLARIN ÇEŞİTLERİ

Japonca'da edatları(*'coşi*'leri), dört gruba ayırabiliriz:

1. *Hal edatları*
2. *Ayırıcı edatlar*
3. *Cümle sonu edatları*
4. *Bildirme edatı*

Hal edatları, daha önce belirtildiği gibi, Türkçe'deki hal eklerine benzer bir işlev üstlenirler. Ancak, hal ekleri Türkçe-de öznelere (faillere) eklenmezken, Japonca'da özneler de bir hal edatı almak zorundadır. Ayrıca, Türkçe'de, "Kitap aldı.", "Yemek yedi." örneklerinde olduğu gibi, belirsiz nesneler yalın halinde-

dir. Buna karşılık, Japonca'da nesneler, ya belirli ya belirsiz olsun, bir edat(o を) almak zorundadır.

Japonca'da, cümledeki bir kelimeyi o cümlenin konusu olarak seçmek, aynı veya başka cümledeki diğer kelimelerle kıyaslamak ya da o kelimenin anlamını güçlendirmek gerektiği zaman, onu diğerlerinden ayırmak için ayırıcı edatlar kullanılır. Japonca'da ayırıcı edatlar, hal edatlarından sonra gelebilir. Türkçe'deki "ise", "dahi", "bile" ve "kadar" edatlarının fonksiyonları, Japonca'daki ayırıcı edatınkine biraz benzemektedir.

Cümle sonu edatları, isminden de anlaşılacağı üzere, cümle sonunda yer alır ve konuşmacının soru, şüphe ya da niyet gibi çeşitli duygularını belirtmek için kullanılır. Bunlar, Türkçe'deki "mi", "be", "ya" ve "bari" edatlarına benzerler.

Bildirme edatı, desu (da), bir tanedir (desu kibar ve da düz şeklidir.) Cümlede yüklemin sonuna eklenerek, anlatılmak istenen fikri belirtir. Bu konuda, 6. bölümde geniş bilgi vermiştik.

Bu kısa açıklamalardan sonra, Japonca'da isimlerden sonra kullanılan hal ve ayırıcı edatlarını ayrıntılı olarak görelim. Cümle sonu edatları ise, özellikleri nedeniyle, 17. bölümde ele alınacaktır.

C. HAL EDATLARI

Japonca'da temel olarak on çeşit hal edatı vardır. Bunları teker teker görelim:

1. O (を) Edatı:

O edatı, Japonca'da en sık kullanılan hal edatlarından biridir. Başlıca şu özellikleri vardır:

a) Temel Fonksiyonları:

Belirli olsun belirsiz olsun, nesneyi belirtirler:

私たちは　今　日本語を　勉強しています。
Wataşi-taçi wa ima Nihon-go o benkyoo şite imasu.
<biz şimdi Japonca('yı) çalışıyoruz.>

私は　この本を　きのう　買いました。
Wataşi wa kono hon o kinoo kaimaşita.
<Ben bu kitabı dün aldım.>

あなたは　井上さんを　知っていますか。
Anata wa İnoue-san o şitte imasu ka?.
<Siz sayın İnoue'yi tanıyor musunuz?>

Bu örneklerden de açıkça görüleceği gibi, o edatı, genellikle, Türkçe'deki /-ı/,/-i/,/-u/,/-ü/ belirtme(akuzatif) ekinin karşılığıdır. Ancak yukarıda açıkladığımız (B kısmı) gibi, Türkçe'de belirli nesnelerin ekli, belirsiz nesnelerin ise eksiz olmalarına karşılık, Japonca'da nesnelerin belirli-belirsiz ayırımı yapılmadan, hepsinin sonuna o edatı getirilir:

佐藤さんは　タバコを　やめました。
Satoo-san wa tabako o yamemaşita.
<Sayın Satoo, sigarayı bıraktı.>

パンを　買ってきて　ください。
Pan o　katte kite kudasai.
<Ekmek alıp gelin lütfen.>

コーヒーを　飲みませんか。
Koohii o　nomimasen ka?
<Kahve içmez misiniz?>

何を　捜していますか。
Nani o sagaşite imasu ka?
<Ne (Neyi) arıyorsunuz?>

Ancak, sayıları az olmakla birlikte, Türkçe'de yönelme (datif) veya çıkma (ablatif) halli bir unsur (kelime veya kelime grubu) ile kullanılan bazı fiillerin Japonca'daki karşılıkları, nesneyle kullanılır:

... o miru　<...e bakmak>
... o hacimeru　<...e başlamak>
... o osoreru　<...den korkmak>

これを　見て　ください。
Kore o　mite　kudasai.
<Buna bakın.>

さあ、　仕事を　始めましょう。
Saa,　şigoto o hacimemaşoo.
<Haydi, işe başlayalım.>

私達は　事故を　恐れています。
Wataşi-taçi wa ciko o osorete imasu.
<Biz kazadan korkuyoruz.>

b) Yer Değiştirme Bildiren Fiiller ve *O* Edatı:

Japonca'da geçişsiz fiiller o edatını almazken, yer değiştirme bildiren fiiller o edatı alırlar. Bu durumda o edatı yer belirleyen ismin sonuna konur:

この道を　行けば　駅に　出ます。
Kono miçi o ikeba eki ni demasu.
<Bu yoldan(yolu) giderseniz istasyona çıkarsınız.>

廊下を　まっすぐ　進んで　ください。
Rooka o massugu　susunde kudasai.
<Koridorda(Koridoru) doğru ilerleyin.>

車は　水が　増えたので　川を　渡れませんでした。
Kuruma wa mizu ga hueta node kawa o wataremasen deşita.
<Araba, sular kabardığı(çoğaldığı) için nehri geçemedi.>

階段を　上がって　五階に　行って　ください。
Kaidan o agatte go-kai ni itte kudasai.
<Merdiveni(Merdivenden) çıkıp beşinci kata gidin.>

日本では　車は　道の　左を　通ります。
Nihon de wa kuruma wa miçi no hidari o toorimasu.
<Japonya'da arabalar, yolun solundan gider.>

c) Bir Yerden Çıkış Hareketini Belirleyen *O*:

O edatı, **deru** <çıkmak>, ya da **şuppatsu-suru** <hareket etmek> gibi fiillerle beraber kullanıldığında, çıkma, ayrılma noktasını gösterir:

... o deru　　<...den çıkmak(ayrılmak)>
... o şuppatsu-suru　　<...den hareket etmek>

今朝　私は　八時に　家を　出ました。
Kesa wataşi wa haçi-ci ni ie o demaşita.
<Bu sabah (ben) saat sekizde evden çıktım.>

この船は　十分後に　港を　出発します。
Kono hune wa cup-pun-go ni minato o şuppatsu şimasu.
<Bu gemi, on dakika sonra limandan hareket edecek.>

Bu tür fiillerle o edatı yerine kara edatı da kullanılabilir.

d) *O* Edatının Japonca Yazılışı:

Kitabın başında açıkladığımız gibi, Japonca'da Hiragana ve Katakana olmak üzere, iki ayrı alfabe vardır. Bu alfabelerde, her ses veya hece bir harfle belirtilirken, sadece /o/ sesi için iki alfabede de ayrı ayrı, iki o harfi vardır. Şöyle ki: Hiragana alfabesinde /o/ sesi お ve を, Katakana alfabesinde ise aynı /o/ sesi オ ve ヲ ile gösterilir. Bunlardan を ve ヲ harfleri sadece o edatını göstermek için kullanılırken, お ve オ diğer bütün /o/ seslerini göstermede kullanılır. Japonca'nın Latin harfleriyle yazılışında kullanılan ve *'Nihon-şiki* 日本式' yani, *Japon Sistemi*

denilen usulde o edatı, /wo/ şeklinde gösterilir. Bu yazılışı, günümüz Japonca'sında ses farkı belirlemeyip, sadece yukarıda değindiğimiz o edatının Hiragana ve Katakana alfabelerindeki yazılış farklarını göstermek için kullanılır.

2. *DE* (で) Edatı:

a) Yer Belirlemede Kullanılışı:

De edatının çeşitli görevleri vardır. Bunlardan en önemli olanı, yer belirleme fonksiyonudur. Türkçe'deki /-de/, /-da/ kalma(lokatif) ekinde olduğu gibi, hareketin veya durumun meydana geldiği yeri belirtir.

私達は　東京で　生れました。
Wataşi-taçi wa Tookyoo de umaremaşita.
<Biz Tokyo'da doğduk.>

兄は　銀行で　働いています。
Ani wa ginkoo de hataraite imasu.
<Ağabeyim bankada çalışıyor.>

その本を　どこで　見つけましたか。
Sono hon o doko de mitsukemaşita ka?
<O kitabı nerede buldunuz?>

b) Araç ve Gereç Belirlemede Kullanılışı:

De edatı, araç-gereç veya malzeme belirtmek için kullanılır. Türkçe'deki "ile" (/-le/, /-la/) edatına ve bazen de /-den/, /-dan/ hal ekine benzer işlevi vardır. Ancak, "beraber olma, beraberlik" belirtmede kullanılmaz:

日本人は　ごはんを　はしで　食べます。
Nihon-cin wa gohan o haşi de tabemasu.
<Japonlar, yemeği çubuk ile yerler.>

先月　九州へ　新幹線で　行きました。
Sengetsu Kyuuşuu e Şinkansen de ikimaşita.
<Geçen ay Kyuşu'ya Şinkansen (süper ekspres treni) ile gittim.>

ワインは　ぶどうで　作ります。
Wain wa budoo de tsukurimasu.
<Şarap üzümden yapılır.>

c) Hareketin Yapılış Şeklini Göstermede Kullanılışı:

De edatı, cümledeki hareketin nasıl ve ne şekilde yapıldığını belirtmek için de kullanılır:

黒田さんは　その仕事を　ひとりで　やりました。
Kuroda-san wa sono şigoto o hitori de yarimaşita.
<Sayın Kuroda, o işi tek başına yaptı.>

私達は　この本を　ふたりで　書いています。
Wataşi-taçi wa kono hon o hutari de kaite imasu.
<Biz bu kitabı ikimiz (birlikte) yazıyoruz.>

みんなで　考えましょう。
Minna de kangaemaşoo.
<Hep birlikte düşünelim.>

飛行機は　およそ時速千キロの速さで　飛んでいます。
Hikooki wa oyoso cisoku sen-kiro no hayasa de tonde imasu.
<Uçak, saatte yaklaşık bin kilometre hızla uçuyor.>

d) Sebep Belirtmede Kullanılışı:

Hal edatı de, cümle içinde öznenin yaptığı işin sebebini göstermek için de kullanılır:

今日　病気で　学校を　休みました。
Kyoo byooki de gakkoo o yasumimaşita.
<Bugün hasta olduğumdan okula gitmedim.>

私の主人は　毎日　仕事で　おそく　帰えります。
Wataşi no şucin wa mainiçi şigoto de osoku kaerimasu.
<Beyim, her gün iş nedeniyle geç döner.>

船は　台風で　港から　出られません。
Hune wa taihuu de minato kara deraremasen.
<Gemi(ler), kasırga nedeniyle limandan çıkamıyor.>

e) Zaman ve Değer Belirlemede Kullanılışı:

De edatı, herhangi bir zaman süresini ya da bir malın değerini belirtmek istenildiğinde kullanılır:

あなたは　この本を　一週間で　読まなければ　なりません。
Anata wa kono hon o iş-şuukan de yomanakereba narimasen.
<Bu kitabı bir haftada (bir hafta içinde) okumak zorundasınız.>

私は　このテレビを　三万円で　買いました。
Wataşi wa kono terebi o san-man-en de kaimaşita.
<(Ben) bu televizyonu otuz bin Yen'e aldım.>

3. *Ni* (に) Edatı:

Ni edatının da, tıpkı de edatı gibi çeşitli işlevleri vardır. Ni edatının nasıl kullanıldığını anlayabilmek için, hangi fiille kullanıldığına dikkat etmek gerekir. Ni edatının başlıca kullanılış şekilleri şunlardır:

a) Fiilin Belirttiği Hareketin Yönünü Göstermede Kullanılışı:

Ni edatının bu fonksiyonu, Türkçe'de /-(y)e/, /-(y)a/ yönelme (datif) ekinin fonksiyonuna benzer:

あなたは　いつ　日本に　来ましたか。
Anata wa itsu Nihon ni kimaşita ka?
<(Siz) Japonya'ya ne zaman geldiniz?>

このみかんを　太郎に　あげましょう。
Kono mikan o Taroo ni agemaşoo.
<Bu mandalinayı Taroo'ya verelim (vereyim).>

どろぼうは　どちらに　逃げましたか。
Doroboo wa doçira ni nigemaşita ka?
<Hırsız ne tarafa kaçtı?>

b) Yer Belirtmede Kullanılışı:

Ni edatının bu işlevi, Türkçe'de isimlerin kalma(lokatif) halinde kullanılan /-de/, /-da/ ekinin gördüğü işleve benzer:

テーブルの上に　バナナが　あります。
Teeburu no ue ni banana ga arimasu.
<Masanın üstünde muz var.>

庭に　子供達が　います。
Niwa ni kodomo-taçi ga imasu.
<Bahçede çocuklar var.>

私は　イスタンブールに　住んでいました。
Wataşi wa İsutanbuuru ni sunde imaşita.
<(Ben) İstanbul'da yaşadım.>

清水さんは　このホテルに　泊っています。
Şimizu-san wa kono hoteru ni tomatte imasu.
<Sayın Şimizu bu otelde kalıyor.>

Yukarıda, 2. kısmında anlatılan de edatı da, yer belirtmek için kullanılabilir ve Türkçe'ye /-de/, /-da/ olarak çevrilebilir. De ve ni edatlarının farklı yönlerini de şöyle belirtebiliriz:

De edatı, hareket belirten fiillerle kullanılır ve anlık, geçici veya tesadüfî bir yer belirtir.

Ni edatı ise, hareketten çok, süreklilik veya durum belirten fiillerle kullanılır. Özellikle iru ve aru fiilleriyle ni edatı kullanılır.

c) Saat, Ay ve Haftanın Gününü Belirtmede Kullanılışı:

Ni edatı, cümlede günün belirli saatini, haftanın günlerini ya da yılın herhangi bir ayını ve gününü belirtmede kullanılır:

あした　三時に　銀座で　会いましょうか。
Aşita　san-ci ni Ginza de aimaşoo ka?
<Yarın　saat üçte Ginza'da buluşalım mı?>

私は　十一月の八日に　広島で　生れました。
Wataşi wa cuu-içi-gatsu no yooka ni Hiroşima de umaremaşita.
<(Ben) Onbirinci Ayın (Kasımın) sekizinde Hiroşima'da doğdum.>

今度の日曜日に　京都から　兄が　来ます。
Kondo no Niçiyoobi ni Kyooto kara ani ga kimasu.
<Gelecek pazar günü, Kyoto'dan ağabeyim gelecek.>

d) Duygu ve Düşüncelerin Nedenini Belirtmede Kullanılışı:

Tsukareru <yorulmak>, komaru <güç durumda kalmak>, odoroku <şaşmak, şaşırmak>, kuruşimu <bunalmak, sıkıntı-acı çekmek>, akiru <bıkmak, yılmak> gibi duyguları ve fizyolojik herhangi bir durumu belirten fiillerle birlikte ni edatı kullanıldığında, bu duygu ve düşüncelerin nedenini belirtir:

私は　もう　この仕事に　疲れました。
Wataşi wa moo kono şigoto ni tsukaremaşita.
<(Ben) artık bu işten yoruldum.>

友達は　金に　困っています。
Tomodaçi wa kane ni komatte imasu.
<Arkadaşım para sıkıntısı çekiyor.>

私は　日本の家の狭さに　驚きました。
Wataşi wa Nihon no ie no semasa ni odorokimaşita.
<(Ben) Japon evlerin darlığına şaştım.>

アイシェは　漢字の勉強に　すぐ　飽きました。
Aişe wa　kanci no benkyoo ni sugu akimaşita.
<Ayşe, Kanci çalışmaktan hemen bıktı.>

e) Amaç Belirtmede Kullanılışı:

Türkçe'de, "Orhan ekmek almaya gitti." cümlesinde olduğu gibi, /-(y)e/, /-(y)a/ yönelme (datif) eki, amaç belirtmede de kullanılabilir. Böyle bir durumda, yönelme eki, isim-fiilden (yani fiilin /-me/, /-ma/ şeklinden) sonra gelir ve cümle sonunda ise, "gelmek", "gitmek", "çıkmak" gibi yer değişmeyle ilgili fiiller yüklem olarak yer alır.

Benzer bir durum, Japonca'daki ni edatının kullanılışında da görülür. Japonca'da bu tür bir cümlede, ni edatından önce gelen fiil, bir isim-fiil olup, masu şeklindeki fiilin sonunda yer alan /-masu/ ekinin çıkartılmasıyla elde edilir. Cümle sonunda da, gene Türkçe'de olduğu gibi, sadece iku <gitmek>, kuru <gelmek>, deru <çıkmak> gibi yer değişmeyle ilgili fiiller yer alır:

次郎は　すいかを　買いに　行きました。
Ciroo wa suika o kai ni ikimaşita.
<Ciroo, karpuz almaya gitti.>

私達は　花火を　見に　外へ　出ました。
Wataşi-taçi wa hanabi o mi ni soto e demaşita.
<(Biz) havai fişek görmeye dışarı çıktık.>

今晩　ビデオを　見に　来てください。
Konban bideo o mi ni kite kudasai.
<(Bu) akşam video seyretmeye gelin.>

4. E (へ) Edatı:

E edatı, cümle içinde fiilin belirttiği hareketin yönünü göstermesi bakımından, ni edatına benzer. Ancak, e edatının bu fonksiyonu ni edatının fonksiyonuna göre daha sınırlıdır. E edatı, genellikle yer belirten isimlerle kullanılırken, ni edatı için böyle şart yoktur:

あなたは　いつ　日本に　来ましたか。　[doğru]
Anata wa itsu Nihon ni kimaşita ka?

あなたは　いつ　日本へ　来ましたか。　[doğru]
Anata wa itsu Nihon e kimaşita ka?

<(Siz) Japonya'ya ne zaman geldiniz?>

ここに　来てください。　[doğru]
Koko ni kite kudasai.

ここへ　来てください。　[doğru]
Koko e kite kudasai.

<Buraya gelin.>

あなたに 説明しましょう。　[doğru]
Anata ni setsumei-şimaşoo

あなたへ 説明しましょう。　[yanlış]
Anata e setsumei-şimaşoo

<Size anlatalım.>

Yukarıdaki örneklerden anlaşılacağı gibi, bir cümlede e edatının yerine, cümlenin anlamını değiştirmeden, ni edatını koymak, genellikle mümkündür. Oysa, ni edatının yerine e edatını koymak, belirli durumlar dışında mümkün değildir.

Şunu da hemen belirtelim: Japonca'daki e edatının yazılışında özel bir durum vardır. Bu edat, /e/ (え、エ) harfiyle değil, /he/ (へ、ヘ) harfiyle yazılır.

5. *TO* (と) Edatı:

To edatının başlıca üç temel fonksiyonu vardır.

a) Fiilin belirttiği hareketin, bir kişi veya nesne aracılığıyla ya da birlikte yapıldığını gösterir. Bu yönüyle, büyük ölçüde, Türkçe'deki "ile" edatına benzer:

きのう　田中さんと　会いました。
Kinoo　Tanaka-san to aimaşita.
<Dün sayın Tanaka ile buluştum.>

花子は　太郎と　(いっしょに)　庭で　遊んでいます。
Hanako wa Taroo to (işşoni)　niwa de asonde imasu.
<Hanako, Taroo ile (beraber) bahçede oynuyor.>

トラックが　橋の上で　馬車と　ぶつかりました。
Torakku ga haşi no ue de başa to butsukarimaşita.
<Kamyon, köprünün üzerinde at arabasıyla çarpıştı.>

b) Karşılaştırmalı cümlelerde, karşılaştırmaya temel olan nesneyi belirtmede kullanılır. To edatının Japonca'daki bu fonksyonu, Türkçe'de bazen "ile" edatı, bazen de /-den/, /-dan/ ekiyle gösterilir:

これは　それと　違います。
Kore wa sore to çigaimasu.
<Bu, ondan farklı.>

私は　山田さんと　同じ日に　トルコに　来ました。
Wataşi wa Yamada-san to onaci hi ni Toruko ni kimaşita.
<(Ben), sayın Yamada ile aynı gün Türkiye'ye geldim.>

c) Cümle içinde iki ismi bağlamada kullanılır. Bu fonksiyonuyla, Türkçe'deki "ve", veya "ile" edatına benzer:

先生と　学生達は　教室に　集まりました。
Sensei to gakusei-taçi wa kyooşitsu ni atsumarimaşita.
<Öğretmen ve öğrenciler sınıfta toplandılar.>

机の上に　皿とコップを　置いてください。
Tsukue no ue ni sara to koppu o oite kudasai.
<Masanın üzerine tabak ve bardak koyun (lütfen).>

6. *KARA* (から) Edatı:

Türkçe'deki /-den/, /-dan/ çıkma (ablatif) ekiyle Japoncadaki **kara** edatının fonksiyonları hemen hemen aynıdır. Cümlede çıkış noktası, sebep, ya da bir nesnenin üretildiği maddeyi belirtmek için kullanılır. Ancak, Türkçe'de karşılaştırmalarda kullanılan /-den/, /-dan/ ekinin Japonca'daki karşılığı kara değil, yori edatıdır:

うちの子は　まだ　学校から　帰りません。
Uçi no ko wa mada gakkoo kara kaerimasen.
<Bizim çocuk, henüz okuldan dönmedi.>

コンサートは　何時から　何時までですか。
Konsaato wa nan-ci kara nan-ci made desu ka?
<Konser saat kaçtan kaça kadar?>

私は　日本語を　鈴木先生から　習いました。
Wataşi wa Nihon-go o Suzuki-sensei kara naraimaşita.
<(Ben) Japonca'yı Suzuki hocadan öğrendim.>

日本酒は　米から　作ります。(＝米で　作ります。)
Nihon-şu wa kome kara tsukurimasu (＝kome de tsukurimasu.)
<Japon içkisi, pirinçten yapılır.>

私は　きのう　不注意から　事故を　起しました。
Wataşi wa kinoo hu-çuui kara ciko o okoşimaşita.
<(Ben) dün dikkatsizlikten kaza yaptım.>

7. *YORI* (より) Edatı:

Japonca'da yori edatının başlıca şu iki fonksyonu vardır:

a) Karşılaştırmaya temel olan kişi veya nesneyi belirtir:

この腕時計は　それより　安いです。
Kono ude-dokei wa sore yori yasui desu.
<Bu kol saati, şundan daha ucuzdur.>

吉田さんは　たいてい　小松さんより　早く　起きます。
Yoşida-san wa taitei Komatsu-san yori hayaku okimasu.
<Sayın Yoşida, genelde sayın Komatsu'dan erken kalkar.>

Kara edatını anlatırken değindiğimiz gibi, yori ve kara edatları, Türkçe'deki /-den/, /-dan/ eki gibi kullanılır. Ancak, yukarıdaki iki örnekte, yori edatının yerine kara edatı kullanılmaz.

b) Cümlede fiilin belirttiği hareketin başlangıç noktasını gösterir. Bu durumda, yori ve kara edatları, yer değiştirebilir. Ancak, yori edatı kullanılırsa daha resmî bir ifade kullanılmış olur:

私は　イギリスから　来ました。
Wataşi wa İgirisu kara kimaşita.

私は　イギリスより　来ました。
Wataşi wa İgirisu yori kimaşita.

<(Ben) İngiltere'den geldim.>

8. *MADE* (まで) Edatı:

Japonca'daki made edatının Türkçe'deki karşılığı "...-(y)e kadar"dır:

クズライから　ウルスまで　歩いて　何分　かかりますか。
Kuzurai kara Urusu made aruite nan-pun kakarimasu ka?
<Kızılay'dan Ulus'a kadar yürüyerek kaç dakika sürer?>

ここで　三時まで　待ってください。
Kokode san-ci made matte kudasai.
<Burada saat üçe kadar bekleyin (lütfen).>

着陸まで　禁煙です。
Çakuriku made kin'en desu.
<(Uçak) inene kadar sigara içmek yasaktır.>

Türkçe'de, önce isim yönelme (datif) haline getirilip, sonra "kadar" edatı konurken, Japonca'da isme doğrudan doğruya made edatının eklendiğine dikkat edilmelidir.

Diğer taraftan, bazen made edatından önce veya sonra ni edatı getirilir ve anlamları aşağıdaki örneklerdeki gibi değişir:

私は　五時までに　戻ります。
Wataşi wa go-ci made ni modorimasu.
<(Ben) saat beşe kadar döneceğim.>

森さんは　子供にまで　丁寧に　挨拶します。
Mori-san wa kodomo ni made teinei ni aisatsu-şimasu.
<Sayın Mori, çocukları bile kibarca selamlar.>

9. *NO* (の) Edatı:

No edatı, Türkçe'deki /-(n)in/, /-(n)ın/ v.b. tamlayan (genitif) ekine benzemekle birlikte, bazen daha geniş ve yoruma açık bir fonksiyona sahiptir. Bu edatın temel fonksiyonu, aynı kelime grubuna giren isimleri birbirine bağlamaktır. No edatının başlıca fonksiyonlarını örneklerle şöyle gösterebiliriz:

a) No edatı, Türkçe'deki tamlayan ekinin fonksiyonuna benzer bir fonksiyona sahiptir. Türkçe'deki tamlayan ekinin tüm görevleri, Japonca'daki no edatıyla karşılanabilir.

Türkçe'deki belirli isim tamlaması Japonca'da,

[isim] no [isim]

şeklinde yapılır. Türkçe'de, belirli isim tamlamasındaki tamlanan isim bir iyelik eki alır. Ancak, Japonca'da iyelik eki olmadığından, tamlanan isim yalın halde kalır:

私の傘
wataşi no kasa
<benim şemsiyem>

家の中
ie no naka
<evin içi>

私の友達の自転車
watași no tomodaçi no citensa
<benim arkadaşımın bisikleti>

b) No edatı, Türkçe'deki belirsiz isim tamlamasının karşılığı olan isim tamlamalarında da kullanılır:

大学の学生
daigaku no gakusei
<üniversite öğrencisi>

花のかおり
hana no kaori
<çiçek kokusu>

国の安全
kuni no anzen
<ülke güvenliği>

c) Türkçe'de zaman belirten bazı kelimelerin ("bugün", "yarın" vb.) sonuna eklenebilen /-ki/, /-kü/'ne benzer bir fonksiyonu da vardır:

今日の朝日新聞
kyoo no Asahi Şinbun
<bugünkü Asahi Gazetesi>

あしたの昼御飯
aşita no hiru-gohan
<yarınki öğle yemeği>

朝の　強い　風
asa no tsuyoi kaze
<sabahki güçlü rüzgar>

d) No edatı, Türkçe'deki takısız isim tamlamalarının karşılığı olan tamlamalarda da kullanılır. Böyle bir tamlama, şekil bakımından diğer tamlamalara benzemekle birlikte, tamlamanın birinci unsuru, tamlayan değil, sıfat niteliğini taşımaktadır:

男の子
otoko no ko
<erkek çocuk>

木の箱
ki no hako
<tahta kutu>

雨の日
ame no hi
<yağmurlu gün>

e) Türkçe'de "...olan..." gibi bir durumun belirtilişine benzer şekilde kullanılabilir. Bu durumlarda, bir kişinin mesleğini veya görevini gösterir:

八百屋の小森さん
yaoya no Komori-san
<manav (olan) sayın Komori>

首相の吉田さん
şuşoo no Yoşida-san
<başbakan (olan) sayın Yoşida>

生け花の先生の小林さん
ikebana no sensei no Kobayaşi-san
<ikebana hocası (olan) sayın Kobayaşi>

f) No edatı, buraya kadar açıkladığımız edatlardan de, e, to, kara, yori ve made edatlarının sonuna getirilerek, daha sonra gelen bir ismi tamlayabilir. No edatı, o ve ni edatlarından sonra gelemez:

公園でのコンサート
kooen de no konsaato
<parktaki konser>

あなたへの手紙
anata e no tegami
<size (gelen) mektup>

母への贈り物
haha e no okurimono
<anneme hediye>

学生との話し合い
gakusei to no hanaşiai
<öğrencilerle görüşme>

イスタンブールからの列車
Isutanbuuru kara no ressa
<İstanbul'dan (gelen) tren>

あなたよりの申し出
anata yori no mooşide
<teklifiniz (sizden gelen teklif)>

コンヤまでのバス
Kon'ya made no basu
<Konya'ya kadar giden otobüs>

g) Türkçe'deki /-(n)inki/ eklerine benzer anlamlarda kullanılır:

あなたのかばんは　私のより　新しいです。
Anata no kaban wa watași no yori ataraşii desu.
<Sizin çantanız, benimkinden daha yeni.>

アラビア語の文法は　日本語のより　難しいです。
Arabia-go no bunpoo wa Nihon-go no yori muzukaşii desu.
<Arapça'nın grameri, Japonca'nınkinden daha zor.>

あなたの車が　壊れているなら、私のを　使ってください。
Anata no kuruma ga kowarete iru nara, watași no o tsukatte kudasai.
<Sizin arabanız bozuk ise, benimkini kullanın (lütfen).>

h) Sıfattan sonra gelerek belli bir isim yerine kullanılır:

そこにある　大きいのを　取ってください。
Soko ni aru ookii no o totte kudasai.
<Şuradaki büyük olanı (alıp) verin (lütfen).>

その厚い本じゃなくて、薄いのを　読んでください。
Sono atsui hon ca nakute, usui no o yonde kudasai.
<O kalın kitabı değil, ince olanı okuyun (lütfen).>

もっと安いのは　ありませんか。
Motto yasui no wa arimasen ka?
<Daha ucuzu yok mu?>

Yukarıda g) kısmındaki örneklerde no edatından önce isim gelirken, h) kısmındaki örneklerde sıfat gelmektedir. Aradaki bu

farka rağmen, bu iki kullanılışının ortak özelliği vardır. yani, her iki kullanılışta no edatı, bir tür zamir görevini görmektedir. No edatının bu tür kullanılışına, özellikle konuşma dilinde, sık rastlanır.

10. *GA* (が) Edatı:

Ga edatının cümle içindeki temel fonksiyonu, özneyi göstermektir:

雪が　降っています。
Yuki ga hutte imasu.
<Kar yağıyor.>

田中さんが　今日　会社へ　来ます。
Tanaka-san ga kyoo kaişa e kimasu.
<Sayın Tanaka bugün şirkete gelecek.>

もうすぐ　春が　来ます。
Moosugu　haru ga kimasu.
<Yakında bahar gelecek.>

İleride açıklanacağı gibi, ga edatının yanı sıra, wa edatı da, cümlede özneyi göstermek için kullanılır. Ga ve wa edatından hangisinin ve ne zaman özne olarak kullanılacağı, cümlenin kapsamına bağlı olarak değiştiğinden, doğru seçimi yapmak,Japonca-ya yeni başlayanlar için zor olabilir.

Bu aşamada kolaylık sağlamak amacıyla, sadece ga edatının cümle içinde kullanıldığı üç temel durumu açıklayalım. Bu üç kullanılışın dışında kalan durumlarda, ga edatı yerine wa edatının kullanılması daha uygun olacaktır.

a) Cümlede özne olarak kullanılan soru zamirinin sonuna ga edatı getirilir:

誰が　来ますか。
Dare ga kimasu ka?
<Kim gelecek?>

何が　なくなりましたか。
Nani ga nakunarimaşita ka?
<Ne　kayboldu?>

どれが　もっとも　古いですか。
Dore ga mottomo hurui desu ka?
<Hangisi en eski?>

b) Ga edatı, yan cümledeki özneyi göstermek için kullanılır:

雨が　降れば、　私は　行きません。
Ame ga hureba, wataşi wa ikimasen.
<Yağmur yağarsa, (ben) gitmem.>

私が　帰った時、　家には　誰も　いませんでした。
Wataşi ga kaetta toki, ie ni wa daremo imasen deşita.
<(Ben) döndüğüm zaman, evde kimse(ler) yoktu.>

子供が　戸を　開けると、　猫が　入って来ました。
Kodomo ga to o akeru to, neko ga haitte kimaşita.
<Çocuk kapıyı açınca, kedi (içeri) girdi.>

c) Ga edatının nesneyi gösterme fonksiyonu:

Yukarıda a) ve b) kısmında açıklandığı gibi, ga edatı, özneyi göstermek için kullanılmakla birlikte, bazen nesneyi de göstermek için kullanılır. Şöyle ki: cümlede dekiru <yapabilmek, yapabilecek güçte olmak> gibi yeterlilik bildiren fiiller ya da sukida <sevmek, hoşlanmak>, kiraida <sevmemek, hoşlanmamak> ve hoşii <arzu etmek> gibi sıfatlar bulunduğunda, ga edatı cümlenin nesnesini gösterir:

あなたは　日本語が　できますか。
Anata wa Nihon-go ga dekimasu ka?
<Siz Japonca konuşabilir misiniz?>

高橋さんは　まだ　バーラマが　弾けません。
Takahaşi-san wa mada baarama ga hikemasen.
<Sayın Takahaşi, henüz bağlama çalamıyor.>

下田さんは　フランス映画が　好きです。
Şimoda-san wa Huransu eiga ga suki desu.
<Sayın Şimoda, Fransız filmlerini sever.>

この赤ちゃんは　ミルクが　嫌いです。
Kono aka-çan wa miruku ga kirai desu.
<Bu bebek, süt sevmiyor.>

妻は　どうしても　新しい　ドレスが　欲しいです。
Tsuma wa dooşitemo ataraşii doresu ga hoşii desu.
<Hanımım, ille de yeni (bir) elbise istiyor.>

Ancak, yukarıdaki cümlelerde, a) ve b) kısmındaki örneklerden farklı olarak o veya wa'yı kullanmak da mümkündür.(Wa edatını ga yerine kullanmak için bazı şartlar var. bk. sayfa 113)

11. Hal Edatlarının Kullanılışları (Özet)

Buraya kadar gördüğümüz Japonca'daki on hal edatı ile Türkçe'deki karşılıkları olan ekleri ve edatları aşağıdaki toblo-da toplu olarak gösterilmiştir:

Japonca	Türkçe
ga	[yalın hal (eksiz)]
o	-(y)i/-(y)ı/-(y)u/-(y)ü
no	-(n)in/-(n)ın/-(n)un/-(n)ün
e	-(y)e/-(y)a
ni	-de/-da/-te/-ta
de	ile (-(y)le/-(y)la)
to	-den/-dan/-ten/-tan
kara	-(y)e/-(y)a kadar
yori	
made	

Tablodaki açıklamalar ışığında şu iki noktaya dikkat edilmesi gerekmektedir:

a) Japonca'daki dört ayrı edatın(e, ni, de, to) üstlendiği görevi, Türkçe'de sadece üç takı(ek ve edat) üstlenmektedir.

b) Japonca'daki kara ve yori edatlarının gördüğü fonksiyonu, Türkçe'de tek başına /-den/ (/-dan/,/-ten/, /-tan/) eki görmektedir.

Bu nedenlerden, Türkçe ve Japonca'daki hal ek ve edatları, bire bir şekilde karşılaştırılamazlar.

D. AYIRICI EDATLAR

Bir önceki bölümde açıkladığımız hal edatları, cümledeki bir unsuru başka bir unsurla, özellikle yüklemle bağlamak için kullanılan kelimelerdi. Burada açıklayacağımız ayırıcı edatlar, cümlenin bir unsuruna ağırlık vermek ya da cümlenin bir unsurunu ele alıp diğerleriyle karşılaştırmaya yarayan kelimelerdir. Japonca'daki bu tür edatların Türkçe'deki karşılığı, her zaman bulunmaz.

Ayırıcı edatlar, cümlenin farklı unsurlarının sonuna gelebilirler. Tabii ki, hal edatlarının sonuna da getirilebilirler. Ancak, ga ve o hal edatlarından sonra geldiklerinde, ga ve o atılıp, sadece ayırıcı edatlar kullanılır. Öte yandan, eğer ayırıcı edatlar ni hal edatından sonra gelirse, bazen ni edatı atılır, bazen de ayırıcı edatla birlikte kullanılır.

Yukarıda belirtilen durumlar dışında, genellikle ayırıcı edatlar, hal edatlarından sonra gelir. Buraya kadar açıkladıklarımızı bir tabloda görelim:

		Ayırıcı Edatlar					
		wa	mo	demo	sae	koso	şika
Hal Edatları	ga	wa	mo	demo	sae	koso	şika
	o	wa	mo (o mo)	demo	sae (o sae)	koso (o koso)	şika
	ni	ni wa (wa)	ni mo (mo)	ni demo	ni sae	ni koso	ni şika
	e	e wa	e mo	e demo	e sae	e koso	e şika
	de	de wa	de mo	de demo	de sae	de koso	de şika
	to	to wa	to mo	to demo	to sae	to koso	to şika
	kara	kara wa	kara mo	kara demo	kara sae	kara koso	kara şika
	yori	yori wa	yori mo	(yok)	(yok)	(yok)	yori şika
	made	made wa	made mo	made demo	made sae	(yok)	made şika

Şimdi ayırıcı edatları tek tek ele alıp inceleyelim:

1. WA (は) Edatı:

Wa edatı, cümlede başlıca şu üç fonksiyonu yerine getirmek için kullanılır:

a) Ana Konuyu Belirtmede Kullanılışı:

Wa edatı, herhangi bir cümlenin ana konusunu, yani o cümlede neden bahsedildiğini gösterir. Buraya kadar verdiğimiz örnek cümlelerin coğunda, öznenin wa ile gösterildiği dikkatinizi çekmiş olmalı. Ancak, özneyi gösteren wa edatı değil, aslında ga edatıdır. Çoğunlukla özne, cümlenin ana konusu olduğu için özneden sonra wa gelir.

Cümlenin ana konusu, konuşmayı dinleyen tarafından da bilinen (anlaşılabilen) bir nesne olmalıdır. Dinleyen açısından tümüyle yeni olan (bilinmeyen) cümle unsuru, cümlenin ana konusu olamaz ve dolayısıyla, wa edatı eklenemez. Bu nedenle, daha önce açıklandığı gibi (bk. sayfa 109), wa edatı, soru kelimelerine ve onlara cevap olan kelimelere eklenmez.

soru

誰が　来ますか。　[doğru]
Dare ga kimasu ka?

誰は　来ますか。　[yanlış]
Dare wa kimasu ka?

<Kim gelecek?>

cevabı

島田さんが　来ます。　[doğru]
Şimada-san ga kimasu.

島田さんは　来ます。　[yanlış]
Şimada-san wa kimasu.

<Sayın Şimada gelecek.>

Cümle içindeki herhangi bir unsur, wa edatıyla ana konu olarak belirtildiğinde, ona bağlı olarak konuşanın görüşü veya tutumu (dolaylı olarak olsa da) açıklanmış olmaktadır. Bu durumda cümle, tarafsız (objektif) bir açıklamadan çok, konuşanın bakış açısından, yani sübjektif olarak bir durumun ifade edilmiş şeklidir. Diğer yandan, ana konusu olmayan cümle, konuşanın bakış

açısıyla doğrudan ilgili olmayıp, söz konusu durumun objektif bir biçimde ifade edilmiş şeklidir.

雨が　降っています。
Ame ga hutte imasu.
<Yağmur yağıyor.>

雨は　まだ　降っています。
Ame wa mada hutte imasu.
<Yağmur hâlâ yağıyor.>

Yukarıdaki birinci örnekte ana konu yoktur. Söz konusu durum, olduğu gibi dinleyene aktarılmaktadır. İkinci cümlede ise, ame <yağmur> ana konudur. Burada konuşmacının özellikle"yağmur"-dan bahsetmek istediğini anlaşılır. İkinci cümlenin anlamını zorla Türkçe'ye çevirdiğimizde, "Yağmurdan behsedecek olursam, (o) hâlâ yağıyor." gibi cümleyle karşılaşırız.

Japonca'da, fikirlerin konuşmacının bakış açısına göre belirtilmesi yaygındır ve tercih olunur. Bu nedenledir ki, ga edatıyla ilgili bölümde de açıklandığı gibi(sayfa 109), ga yerine wa'nın kullanılması daha doğal hissedilir.

Yukarıdaki açıklamalardan anlaşılacağı gibi, wa edatının Türkçe'deki karşılığı yoktur. Ounun için, bu tür cümleleri, Türkçe'ye çevirmeye dayanmadan, Japonca'daki anlamı çerçevesinde anlamaya çalışmak, daha doğru ve tutarlı olaraktır.

Şimdi wa edatın birkaç tipik örneğini görelim:

私は　大学生です。
Watași wa daigaku-sei desu.
<(Ben) üniversite öğrencisiyim.>

象は　鼻が　長いです。
Zoo wa hana ga nagai desu.
<Filin hortumu uzundur (File gelince hortumu uzundur).>

日本酒は　米から　作ります。
Nihon-şu wa kome kara tsukurimasu.
<Japon içkisi pirinçten yapılır.>

Üçüncü örnekte, eğer nihon-şu <Japon içkisi> ana konu değilse, aynı cümleyi şu şekilde yazabiliriz:

日本酒を　米から　作ります。
Nihon-şu o kome kara tsukurimasu.
<Japon içkisini pirinçten yaparlar.>

Buraya kadar verdiğimiz örneklerden anlaşılacağı gibi, özne veya nesne, cümlenin ana konusu olursa, **ga** ve **o** hal edatları kaldırılıp yerine sadece **wa** edatı konur. Ancak, eğer cümlenin ana konusu olan unsur, **ga** ve **o** dışındaki bir hal edatı (**ni, de, to, kara, yori** gibi) almışsa, yani ne özne ne de nesne olursa, o zaman ana konu olan unsurdan sonra gelen hal edatı kaldırılmaz, sadece bunun sonuna **wa** edatı eklenir:

この村には　病院が　ありません。
Kono mura ni wa byooin ga arimasen.
<Bu köyde hastane yok.>

札幌では　もう　雪が　降っています。
Sapporo de wa moo yuki ga hutte imasu.
<Sapporo'da artık kar yağıyor.>

鈴木さんとは　まだ　誰も　会っていません。
Suzuki-san to wa mada dare mo atte imasen.
<Sayın Suzuki ile henüz kimse karşılaşmış değil.>

これからは　もっと　暑くなるでしょう。
Kore kara wa motto atsuku naru deşoo.
<Bundan sonra daha (da) sıcak olacak gibi.>

ベイオールまでは　道が　とても　混んでいました。
Bey'ooru made wa miçi ga totemo konde imaşita.
<Beyoğlu'na kadar yol çok kalabalıktı.>

b) Karşılaştırma Yaparken Kullanılışı:

Wa edatı, sadece ana konuyu belirtmek için değil, cümlede yer alan iki unsuru birbiriyle karşılaştırmak için de kullanılır:

今日　パーティーに　太郎は　来ますが　花子は　来ません。
Kyoo paatii ni Taroo wa kimasu ga, Hanako wa kimasen.
<Bugün partiye Taroo gelecek ama, Hanako gelmeyecek.>

私は　知りませんが、　母は　知っています。
Wataşi wa şirimasen ga, haha wa şitţe imasu.
<Ben bilmiyorum ama, annem biliyor.>

Bu cümlede **wa** kullanılarak **wataşi** <ben> ile **haha** <anne(m)> birbiriyle karşılaştırılmaktadır. Karşılaştırmada kullanılan **wa**

ile ana konuyu belirten wa, aynı cümlede ve birlikte kullanılabilir:

ムラトは フランス語は できますが、日本語は できません。
Murato wa Huransu-go wa dekimasu ga, Nihon-go wa dekimasen.
<Murat, Fransızca biliyor ama, Japonca bilmiyor.>
(Birinci wa edatı, cümlenin ana konusu olan "Murat"ı belirtirken, ikinci ve üçüncü wa edatı, "Fransızca"yla "Japonca"yı karşılaştırmak için kullanılmaktadır.)

私は 冬は 好きですが、 夏は 嫌いです。
Wataşi wa huyu wa suki desu ga, natsu wa kirai desu.
<(Ben) kışı severim ama, yazı sevmem.>
(Yine aynı şekilde, birinci wa ana konuyu belirtirken, ikinci ve üçüncü wa edatıyla gösterilen "kış"la "yaz", birbirleriyle karşılaştırılmaktadır.)

c) *Wa* Edatının Yazılışı:

Wa edatı, Hiragana alfabesinde /ha/ は ve Katakana'da da /ha/ ハ ile gösterilir. Aslında bu iki harf de /ha/ hecesini belirtmektedir. Ancak, sadece bu wa edatını belirtirken /wa/ şeklinde okunur. Wa edatını Hiragana'nın /wa/ わ veya Katakana'nın /wa/ ワ harfiyle yazmak yanlış olur. Bu noktaya dikkat etmek gerekir. Hatırlanacağı gibi, asıl okunuşundan farklı okunarak yazılan bir başka edat da e edatıdır. Bu edat da /he/ okunan へ ve へ ile yazılır ama /e/ okunur.

2. *MO* (も) Edatı:

Japonca'daki mo edatının Türkçe'deki karşılığı, "dahi" anlamına gelen /de/, /da/ bağlama edatıdır:

私も その本を 読みました。
Wataşi mo sono hon o yomimaşita.
<Ben de o kitabı okudum.>

日本でも トルコでも 地震が 多いです。
Nihon de mo Toruko de mo cişin ga ooi desu.
<Japonya'da da Türkiye'de de deprem çok olur.>

あなたにも　コーヒーを　あげましょうか。
Anata ni mo koohii o agemaşoo ka?
<Size de kahve vereyim mi?>

Soru kelimesinden sonra mo edatı kullanılırsa, cümlede anlatılan olumsuz bir durum güçlendirilmiş olur:

誰も　その事故を　知りませんでした。
Dare mo sono ciko o şirimasen deşita.
<O kazayı hiç kimse bilmiyordu.>

私は　何も　食べたくありません。
Wataşi wa nani mo tabetaku arimasen.
<(Ben) hiç bir şey yemek istemiyorum.>

今年は　忙しくて、　どこへも　行けませんでした。
Kotoşi wa isogaşikute, doko e mo ikemasen deşita.
<Bu yıl meşgul olup, hiç bir yere gidemedim.>

Ayrıca mo edatı, cümle içinde miktar belirten kelimeden sonra geldiğinde, belirtilen miktarı güçlendirir:

アルペルさんは　二十年も　長崎に　住んでいます。
Aruperu-san wa ni-cuu-nen mo Nagasaki ni sunde imasu.
<Alper Bey, yirmi sene (gibi uzun bir zamandır) Nagasaki'de yaşıyor.>

社長は　一日に　タバコを　五箱も　吸います。
Şaçoo wa içi-niçi ni tabako o go-hako mo suimasu.
<Patron,(bir) günde beş paket(gibi çok fazla) sigara içiyor.>

3. *DEMO* (でも) ve *SAE* (さえ) Edatları:

Bu iki edat, bir cümlede belirtilmek istenen asıl hareket veya durumu kuvvetlendirmek için kullanılır:

この仕事は　子供でも　できます。
Kono şigoto wa kodomo demo dekimasu.
<Bu işi çocuk bile yapabilir.>

Bu örnekte demo edatı kullanılarak, söz konusu işin bir çocuk tarafından bile yapılabileceği vurgulanmakta ve yetişkin bir kişinin kolaylıkla yapması gereken, basit bir iş olduğu anlatıl-

maktadır. Bunun Türkçe'deki karşılığı, "bile"dir. Japonca'da, demo genelde olumlu, sae ise, olumsuz bir fikri ifade etmede kullanılır:

それぐらい　私でも　わかります。
Sore-gurai　wataşi demo wakarimasu.
<O kadar(ını) ben bile biliyorum.>

エルズルムは　夏でも　涼しいはずです。
Eruzurumu wa　natsu demo suzuşii hazu desu.
<Erzurum yazın bile serin olmalı.>

電車が　混んでいて　新聞さえ　読めませんでした。
Denşa ga konde ite　şinbun sae yomemasen deşita.
<Tren kalabalık olduğu için, gazete bile okuyamadım.>

せっかく　傘を　持って来たのに　雲さえ　ありません。
Sekkaku　kasa o motte kita noni kumo sae arimasen.
<Özellikle şemsiye de getirdim ama, bulut bile yok.>

Japonca'da demo edatı, bazen soru zamirleriyle birlikte de kullanılabilir. Bu durumda, yukarıdaki örneklerden farklı olarak, "herkes", "her şey" veya "hepsi" anlamında kullanılır:

私は　和食ならば　何でも　食べます。
Wataşi wa waşoku naraba nan demo tabemasu.
<(Ben) Japon yemeği ne olsa yerim.>

この講演会には　誰でも　入れます。
Kono kooen-kai ni wa dare demo hairemasu.
<Bu konferansa kim olsa katılabilir.>

東京では　どこにでも　喫茶店が　あります。
Tookyoo de wa doko ni demo kissaten ga arimasu.
<Tokyo'da her yerde kahve(kafe) var.>

晴れた日には　東京のどこからでも　富士山が　みえます。
Hareta hi ni wa Tookyoo no doko kara demo Huci-san ga miemasu
<Açık bir günde Tokyo'nun her tarafından Fuci Dağı görülebilir.>

4. *KOSO* (こそ) Edatı:

Cümlede vurgu yapmak veya genelde sanılanın aksi olan bir durumu anlatmak için kullanılır. "Diğer şeyden daha çok..." ve "düşünülenin aksine" anlamına gelir. Türkçe'de koso edatının karşılığı olan herhangi bir edat veya ek yoktur:

あなたこそ　その賞に　ふさわしいです。
Anata koso sono şoo ni husawaşii desu.
<(Başkası değil) siz o ödüle en layıksınız.>

私は　今日こそ　この仕事を　終わらせます。
Wataşi wa kyoo koso kono şigoto o owarasemasu.
<(Ben) bu işi (başka gün değil) bugün bitiririm.>

教師こそ　生徒から　学ばなければなりません。
Kyooşi koso seito kara manabanakereba narimasen.
<(Düşündüğünüzün aksine) öğretmen öğrenciden ders almalı.>

5. *DAKE* (だけ) ve *ŞİKA* (しか) Edatları:

Bu iki edat ta, "sadece" veya "yalnız" anlamına gelir. Dake genelde olumlu, şika ise olumsuz yüklemlerle kullanılır. Ancak, her iki durumda da anlamları aynıdır:

父は　午前中だけ　働きます。
Çiçi wa gozen-çuu dake hatarakimasu.
<Babam sadece sabahları çalışır.>

あと　一日だけ　待ってください。
Ato　içi-niçi dake matte kudasai.
<Sadece bir gün daha bekleyin (lütfen).>

ここには　子供しか　いません。
Koko ni wa kodomo şika imasen.
<Burada çocuk(lar)dan başka kimse yok.>

本橋さんは　野菜しか　食べません。
Motohaşi-san wa yasai şika tabemasen.
<Sayın Motohaşi, sebzeden başka şey yemiyor.>

Dake'nin bir de şu örnekte görüldüğü gibi, deyim olarak kullanılışı vardır:

好きなだけ　取ってください。
Sukina dake totte kudasai.
<İstediğiniz kadar alın.>

食べられるだけ　食べました。
Tabe-rareru dake tabemaşita.
<Yiyebileceğim kadar yedim.>

6. *BAKARI* (ばかり) Edatı:

Bu edat, **dake** ve **şika**'ya benzemekle birlikte, onlardan şu noktalarda ayrılır: **dake** ve **şika**'nın diğer şeyleri dışlamasına karşılık **bakari**, tek bir şeyin diğer şeylere kıyasla miktar ve sıklık bakımından özellikle çok olduğunu vurgular. Bu edat Türkçe'ye çevrilirken, "sürekli olarak" gibi ifade de katılırsa, **bakari**'nin anlamı daha iyi belirtilmiş olduğu zamanlar da vardır. **Bakari** edatı, konuşma sırasında, bazen **bakkari** olarak çift /k/ sesiyle söylenir:

うちの子は　テレビばかり　見ています。
Uçi no ko wa terebi bakari mite imasu.
<Bizim çocuk, (devamlı) sadece televizyon seyrediyor.>

今日は　甘い物ばかり　食べました。
Kyoo wa amai mono bakari tabemaşita.
<Bugün, (sürekli olarak) sadece tatlı şeyler yedim.>

部屋には　いらない物ばかりが　たまりました。
Heya ni wa iranai mono bakari ga tamarimaşita.
<Odada sadece gereksiz şeyler yığıldı.>

Bakari, miktar veya sayısal durum "yaklaşık" olarak gösterilmek istendiğinde de kullanılır:

バスの停留所は　百メートルばかり先に　あります。
Basu no teiryuuco wa hyaku-meetoru bakari saki ni arimasu.
<Otobüs durağı, yüz metre kadar ileride var.>

7. *NADO* (など) Edatı:

Cümlede herhangi bir şey örnek olarak gösterilmek istenildiğinde, nado edatı kullanılır. Aslında, "bir şey" veya "herhangi bir şey" anlamındaki nanika kelimesinin kısaltılmış şekli olan nanka, özellikle konuşma dilinde bazen nado yerine de kullanılabilir. Nado, Türkçe'deki "ve saire" veya "ve benzerleri" anlamına gelir. Cümlede nado'dan önce birden fazla isim gelirse, o isimler ya'yla bağlanır:

私は　ひまな時　新聞や雑誌などを　読みます。
Wataşi wa hima-na toki şinbun ya zaşşi nado o yomimasu.
<(Ben) boş vaktimde gazete, dergi vb. şeyler okurum.>

映画なんかは　好きですか。
Eiga nanka wa suki desu ka?
<Sinema falan sever misiniz?>

Ayrıca, nado ve nanka, bazı durumlarda konuşmaya konu olan şeye fazla önem verilmediğini de gösterir:

車の運転など　簡単なことです。
Kuruma no unten nado kantan desu.
<Araba kullanmak falan kolay bir iş.>

私など　あなたのように　うまく　踊れません。
Wataşi nado anata no yoo ni umaku odoremasen.
<Benim gibi (beceriksiz...vb.) birisi sizin gibi iyi dans edemez.>

E. İSİMLERİ BAĞLAYAN EDATLAR

Türkçe'de birden çok isim, "ve", "ile", "veya" edatlarıyla bağlanarak, cümlenin tek bir unsuru olarak kullanılabilir. "Ayşe ile Hasan", "kitap ve kalem" gibi. Japonca'da to, ya, ka edatları isimleri birbirine bağlamak için kullanılır.

1. *TO* (と) Edatı:

Hal edatı olan to, isimleri bağlamada da kullanılır. Türkçe'deki "ile" edatının karşılığıdır:

今日　八百屋で　にんじんと　さつまいもを　買いました。
Kyoo yaoya de nincin to satsuma-imo o kaimaşita.
<Bugün manavdan havuç ile tatlı patates aldım.>

Ancak, Türkçe'deki "ile"den ayrılan şu iki yönü vardır:

a) Birbirine bağlanan isimlerin sonuncusundan sonra da bazen to edatı konur. Ancak, anlamca hiç bir değişiklik yoktur:

今日　八百屋で　にんじんと　さつまいもとを　買いました。
Kyoo yaoya de nincin to satsuma-imo to o kaimaşita.
<Bugün manavdan havuç ile tatlı patates aldım.>

b) Birbirine bağlanan üçten fazla isim olduğu zaman, her isimden sonra to'nun konması gerekir:

今日　八百屋で　にんじんと　さつまいもと　きゅうり(と)を
買いました。
Kyoo yaoya de nincin to satsuma-imo to kyuuri (to) o kaimaşita.
<Bugün manavdan havuç, tatlı patates ve salatalık aldım.>

Yazı dilinde bazen, to hiç kullanılmadan, isimler birbirine sadece virgülle bağlanır:

にんじん、さつまいも、きゅうりは　野菜です。
Nincin, satsuma-imo, kyuuri wa yasai desu.
<Havuç, tatlı patates, salatalık sebzedir.>

2. *YA* (や) Edatı:

Birden çok varlık bir arada bulunduğunda, onlardan sadece geneli temsil edeni göstermek için ya edatı kullanılır:

私は　毎朝　チーズやオリーブを　食べます。
Wataşi wa mai-asa çiizu ya oriibu o tabemasu.
<(Ben) her sabah peynir, zeytin gibi şeyler yerim.>

先週　佐藤さんや岡田さんや今井さんと　会いました。
Senşuu Satoo-san ya Okada-san ya İmai-san to aimaşita.
<Geçen hafta sayın Satoo, sayın Okada ve sayın İmai gibi kişilerle karşılaştım (buluştum).>

今日　妻や友達から　手紙が　来ました。
Kyoo tsuma ya tomodaçi kara tegami ga kimaşita.
<Bugün eşimden, arkadaşımdan ve başkalarından mektup(lar) geldi.>

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi, ya edatlı cümlede, birlikte bulunan kişi veya nesnenin hepsini tek tek sıralamak yerine, sadece başlıcaları belirtilip ötekilerden söz edilmiyor. Yani, isimler arasına konulan ya edatı, cümlede belirtilenlerden başka kişi veya nesnelerin de bulunduğunu anlatmaktadır.

3. *KA* (か) Edatı:

Cümle içinde birbirine bağlanan birden çok isimden sadece birinin seçildiğini belirtmek istediğimiz zaman, ka edatı kullanılır. Ka edatının Türkçe'deki karşılığı, "ya da", "veya"dır:

万年筆かボールペンで　書いてください。
Mannenhitsu ka booru-pen de kaite kudasai.
<(Sadece) Dolma kalem veya tükenmez kalemle yazın.>

あなたか私が　行かなければ　なりません。
Anata ka wataşi ga ikanakereba narimasen.
<Ya siz ya da ben gitmeliyiz.>

佐久間さんは　今日かあした　来るでしょう。
Sakuma-san wa kyoo ka aşita kuru deşoo.
<Sayın Sakuma, bugün ya da yarın gelecek.>

İsimleri bağlayan edatları topluca şöyle gösterebiliriz:

[A] to [B]	[A] ve [B]	([A] ve [B]den başka nesne yok)
[A] ya [B]	[A], [B] vb.	([A], [B] ve başkaları)
[A] ka [B]	[A] veya [B]	([A] ve [B]den bir tanesi)

9. SAYILAR

A. TEMEL SAYI SİSTEMİ (Çince Kökenli Sayılar)

Japonca'da iki çeşit sayı sistemi vardır. Önce, bunlardan daha çok kullanılan temel sayı sistemini görelim. Bu sistemde kullanılan sayılar, yon(4) ve nana(7) sayıları dışında, hepsi Çince kökenli sayılardır:

1	içi いち (一)
2	ni に (二)
3	san さん (三)
4	yon, şi よん, し (四)
5	go ご (五)
6	roku ろく (六)
7	nana, şiçi なな, しち (七)
8	haçi はち (八)
9	kyuu, ku きゅう, く (九)
10	cuu じゅう (十)
20	ni-cuu にじゅう (二十)
30	san-cuu さんじゅう (三十)
40	yon-cuu, şi-cuu よんじゅう, しじゅう (四十)
50	go-cuu ごじゅう (五十)
60	roku-cuu ろくじゅう (六十)
70	nana-cuu, şiçi-cuu ななじゅう, しちじゅう (七十)
80	haçi-cuu はちじゅう (八十)
90	kyuu-cuu きゅうじゅう (九十)
100	hyaku ひゃく (百)
1000	sen せん (千)
10000	man まん (万)

10'la 20 arasındaki sayıları elde etmek için, 10 sayısına, sırasıyla 1, 2, 3, vb. sayılarını eklemek yeterlidir:

11 cuu-içi じゅういち（十一）

12 cuu-ni じゅうに（十二）

13 cuu-san じゅうさん（十三）

14 cuu-yon, cuu-şi じゅうよん, じゅうし（十四）

15 cuu-go じゅうご（十五）

16 cuu-roku じゅうろく（十六）

17 cuu-nana, cuu-şiçi じゅうなな, じゅうしち（十七）

18 cuu-haçi じゅうはち（十八）

19 cuu-kyuu, cuu-ku じゅうきゅう, じゅうく（十九）

20'den 30'a, 30'dan 40'a, 40'tan 50'ye vb. gibi sayılar da aynı şekilde elde edilir.

İki yüzden dokuz yüze kadar olan sayılar, Türkçe'de olduğu gibi, 2 ve 100, 3 ve 100, 4 ve 100 vb. şeklinde gösterilir. Ancak, 300, 600 ve 800 sayılarında bazı ses değişiklikleri vardır. (Hyaku <yüz> kelimesi, /byaku/ veya /pyaku/'ya değişir.)

100 hyaku ひゃく（百）

200 ni-hyaku にひゃく（二百）

300 san-byaku さんびゃく（三百）

400 yon-hyaku よんひゃく（四百）

500 go-hyaku ごひゃく（五百）

600 rop-pyaku ろっぴゃく（六百）

700 nana-hyaku ななひゃく（七百）

800 hap-pyaku はっぴゃく（八百）

900 kyuu-hyaku きゅうひゃく（九百）

Daha önce gösterdiğimiz gibi, 4, 7 ve 9'un ikişer tane söylenişi şekli vardır. Ancak, 400, 700 ve 900 sayılarındaki 4, 7 ve 9 için yon, nana ve kyuu şekilleri kullanılır.

İki binden dokuz bine kadar olan sayılar da, yine Türkçe'de olduğu gibi, 2 ve 1000, 3 ve 1000, 4 ve 1000 vb. şeklinde gösterilir. 3000 ve 8000 sayılarının söylenişinde de bazı ses değişiklikleri vardır. 1000 sayısı için sen ile birlikte **is-sen** <bir bin> de kullanılır.

1000 sen, is-sen せん，いっせん（千，一千）

2000 ni-sen にせん（二千）

3000 san-zen さんぜん（三千）

4000 yon-sen よんせん（四千）

5000 go-sen ごせん（五千）

6000 roku-sen ろくせん（六千）

7000 nana-sen ななせん（七千）

8000 has-sen はっせん（八千）

9000 kyuu-sen きゅうせん（九千）

Japonca'da "on bin" sayısı için tek kelime man vardır. Hyaku(100) ve sen(1000)'den farklı olarak, 10000 sayısını göstermek için, man'nın başına içi(1) konması gerekir:

10000 içi-man いちまん（一万）

20000 ni-man にまん（二万）

30000 san-man さんまん（三万）

40000 yon-man よんまん（四万）

50000 go-man ごまん（五万）

60000 roku-man ろくまん（六万）

70000 nana-man ななまん（七万）

80000 haçi-man はちまん（八万）

90000 kyuu-man きゅうまん（九万）

Yukarıdakilerden daha büyük sayılar, cuu-man <yüz bin>, hyaku-man <milyon>, sen-man <on milyon> şeklinde gösterilir. Yüz milyon ve daha büyük sayılar için yeni bir birim oku (億) kullanılır. Yani, içi-oku <yüz milyon>, cuu-oku <milyar>, hyaku-oku <on milyar>, sen-oku <yüz milyar> gibi. Bin milyar için gene yeni bir birim olan çoo (兆) kullanılır.

Şimdi sayılara birkaç örnek verelim:

36 san-cuu roku （三十六）

94 kyuu-cuu yon, kyuu-cuu şi （九十四）

157 hyaku go-cuu nana, hyaku go-cuu şiçi （百五十七）

365 san-byaku roku-cuu go （三百六十五）

1987 sen kyuu-hyaku haçi-cuu nana veya
sen kyuu-hyaku haçi-cuu şiçi （千九百八十七）
is-sen kyuu-hyaku haçi-cuu nana veya
is-sen kyuu-hyaku haçi-cuu şiçi （一千九百八十七）

9801 kyuu-sen hap-pyaku içi （九千八百一）

12345 içi-man ni-sen san-byaku yon-cuu go
（一万二千三百四十五）

67890 roku-man nana-sen hap-pyaku kyuu-cuu
（六万七千八百九十）

B. ASIL JAPONCA SAYILAR

Daha önce, Japonca'da iki çeşit sayı sistemi olduğunu belirttik. Şimdi açıklayacağımız sayılar, asıl Japonca sayı olmakla birlikte, artık günümüzde sadece birden ona kadar rakamlar için ve "bir tane", "iki tane", "üç tane" vb. gibi anlamlarda kullanılır:

1 tane	**hitotsu**	ひとつ (一つ)
2 tane	**hutatsu**	ふたつ (二つ)
3 tane	**mittsu**	みっつ (三つ)
4 tane	**yottsu**	よっつ (四つ)
5 tane	**itsutsu**	いつつ (五つ)
6 tane	**muttsu**	むっつ (六つ)
7 tane	**nanatsu**	ななつ (七つ)
8 tane	**yattsu**	やっつ (八つ)
9 tane	**kokonotsu**	ここのつ (九つ)
10 tane	**too**	とお (十)

Bu sayıların sonundaki /-tsu/ eki "tane" anlamını taşır. Kural dışı olan tek durum, bu ekin **too** <on> sayısının sonuna gelmeyişidir.

C. SAYILARLA BİRLİKTE KULLANILAN BİRİMLER

Türkçe'de nesne veya kişiler sayıldığında, "bir yudum su", "iki tane elma", "üç bardak çay", "dört paket sigara" ve "beş kişi insan" örneklerinde görüldüğü gibi, bazen sayılarla birlikte "yudum", "tane", "bardak", "paket" gibi birimler kullanılır. Japonca'da bu tür birimlerin kullanılışı daha yaygındır. Genellikle sayılar birimlerle birlikte kullanılır.

Japonca'da, nesneleri saymada kullanılan birimler, sayılan nesnelerin özelliklerine göre değişir. Örneğin, insanların sayısını belitmek için nin, kalem gibi uzun nesnelerin sayısında hon, kağıt gibi ince nesnelerin sayısında ise mai kullanılır.

Nesnelerin sayılarının belirtmede kullanılan birimler, iki gruba ayrılır. Birinci gruptaki birimler, bir, iki, üç ve dört gibi küçük miktardaki nesneleri belirtiyorsa, asıl Japonca sayılarla, daha büyük miktarlardakileri belirtiyorsa, temel sayılarla birlikte kullanılır. İkinci guruptaki birimler, hem küçük hem de büyük miktardaki nesnelerin sayılarını belirtirken, temel sayılarla birlikte kullanılır. Şimdi, bu iki gruptaki birimleri, ayrı ayrı ve örneklerle görelim:

1. Birinci Gruptaki Birimler

Yukarıda açıkladığımız gibi, birinci gruptaki birimlerle az sayıdaki nesneler belirtilirken, asıl Japonca sayılar kullanılır. Bu birimler, eski Japonca'dan kalma birimler olabilirler.

Sayıları bazen üç, bazen dört, bazen de beşin üzerindeki nesneler belirtilirken, bu birimlerle birlikte, asıl Japonca sayılar değil, temel sayılar kullanılır. Ancak, genelde bu birimlerle büyük sayıların gösterilmeleri nadirdir. Şimdi bu gruba giren başlıca birimleri gösterelim: (Altı çizili sayılar, asıl Japonca sayılardır.)

a) *Heya* (室、部屋) <oda>:

1	hito-heya
2	huta-heya
3	mi-heya
4	yo-heya, yon-heya
5	go-heya
6	roku-heya
7	nana-heya
8	haçi-heya
9	kyuu-heya
10	cuu-heya

b) *Tsubu* （粒） <zerre, tane, damla>:

1	hito-tsubu
2	huta-tsubu
3	mi-tsubu
4	yo-tsubu, yon-tsubu
5	go-tsubu
6	roku-tsubu
7	nana-tsubu
8	hat-tsubu
9	kyuu-tsubu
10	cut-tsubu

c) *Hako* （箱） <kutu>:

1	hito-hako
2	huta-hako
3	mi-hako
4	yo-hako
5	go-hako
6	rop-pako
7	nana-hako
8	hap-pako
9	kyuu-hako
10	cup-pako

d) *Kire* （切れ） <dilim>:

1	hito-kire
2	huta-kire
3	mi-kire
4	yo-kire
5	go-kire
6	rok-kire
7	nana-kire
8	haçi-kire
9	kyuu-kire
10	cuk-kire

e) *Taba* （束） <deste, demet>:

1 hito-taba
2 huta-taba
3 mi-taba
4 yo-taba, yon-taba
5 go-taba
6 roku-taba
7 nana-taba
8 haçi-taba, hat-taba
9 kyuu-taba
10 cut-taba

f) *Sara* （皿） <tabak>:

1 hito-sara
2 huta-sara
3 mi-sara
4 yo-sara, yon-sara
5 go-sara
6 roku-sara
7 nana-sara
8 has-sara
9 kyuu-sara
10 cus-sara

g) *Mune* （棟） <ev, bina>:

1 hito-mune
2 huta-mune
3 mi-mune
4 yo-mune, yon-mune
5 go-mune
6 roku-mune
7 nana-mune
8 haçi-mune
9 kyuu-mune
10 cuu-mune

h) *Kumi* (組) <takım, küme, grup>:

1 hito-kumi
2 huta-kumi
3 mi-kumi, san-kumi
4 yon-kumi
5 go-kumi
6 rok-kumi
7 nana-kumi
8 haçi-kumi
9 kyuu-kumi
10 cuk-kumi

i) *Tsubo* (坪) <alan ölçüsü birimi; Bir tsubo yaklaşık 3,3 metre karedir.>:

1 hito-tsubo
2 huta-tsubo
3 mi-tsubo, san-tsubo
4 yo-tsubo, yon-tsubo
5 go-tsubo
6 roku-tsubo
7 nana-tsubo
8 hat-tsubo
9 kyuu-tsubo
10 cut-tsubo

j) *Hukuro* (袋) <torba>:

1 hito-hukuro
2 huta-hukuro
3 mi-hukuro
4 yo-hukuro
5 go-hukuro
(Beşten büyük sayılarla pek kullanılmaz.)

k) *Ban* (晩) <gece>:

1 hito-ban
2 huta-ban
3 mi-ban
(Üçten büyük sayılarla pek kullanılmaz.)

2. Ses Değişmesine Uğramayan İkinci Grup Birimler:

İkinci gruptaki birimler, sadece temel sayıların sonuna gelirler. Önce, sayılarla kullanılırken hiç ses değişmesine uğramayan birimleri görelim:

a) *Dai* (台) <Makinaları sayarken kullanılır.>:

1	içi-dai
2	ni-dai
3	san-dai
4	yon-dai
5	go-dai
6	roku-dai
7	nana-dai, şiçi-dai
8	haçi-dai
9	kyuu-dai
10	cuu-dai

b) *Mai* (枚) <Kağıt, mendil gibi ince maddeleri sayarken kullanılır.>:

1	içi-mai
2	ni-mai
3	san-mai
4	yon-mai, yo-mai
5	go-mai
6	roku-mai
7	nana-mai, şiçi-mai
8	haçi-mai
9	kyuu-mai
10	cuu-mai

c) *Do* (度) <defa>

içi-do <bir defa>

(Aslında, yukarıda gösterilen örneklerden büyük değişiklik olmadığı için, bundan sonra sadece birer örnek vermek yeterli olacaktır.)

d) *Bai* (倍) <kere, misli>:

ni-bai <iki misli>

e) *Byoo* (秒) <saniye>:

san-byoo <üç saniye>

f) *Meetoru* (メートル) <metre>:

yon-meetoru <dört metre>

g) *Ban* (番) <numara>:

go-ban <beş numara, beşinci>

h) *En* (円) <Japon parasının birimi>:

roku-en <altı Japon Yeni>

i) *Cikan* (時間) <zaman süresi olarak "saat">:

nana-cikan, şiçi-cikan <yedi saat>

Yukarıdaki birimlerden son ikisi, yani **en** ve **cikan**, sayısı dört olduğunda, **yon** yerine **yo** ile kullanılır. **Ban** ise, hem **yon**, hem de **yo** ile kullanılabilir:

yo-en <dört Japon Yeni>
yo-cikan <dört saat>
yo-ban, yon-ban <dört numara>

3. Ses Değişmesine Uğrayan İkinci Grup Birimler:

Şimdi, sayılarla kullanıldığı zaman ses değişmesine uğrayan birimleri görelim. Bu gruptaki birimler, **içi**(1), **haçi** (8) ve **cuu**(10) sayılarıyla kullanılırken her zaman; **san**(3) ve **roku**(6) sayılarıyla kullanılırken de zaman zaman, ses değişmesine uğrarlar:

j) *Ko* (個) <tane>:

1	ik-ko
2	ni-ko
3	san-ko
4	yon-ko
5	go-ko
6	rok-ko
7	nana-ko
8	hak-ko
9	kyuu-ko
10	cuk-ko

k) *Kai* (回) <kere, defa>:

1	ik-kai
2	ni-kai
3	san-kai
4	yon-kai
5	go-kai
6	rok-kai
7	nana-kai
8	haçi-kai, hak-kai
9	kyuu-kai
10	cuk-kai

l) *Satsu* (冊) <Kitap, defter gibi maddeleri saymak için kullanılır.>:

1	is-satsu
2	ni-satsu
3	san-satsu
4	yon-satsu
5	go-satsu
6	roku-satsu
7	nana-satsu
8	has-satsu
9	kyuu-satsu
10	cus-satsu

m) *Sai* (歳) <yaş>:

1	is-sai
2	ni-sai
3	san-sai
4	yon-sai
5	go-sai
6	roku-sai
7	nana-sai
8	has-sai
9	kyuu-sai
10	cus-sai

n) *Too* (頭) <baş; Büyük hayvanları sayarken kullanılır.>:

1	it-too
2	ni-too
3	san-too
4	yon-too
5	go-too
6	roku-too
7	nana-too
8	haçi-too, hat-too
9	kyuu-too
10	cut-too

o) *Çaku* (着) <Elbise sayılarını belirtirken kullanılır.>:

1	iç-çaku
2	ni-çaku
3	san-çaku
4	yon-çaku
5	go-çaku
6	roku-çaku
7	nana-çaku
8	haç-çaku
9	kyuu-çaku
10	cuç-çaku

p) *Hon* (本) <Ağaç, kalem gibi uzun cisimleri saymak için kullanılır.>:

1	ip-pon
2	ni-hon
3	san-bon
4	yon-hon
5	go-hon
6	rop-pon
7	nana-hon
8	hap-pon
9	kyuu-hon
10	cup-pon

q) *Hai* (杯) <Bardak, fincan, tas, kova gibi bir kabı dolduracak kadar miktar belirtirken kullanılır>:

1	ip-pai
2	ni-hai
3	san-bai
4	yon-hai
5	go-hai
6	rop-pai
7	nana-hai
8	hap-pai
9	kyuu-hai
10	cup-pai

r) *Hiki* (匹) <Hayvanların sayılarını belirtirken kullanılan genel bir birim olmakla birlikte, özellikle kedi, köpek gibi küçük hayvanlarla balıklar ve böcekleri saymak için kullanılır.>:

1	ip-piki
2	ni-hiki
3	san-biki
4	yon-hiki
5	go-hiki
6	rop-piki
7	nana-hiki
8	hap-piki
9	kyuu-hiki
10	cup-piki

s) *Hun* (分) <dakika>:

1	ip-pun
2	ni-hun
3	san-pun
4	yon-pun
5	go-hun
6	rop-pun
7	nana-hun
8	hap-pun
9	kyuu-hun
10	cup-pun

t) *Wa* (羽) <Kuşların sayılarını belirtirken kullanılır>:

1	içi-wa
2	ni-wa
3	san-ba
4	yon-wa
5	go-wa
6	rop-pa
7	nana-wa
8	haçi-wa
9	kyuu-wa
10	cup-pa

u) *Soku* (足) <Ayakkabıları sayarken kullanılır; is-soku 'bir çift ayakkabı' demektir.>:

1	is-soku
2	ni-soku
3	san-zoku
4	yon-soku
5	go-soku
6	roku-soku
7	nana-soku
8	has-soku
9	kyuu-soku
10	cus-soku

v) *Ken* (軒) <Evlerin sayılarını belirtirken kullanılır.>:

1	ik-ken
2	ni-ken
3	san-gen
4	yon-ken
5	go-ken
6	rok-ken
7	nana-ken
8	haçi-ken, hak-ken
9	kyuu-ken
10	cuk-ken

w) *Kai* (階) <Ev veya binaların katlarını belirtmede kullanılır.>:

1	ik-kai <birinci kat>
2	ni-kai
3	san-gai
4	yon-kai, yon-gai
5	go-kai
6	rok-kai
7	nana-kai
8	haçi-kai
9	kyuu-kai
10	cuk-kai

4. Kurallara Uymayan Birimler:

x) *Ri* ve *Nin* (人) <kişi>:

İnsanların sayılarını belirtilirken, bir ve iki kişi için asıl Japonca sayılarla ri, üç ve daha fazlası için de temel sayılarla nin kullanılır:

1	hito-ri
2	huta-ri
3	san-nin
4	yo-nin
5	go-nin
6	roku-nin
7	nana-nin
8	haçi-nin
9	kyuu-nin, ku-nin
10	cuu-nin

y) *Niçi*, *Ka*: (日) <gün>:

"Bir gün", "iki gün" gibi, günlerin sayıları belirtilirken, niçi ve ka diye iki ayrı birim kullanılır:

1	içi-niçi	11	cuu-içi-niçi
2	hutsu-ka	12	cuu-ni-niçi
3	mik-ka	13	cuu-san-niçi
4	yok-ka	14	cuu-yok-ka
5	itsu-ka	15	cuu-go-niçi
6	mui-ka	16	cuu-roku-niçi
7	nano-ka	17	cuu-şiçi-niçi
8	yoo-ka	18	cuu-haçi-niçi
9	kokono-ka	19	cuu-ku-niçi
10	too-ka	20	hatsu-ka

20 günden sonra, temel sayılar ve niçi kullanılır. Ancak 24, 34, 44, 54 vb. gibi sonu dörtle biten sayılar için, **ni-cuu-yok-ka** <24 gün>, **san-cuu-yok-ka** <34 gün>, **yon-cuu-yok-ka** <44 gün>, **go-cuu-yok-ka** <54 gün> örneklerinde görüldüğü gibi, hep ka kullanılır.

Ayın günlerini belirtirken de, hemen hemen aynı yol izlenir. Yalnız, ayın birinci gününe tsuitaçi denir. Bu özel durum dışındaki günler için, hem günleri sayarken, hem de ayın günlerini belirtirken, söylenişleri aynıdır. Örneğin, **hutsu-ka** kelimesi, hem "iki gün", hem de "ayın ikinci günü" demektir.

z) *Tsuki, Kagetsu: Gatsu* (月) <ay>:

Ayların sayılarını belirtirken de iki ayrı birim kullanılabilir. Bu birimlerden tsuki, sadece bir, iki ve üç ay için geçerlidir:

1	ik-kagetsu, hito-tsuki
2	ni-kagetsu, huta-tsuki
3	san-kagetsu, mi-tsuki
4	yon-kagetsu
5	go-kagetsu
6	rok-kagetsu
7	nana-kagetsu
8	haçi-kagetsu, hak-kagetsu
9	kyuu-kagetsu
10	cuk-kagetsu

Bilindiği gibi, Türkçe'de her ayın bir adı vardır. Oysa Japonca'da ayların ayrı ayrı adları yoktur. Ayları belirtmek için sırasıyla 1'den 12'ye kadar bir sayı ve **gatsu** birimi kullanılır:

Ocak	içi-gatsu
Şubat	ni-gatsu
Mart	san-gatsu
Nisan	şi-gatsu
Mayıs	go-gatsu
Haziran	roku-gatsu
Temmuz	şiçi-gatsu
Ağustos	haçi-gatsu
Eylül	ku-gatsu
Ekim	cuu-gatsu
Kasım	cuu-içi-gatsu
Aralık	cuu-ni-gatsu

D. SAYILARIN KULLANILIŞLARI

Türkçe'de sayılar, belirttikleri isimlerin hemen önünde kullanılır. Genellikle birimle birlikte kullanılmaz. Oysa Japonca-da sayılar, yukarıda ayrıntılarıyla açıkladığımız gibi, genellik-le, belirttikleri nesnelere göre değişen birer birimle birlikte kullanılır. (Asıl Japonca sayıların sonundaki /tsu/ da bir birim sayılabilir.)

Japonca'da sayı ve belirtilen nesneyle ilgili birim, isimden önce geldiğinde, isim ve birim arasına no konur:

一本の枝
ip-pon no eda
<bir tane dal>

四人の子供
yo-nin no kodomo
<dört tane çocuk>

二台の車
ni-dai no kuruma
<iki tane araba>

五つの村
itsutsu no mura
<beş tane köy>

三冊の本
san-satsu no hon
<üç tane kitap>

Sayılar, belirttikleri isimlerden sonra da kullanılabilir. Bu durumda, sayılarla belirtirilen isimler belirli değildir:

トマトを六つください。
Tomato o muttsu kudasai.
<Altı tane domates verin (Domatesten altı tane verin.)>

学生が二人ベンチに座っています。
Gakusei ga hutari bençi ni suwatte imasu.
<İki öğrenci bankta oturuyor.>

コンサートの切符が三枚あります。
Konsaato no kippu ga san-mai arimasu.
<Konsere üç tane bilet var.>

私はあめを花子に五個、太郎に七個あげました。
Wataşi wa ame o Hanako ni go-ko, Taroo ni nana-ko agemaşita.
<Ben Hanako'ya beş tane, Taroo'ya yedi tane şeker verdim.>

Yukarıdaki örneklerde, sayılarla birimler, zarf gibi kullanılır da diyebiliriz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARIŞIK İFADELER

(Temel İfadeleri Geniştiren Gramer Unsurları)

10. YARDIMCI FİİLLER ve SIFATLAR

A. YARDIMCI FİİL VE YARDIMCI SIFATIN GÖREVLERİ

FİİLLER Bölümünde, Japonça'daki başlıca fiil çekimleri açıklamıştık (bk. sayfa 19 v.d.d.). Ancak, o bölümde gördüğümüz, Japonca'daki fiillerin basit çekim şekilleriydi. Örneğin, Türkçe'deki "yaptı", "yapar", "yapmadı" gibi. Fiillerin bu basit şekilleri ne kadar önemli olurlarsa olsunlar, bazen "yapmak istiyor", "yapmaya başlar", "yapmaya devam eder" gibi daha karmaşık düşünceleri de anlatmak gerekebilir. Benzer anlatımlarda, Türkçe'deki gibi, Japonca'da da fiillerin sonuna yardımcı fiiller veya yardımcı sıfatlar eklenir:

山の雪は　三月に　溶けはじめます。
Yama no yuki wa san-gatsu ni toke-hacimemasu.
<Dağdaki kar mart ayında erimeye başlar.>

私は　トルコへ　行きたいです。
Wataşi wa Toruko e iki-tai desu.
<(Ben) Türkiye'ye gitmek istiyorum.>

Birinci örnekte hacimemasu (asıl ve düz şekli hacimeru) yardımcı fiil olarak kullanılmaktadır. Cümledeki tokeru <erimek> fiiline eklenen hacimemasu yardımcı fiili, eklendiği tokeru fiilinin anlamını "erimeye başlamak" şekline sokar.

İkinci örnekteki tai ise, yardımcı sıfattır. Eklendiği iku <gitmek> fiilinin anlamını "gitmek istemek" şekline sokar.

Eklendikleri fiillerin anlamlarına yeni anlamlar katan bu yardımcı fiiller ve sıfatlar, tek başlarına kullanılmazlar. Adlarından da anlaşılacağı gibi, yardımcı fiiller, birer fiil, yardımcı sıfatlar da birer sıfattır. Örneğin, hacimeru yardımcı fiili, kelimenin /u/ sesiyle bitmesinden de anlaşılacağı gibi, bir tür fiildir; daha önce gördüğümüz fiiller gibi çekilir. Tai yardımcı sıfatı da, kelimenin sonunda /i/ sesi bulunduğundan, bir tür i-sıfattır; diğer i-sıfatlar gibi çekilir:

sözlük şekli:	toke-hacimeru
nai şekli:	toke-hacimenai
masu şekli:	toke-hacimemasu
te şekli:	toke-hacimete

i şekli: iki-tai
ku şekli: iki-taku
gövde: iki-ta

Bundan sonra, yardımcı fiil ve sıfatları tek tek açıklarken, onların yardımcı fiil veya yardımcı sıfat oluşlarına göre değil de, kendilerinden önce hangi fiil şeklinin gelebileceğine göre sınıflandırarak anlatacağız. Çünkü, bir kelimenin yardımcı fiil veya sıfat olduğu, belirttiğimiz gibi, şekillerinden kolayca anlaşılabilmektedir. Başka bir deyişle, kelime eğer /u/ sesiyle biterse fiil, /i/ sesiyle biterse i-sıfat, ve /da/ sesiyle biterse na-sıfat gibi çekilir.

B. MASU ŞEKLİNİN GÖVDESİNE EKLENEN YARDIMCI FİİLLER VE SIFATLAR

Fiiller bölümünde açıklandığı gibi, fiillerin masu şekli, fiillerin temel çekim şekillerinden biridir. Yardımcı fiil ve sıfatların bir kısmı da, masu şeklinden elde edilen fiillerin gövdesine eklenir.

Masu şeklindeki fiilin sonundaki /-masu/ eki atıldıktan sonra geriye kalan kısma, masu şeklindeki fiilin gövdesi denir. Örneğin, suru fiilinin masu şekli şimasu'dur. Bunun sonundaki /-masu/ ekini atarsak, geriye masu şeklindeki bu fiilin gövdesi olan "şi" kalır.

Şimdi masu şeklindeki fiillerin gövdeleriyle birlikte kullanılan yardımcı fiil ve sıfatları tek tek açıklayalım. (Kullanılışlarının daha kolay anlaşılabilmesi için, suru (şimasu) <etmek, yapmak> fiiliyle birlikte kullanılışları, köşeli parantez içinde gösterilecektir):

1. *TAI* (たい) [şi-tai (desu)] <~mek istemek>

Bir hareketin yapılması istendiği zaman kullanılır. Türkçe'deki istemek fiilinin karşılığıdır. İ-sıfat gibi çekilir:

私は あした 休みたいです。
Wataşi wa aşita yasumi-tai desu.
<(Ben) yarın dinlenmek istiyorum.>

夕ごはんに 何を 食べたいですか。
Yuu-gohan ni nani o tabe-tai desu ka?
<Akşam yemeğinde ne yemek istersiniz?>

何も　食べたくありません。
Nani mo tabe-taku arimasen.
<Hiç bir şey yemek istemiyorum.>

2. *YASUI* (やすい)　[şi-yasui (desu)]　<～mesi kolay>

Bu yardımcı sıfat, belirtilen hareketin kolaylıkla yapılabileceğini gösterir. Türkçe'deki " ...mek kolay; ...mesi kolay" anlamında kullanılır. Ancak, içinde bu yardımcı sıfat bulunan cümledeki özne, anlamca fiilin nesnesi veya yer tamlayıcısıdır. Bu nedenle, sanki fiil edilgenmiş gibi Türkçe'ye çevirilirse, daha uygun olacaktır. Bu yardımcı sıfat da, tai gibi i-sıfatlara benzer şekilde çekilir:

この薬は　飲みやすいです。
Kono kusuri wa nomi-yasui desu.
<Bu ilacın içilişi kolaydır (Bu ilaç kolay içilir).>

この説明は　わかりやすくありません。
Kono setsumei wa wakari-yasuku arimasen.
<Bu açıklamanın anlaşılması kolay değil (Bu açıklama kolay anlaşılmıyor).>

イスタンブールは　住みやすかったです。
İsutanbuuru wa sumi-yasukatta desu.
<İstanbul'da yaşaması kolaydı (İstanbul'da rahat yaşadım).>

3. *NİKUI* (にくい)　[şi-nikui desu]　<～mesi zor>

Yukarıda açıklanan yasui yardımcı sıfatının aksine, hareketin gerçekleştirilmesindeki güçlüğü gösterir. Anlamı dışında yasui'den farklı özellikleri yoktur:

小川さんの話は　わかりにくいです。
Ogawa-san no hanaşi wa wakari-nikui desu.
<Sayın Ogawa'nın konuşması zor anlaşılıyor (anlaşılır).>

その靴は　歩きにくくありませんか。
Sono kutsu wa aruki-nikuku arimasen ka?
<O ayakkabıyla yürümesi zor değil mi? (O ayakkabı yürümeye elverişsiz değil mi?)>

この本は　とても　読みにくかったです。
Kono hon wa totemo yomi-nikukatta desu.
<Bu kitabın okunması çok zordu (Bu, okunması çok zor bir kitaptı).>

4. *HACİMERU* (はじめる)　[şi-hacimeru (şi-hacimemasu)]
<～meye başlamak>

Hareketin gerçekleştirilmeye başlanmasını gösterir. Türkçe'deki " ...meye başlamak" ifadesinin karşılığıdır. Ayrıca hacimeru, tek başına "başlamak" anlamında da kullanılır. Hacimeru, ikinci grup bir fiil olup, hacimeru, hacimenai, hacimemasu, hacimete şeklinde çekilir:

北山さんは　毎朝九時に　働きはじめます。
Kitayama-san wa mai-asa ku-ci ni hataraki-hacimemasu.
<Sayın Kitayama, her sabah dokuzda çalışmaya başlar.>

雨が　降りはじめる　前に　家に　帰りましょう。
Ame ga huri-hacimeru mae ni ie ni kaerimaşoo.
<Yağmur yağmaya başlamadan önce eve dönelim.>

私は　三年前に　日本語を　勉強しはじめました。
Wataşi wa san-nen mae ni Nihon-go o benkyoo-şi-hacimemaşita.
<(Ben) üç sene önce Japonca('yı) öğrenmeye başladım.>

5. *OWARU* (おわる)　[şi-owaru (şi-owarimasu)]
<～meyi bitirmek>

Hareketin tamamlanıp sona erdirildiğini gösterir. Türkçe'ye "...meyi tamamlamak: ...meyi bitirmek" şeklinde çevrilebilir. Bu yardımcı fiille birlikte, genellikle, geçişli fiiller kullanılır. Örneğin, taberu <yemek> ve kaku <yazmak> gibi geçişli fiiller owaru yardımcı fiiliyle birlikte kullanılabilirken, yasumu <dinlenmek> ve asobu <oynamak> gibi geçişsiz fiiller owaru'yla birlikte kullanılamaz. Ayrıca owaru,tek başına "bitmek" anlamında da kullanılır. Owaru birinci grup bir fiil olup, owaru, owaranai, owarimasu, owatte şeklinde çekilir:

いつ　その本を　読みおわりますか。
İtsu sono hon o yomi-owarimasu ka?
<O kitabı (okumayı) ne zaman bitirirsiniz?>

昨晩　ようやく　論文を　書きおわりました。
Sakuban yooyaku ronbun o kaki-owarimaşita.
<Dün gece nihayet makaleyi (tezi) yazmayı bitirdim.>

みんなが　食べおわらないうちに　席を　立ってはいけません。
Minna ga tabe-owaranai uçi ni seki o tatte wa ikemasen.
<Herkes yemeği bitirmeden (bitirmemişken) masadan kalkmamalısınız.>

6. *TSUZUKERU* (つづける)　[şi-tsuzukeru (şi-tsuzukemasu)]
<～meye devam etmek>

Gerçeklestirilmekte olan bir hareketi sürdürmeyi gösterir. Türkçe'ye "..meye devam etmek" veya "durmaksızın, ara vermeden.." şeklinde çevrilebilir. Tsuzukeru, tek başına da kullanılabilir. İkinci grup bir fiil olup, **tsuzukeru, tsuzukenai, tsuzukemasu,** tsuzukete şeklinde çekilir. Birçok fiille birlikte kullanılabilir:

私達は　もう　五時間も　歩きつづけています。
Wataşi-taçi wa moo go-cikan mo aruki-tuzukete imasu.
<Biz artık beş saattir (saatten beri) hiç durmadan (devamlı) yürüyoruz;
Biz artık beş saat oluyor ki, durmaksızın yürüyoruz.>

雨が　一週間　降りつづけました。
Ame ga iş-şuukan huri-tsuzukemaşita.
<Yağmur bir hafta dinmeksizin yağdı.>

まだ　飲みつづけますか。
Mada nomi-tsuzukemasu ka?
<Hâlâ içmeye devam edecek misiniz?>

7. *SUGIRU* (すぎる)　[şi-sugiru / şi-sugimasu]　<fazla ～>

Bir hareketin gereğinden fazla, aşırı bir şekilde yapıldığını gösterir:

あなたは　将来のことを　心配しすぎます。
Anata wa şoorai no koto o şinpai-şi-sugimasu.
<Siz gelecekten fazla endişe ediyorsunuz.>

私は　きのう　少し　食べすぎました。
Wataşi wa kinoo sukoşi tabe-sugimaşita.
<Ben dün biraz fazla yedim.>

あまり　飲みすぎないで　ください。
Amari nomi-suginaide kudasai.
<Pek fazla içmeyin (lütfen).>

8. *SOO DA (DESU)* (そうだ/そうです) [şi-soo da / şi-soo desu]
<～ eceğe benzemek>

Fiilde belirtilen yargıya, konuşan kişinin tanık olduğu durumu gözlemleyerek vardığını gösterir. Türkçe'ye "...eceğe benzemek: ... gibi gözükmek: ... gibi" şeklinde çevrilebilir:

雨が　降りそうです。
Ame ga huri-soo desu.
<Yağmur yağacağa benziyor: Yağmur yağacak gibi.>

その子供は　もう少しで　泣きそうでした。
Sono kodomo wa moo sukoşi de naki-soo deşita.
<O çocuk neredeyse ağlayacaktı: O çocuk ağlayacak gibiydi.>

バスは　なかなか　来そうでは　ありません。
Basu wa naka-naka ki-soo de wa arimasen.
<Otobüs pek geleceğe benzemiyor;
Otobüsün pek geleceği yok gibi.>

C. FİİLİN TE ŞEKLİNE EKLENEN YARDIMCI FİİL VE SIFATLAR

Fiilin te şekli, aslında bir tür ulaç (gerundium) olup, Türkçe'deki /-(y)ip/ ekine benzeyen bir fonksiyonu vardır. Fiilin burada açıklanacak olan te şekli ile yardımcı fiil şeklindeki yapıları, birleştirilen iki fiil olarak da düşünülebilir. Örnek olarak kaite imasu <yazıyor> cümlesini ele alalım. Bu cümle Japonca'da söylendiği gibi, kelimesi kelimesine "yazıp bulunuyor" şeklinde Türkçe'ye çevrilebilir. Bu, aslında "yazmayı sürdürüyor: yazmaktadır: yazıyor" demektir.

Yukarıda açıklanan masu şekliyle birlikte kullanılan tai, yasui, owaru gibi yardımcı fiil ve sıfatlara göre, buradakiler, aslında iki bağımsız fiil oldukları için, kendilerinden önce gelen fiillerle sıkıca bağlanmazlar. Bu nedenle, diğer yardımcı

fiillerden farklı olarak, fiilin te şekliyle yardımcı fiil veya sıfatı, araya bir (-) işareti koyarak birleştirmedik.

Aslında, iki bağımsız fiil söz konusu olduğu için, bundan sonra gösterilecek olan yardımcı fiillerin tümü tek başlarına kullanılabilir. Ancak, bu durumda zaman zaman anlam değişikliği olabilir. Örneğin, miru <görmek, bakmak> fiili, yardımcı fiil olarak kullanıldığında, "denemek" anlamını verir.

Fiilin te şekline eklenen iki yardımcı sıfat vardır (hoşii ve mo ii). Diğerleri yardımcı fiildir.

1. *IRU* (いる) [şite iru (şite imasu)] <~iyor>

İru fiili, ikinci grup bir fiildir. Bağımsız bir fiil olarak "var; var olmak" anlamında kullanılır. Fiilin te şekliyle birlikte kullanıldığı zaman yardımcı fiil olur ve anlamı ayrıdır.

Yardımcı fiil olarak iru'nun iki ayrı kullanılışı vardır:

a- Bir hareketin o anda yapılmakta olduğunu gösterir. Türkçe'deki /-(i)yor/ ekinin karşılığıdır.

b- Gerçekleştirilen hareketin sona ermesine rağmen, sonuç veya etkilerinin devam ettiğini gösterir.

İru yardımcı fiili, kowasu <bozmak>, kaku <yazmak>, yomu <okumak> gibi geçişli fiillerle, ya da aruku <yürümek>, oyogu <yüzmek>, yasumu <dinlenmek> gibi aralıksız yapılan hareketleri gösteren geçişsiz fiillerle birlikte kullanıldığında, birinci anlamını taşır. Yani, süreklilik ifade eder.

İru yardımcı fiili, şinu <ölmek>, kowareru <bozulmak>, oçiru <düşmek> gibi çok kısa bir sürede tamamlanan hareketleri gösteren geçişsiz fiillerle de ikinci anlamında kullanılır.

Süreklilik gösteren örnekler:

花子は　今　手紙を　書いています。
Hanako wa ima tegami o kaite imasu.
<Hanako şimdi mektup yazmakta (yazıyor).>

私は　きのう　一日中　小説を　読んでいました。
Wataşi wa kinoo içi-niçi-cuu şoosetsu o yonde imaşita.
<Ben dün, bütün gün roman okumaktaydım (okuyordum).>

私達が　道を　歩いている時　地震が　ありました。
Wataşi-taçi ga miçi o aruite iru toki cişin ga arimaşita.
<Biz yolda (caddede) yürümekteyken (yürürken) deprem oldu.>

Gerçekleşmesine rağmen sonuçları süren hareketlere örnekler:

道に　犬が　死んでいます。
Miçi ni inu ga şinde imasu.
<Yolda bir köpek ölüsü var. (Yolda bir köpek ölü halde yatıyor.)>

そのテレビは　今　こわれています。
Sono terebi wa ima kowarete imasu.
<O televizyon şimdi bozuk (bozuk halde duruyor).>

ろうかに　帽子が　落ちていました。
Rooka ni booşi ga oçite imaşita.
<Koridorda şapka düşmüş duruyordu.>

2. *ARU* (ある)　[şite aru (şite arimasu)]

Bu da, iru gibi, aslında "var; var olmak" anlamı olan, bağımsız bir fiildir. İkinci grup fiillerden biri olup, *ÖZEL FİİLLER* bölümünde (bk. sayfa 83) açıkladığımız gibi, öznesi (faili) cansız maddeleri gösteren cümlelerde kullanılır. Yardımcı fiil olarak kullanıldığında, bir hareketin gerçekleşmesi sonucu ortaya çıkan durumun sürdüğünü gösterir. Böylece, aru yardımcı fiilinin kullanılışı, iru yardımcı fiilinin iki kullanılışından birine benzemekle birlikte, biraz farklı anlam taşır. Aru, yardımcı fiil olarak kullanıldığı zaman, birlikte kullanılantemel fiilin anlamını edilgen şekline sokar. Başka bir değişle, temel fiilin nesnesi özne olur. Bu durumu hemen hemen aynı anlama gelen iki örnekle açıklayalım:

窓が　あいています。
Mado ga aite imasu.
<Pencere açık (duruyor).>

窓が　あけてあります。
Mado ga akete arimasu.
<Pencere açılmış (öylece) duruyor.>

Birinci örnekte, iru yardımcı fiili, temel fiil olan aku <açılmak> fiilinden sonra getirilmektedir. Pencere biraz önce açılmıştır ve hâlâ açıktır. İkinci örnekte ise, temel fiil aku <açılmak> değil, akeru <açmak> olduğu için, mado <pencere> anlamca cümlede nesne olması gerekirken, aru yardımcı fiilinin etkisiyle mado ga şeklinde özne olmaktadır. Yani, "Pencereyi daha önce birisi açmış ve pencere hâlâ öyle açık duruyor." anlamında bir durum söz konusudur.

Aru fiilinin kullanılışındaki genel kural gereği, cümlenin sonunda kullanılan aru yardımcı fiilinin öznesi yalnızca cansız varlıklar olabilir:

机の上に　新聞が　置いてあります。
Tsukue no ue ni şinbun ga oite arimasu.
<Masanın üstüne gazete konmuş (duruyor).>

入り口の前に　トラックが　止めてあります。
İriguçi no mae ni torakku ga tomete arimasu.
<Girişin önünde kamyon park edilmiş (duruyor).>

その問題は　もう　社長に　話してあります。
Sono mondai wa moo şaçoo ni hanaşite arimasu.
<O sorun, artık şirket müdürüne iletilmiş (anlatılmış) bulunuyor.>

3. *OKU* (おく)　[şite oku (şite okimasu)]

Bağımsız bir fiil olarak kullanıldığı zaman, oku fiilinin anlamı "koymak; yerleştirmek"'tir. Birinci grup bir fiildir.

Oku, Yardımcı fiil olarak kullanıldığında, te şeklindeki temel fiilin gösterdiği hareketin, gelecekte ortaya çıkacağı düşünülen bir ihtiyacın karşılanması için yapıldığını gösterir:

あしたは　日曜日で　店が　休みです。
Aşita wa niçiyoo-bi de mise ga yasumi desu.
<Yarın Pazar (günü) olup dükkân(lar) kapalıdır.>

だから　私は　今日　パンを　買っておきます。
Dakara wataşi wa kyoo pan o katte okimasu.
<Onun için ben (yarın için) ekmeği bugünden alacağım (alıp hazır edeceğim).>

İkinci cümlenin yükleminde belirtilen hareket, ileride doğacak bir ihtiyacın karşılanması için gerçekleştirilmiştir. Yani, ekmek, hemen gerektiği için değil de, yarın dükkânların kapalı olacağı için satın alınmıştır. Şimdi alınmazsa yarın ekmeksiz kalınabilecektir. Birkaç örnek daha verelim:

私は　日本へ　行く　前に　日本語を　勉強しておきます。
Wataşi wa Nihon e iku mae ni Nihon-go o benkyoo-şite okimasu.
<(Ben) Japonya'ya gitmeden önce Japonca öğrenip, hazırlanacağım.>

冷蔵庫に　ジュースを　入れておきましたか。
Reizooko ni cuusu o irete okimaşita ka?.
<Buzdolabına meyva suyu koyup hazır ettiniz mi?>

これから忙しくなるので　今昼ごはんを　食べておきましょう。
Kore kara isogaşiku naru node ima hiru-gohan o tabete okimaşoo.
<Bundan sonra meşgul olacağımız için öğle yemeğini şimdiden yiyip hazır olalım (sonraki işimizi aksatmamak için).>

4. *ŞİMAU* (しまう)　[şite şimau (şite şimaimasu)] <～miş olmak>

Şimau fiili tek başına kullanıldığı zaman, "saklamak" demektir. Birinci grup bir fiil olup, kau fiili gibi çekilir.

Yardımıcı fiil olarak kullanıldığında, te şeklindeki temel fiilin gösterdiği hareketin sonuçlanmasını gösterir:

私は　今日中に　この本を　読んでしまいます。
Wataşi wa kyoo-cuu ni kono hon o yonde şimaimasu.
<Bugün (içinde) bu kitabı (tamamen) okumuş olurum.>

せんたく物が　もう　乾いてしまいました。
Sentaku-mono ga moo kawaite şimaimaşita.
<Çamaşırlar (artık) kurumuş bitmiş bile.>

子供達は　眠ってしまいましたか。
Kodomo-taçi wa nemutte şimaimaşita ka?
<Çocuklar uyudular mı?>

Bazı durumlarda şimau yardımcı fiili, yukarıda açıklanan anlamın yanısıra, konuşmacının, yapılan hareketi hoş veya uygun karşılamadığını da gösterir:

友達が　交通事故で　死んでしまいました。
Tomodaçi ga kootsuu-ciko de şinde şimaimaşita.
<Ne yazık ki, arkadaşım trafik kazasında öldü.>

雨が　降りはじめてしまいました。
Ame ga huri-hacimete şimaimaşita.
<Yazık ki, yağmur yağmaya başladı (başlamış bulunuyor).>

最終電車は　十分前に　行ってしまいました。
Saişuu-denşa wa cup-pun mae ni itte şimaimaşita.
<Maalesef son tren on dakika önce gitti (gitmiş bulunuyor).>

5. *MİRU* (みる)　[şite miru (şite mimasu)]　<～meyi denemek>

Miru fiili tek başına kullanıldığı zaman, "görmek, bakmak" demektir. İkinci grup bir fiil olup, miru, mi-nai, mi-masu, mi-te şeklinde çekilir. Yardımcı fiil olduğunda, "denemek" anlamında kullanılır:

あした　私は　新しい車を　一応　運転してみます。
Aşita wataşi wa ataraşii kuruma o içioo unten-şite mimasu.
<Yarın ben yeni arabayı bir kullanıp deneyeceğim.>

これを　食べてみてください。
Kore o　tabete mite kudasai.
<Bunu yemeyi deneyin (Bunun tadına bakın).>

あの店に　入ってみましょう。
Ano mise ni haitte mimaşoo.
<O dükkâna bir girelim (girip bakalım).>

6. *KURU* (くる)　[şite kuru (şite kimasu)]

Kuru fiili, tek başına kullanıldığında, "gelmek" anlamını taşır. Üçüncü grup bir fiil olup, kuru, ko-nai, ki-masu, ki-te şeklinde çekilir.

Yardımcı fiil olarak kullanılışı üç türlüdür. Birinci kullanılışında, temel olan "gelmek" anlamı pek değişmez. Ancak, kuru fiili bu anlamda kullanılırken, kendinden önce başka bir hareket gerçekleşir. Bu durumda, kuru yardımcı fiili "... ve geliyor/gelecek/geldi vb." şeklinde Türkçe'ye çevrilebilir:

私は　郵便局で　切手を　買ってきます。
Wataşi wa yuubin-kyoku de kitte o katte kimasu.
<Ben postaneden pul alıp geleceğim.>

山口さんは　去年　トルコへ　行ってきました。
Yamaguçi-san ha kyonen Toruko e itte kimaşita.
<Sayın Yamaguçi geçen sene Türkiye'ye gidip döndü.>

あの書類を　持ってきてください。
Ano şorui o motte kite kudasai.
<(Lütfen) O belgeyi alıp getirin (gelin).>

İkinci kullanılışında, kuru yardımcı fiili, söz konusu durumun şimdiye kadar aynen devam ettiğini ifade eder. Bu kullanılışta kuru yardımcı fiilinin sadece geçmiş zaman şekli kullanılır:

私は　二十年間　この会社で　働いてきました。
Wataşi wa ni-cuu-nen-kan kono kaişa de hataraite kimaşita.
<Ben yirmi seneden beri devamlı bu şirkette çalışıyorum (çalışa çalışa şimdiki duruma geldim).>

菊地さんは　ずっと　日本語を　研究してきた人です。
Kikuçi-san wa zutto Nihon-go o kenkyuu-şite kita hito desu.
<Sayın Kikuçi, şimdiye kadar devamlı Japonca araştıran (araştıragelen) kişidir.>

Üçüncü kullanılışında, kuru yardımcı fiili, daha önceki durumun giderek değişmeye başladığını ifade eder:

だんだん　寒くなってきました。
Dandan　samuku natte kimaşita.
<(Hava) giderek soğumaya başladı.>

物価が　どんどん　上ってきました。
Bukka ga don-don agatte kimaşita.
<Fiyatlar gittikçe yükselmeye başladı.>

やっと　熱が　下ってきました。
Yatto　netsu ga sagatte kimaşita.
<Nihayet ateş düşmeye başladı.>

7. *İKU* (いく) [şite iku (şite ikimasu)]

İku fiili, tek başına kullanıldığı zaman, "gitmek" demektir. Birinci grup bir fiil olup, iku, ika-nai, iki-masu, it-te şeklinde çekilir.

Yardımcı fiil olunca, iki türlü kullanılışı vardır. Birinci kullanılışında, temel olan "gitmek" anlamı pek değişmez. Ancak, kuru yardımcı fiilinde olduğu gibi, iku fiilinden önce başka bir hareket gerçekleştirilir. Bu durumda iku yardımcı fiili, Türkçe'ye "... ve gidiyor/gidecek/ gitti vb." şeklinde çevrilebilir:

アダナまでは　まだ遠いですから　ここで休んでいきましょう。
Adana made wa mada tooi desu kara koko de yasunde ikimaşoo.
<Adana'ya kadar yol daha uzun olduğu için, burada dinlenip gidelim.>

この小包みを　郵便局へ　持っていってください。
Kono kozutsumi o yuubin-kyoku e motte itte kudasai.
<Bu paketi alıp postaneye gidin (paketi postaneye götürün).>

後藤さんは　子供たちを　公園に　連れていきました。
Gotoo-san wa kodomo-taçi o kooen ni tsurete ikimaşita.
<Sayın Gotoo, çocukları parka götürdü.>

İkinci kullanılışında, iku yardımcı fiili, daha önceki durumun giderek kuvvetleneceğini veya şiddetleneceğini, ya da aynen devam edeceğini ifade eder:

これから　もっと　寒くなっていきます。
Kore kara motto samuku natte ikimasu.
<Bundan sonra (hava) daha da soğuyacak.>

これからも　今までのように　協力していきましょう。
Kore kara mo ima made no yoo ni kyooryoku-şite ikimaşoo.
<Bundan sonra da şimdiye kadar olduğu gibi işbirliğine devam edelim.>

8. *KUDASAİ* (ください) [şite kudasai] <lütfen ～(y)in>

Buraya kadar gösterdiğimiz örneklerde sık sık geçen ve rica etmek için kullanılan kudasai, aslında kudasaru<lütfetmek> yardımcı fiilinin emir şeklidir. Ama asıl şeklinden daha sık kullanılmaktadır. Bu nedenle, burada bir yardımcı fiil olarak ele

almayı uygun görüyoruz. Türkçe'ye "lütfen ...-(y)in" şeklinde çevrilebilir:

もっと　ゆっくり　話してください。
Motto yukkuri hanaşite kudasai.
<(Lütfen) daha yavaş konuşun.>

どうぞ　中へ　入ってください。
Doozo naka e haitte kudasai.
<Buyurun, içeriye girin (lütfen).>

静かにしてください。
Şizuka-ni şite kudasai.
<(Lütfen) sessiz (sakin) olun.>

9. *HOŞII* (ほしい) [şite hoşii (desu)]
<~mesini (~menizi vb.) istemek>

Bu yardımcı sıfat, yukarıda anlattığımız tai gibi, istek ifade eder. Ancak, konuşmacının değil de, başkasının bir şey yapması istenildiği zaman kullanılır:

私は　大野さんに　この仕事を　してほしいです。
Watași wa Oono-san ni kono şigoto o şite hoşii desu.
<Ben sayın Oono'nın bu işi yapmasını istiyorum.>

あなたは　誰に　来てほしいですか。
Anata wa dare ni kite hoşii desu ka?
<Siz kimin gelmesini istersiniz (istiyorsunuz)?>

早く　雨が　やんでほしいです。
Hayaku ame ga yande hoşii desu.
<Yağmurun bir an önce dinmesini istiyorum(istiyoruz).>

10. *WA IKENAI (IKEMASEN)* (はいけない/はいけません) ve
WA NARANAI (NARIMASEN) (はならない/はなりません)
<~mek yasak>

Bir hareketin yapılırsa iyi olmayacağını, yapılmaması gerektiğini gösterir. Kelimesi kelimesine "...edilirse olmaz" şeklinde Türkçe'ye çevrilebilir. Wa ikenai/ikemasen'la wa naranai /narimasen'in anlamları hemen hemen aynıdır. Ancak, ikincisi daha çok resmî konuşmalarda ve yazı dilinde kullanılır:

ここで　タバコを　吸っては　いけません。
Koko de tabako o sutte wa ikemasen.
<Burada sigara içmek yasaktır (içilmemeli).>

病院で　大きな声で　話しては　いけません。
Byooin de ookina koe de hanaşite wa ikemasen.
<Hastanede yüksek sesle konuşmak yasaktır (konuşulmamalı).>

この道に　車を　止めては　いけませんか。
Kono miçi ni kuruma o tomete wa ikemasen ka?
<Bu yolda (caddede) arabayı park etmemeli miyim?>

Bu yardımcı fiilin önünde olumsuz şekil bulunursa, yukarıda anlatılanın aksine, belirtilen hareketin yapılması gerektiğini ifade eder. Bu durumda, konuşma dilinde de, wa ikenai /ikemasen yardımcı fiilinden çok, wa naranai/narimasen yardımcı fiili kullanılır:

私は　あしたまでに　この手紙を　書かなくては　なりません。
Wataşi wa aşita made ni kono tegami o kakanakute wa narimasen.
<(Ben) yarına kadar bu mektubu yazmalıyım.>

Hemen belirtelim: Bu örnekteki **nakute wa** kısmını **nakereba** yapsak da yine aynıdır. Bu şekilde de sık sık kullanılır:

私は　あしたまでに　この手紙を　書かなければ　なりません。
Wataşi wa aşita made ni kono tegami o kakanakereba narimasen.
<Ben yarına kadar bu mektubu yazmalıyım.>

11. *MO II (II DESU)* (もいい/もいいです) <～mek mümkün>

Gösterilen hareketin yapılabilirliğini veya yapılmasına izin verildiğini ifade eder:

あなたは　もう　帰っても　いいです。
Anata wa moo kaette mo iidesu.
<Siz artık dönebilirsiniz (dönseniz de olur).>

私が　土井さんを　むかえに行っても　いいです。
Wataşi ga Doi-san o mukae ni itte mo iidesu.
<Ben sayın Doi'yi karşılamaya gidebilirim (Benim sayın Doi'yi karşılamaya gitmemde sakınca yok).>

今日は　働かなくても　いいです。
Kyoo wa hatarakanakute mo iidesu.
<Bugün çalışmasanız da olur.>

中に　入っても　いいですか。
Naka ni haitte mo iidesu ka?
<İçeriye girebilir miyim?>

12. Fiilin Te Şekline Eklenen Başka Yardımcı Fiiller:

Yukarıda anlattıklarımızdan başka, ageru, yaru, kureru ve morau fiillerinin de yardımcı fiil olarak çok önemli kullanılışları vardır. Bu dört yardımcı fiilin kullanılışını anlayabilmek için, Japonca'daki saygı belirtme şekillerini bilmek gerekir. Bu nedenle, söz konusu yardımcı fiilleri *SAYGI DİLİ* bölümünde (sayfa 228 v.d.d.) açıklamayı uygun gördük.

D. FİİLLERİN BAŞKA ÇEKİM ŞEKİLLERİNE EKLENEN YARDIMCI FİİL VE SIFATLAR

1. *KOTO GA DEKİRU (DEKİMASU)* (ことができる)
[suru koto ga dekiru(dekimasu)] <~(y)ebilmek>

Koto ga dekiru ve kibar şekli olan koto ga dekimasu, fiillerin sözlük şekilleri ardından gelerek, hareketin yapılabilecegini gösterir. Bu ifade, bir kaç kelimeden oluştuğu için, şekil açısından yardımcı fiilden çok, bir deyim gibi görünse de, fonksiyon açısından yine yardımcı fiil olarak düşünülebilir. Yalnız sonundaki dekiru çekime uğrar. Dekiru, tek başına "... kabiliyete sahiptir" anlamlı ikinci grup bir fiildir. Dekiru, deki-nai, deki-masu ve deki-te şeklinde çekilir:

鳥は　飛ぶことができます。
Tori wa tobu koto ga dekimasu.
<kuş(lar) uçabilir (Kuşun uçması mümkün).>

にわとりは　飛ぶことができません。
Niwatori wa tobu koto ga dekimasen.
<Tavuk(lar) uçamaz (Tavuğun uçması mümkün değil).>

上田さんは　やっと　トルコへ　行くことができました。
Ueda-san wa yatto Toruko e iku koto ga dekimaşita.
<Sayın Ueda, nihayet Türkiye'ye gidebildi (Sayın Ueda'nın Türkiye'ye gidişi nihayet mümkün oldu).>

2. *TOKORO DA (DESU)* (ところだ/ところです)
[şuru tokoro da/desu; şita tokoro da/desu]
<~mek üzeredir>

Fiillerin sözlük şekillerinden veya düz konuşma şeklindeki geçmiş zaman şekillerinden sonra gelir. Aslında, **tokoro** kelimesi "yer" demektir. Burada, daha çok, "durum" anlamında kullanılmaktadır. Bir fiilin sözlük şeklinden sonra geldiğinde, o fiilin belirttiği hareketin tamamlanmak üzere olduğunu veya biraz sonra tamamlanacağını gösterir:

私は　市場に　行くところです。
Wataşi wa içiba ni iku tokoro desu.
<Ben pazara gitmek üzereyim.>

今　船が　出るところですから　いそいでください。
İma hune ga deru tokoro desu kara, isoide kudasai.
<Şimdi gemi kalkmak üzere olduğu için acele edin.>

私が　花子の家に　行った時　花子は　出かけるところでした。
Wataşi ga Hanako no ie ni itta toki, Hanako wa dekakeru tokoro deşita.
<Ben Hanako'nın evine gittiğim zaman, Hanako (dışarı) çıkmak üzereydi.>

Tokoro da (desu)'dan önce fiilin düz konuşma şeklindeki geçmiş zaman şekli bulunuyorsa, hareketin yeni bittiğini, yani hareketin çok kısa bir süre önce gerçekleştiğini gösterir:

トプカプ行きのバスは　今　行ったところです。
Topukapu iki no basu wa ima itta tokoro desu.
<Topkapı otobüsü şimdi gitti (gitmiş durumda).>

私は　今　帰ったところです。
Wataşi wa ima kaetta tokoro desu.
<Ben şimdi (eve) döndüm (dönmüş durumdayım).>

やっと　今　仕事が　終ったところです。
Yatto ima şigoto ga owatta tokoro desu.
<Nihayet şimdi işim bitti (bitmiş bulunuyor).>

11. DÜZ CÜMLEYE EKLENEN YARDIMCI SIFATLAR

10. Bölümde anlatılan yardımcı fiil ve sıfatlar, fiillerin sadece belirli şekilleriyle birlikte kullanılıyorlardı. Örneğin, iru yardımcı fiili, te şeklinden başka şekillerine eklenemiyordu.

Burada açıklanacak olan yardımcı sıfatlar ise, fiillerin belirli şekillerinden çok, hemen hemen bütün düz şekillerine ve hatta isim veya sıfattan oluşmuş değişik yüklemlere de eklenebilirler. Başka bir değişle, burada açıklayacağımız yardımcı sıfatlar, belirli bir kelimeye değil de cümleye eklenir.

A. DÜZ CÜMLELERİN TÜMÜNE DOĞRUDAN EKLENEBİLEN YARDIMCI SIFAT: *SOO DA (DESU)* (そうだ/そうです) <～ imiş>

1. Anlam ve Kullanılış:

Soo da (desu) yardımcı sıfat, cümlede belirtilen konunun başkasından öğrenildiğini gösterir. Türkçe'ye "Duydum ki, ...", "Duyduğuma göre ..." veya "... imiş" gibi çevrilebilir. Soo da düz, soo desu ise kibar cümlelerde kullanılır.

Yukarıda da belirtildiği gibi, bu yardımcı sıfat, her hangi bir düz cümlenin sonuna gelebilir. Yüklemleri isim, sıfat ya da fiilin olumlu ve olumsuz şekillerinden oluşmuş dört çeşit düz cümleyi aşağıda birer örnekle gösterelim:

新井さんは　小学校の先生だ。
Arai-san wa şoo-gakkoo no sensei da.
<Sayın Arai ilkokul öğretmeni.>

地球は　青い。
Çikyuu wa aoi.
<Dünya mavi.>

後藤さんは　来る。
Gotoo-san wa kuru.
<Sayın Gotoo gelir.>

加藤さんは　来ない。
Katoo-san wa konai.
<Sayın Katoo gelmez.>

Bunların her birinin sonuna **soo da (desu)** eklenerek şu cümleler elde edilebilir:

新井さんは　小学校の先生だそうです。
Arai-san wa şoo-gakkoo no sensei da soo desu.
<(Duyduğuma göre) sayın Arai ilkokul öğretmeniymiş.>

地球は　青いそうです。
Çikyuu wa aoi soo desu.
<(Söylendiğine göre) Dünya maviymiş.>

後藤さんは　来るそうです。
Gotoo-san wa kuru soo desu.
<(Duyduğuma göre) sayın Gotoo gelecekmiş (geliyormuş).>

加藤さんは　来ないそうです。
Katoo-san wa konai soo desu.
<(Duyduğuma göre) sayın Katoo gelmeyecekmiş (gelmiyormuş).>

2. Görünüş Anlatan *SOO DA(DESU)* ve Rivayet Anlatan *SOO DA(DESU)*:

10. Bölümde yardımcı sıfat olarak açıkladığımız **soo da (desu)**, burada açıklanan soo da(desu)'ya şekil bakımından benzese de, fonksiyon ve kullanılışları farklıdır. Bunları karıştırmamak için, 10. Bölümde gördüğümüz yardımcı sıfatı *görünüş anlatan* **soo da (desu)**, bu bölümdekini de *rivayet anlatan* **soo da (desu)** şeklinde adlandırmayı uygun gördük. Şimdi, bu iki çeşit **soo da (desu)** sıfatının kullanılışlarını birbiriyle karşılaştıralım:

外は　寒そうです。
Soto wa samu-soo desu.　　[Görünüş anlatan]
<Dışarısı soğuk gibi (gözüküyor).>

外は　寒いそうです。
Soto wa samui soo desu　　[Rivayet anlatan]
<(Duyduğuma göre) dışarısı soğukmuş.>

雨が　降りそうです。　　[Görünüş anlatan]
Ame ga huri-soo desu.
<(Hava) yağmur yağar gibi (gözüküyor).>

雨が　降るそうです。　　[Rivayet anlatan]
Ame ga huru soo desu.
<(Duyduğuma göre) yağmur yağacakmış.>

Birinci ve üçüncü cümleler, görünüş anlatan **soo da (desu)**'ya,

ikinci ve dördüncü cümleler de rivayet anlatan **soo da (desu)**'ya birer örnektir. Birinci ve üçüncü örneklerde konuşan kişi, edindiği bilgilere dayanarak, bilmediği veya kesin olmayan bir durumdan söz etmektedir. Oysa, ikinci ve dördüncü örneklerde konuşan kişi, başkasından edindiği bilgiyi sadece aktarmakla yetinmektedir.

B. CÜMLE SONUNDAKİ *DA*'YI *NA* VEYA *NO* YAPTIKTAN SONRA EKLENEN YARDIMCI SIFATLAR

Burada anlatılacak olan yardımcı sıfatları, yukarıda anlattığımız **soo da (desu)** yardımcı sıfatından ayıran tek özellik şudur: **Soo da (desu)**, her hangi bir düz cümlenin sonuna gelebiliyordu. Oysa, buradaki yardımcı sıfatlar, **da** bildirme edatıyla biten düz cümlelerin sonuna geldiğinde, **da** bildirme edatı /na/ veya /no/'ya dönüşür. Bu durumu **yoo da** sıfatına bir örnekle anlatmaya çalışalım:

この仕事は　簡単だ。
Kono şigoto wa kantan da.
<Bu iş kolay.>

この仕事は　簡単だようです。　[yanlış]
Kono şigoto wa kantan da yoo desu.

この仕事は　簡単なようです。　[doğru]
Kono şigoto wa kantan na yoo desu.
<Bu iş kolay gibi.>

Şimdi sınıflandırdığımız bu yardımcı sıfatları tek tek açıklayalım:

1. *YOO DA (DESU)* (ようだ/ようです) < ～ gibi; ～ye benzer>

Her hangi bir benzerliği gösteren yardımcı sıfattır. Türkçe'ye "... gibi" veya "...ye benzer" şeklinde çevrilebilir. Özellikle konuşma dilinde, kesinlemelerden kaçınarak daha kibar ve anlayışlı ifadelerde bu yardımcı sıfat sık sık kullanılır:

アフメットさんは　日本人のようです。
Ahumetto-san wa Nihon-cin no yoo desu.
<Ahmet bey Japon'a benziyor (Japon gibi).>

その工事は　簡単なようです。
Sono kooci wa kantan na yoo desu.
<O inşaat kolaya benziyor.>

この本は　おもしろいようです。
Kono hon wa omoşiroi yoo desu.
<Bu kitap ilgi çekici bir kitaba benziyor.>

あしたは　今日より　暑くなるようです。
Aşita wa kyoo yori atsuku naru yoo desu.
<Yarın bugünden daha sıcak olacağa benziyor.>

風が　吹いているようです。
Kaze ga huite iru yoo desu.
<Rüzgar esiyor gibi (Durum, rüzgarın estiğini gösteriyor).>

みんな　帰ったようです。
Minna kaetta yoo desu.
<Herkes dönmüşe benzer (Durum, herkesin döndüğünü gösteriyor).>

だれも　来なかったようです。
Dare mo konakatta yoo desu.
<Kimse gelmemişe benziyor.>

Yoo da (desu) sıfatının na ve ni şekilleri olan yoo na ve yoo ni de şöyle kullanılır:

ふろしきのような物は　ありませんか。
Huroşiki no yoo na mono wa arimasen ka?
<Bohça gibi bir şey yok mu?>

オスマンさんは　日本人のように　日本語を　話します。
Osuman-san wa Nihon-cin no yoo ni Nihon-go o hanaşimasu.
<Osman bey Japon gibi Japonca konuşuyor.>

あなたが　言うように　これは　むずかしい問題です。
Anata ga iu yoo ni kore wa muzukaşii mondai desu.
<Sizin söylediğiniz gibi, bu zor bir mesele.>

Ayrıca, yoo ni şekli, fiilin şimdiki zaman şekilleriyle birlikte, amaç belirtmede de kullanılır:

わかるように　ゆっくり　話してください。
Wakaru yoo ni yukkuri hanaşite kudasai.
<Anlaşılması için (anlaşılacak şekilde) ağır konuşur musunuz?>

おくれないように　急ぎましょう。
Okurenai yoo ni isogimaşoo.
<Gecikmemek için acele edelim.>

2. *HAZU DA (DESU)* (はずだ/はずです) < ～ olsa gerek>

Bir durum veya hareketin gerçekleşme ihtimalini belirtmek amacıyla kullanılır. Türkçe'ye, "...mesi gerek" veya "... olsa gerek" şeklinde çevrilebilir:

花子は　もう　中学生のはずです。
Hanako wa moo çuugakusei no hazu desu.
<Hanako (artık) ortaokul öğrencisi olsa gerek (Bildiğim kadarıyla Hanako'nun ortaokul öğrencisi olması gerekiyor).>

この映画は　おもしろいはずです。
Kono eiga wa omoşiroi hazu desu.
<Bu film ilgi çekici olsa gerek.>

今　四時ですから　銀行は　しまっているはずです。
İma yo-ci desu kara, ginkoo wa şimatte iru hazu desu.
<Şimdi saat dört olduğu için, banka(lar) kapalı olsa gerek (bankaların kapalı olması gerek).>

アフメットさんは　きのう　東京を　出発しましたから　もう　アンカラに　着いたはずです。
Ahumetto-san wa kinoo Tookyoo o şuppatsu-şimaşita kara, moo Ankara ni tsuita hazu desu.
<Ahmet bey, dün Tokyo'dan hareket ettiği için, artık Ankara-ya varmış olmalı.>

Üçüncü ve dördüncü örneklerde görüldüğü gibi, konuşan kişinin tahminlerini güçlendiren nedenler, bazen aynı cümle içinde bulunabilir.

3. *TSUMORİ DA (DESU)* (つもりだ/つもりです) <～mek niyetinde>

Cümlede özne olarak gösteren kişinin niyetini belirtmeye yarar. Türkçe'ye "...meyi düşünmek", "...mek niyetinde olmak", vb. şeklinde çevrilebilir:

私は　来年　トルコへ　行くつもりです。
Wataşi wa rainen Toruko e iku tsumori desu.
<(Ben) gelecek sene Türkiye'ye gitmek niyetindeyim.>

あした　働くつもりですか。
Aşita hataraku tsumori desu ka?
<Yarın çalışmak niyetinde misiniz?>

田口さんは　今日　どこへも　行かないつもりです。
Taguçi-san wa kyoo doko e mo ikanai tsumori desu.
<Sayın Taguçi bugün hiç bir yere gitmemek niyetinde.>

Tsumori ga aru (arimasu) da, tsumori da (desu) ile hemen hemen aynı anlamda kullanılabilir. Bunun olumsuzu tsumori ga nai (arimasen)'dir.

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi, tsumori desu, fiillerin şimdiki zaman şekillerinin sonuna eklenmektedir. İsimlere, sıfatlara ve fiillerin geçmiş zaman şekillerine eklendiğinde, bu yardımcı sıfatın anlamı değişir. Bu durumda, cümlede anlatılan düşünceye yalnızca öznenin inandığını veya bu düşünceyi yalnızca öznenin kabul ettiğini gösterir:

この子供は　おとなのつもりです。
Kono kodomo wa otona no tsumori desu.
<Bu çocuk kendini büyük zannediyor (ama gerçekte öyle değil).>

永田さんは　自分が　まだ　若いつもりです。
Nagata-san wa cibun ga mada wakai tsumori desu.
<Sayın Nagata, kendisinin daha genç olduğuna inanıyor (ama gerçekte öyle değil).>

私は　あなたの質問に　答えたつもりです。
Wataşi wa anata no şitsumon ni kotaeta tsumori desu.
<(Farkında değilsiniz galiba,) ben sorunuza cevap verdiğime inanıyorum.>

C. CÜMLE SONUNDAKİ *DA*'YI KALDIRDIKTAN SONRA EKLENEN YARDIMCI SIFATLAR

Bu bölümün A alt başlığında açıklanan soo da (desu), her hangi bir düz cümlenin sonuna gelebiliyordu. B alt başlığında açıklanan yardımcı sıfatlar ise, da bildirme edatı ile biten düz cümlelerin sonuna geldiğinde, da bildirme edatı /na/ veya /no/'ya dönüştürüldükten sonra cümleye eklenebiliyordu.

Şimdi açıklanacak olan yardımcı sıfatlar, da ile biten düz cümlelerin sonuna gelirse, daha önce açıklanan iki tür sıfatların kullanılışından farklı olarak, sıfatın ekleneceği cümlenin sonundaki da bildime edatı kalkar. Raşii sıfatıyla bu durumu görelim:

あの人は　高木さんだ。
Ano hito wa Takagi-san da.
<O kişi sayın Takagi.>

あの人は　高木さんだらしいです。　[yanlış]
Ano hito wa Takagi-san da raşii desu.

あの人は　高木さんらしいです。
Ano hito wa Takagi-san raşii desu.　[doğru]
<O kişi Takagi-san olabilir.>

Şimdi, buraya sınıflandırılan yardımcı sıfatları tek tek görelim:

1. *RAŞII (DESU)* (らしい/らしいです) <~ gibi gözüküyor>

Konuşan kişinin tahmin ettiği düşünceler anlatılırken kullanılır. Türkçe'ye "herhalde ...", "... imiş" veya "... gibi gözüküyor" şeklinde çevrilebilir. Raşii (desu) bu kullanılışta olumsuz yapılmaz:

井上さんは　音楽家らしいです。
İnoue-san wa ongaku-ka raşii desu.
<Sayın İnoue herhalde müzisyen.>

狩野さんは　今　アンタリアらしいです。
Kanoo-san wa ima Antaria raşii desu.
<Sayın Kanoo şimdi Antalya'daymış.>

東京では　土地が　たいへん　高いらしいです。
Tookyoo de wa toçi ga taihen takai raşii desu.
<Tokyo'da arazi çok pahalıymış.>

神田さんは　毎日　歩いて　会社へ　行くらしいです。
Kanda-san wa mainiçi aruite kaişa e iku raşii desu.
<Sayın Kanda hergün şirkete yürüyerek gidiyormuş.>

渡辺さんは　彼について　何も　知らないらしいです。
Watanabe-san wa kare ni tsuite nani mo şiranai raşii desu.
<Sayın Watanabe onun hakkında hiç bir şey bilmiyor gibi gözüküyor.>

私が　家に　いない時　だれか　来たらしいです。
Wataşi ga ie ni inai toki dare-ka kita raşii desu.
<Ben evde yokken birisi gelmiş gibi.>

Raşii(desu) isimlerden sonra geldiğinde, "..yi hissettiriyor" veya "... havası var" gibi, yukarıdakinden farklı anlamı taşıyabilir. Bu kullanılışında olumsuzu yapılabilir:

太郎は　男らしいです。
Taroo wa otoko raşii desu.
<Taroo'da erkek havası var.>

竹下さんは　政治家らしくありません。
Takeşita-san wa seiçi-ka raşi-ku arimasen.
<Sayın Takeşita politikacıya benzemiyor (politikacı gibi davranmıyor).>

2. *MITAI DA (DESU)* (みたいだ / みたいです)
<～ye benzemek; ～ gibi gözükmek; ～ gibi>

Yukarıda açıklanan yoo da(desu) sıfatına benzemekle birlikte, mitai da (desu) sıfatında "gözükmek, anlaşılmak" anlamı daha kuvvetlidir. Yazı dilinde az kullanılır:

彼の今度の小説は　おもしろいみたいです。
Kare no kondo no şoosetsu wa omoşiroi mitai desu.
<Onun son romanı ilgi çekiciye benziyor.>

ムスタファさんは　日本語を　話すみたいです。
Musutafa-san wa Nihon-go o hanasu mitai desu.
<Mustafa bey Japonca konuşura benziyor.>

みんな　もう　帰ったみたいです。
Minna moo kaetta mitai desu.
<Herkes artık dönmüşe benziyor (dönmüş gibi gözüküyor).>

3. *DAROO (DEŞOO)* (だろう / でしょう) <herhalde ～>

FİİLLER Bölümünde açıklandığı gibi, daroo(deşoo), fiillerin gelecek zaman şekillerini elde etmede kullanılan bir ekti. Daroo düz cümlelerde, deşoo ise kibar cümlelerde kullanılıyorlardı. Şimdi, daroo(deşoo)'nun yardımcı fiil olarak daha geniş kullanılışları olduğunu göreceğiz.

Daroo(deşoo), sadece fiilin sözlük şekline değil, fiilin başka çekim şekillerine, hatta isimlere ve sıfatlara bile eklenebilmektedir. Daroo(deşoo)'nun *FİİLLER* Bölümünde gelecek zaman eki olarak gösterilişinin nedeni, Japonca'daki fiil çekimlerini Türkçe'deki fiil çekimlerine bağlı olarak açıklayarak, Japonca'daki fiil çekimlerinin öğrenilmesinde kolaylık sağlamaktı.

Daroo(deşoo) yardımcı fiili, "gelecek zaman"dan çok, bir *olasılık* veya *belirsizlik* bildirir. Türkçe'ye "Her halde ...", "Muhtemelen ..." veya "Galiba ..." şeklinde çevrilebilir:

あしたも　また　暑いでしょう。
Aşita mo mata atsui deşoo.
<Herhalde yarın da hava sıcak olacak.>

今日の授業は　たいへん　難しかったでしょう。
Kyoo no cugyoo wa taihen muzukaşikatta deşoo.
<Bugünkü ders herhalde çok zordu.>

今井さんは　アンカラで　日本語を　教えるでしょう。
İmai-san wa Ankara de Nihon-go o oşieru deşoo.
<Sayın İmai her halde Ankara'da Japonca öğretecektir.>

京都では　もう　桜が　咲いたでしょう。
Kyooto de wa moo sakura ga saita deşoo.
<Galiba Kyoto'da kiraz çiçekleri artık açmıştır.>

Ayrıca, daroo(deşoo), soru cümlelerinin anlamını yumuşatarak, biraz daha kibar bir şekilde soru sormada kullanılır:

大阪駅は　どこですか。
Oosaka-eki wa doko desu ka?
<Osaka İstasyonu nerede?>

大阪駅は　どこでしょうか。
Oosaka-eki wa doko deşoo ka?
<Acaba Osaka İstasyonu nerededir?>

Yukarıdaki iki soru cümlesinin de anlamları hemen hemen aynıdır. Ancak, ikinci örnek cümle, birincisinden daha yumuşak ve kibar bir şekilde soru sormayı gösterir.

12. GEÇİŞLİ ve GEÇİŞSİZ FİİLLER

FİİLLER bölümünde, fiilleri, çekilişlerine göre üç gruba ayırmıştık. Fakat, bilindiği gibi, fiilleri çekim sistemine göre sınıflandırmak, tek bir ölçü değildir. Fiiller anlamlarına ve fonksiyonlarına göre de gruplandırılabilirler. Fiillerdeki geçişli/geçişsiz ayırımı, bu gruplandırmaların en önemlilerinden biridir.

A. TÜRKÇE VE JAPONCA'DAKİ FİİLLERDE GEÇİŞLİLİK VE GEÇİŞSİZLİK

Bilindiği gibi, Türkçe'de nesne alan fiillere geçişli, nesne almayan fiillere de geçişsiz fiil denir. Örneğin, "yazmak", "okumak", "görmek" gibi fiiller geçişli; "oturmak", "uyumak", "gelmek" gibi fiiller geçişsiz fiillerdir. Geçişli fiillerde, öznenin yaptığı işten etkilenen bir nesne vardır. Geçişsiz fiillerde ise öznenin yaptığı iş kendisinden başka bir nesneye geçip etkilemez.

Japonca'da da Türkçe'deki gibi geçişli ve geçişsiz fiiller vardır. Örneğin, kaku <yazmak>, yomu <okumak>, miru <görmek, bakmak> geçişli; suwaru <oturmak>, nemuru <uyumak>, kuru <gelmek> gibi fiiller ise geçişsiz fiillerdir.

Türkçe'deki geçişli bir fiilin anlamı Japonca'da da genellikle geçişli bir fiille verilir. Ancak, her zaman olduğu gibi, kural dışı durumlar vardır. Örneğin, Türkçe'de, "başlamak" fiili nesne almadığı için geçişsiz bir fiil iken, aynı fiilin Japonca'daki karşılığı olan hacimeru fiili nesne alır ve geçişli bir fiil sayılır:

私は　あした　新しい仕事を　始めます。
Wataşi wa aşita ataraşii şigoto o hacimemasu.
<(Ben) yarın yeni bir işe başlayacağım.>

Japonca örneğindeki ataraşii şigoto o nesnedir. Oysa, aynı cümlenin Türkçesindeki "yeni bir işe" nesne olmayıp bir yer tamlayıcısıdır. Ancak, buna benzer durumlar azdır. Genellikle Türkçe'deki geçişli bir fiil Japonca'da da geçişli, Türkçe'deki geçişsiz bir fiil Japonca'da da geçişsizdir.

B. KÖKLERİ AYNI OLAN GEÇİŞLİ VE GEÇİŞSİZ FİİLLER

Türkçe'deki "sevmek" ve "sevinmek" fiillerinde olduğu gibi, Japonca'da da geçişli ve geçişsiz bazı fiiller, şekil bakımından birbirlerine çok benzerler. Bunun nedeni, bu tür geçişli ve geçişsiz fiillerin aynı kökten türetilmiş olmalarıdır. Ancak, Japonca'daki geçişli ve geçişsiz fiillerin türetilişi, Türkçe'ninkine nazaran daha karmaşıktır. Şimdi Japonca'daki geçişli ve geçişsiz fiilleri gruplara ayırarak örneklerle görelim:

1) Sonunda /-ru/ bulunan geçişsiz fiiller ve sonunda /-su/ bulunan geçişli fiillere örnekler:

Geçişsiz Fiiller *Birinci Grup*	Geçişli Fiiller *Birinci Grup*
modoru <geri dönmek>	modosu <geri vermek>
naoru <iyileşmek>	naosu <iyileştirmek>
tooru <geçmek>	toosu <geçirmek>
okoru <meydana gelmek>	okosu <meydana getirmek>

2) Sonunda /-u/ bulunan geçişsiz fiiller ve sonunda /-asu/ bulunan geçişli fiillere örnekler:

Geçişsiz Fiiller *Birinci Grup*	Geçişli Fiiller *Birinci Grup*
odoroku <şaşırmak>	odorokasu <şaşırtmak>
tobu <uçmak>	tobasu <uçurmak>
kawaku <kurumak>	kawakasu <kurutmak>
waku <kaynamak>	wakasu <kaynatmak>
warau <gülmek>	warawasu <güldürmek> (Warau, aslında warawu'dur.) (Warawasu'dan başka warawaseru da "güldürmek" anlamına gelir.)

3) Sonunda /-aru/ bulunan geçissiz fiiller ve sonunda /-u/ bulunan geçişli fiillere örnekler:

Geçişsiz Fiiller *Birinci Grup*	Geçişli Fiiller *Birinci Grup*
tsukamaru <tutuklanmak>	tsukamu <tutmak>
sasaru <(iğne) batmak>	sasu <(iğneyi) sokmak>
tsunagaru <bağlanmak>	tsunagu <bağlamak> (Tsunagu'dan başka tsunageru da "bağlamak" anlamına gelir.)

4) Sonunda /-u/ bulunan geçişsiz fiiller ve sonunda /-eru/ bulunan geçişli fiillere örnekler:

Geçişsiz Fiiller *Birinci Grup*	Geçişli Fiiller *İkinci Grup*
tatsu <ayağa kalkmak, dikilmek>	tateru <dikmek>
çicimu <küçülmek>	çicimeru <küçültmek, kısaltmak>
tsuzuku <sürmek>	tsuzukeru <sürdürmek>
aku <açılmak>	akeru <açmak>

5) Sonunda /-aru/ bulunan geçissiz fiiller ve sonunda /-eru/ bulunan geçişli fiillere örnekler:

Geçişsiz Fiiller *Birinci Grup*	Geçişli Fiiller *İkinci Grup*
ataru <çarpmak>	ateru <çarptırmak>
atsumaru <toplanmak>	atsumeru <toplamak>
magaru <eğilmek>	mageru <eğmek>
kawaru <değişmek>	kaeru <değiştirmek>
tomaru <durmak>	tomeru <durdurmak>

6) Sonunda /-iru/ bulunan geçişsiz fiiller ve sonunda /-asu/ bulunan geçişli fiillere örnekler:

Geçişsiz Fiiller *İkinci Grup*	Geçişli Fiiller *Birinci Grup*
nobiru <uzamak>	nobasu <uzatmak>
ikiru <yaşamak>	ikasu <yaşatmak>
tociru <kapanmak>	tozasu <kapatmak> (/c/ ve /z/ ünsüzleri, bazı çekim ve türetmelerde aynı ünsüz sayılır.)

7) Sonunda /-iru/ bulunan geçişsiz fiiller ve sonunda /-osu/ bulunan geçişli fiillere örnekler:

Geçişsiz Fiiller *İkinci Grup*	Geçişli Fiiller *Birinci Grup*
okiru <kalkmak>	okosu <kaldırmak>
oriru <inmek>	orosu <indirmek>
sugiru <geçmek>	sugosu <geçirmek>
oçiru <düşmek>	otosu <düşürmek> (/ç/ ve /t/ ünsüzleri de, bazı çekim ve türetmelerde aynı ünsüz sayılır.)

8) Sonunda /-eru/ bulunan geçişsiz fiiller ve sonunda /-u/ bulunan geçişli fiillere örnekler:

Geçişsiz Fiiller *İkinci Grup*	Geçişli Fiiller *Birinci Grup*
kudakeru <ezilmek>	kudaku <ezmek>
wareru <kırılmak>	waru <kırmak>
tokeru <çözülmek>	toku <çözmek>

9) Sonunda /-reru/ bulunan geçişsiz fiiller ve sonunda /-su/ bulunan geçişli fiillere örnekler:

Geçişsiz Fiiller *İkinci Grup*	Geçişli Fiiller *Birinci Grup*
nagareru <akmak>	nagasu <akıtmak>
nogareru <kaçmak>	nogasu <kaçırmak>
kakureru <saklanmak>	kakusu <saklamak>
hanareru <ayrılmak>	hanasu <ayırmak>

10) Sonunda /-eru/ bulunan geçişsiz fiiller ve sonunda /-asu/ bulunan geçişli fiillere örnekler:

Geçişsiz Fiiller *İkinci Grup*	Geçişli Fiiller *Birinci Grup*
sameru <soğumak,uyanmak>	samasu <soğutmak, uyandırmak>
nigeru <kaçmak>	nigasu <kaçırmak>
nureru <ıslanmak>	nurasu <ıslatmak>
tokeru <erimek>	tokasu <eritmek>
moreru <sızmak>	morasu <sızdırmak>

11) Sonunda /-eru/ bulunan geçişsiz fiiller ve sonunda /-yasu/ bulunan geçişli fiillere örnekler:

Geçişsiz Fiiller *İkinci Grup*	Geçişli Fiiller *Birinci Grup*
hieru <soğumak>	hiyasu <soğutmak>
hueru <çoğalmak>	huyasu <çoğaltmak>
ieru <iyileşmek>	iyasu <iyileştirmek>
moeru <yanmak>	moyasu <yakmak>

Yukarıda gösterilen örneklerden anlaşılacağı gibi, sadece şekillerine bakarak fiillerin geçişli veya geçişsiz olduklarını anlamak mümkün değildir. Çünkü, /-eru/ eki hem geçişli hem de geçişsiz fiillerde kullanılabiliyor. Bu yüzden, bir fiilin geçişli mi geçişsiz mi olduğunu anlamak için, sözlükte tek tek aramak gerekir. Ancak, yukarıdaki bilgiler de, kesin bir kural olmamakla birlikte, bir fiilin geçişli veya geçişsiz olup olmadığını anlamakta hiç olmazsa ip uçları verebilir.

13. EDİLGEN (PASİF) CÜMLELER

Japonca'daki edilgen cümlelere geçmeden önce, Türkçe'deki edilgen (edilgen) cümlelerin özelliklerini kısaca görelim:

Hasan mektup yazdı.

Mektup yazıldı.

İkinci örnek edilgen cümledir. Birinci ve ikinci cümlelerde benzer bir durum anlatılmak istenmektedir. Ancak, birinci örnek cümlenin öznesi "Hasan", nesnesi de "mektup"tur. Oysa, birinci örnekte nesne görevindeki "mektup" ikinci örnekte özne görevindedir.

Bir de fiilin şeklinde değişiklik olmuştur. Birinci cümlede fiil "yazdı" şeklindeyken, ikinci örnekte "yazıldı" olmuştur.

Bu örneklerden anlaşılacağı gibi, Türkçe'deki cümlelerin edilgen yapılışında önemli olan iki nokta vardır: 1) Temel cümledeki nesne edilgen cümlede özne olur: 2) Etken cümledeki fiil edilgen şeklini alır.

Bu kısa açıklamadan sonra, önce Japonca'daki fiillerin edilgen şekillerini, daha sonra da cümle yapılarına bağlı olan özne değişikliklerini görelim.

A. FİİLİN EDİLGEN ŞEKLİ

1. Türkçe ve Japonca Edilgen Fiiller:

Türkçe'de "yazmak" fiilinin edilgen şekli "yazılmak"tır. Edilgen fiiller, türetildikleri fiillerle anlamca ilişkili olduğu gibi, diğer fiiller gibi şimdiki zaman, di'li geçmiş zaman, mis'li geçmiş zaman, gelecek zaman vb. gibi değişik biçimlerde çekilebilirler. Başka bir deyişle, "yazılmak", anlamca "yazmak" fiiline bağlı olmakla birlikte, çekim sırasında bağımsız bir fiil gibi düşünülebilir.

Benzer durum, Japonca'daki fiillerin edilgen şekilleri için de geçerlidir. Japonca'da da, fiillerin edilgen şekilleri, türetildikleri fiillerin anlamlarına bağlı kalır. Bir defa türetildikten sonra, artık bağımsız bir fiil gibi çekilebilirler.

Örneğin, **kaku** <yazmak> fiilinden, edilgen şekli olan **kakareru** <yazılmak> türetilir. Fakat bu iki fiilin çekimleri ayrı ayrıdır; birbirlerine benzemezler. **Kaku** fiili, birinci grup bir fiil olduğundan, **kakanai, kakimasu, kaite** vb. gibi çekilirken, edilgen şekli olan **kakareru**, ikinci grup bir fiil olduğundan, **kakarenai, kakaremasu, kakarete** vb. şeklinde çekilir.

2. Japonca'daki Edilgen Fiillerin Türetilişi:

Japonca'da edilgen fiilleri, ilgili fiilin nai şeklinden türetilir. Türetilen edilgen fiillerin tümü ikinci grup fiildir. Edilgen fiiller türetilirken temel fiillerin sonlarına ek getirilir. Ancak, bu ek temel fiilin grubuna göre değişir:

a) Birinci Grup Fiillerin Edilgen Şekli:

Nai şeklindeki fiilin sonunda bulunan /nai/ çıkarılır: Geriye kalan bölüme /-reru/ eki getirilerek, birinci grup fiillerin edilgen şekli elde edilir:

Temel Fiil	Nai Şekli	Edilgen Fiil
yomu <okumak>	yoma(nai)	yoma-reru <okunmak>
kaku <yazmak>	kaka(nai)	kaka-reru <yazılmak>
şiru <bilmek>	şira(nai)	şira-reru <bilinmek>
kau <satın almak>	kawa(nai)	kawa-reru <satın alınmak>
matsu <beklemek>	mata(nai)	mata-reru <beklenmek>

b) İkinci Grup Fiillerin Edilgen Şekli:

Nai şeklindeki fiilin sonunda bulunan /nai/ atılır: Geriye kalan bölüme /-rareru/ eki getirilerek yapılır:

Temel Fiil	Nai Şekli	Edilgen Şekli
miru <görmek>	mi(nai)	mi-rareru <görülmek>
kiru <giymek>	ki(nai)	ki-rareru <giyilmek>
tociru <kapamak>	toci(nai)	toci-rareru <kapanmak>
taberu <yemek>	tabe(nai)	tabe-rareru <yenmek>
tomeru <durdurmak>	tome(nai)	tome-rareru <durdurulmak>
akeru <açmak>	ake(nai)	ake-rareru <açılmak>

c) Üçüncü Grup Fiillerin Edilgen Şekli:

Üçüncü grup fiiller iki tanedir: suru <yapmak, etmek> ve kuru <gelmek>. Birinci ve ikinci grup fiillerden farklı olarak, bu fiillerin edilgen türetiliş kuralı yoktur. Her iki fiilin özel edilgen şekli vardır:

Temel Fiil	Edilgen Şekli
suru <yapmak>	sareru <yapılmak>
kuru <gelmek>	korareru <gelinmek>

B. EDİLGEN FİİLLERİN ÇEKİLİŞİ

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi, edilgen fiiller, bağımsız birer fiil gibi çekilirler. Edilgen fiillerin tümü, ikinci grup fiil olduğu için, çekimleri miru, taberu gibi diğer ikinci grup fiillerle aynıdır:

edilgen şekil	masu şekli	nai şekli	te şekli
yomareru <okunmak>	yomaremasu	yomarenai	yomarete
kakareru <yazılmak>	kakaremasu	kakarenai	kakarete
şirareru <bilinmek>	şiraremasu	şirarenai	şirarete
kawareru <satın alınmak>	kawaremasu	kawarenai	kawarete
matareru <beklenmek>	mataremasu	matarenai	matarete
mirareru <görünmek>	miraremasu	mirarenai	mirarete
kirareru <giyilmek>	kiraremasu	kirarenai	kirarete
tocirareru <kapanmak>	tociraremasu	tocirarenai	tocirarete
taberareru <yenmek>	taberaremasu	taberarenai	taberarete
tomerareru <durdurulmak>	tomeraremasu	tomerarenai	tomerarete
akerareru <açılmak>	akeraremasu	akerarenai	akerarete
sareru <yapılmak>	saremasu	sarenai	sarete
korareru <gelinmek>	koraremasu	korarenai	korarete

C. ETKEN (MALUM) VE EDİLGEN (PASİF) CÜMLELERİN KARŞILAŞTIRILMASI

Daha önce belirtmiştik: Etken (malum) cümleleri edilgen (pasif) cümleler yaparken, etken cümlenin nesnesini edilgen cümlenin öznesi yapmak gerekir. Şimdi, etken ve edilgen cümlelere örnek olarak gösterdiğimiz yukarıdaki Türkçe cümlelerin Japoncadaki karşılıklarını inceleyelim.

ハサンは　手紙を　書きました。
Hasan wa tegami o kakimaşita.
<Hasan mektup yazdı.>

手紙は　書かれました。
Tegami wa kakaremaşita.
<Mektup yazıldı.>

Görüldüğü gibi, birinci cümledeki nesne tegami o, edilgen olan ikinci cümlede tegami wa şeklindeki öznesi olmuştur. Birinci cümlenin öznesi olan Hasan wa, edilgen cümlede artık gösterilmemiştir. Hemen belirtelim: Edilgen bir cümlenin asıl öznesini belirtmek de mümkündür:

手紙は　ハサンによって　書かれました。
Tegami wa Hasan niyotte kakaremaşita.
<Mektup Hasan tarafından yazıldı.>

Ancak, niyotte <tarafından> edatının kullanılması gerektiğinden, tercüme edilen metinler gibi bazı özel durumlar dışında pek kullanılmıyor.

Şimdi, Japonca edilgen cümlelere bir kaç örnek verelim:

この小包みは　トルコに　送られます。
Kono kozutsumi wa Toruko ni okuraremasu.
<Bu paket Türkiye'ye gönderilecek.>

市場では　野菜が　安く　売られています。
İçiba de wa yasai ga yasuku urarete imasu.
<Pazarda sebzeler ucuza satılıyor.>

鈴木さんは　知事に　選ばれました。
Suzuki-san wa çici ni erabaremaşita.
<Sayın Suzuki valiliğe seçildi.>

Örneklerden de anlaşılacağı gibi, bu tür edilgen cümleler, asıl öznelerinin belirli olmadığı durumlarda kullanılır.

D. ÖZNEYİ OLUMSUZ YÖNDE ETKİLEYEN EDİLGEN CÜMLELER

1. Normal Edilgen Cümlelerden Farklılıklar:

Yukarıda açıklanan edilgen cümlelerde, asıl özne belirsiz veya önemsiz olduğu için, özne olarak belirtilmemişti.

Şimdi anlatacağımız, edilgen cümlelerin Japonca'daki değişik kullanımıdır. Bu tür edilgen cümleler, belirtilen durum veya hareketten öznenin olumsuz bir şekilde etkilendiğini göstermek için kullanılır:

私の子供は　死にました。
Wataşi no kodomo wa şinimaşita.
<Benim çocuğum öldü.>

私は　子供に　死なれました。
Wataşi wa kodomo ni şinaremaşita.
<Benim çocuğum öldü (Ben çocuğum öldüğünden (olumsuz) etkilendim.>

Bu iki cümlede belirtilen düşünce, hemen hemen aynıdır. İkisi arasındaki farkı şöyle açıklayabiliriz: Birinci cümlede, durum objektif bir şekilde bildirilmiştir. Oysa, ikinci cümlede, çocuğun ölümünün özneyi olumsuz bir şekilde etkilediği anlatılmak istenmiştir.

2. Asıl Özne ve Olumsuz Yönde Etkilenen Özne:

İkinci örnekten anlaşılacağı gibi, bu tür edilgen cümlelerde, asıl özne (kodomo <çocuk, çocuğum>) ve edilgen cümlenin öznesi (wataşi <ben>) olmak üzere, iki tane özne gösterir. Ancak, edilgen cümlenin öznesiyle asıl özne aynı hal edatını alırlarsa, hangisinin olumsuz yönde etkilenen özne, hangisinin asıl özne olduğu anlaşılamaz. Bu karışıklığı önlemek için, belirtilen durum veya hareketten olumsuz yönde etkilenen özne wa veya ga edatıyla, asıl özne ise ni edatıyla gösterilir. Bunu şema şeklinde şöyle gösterebiliriz:

Olumsuz yönde etkilenen özne	WA / GA	Asıl özne	Ni	Edilgen fiili

Şimdi özneyi olumsuz yönde etkileyen edilgen cümlelerden bir kaç örnek görelim:

そんなことばかり　していると　子供に　笑われます。
Sonna koto bakari şite iru to, kodomo ni warawaremasu.
<Hep öyle davranırsanız,(size yazık,) size çocuk(lar) bile güler.>

佐久間さんは　きのう　山で　雨に　降られました。
Sakuma-san wa kinoo yama de ame ni huraremaşita.
<Sayın Sakuma dün dağda yağmurun yağmasından kötü etkilendi.>

私は　電車の中で　だれかに　足を　ふまれました。
Wataşi wa denşa no naka de dare-ka ni aşi o humaremaşita.
<Ben trenin içinde ayağımın birisi tarafından basılmasından kötü etkilendim.>

黒木さんは　すりに　財布を　すられたので、歩いて　家に　帰りました。
Kuroki-san wa suri ni saihu o surareta node, aruite ie ni kaerimaşita.
<Sayın Kuroki, yankesici tarafından cüzdanı çalındığı için, yürüyerek eve döndü.>

太郎は　おかあさんに　「勉強しなさい」と　言われて　しぶしぶ　勉強しはじめました。
Taroo wa okaasan ni "Benkyoo-şinasai" to iware te, şibu-şibu benkyoo-şi-hacimemaşita.
<Taroo, annesinin "Ders çalış" demesinden etkilenip, istemeye istemeye ders çalışmaya başladı.>

3. Özneyi Olumsuz Yönde Etkileyen Edilgen Cümlelerdeki Fiillerin Özelliği:

C kısmında açıkladığımız edilgen fiiller, yalnızca geçişli fiilli etken fiillerden türetilebilirdi. Oysa, burada açıkladığımız, öznesini olumsuz yönde etkileyen edilgen cümlelerde, hem geçişli hem geçişsiz fiillerden türetilen edilgen fiiller kullanılır. Başka bir deyişle, eğer edilgen bir fiilin kökü geçişsiz ise, o cümle normal edilgen cümle değil, burada anlattığımız özel edilgen cümledir.

Yukarıda açıklanan noktaları daha iyi anlamak için, bir kaç fiilin normal edilgen ve olumsuz etkili edilgen şekillerini bir arada görelim:

Etken Fiil		Normal Edilgen	Olumsuz Etkili Edilgen
kaku	<yazmak>	kakareru	kakareru
kowasu	<bozmak>	kowasareru	kowasareru
taberu	<yemek>	taberareru	taberareru
iku	<gitmek>	(yok)	ikareru
suwaru	<oturmak>	(yok)	suwarareru
yasumu	<dinlenmek>	(yok)	yasumareru

14. ETTİRGEN(FAKTİTİF) CÜMLELER

Her dilde ettirgen (faktitif) cümleler, edilgen cümleler gibi, çok önemli fonksiyona sahiptir. Ettirgen cümlenin öznesi, fiilin gösterdiği işi yapan değil, yaptırandır. Tüm ettirgen fiiller, bir nesneyle kullanıldıklarından, geçişli fiillerdir.

Japonca'daki ettirgen cümlelerin yapısını, kullanışlarını anlayabilmek için, Türkçe'deki ettirgen cümleleri bilmek gerekir. Bu sebeple, Türkçe'deki ettirgen cümleler hakkında kısaca bilgi vermek yararlı olacaktır.

A. TÜRKÇE'DE ETTİRGEN CÜMLELER

1. Geçişsiz Fiilden Türetilen Ettirgen Fiilli Cümleler:

Türkçe'de, hem geçişsiz, hem de geçişli fiillerin ettirgen şekilleri vardır. Önce, "oturmak", "dinlenmek" gibi geçişsiz fiillerden türetilen ettirgen fiilli ("oturtmak", "dinlendirmek") cümlelerin özelliklerini görelim:

Fatma sevindi.

Ayşe Fatma'yı sevindirdi.

İkinci cümlenin fiili ettirgendir. İki cümlede de Fatma'nın sevindiği anlatılmaktadır. Ancak, ikinci cümlede söz konusu olan yalnızca Fatma'nın sevinmesi değildir: bu durumun Ayşe tarafından meydana getirildiği de anlatılmaktadır.

Yukarıda ikinci örnek olarak gösterilen ettirgen cümlenin iki özelliği ortaya çıkmaktadır:

1) Ettirgen cümlede, /-dir/,/-(i)t/, /-ir/ gibi ettirgen ekiyle yapılan fiilin ettirgen şekli kullanılır. ("sevinmek": "sevindirmek")

2) Cümlenin yüklemi geçişsiz bir fiilin ettirgen şekliyse, asıl özne ("Fatma") ettirgen cümlede nesne ("Fatma'yı") olur.

2. Geçişli Fiilden Türetilen Ettirgen Fiilli Cümleler:

Şimdi geçişli fiillerin ettirgen şekilleriyle kurulmuş cümlelere bakalım:

Hasan mektup yazdı.

Mustafa Hasan'a mektup yazdırdı.

İkinci cümlede geçişli bir fiilin ("yazmak") ettirgen şekli ("yazdırmak") kullanılmıştır. Geçişsiz fiille yapılmış bir önceki örnekte olduğu gibi, bu iki cümlede de Hasan'nın mektup yazdığı belirtilmektedir. Ancak, ettirgen bir cümle olan ikinci cümlede, mektubun Mustafa tarafından yazdırıldığı da anlatılmaktadır. Yani, fiilin gösterdiği işi yapanla yaptıran ayrı ayrı kişidir.

Görüldüğü gibi, geçişli fiillerin ettirgen şekilleriyle geçişsiz fiillerin ettirgen şekiller arasında, ettirgen şekillerin türetilişi açısından fark yoktur. Aynı eklerle (/-dir/, /-(i)t/,/-ir/) ettirgen şekiller yapılmaktadır ("yazmak": "yazdırmak"). Ama asıl öznenin ettirgen cümledeki görevi açısından durum aynı değildir. İki tür ettirgen cümledeki asıl öznelerin durumları şöyle özetlenebilir:

1) Geçişsiz bir fiilin ettirgen şekliyle kurulmuş cümlede, asıl özne nesne olarak gösterilir ("Fatma'yı").

2) Geçişli bir fiilin ettirgen şekliyle kurulmuş cümlede, asıl özne ismin yönelme (datif) halinde yer tamlayıcısı olarak gösterilir ("Hasan'a").

B. JAPONCA'DA ETTİRGEN CÜMLELER

Ettirgen fiillerin kullanılışları açısından Türkçe ve Japonca arasında büyük bir benzerlik vardır, diyebiliriz. Türkçe'de olduğu gibi, Japonca'da da ettirgen şekilleri türeten ekler vardır. Ettirgen cümlelerde, fiilin geçişli veya geçişsiz oluşuna göre, asıl özne değişik şekilde gösterilir.

Önce, Japonca'da fiillerin ettirgen şekillerini, daha sonra da, asıl öznelerin ettirgen cümlelerde nasıl görev alacağını açıklayalım.

C. JAPONCA'DA FİİLLERİN ETTİRGEN ŞEKİLLERİ

Türkçe'de, bir fiilin ettirgen şekli, o fiilin kök veya gövdesine -ünlü uyumuna göre değişebilen- /-dir/, /-(i)t/, /-ir/ eklerinden biri getirilerek yapılır. Japonca'da da, fiillerin ettirgen şekli, asıl fiillerin sonuna ettirgenlik eki getirilerek yapılır.

1. Birinci Grup Fiillerin Ettirgen Şekilleri:

Birinci grup fiillerin ettirgen şekli, şöyle yapılır:

1. Önce, nai şeklindeki fiil alınır:	kakanai
2. Sonra, nai şeklindeki fiilin sonunda bulunan /nai/ atılır:	kaka
3. Buna bir ettirgenlik eki olan /-seru/ eklenir:	kaka-seru

Şimdi, birkaç örnek görelim:

Temel Fiil	Nai Şekli	Ettirgen Şekli
yomu <okumak>	yoma(nai)	yoma-seru <okutmak>
kaku <yazmak>	kaka(nai)	kaka-seru <yazdırmak>
şiru <bilmek>	şira(nai)	şira-seru <bildirmek>
kau <satın almak>	kawa(nai)	kawa-seru <satın aldırmak>
matsu <beklemek>	mata(nai)	mata-seru <bekletmek>

2. İkinci Grup Fiillerin Ettirgen Şekilleri:

İkinci grup fiillerin ettirgen şekli de şöyle yapılır:

1. Önce, nai şeklindeki fiil alınır:	tabenai
2. Sonra, nai şeklindeki fiilin sonunda bulunan /nai/ atılır:	tabe
3. Buna bir ettirgenlik eki olan /-saseru/ eklenir:	tabe-saseru

Şimdi birkaç örnek görelim:

Temel Fiil	Nai Şekli	Ettirgen Şekli
miru <bakmak>	mi(nai)	mi-saseru <baktırmak>
kiru <giymek>	ki(nai)	ki-saseru <giydirmek>
tociru <kapamak>	toci(nai)	toci-saseru <kapattırmak>
taberu <yemek>	tabe(nai)	tabe-saseru <yedirmek>
tomeru <durdurmak>	tome(nai)	tome-saseru <durdurtmak>
akeru <açmak>	ake(nai)	ake-saseru <açtırmak>

3. Üçüncü Grup Fiillerin Ettirgen Şekilleri:

Daha önce de belirttiğimiz gibi, Üçüncü grupta sadece suru <yapmak, etmek> ve kuru <gelmek> fiilleri vardır. Düzensiz fiiller olan bu iki fiilin ettirgen şekilleri için bir kural yoktur:

Temel Fiil	Ettirgen Şekli
suru <yapmak>	saseru <yaptırmak>
kuru <gelmek>	kosaseru <(kişiyi) getirtmek>

D. JAPONCA'DA ETTİRGEN FİİLLERİN ÇEKİLİŞİ

1. Ettirgen Fiillerin Temel Dört Şekli:

Ettirgen fiiller, ikinci grup fiil olarak kabul edilirler ve miru <görmek, bakmak>, taberu <yemek> gibi diğer ikinci grup fiillerle aynı şekilde çekilirler:

Ettirgen Şekli	Masu Şekli	Nai Şekli	Te Şekli
yomaseru <okutmak>	yomasemasu	yomasenai	yomasete
kakaseru <yazdırmak>	kakasemasu	kakasenai	kakasete
şiraseru <bildirmek>	şirasemasu	şirasenai	şirasete
kawaseru <satın aldırmak>	kawasemasu	kawasenai	kawasete
mataseru <bekletmek>	matasemasu	matasenai	matasete
misaseru <baktırmak>	misasemasu	misasenai	misasete
kisaseru <giydirmek>	kisasemasu	kisasenai	kisasete
tocisaseru <kapattırmak>	tocisasemasu	tocisasenai	tocisasete
tabesaseru <yedirmek>	tabesasemasu	tabesasenai	tabesasete
tomesaseru <durdurtmak>	tomesasemasu	tomesasenai	tomesasete
akesaseru <açtırmak>	akesasemasu	akesasenai	akesasete
saseru <yaptırmak>	sasemasu	sasenai	sasete
kosaseru <getirtmek>	kosasemasu	kosasenai	kosasete

2. Ettirgen Fiillerin Edilgen Şekilleri:

Ayrıca, ettirgen fiillerin edilgen şekilleri de, normal ikinci grup fiillerin edilgen şekilleri gibi, ettirgen fiilin nai şeklinden /nai/ atılıp, onun yerine /-rareru/ getirilerek elde edilir:

kakaseru <yazdırmak> ⟶ kakase-rareru <yazdırılmak>

tabesaseru <yedirmek> ⟶ tabesase-rareru <yedirilmek>

saseru <yaptırmak> ⟶ sase-rareru <yaptırılmak>

kosaseru <getirtmek> ⟶ kosase-rareru <getirtilmek>

E. JAPONCA ETTİRGEN CÜMLELERDE ASIL ÖZNENİN GÖSTERİLİŞİ

1. Türkçe'ye Benzer Noktalar:

Şimdi, ettirgen fiille kurulmuş cümlelerde, yani ettirgen cümlelerde, asıl öznenin yerini görelim. Türkçe'deki ettirgen fiilleri açıklarken 187 sayfada verilen kural, Japonca'da da aynen uygulanabilir:

1) Geçissiz bir fiilin ettirgen şekliyle kurulmuş cümlede, asıl özne, nesne olarak gösterilir.

2) Geçişli bir fiilin ettirgen şekliyle kurulmuş cümlede, asıl özne, ismin yönelme (datif) halinde yer tamlayıcısı olarak gösterilir.

Şimdi bu durumu örneklerle gösterelim:

生徒たちは すわります。
Seito-taçi wa suwarimasu.
<Öğrenciler oturur.>

先生は 生徒たちを すわらせます。
Sensei wa seito-taçi o suwarasemasu.
<Öğretmen, öğrencileri oturtur.>

子供は 本を 読みます。
Kodomo wa hon o yomimasu.
<Çocuk kitap okur.>

上田さんは 子供に 本を 読ませます。
Ueda-san wa kodomo ni hon o yomasemasu.
<Sayın Ueda, çocuğa kitap okutur.>

İkinci ve dördüncü cümleler, birinci ve üçüncü cümlelerdeki yüklemlerin ettirgen şekilleriyle kurulmuştur. Geçişsiz fiilin ettirgen şekliyle kurulmuş olan ikinci cümlede, asıl özne o edatıyla nesne durumundayken (seito-taçi o <öğrencileri>), geçişli fiilin ettirgen şekliyle kurulmuş dördüncü cümlede, asıl özne, ni edatıyla ve yer tamlayıcısı olarak (kodomo ni <çocuğa>) gösterilmektedir. Ettirgen cümlelerden birkaç daha örnek gösterelim:

私は　まいばん　十時に　子供を　ねかせます。
Wataşi wa mai-ban cuu-ci ni kodomo o nekasemasu.
<(Ben) her akşam saat onda çocukları yatırırım.>

医者は　金子さんを　いすに　すわらせました。
İşa wa Kaneko-san o isu ni suwarasemaşita.
<Doktor sayın Kaneko'yı sandalyeye okurttu.>

加藤さんは　ユスフさんに　いつも　日本茶を　のませます。
Katoo-san wa Yusuhu-san ni itsumo Nihon-ça o nomasemasu.
<Sayın Katoo Yusuf bey'e her zaman Japon çayı içirir.>

父は　私に　トルコ語を　勉強させました。
Çiçi wa wataşi ni Toruko-go o benkyoo-sasemaşita.
<Babam bana Türkçe çalıştırdı.>

2. Türkçe'de Bulunmayan Bir Özellik:

Türkçe ve Japonca ettirgen cümleler arasında bir fark vardır. Japonca'da geçişsiz bir fiilin ettirgen şekliyle kurulmuş cümlenin asıl öznesi, fiilin nesnesi olabileceği gibi, yer tamlayıcısı da olabilir:

先生は　生徒たちを　すわらせます。
Sensei wa seito-taçi o suwarasemasu.
<Öğretmen, öğrencileri oturtur.>

先生は　生徒たちに　すわらせます。
Sensei wa seito-taçi ni suwarasemasu.
<Öğretmen, öğrencileri oturtur.>

Geçişsiz fiilin (suwaru <oturmak>) ettirgen şekliyle kurulmuş bu iki örnek cümlenin birincisinden, öğrencilerin oturmaya zorlandığı anlaşılırken, ikincisinden de, öğrencilerin oturmalarına izin verildiği anlaşılmaktadır.

F. İZİN VERME ANLAMINI TAŞIYAN ETTİRGEN CÜMLELERİ

Yukarıda belirtildiği gibi, ettirgen cümleler bazen izin verme anlamını taşır. Özellikle bu durum, ettirgen fiilin te şeklinin sonuna kudasai kelimesi getirilerek kurulmuş olan, fiilin kibar konuşma şeklindeki emirlerde görülür:

行かせてください。
İkasete kudasai.
<Gitmeme izin verin.>

ゆっくり　食べさせてください。
Yukkuri tabesasete kudasai.
<Yavaş yememe izin verin (Beni rahat yemeye bırakın).>

少し休ませてください。
Sukoşi yasumasete kudasai.
<Biraz dinlenmeme izin verin.>

このへやを　使わせてください。
Kono heya o tsukawasete kudasai.
<Bu odayı kullanmama izin verin.>

15. YETERLİLİK (İKTİDARLIK) BİLDİREN CÜMLELER

Yeterlilik(İktidarlık) cümleleri, bir hareket veya durumun gerçekleştirilebileceğini belirten cümlelerdir. Önce Türkçe'deki yeterlilik bildiren cümleleri görelim:

Buradan girmek mümkün.

Buradan girebilirsiniz.

Buradan girilir.

Birinci cümlede yeterlilik anlamı, isim fiil (masdar) ve sıfatla ifade edilmiştir. Aynı anlam, ikinci cümlede fiilin yeterlilik şekliyle, üçüncü cümlede ise fiilin edilgen şekliyle ifade edilmiştir. Başka bir deyişle, Türkçe'de yeterlilik anlamı değişik şekillerde belirtilmektedir.

Japonca'da da durum pek farklı değildir. Şimdi, yeterlilik bildiren cümlelerin Japonca'daki yapılışını örneklerle anlatmaya çalışalım.

A. *KOTO GA DEKİRU (DEKİMASU)* (ことができる/ことができます)

Yukarıda birinci örnek olarak gösterilen, isim fiil ve "mümkün" sıfatını kullanılarak kurulmuş Türkçe yeterlilik cümleye benzer. Dekiru (dekimasu) kelimesi, aslında suru <yapmak, etmek> fiilinin yeterlilik şeklidir: "mümkün" veya "yapabilmek" demektir:

私は　日本語を　話すことが　できます。
Wataşi wa Nihon-go o hanasu koto ga dekimasu.
<Benim Japonca konuşmam mümkün (Japonca konuşabilirim).>

このバスで　チャンカヤへ　行くことが　できますか。
Kono basu de Çankaya e iku koto ga dekimasu ka?
<Bu otobüsle Çankaya'ya gitmek mümkün mü?>

谷村さんは　やっと　トルコへ　来ることが　できました。
Tanimura-san wa yatto Toruko e kuru koto ga dekimaşita.
<Sayın Tanimura'nın Türkiye'ye gelmesi, nihayet mümkün oldu.>

Bu cümleler olumsuz veya soru cümlesi yapıldığı zaman, koto ga yerine koto wa kullanmak ta mümkündür:

私は　日本語を　話すことは　できません。
Wataşi wa Nihon-go o hanasu koto wa dekimasen.
<(Benim) Japonca konuşmam mümkün değil(Japonca konuşamam).>

このバスで　チャンカヤへ　行くことは　できますか。
Kono basu de Çankaya e iku koto wa dekimasu ka?
<Bu otobüsle Çankaya'ya gitmek mümkün mü (gidilir mi)?>

B. FİİLLERİN YETERLİLİK ŞEKİLLERİ

Yukarıdaki örneklerde yeterlilik anlamları dolaylı şekilde verilmekteydi. Oysa, Türkçe'de olduğu gibi Japonca'da da doğrudan doğruya fiillerden yeterlilik şekilleri türetileblir. Ancak, fiillerin yeterlilik şekillerini elde etmek için izlenecek yol, fiillerin grubuna göre değişir.

1. Birinci Grup Fiillerin Yeterlilik Şekilleri:

Birinci grup fiillerin yeterlilik şekilleri şöyle elde edilir:

1. Sözlük şekli alınır:	iku <gitmek>
2. Sonundaki /u/ atılır:	ik
3. Buna /-eru/ eklenir:	ikeru

Böylece, iku <gitmek> fiilinin yeterlilik şekli olan ikeru <gidebilmek>, elde edilir. İkeru yeterlilik fiili, aynı zamanda bu fiilin sözlük şeklidir ve ikinci grup fiiller gibi çekilir. (ike-masu, ike-nai, ike-te gibi)

Temel Şekli	Yeterlilik Şekli
yomu <okumak>	yom-eru <okuyabilmek>
kaku <yazmak>	kak-eru <yazabilmek>
kau <satın almak>	ka-eru <satın alabilmek>
matsu <beklemek>	mat-eru <bekleyebilmek>

Sonuncu örnekteki **matsu** fiilinin yeterlilik şekli **mats-eru** yerine **mat-eru** olmuştur. Bunun nedeni, /ts/ sesinin çekimlerde /t/ sayılmasıdır.

2. İkinci Grup Fiillerin Yeterlilik Şekilleri:

İkinci grup fiillerin yeterlilik şekilleri, edilgen şekilleriyle aynıdır. Yani, bu fiillerin yeterlilik şekilleri şöyle elde edilir:

1. Nai şekli alınır:	minai <görmek, bakmak>
2. Sonundaki /nai/ atılır:	mi
3. Buna /-rareru/ eklenir:	mi-rareru <görülmek, bakılmak>

Temel Şekli	Yeterlilik Şekli
ikiru <yaşamak>	iki-rareru <yaşayabilmek>
kiru <giymek>	ki-rareru <giyebilmek>
taberu <yemek>	tabe-rareru <yiyebilmek>
akeru <açmak>	ake-rareru <açabilmek>

Japonca'da bazı durumlarda, fiilin yeterlilik şekilleriyle edilgen şekillerin aynı olması, oldukça ilgi çekicidir. Çünkü, bu bölümün başında gösterildiği gibi, Türkçe'de de yüklemleri edilgen fiilli cümleler, yeterlilik anlamını taşımaktadır. ("Bu kapıdan girilir" örneğinde olduğu gibi) Edilgenlik ve yeterlilik anlamlarının arkasında, daha temel olan ortak anlamı farz etmek, herhalde pek yanlış değildir.

3. Üçüncü Grup Fiillerin Yeterlilik Şekilleri:

Daha önce de belirttiğimiz gibi, üçüncü grup fiiller düzensiz fiiller olduklarından, yeterlilik şekillerini elde etmek için de bir kural yoktur:

Temel Şekli	Yeterlilik Şekli
suru <yapmak, etmek>	dekiru <yapabilmek, edebilmek>
kuru <gelmek>	korareru <gelebilmek>

Özellikle suru fiilinin yeterlilik şekli, temel şeklinden tamamen ayrı bir fiildir. Suru fiiliyle yapılan birçok birleşik fiillerin yeterlilik şekillerinde de dekiru bulunur:

Temel Şekli	Yeterlilik Şekli
benkyoo-suru <ders çalışmak>	benkyoo-dekiru <ders çalışabilmek>
kenkyuu-suru <incelemek>	kenkyuu-dekiru <inceleyebilmek>
kensa-suru <kontrol etmek>	kensa-dekiru <kontrol edebilmek>
sanka-suru <katılmak>	sanka-dekiru <katılabilmek>

4. *KİKU* ve *MİRU* Fiillerinin Yeterlilik Şekilleri:

Bu fiillerin yeterlilik şekilleri ikişer tanedir. Kiku <duymak, dinlemek> fiilinin yeterlilik şekillerinden birisi, yukarıda gösterilen kurallara göre yapılan kikeru, ikincisi de kikoeru'dur. Miru <görmek, bakmak> fiilinin de yeterlilik şekillerinden birincisi, kurallara göre yapılan mirareru, kurallara uymayan şekli de mieru'dur. Ancak, bu durum sadece bu iki fiil için geçerlidir.

Aslında kikeru ve kikoeru fiillerinin anlamları, aynı değildir. Kikeru Türkçe'deki "dinleyebilmek" fiilinin, kikoeru ise, "duyabilmek" veya "duyulmak" fiillerinin karşılığıdır. Aynı şekilde, mirareru, "bakabilmek", mieru ise "görebilmek" veya "görülmek" fiilleriyle Türkçe'ye çevrilebilir. Ayrıca, kikoeru ve mieru, "kendiliğinden görünmek" ve "kendiliğinden duyulmak" veya "ses gelmek" anlamlarında da kullanılır.

C. FİİLİN YETERLİLİK ŞEKLİYLE YAPILAN YETERLİLİK CÜMLELERİ

Fiilin yeterlilik şekilleriyle kurulmuş cümlelere, yani yeterlilik cümlelerine bir kaç örnek verelim. Burada dikkat edilecek nokta, nesnelerin sadece o edatıyla değil, ga edatıyla da gösterilebilmesidir:

私は　漢字が　読めます。
Wataşi wa Kanci ga yomemasu.
<Ben Kanci okuyabilirim.>

私の弟は　何でも　食べられます。
Wataşi no otooto wa nan-demo taberaremasu.
<Benim küçük erkek kardeşim her şeyi yiyebilir.>

あなたは　自分の名前を　日本語で　書けますか。
Anata wa cibun no namae o Nihon-go de kakemasu ka?
<Siz kendi isminizi Japonca olarak yazabilir misiniz?>

このびんのふたは　とてもきつくて　あけられません。
Kono bin no huta wa totemo kitsukute akeraremasen.
<Bu kavanozun(şişenin) kapağı çok sıkı olduğu'için,
açamıyorum.>

私たちは　運よく　最終列車に　乗れました。
Wataşi-taçi wa un yoku saişuu-reşşa ni noremaşita.
<Biz çok şükür son trene binebildik.>

伊藤さんは　ラジオが　修理できます。
İtoo-san wa racio ga şuuri-dekimasu.
<Sayın İtoo radyo tamir edebilir.>

ここは　たいへん　うるさいので　勉強できません。
Koko wa taihen urusai node, benkyoo-dekimasen.
<Burası çok gürültülü olduğu için, (ders) çalışamıyorum.>

そこから　何が　見えますか。
Soko kara nani ga miemasu ka?
<Oradan ne(ler) görebiliyorsunuz (görünüyor)?>

私には　へんな音が　きこえます。
Wataşi ni wa henna oto ga kikoemasu.
<Ben garip bir ses duyabiliyorum (Bana garip bir ses geliyor).>

Son örnekte görüldüğü gibi, bazı yeterlilik cümlelerinde, öznenin sonuna, wa edatı yerine ni veya ni wa edatları da getirilebilir.

16. BİRLEŞİK CÜMLELER

Şimdiye kadar açıkladığımız konularda örnek olarak verdiğimiz cümlelerin tümü, içinde sadece bir tane yüklem bulunan basit cümlelerdi. Şimdi, Türkçe ve Japonca'da, birden fazla basit cümlenin değişik şekillerde birbirleriyle bağlanışlarını göreceğiz.

A. TÜRKÇE'DE BİRLEŞİK CÜMLELER

Japonca'daki birleşik cümlelere geçmeden önce, Türkçe'dekileri görüp, birleşik cümlelerle ilgili genel bilgileri vermeye çalışalım.

1. Eşit Görevli Basit Cümlelerin Birleştirilmesi:

Bağımsız iki basit cümle, aralarına virgül konarak bağlanabilir. Bu tür cümlelere sıra cümleler denir:

Mustafa buraya gelir, yardım eder.

Aralıkta kar yağar, hava daha soğuk olur.

Ayrıca, aralarındaki ilişkileri göstermek, nedenlerini açıklamak ve anlatımı güçlendirmek amacıyla, bağımsız basit cümleler "ve", "fakat", "ama", "çünkü" gibi bir bağlama edatı (bağlaç) ile bağlanabilir. Bu tür cümlelere de bağlı cümleler denir:

Mustafa buraya gelir <u>ve</u> yardım eder.

Tokyo en büyük şehirdir, <u>fakat</u> en güzel şehir değildir.

O kitabı okudum, <u>ama</u> anlamadım.

Gülşen bugün okula gelmeyecek, <u>çünkü</u> hasta.

Genelde bu şekilde iki basit cümle eşit olarak birleştirildiğinde, bağlanan cümlelerin yüklemleri pek şekil değiştirmez.

2. Eşit Görevli Olmayan İki Basit Cümlenin Birleştirilmesi:

Bağlama edatlarının sayısı sınırlı olduğundan, yukarıdaki örneklerde gördüğümüz yöntemle yapılmış birleşik cümlelerle her çeşit düşünceyi anlatmak mümkün değildir. Bu nedenle, başta ulaçlar (gerundiumlar) olmak üzere, çeşitli kelimelerin yardımıyla, bağlama edatlarıyla kurulmuş birleşik cümlelerden daha karışık birleşik cümleler yapılabilmektedir:

Yağmur yağarsa gitmeyiz.

Kahveye gidip tavla oynayalım.

Onlar konuşarak geliyorlar.

Bu örneklerde, iki basit cümle değişik şekillerde birbirine bağlanarak birleşik cümleler elde edilmiştir. Cümlede anlatılmak istenen temel düşünceleri belirleyen unsurların altı çizilmiştir. Altı çizili olanlara temel cümle (temel cümlecik) denir. Bağımsız bir fikir bildirmeyen ve temel cümlenin anlamını değişik şekillerde tamlayan unsurlara da yan cümle (yan cümlecik) denir.

Yukarıdaki örneklerde, yan cümleler ulaçlarla yapılmıştır. Ancak, daha başka şekillerde de yan cümleler temel cümleye bağlanarak birleşik cümleler elde edilebilmektedir:

Tuğrul geldiği zaman biz yemek yiyorduk.

Lodos gelmeden evvel gemiler limana döndü.

Ömer geldikten sonra dışarı çıkalım.

Bugün tatil olduğu için her taraf kapalı.

Çok çalıştığım halde iyi puan alamadım.

Bu örneklerdeki yan cümleler, ortaçlar (partisipler) ve isim fiiller yardımıyla kurulmuştur. Burada yan cümleler, temel cümlede belirtilen hareket veya durumun ne zaman, nasıl, niçin gerçekleştirildiğini göstermeye yararlar. Bu tür yan cümlelerin fonksiyonu, bir bakıma, zarflarınkine benzemektedir.

Yukarıda verilen örneklerden de anlaşılacağı gibi, yan cümlelerin kullanımında önemli olan iki nokta vardır:

a- Yan cümledeki yüklemin şekli.
b- Yan cümlenin anlamı.

Şimdi, yukarıda kısaca açıklamaya çalıştığımız birleşik cümlelerin Türkçe'deki durumunu göz önünde tutarak, Japonca'daki birleşik cümleleri görelim.

B. JAPONCA'DA BİRLEŞİK CÜMLELER

1. Eşit Görevli Basit Cümlelerin Birleştirilmesi:

Japonca'da, her hangi bir bağlama edatı kullanılmadan iki bağımsız cümle yan yana getirilerek birleşik cümle kurulmaz. Birleşik cümle kurulabilmesi için, mutlaka bir bağlama edatı kullanılması gerekir.

Japonca'da, bir bağlama edatıyla birleştirilmiş iki bağımsız cümle arasındaki bağlantı, Türkçe'deki karşılığına göre, daha zayıftır. Başka bir deyişle, Japonca'da, bir bağlama edatıyla birleştirilmiş iki bağımsız cümleye, birleşik cümle demek yerine, yine onları bağımsız iki cümle olarak düşünmek, herhalde daha doğru olacaktır. Bu durumda, bağlama edatları, birinci cümlenin değil de ikinci cümlenin bir unsuru olurlar.

ムスタファは　ここに　来ます。　そして　てつだいます。
Musutafa wa koko ni kimasu.　Soşite tetsudaimasu.
<Mustafa buraya gelir,　ve yardım eder.>

Yapılan açıklamalara ve yukarıdaki örneğe bakılırsa, bir bağlama edatıyla bağlanmış iki bağımsız cümleyi Japonca'daki birleşik cümlelere örnek vermek yanıltıcı olabilir. Ancak, Japonca'da bağlama edatıyla bağlanmış iki bağımsız cümleler, anlam ve fonksiyon bakımından Türkçe'deki bağlama edatlı birleşik cümlelere benzemektedir. Bu yüzden, burada Japonca bağlama edatlarını görelim. Japonca'da kullanılan başlıca bağlama edatları şunlardır:

a) *SOŞİTE* (そして) <ve>

日曜日　私は　十時に　起きます。　そして　散歩します。
Niçiyoo-bi wataşi wa cuu-ci ni okimasu. Soşite sanpo-şimasu.
<Pazar günleri ben saat onda kalkarım. Ve dolaşırım.>

吉田さんは　きのう　大学へ　行きました。　そして　先生に
会いました。
Yoşida-san wa kinoo daigaku e ikimaşita. Soşite sensei ni
aimaşita.
<Sayın Yoşida dün üniversiteye gitti. Ve hocayla görüştü.>

私たちは　倉庫の戸を　開けました。そして　中へ　入りました。
Wataşi-taçi wa sooko no to o akemaşita. Soşite naka e
hairimaşita.
<Biz deponun kapısını açtık. Ve içeriye girdik.>

b) *SOREKARA* (それから) <ondan sonra>

今日　私は　銀行へ　行きます。　それから　学校へ　行きます。
Kyoo wataşi wa ginkoo e ikimasu. Sorekara gakkoo e ikimasu.
<Bugün ben bankaya gideceğim. Ondan sonra okula
gideceğim.>

最初に　花子が　来ました。それから　太郎が　来ました。
Saişo ni Hanako ga kimaşita. Sorekara Taroo ga kimaşita.
<İlk önce Hanako geldi. Ondan sonra Taroo geldi.>

とにかく　やってみましょう。それから　考えましょう。
Tonikaku yatte mimaşoo. Sorekara kangaemaşoo.
<Her neyse deneyelim. Ondan sonra düşünelim.>

c) *SURUTO* (すると) <öyle olunca, o zaman, derken>

八時に　なりました。　すると　電話が　なりました。
Haçi-ci ni narimaşita. Suruto denwa ga narimaşita.
<Saat sekiz oldu. O zaman telefon çaldı.>

ひとりの人が　笑いはじめました。すると　ほかの人も
笑いはじめました。
Hitori no hito ga warai-hacimemaşita. Suruto hoka no hito mo
warai-hacimemaşita.
<Bir kişi gülmeye başladı. Öyle olunca diğerleri de gümeye
başladılar.>

先生が　教室に　入りました。　すると　生徒たちは
立ちあがりました。
Sensei ga kyooşitsu ni hairimaşita. Suruto seito-taçi wa
taçi-agarimaşita.
<Öğretmen sınıfa girdi. O zaman öğenciler ayaga kalktılar.>

Suruto bağlama edatı, "öyleyse" anlamında da kullanılabilir. Bu durumda, bağlanan iki cümlenin iki ayrı kişi tarafından söylenmiş olması gerekmektedir. Başka bir deyişle, suruto bağlama edatının "öyleyse" anlamında kullanılışı, ancak bir diyalog içinde mümkündür:

トルコと　日本の間の時差は　七時間です。
Toruko to Nihon no aida no cisa wa şiçi-cikan desu.
<Türkiye ve Japonya arasındaki saat farkı yedi saattir.>

すると　日本では　いま　十時のはずですね。
Suruto Nihon de wa ima cuu-ci no hazu desu ne.
<Öyleyse şimdi Japonya'da saat on olsa gerek, değil mi?>

d) *ŞİKAŞI* (しかし) <fakat, ama>

物価は　上ります。　しかし　給料は　上りません。
Bukka wa agarimasu. Şikaşi kyuuryoo wa agarimasen.
<Fiyatlar yükseliyor. Fakat maaşlar yükselmiyor.>

私は　日本語を　勉強したいです。　しかし　時間が　ありません。
Wataşi wa Nihon-go o benkyoo-şitai desu. Şikaşi cikan ga arimasen.
<Ben Japonca çalışmak istiyorum. Ama vaktim yok.>

堤さんは　金持ちです。　しかし　しあわせではありません。
Tsutsumi-san wa kane-moçi desu. Şikaşi şiawase de wa arimasen.
<Sayın Tsutsumi zengindir. Fakat mutlu değildir.>

Daga, keredomo, keredo, demo ve dakedo bağlama edatlarının anlamı da şikaşi edatınınkine benzer. Ancak, daga dışındaki bu bağlama edatları, daha çok konuşma dilinde kullanılır.

e) *TOKOROGA* (ところが)
<ama (düşünüldüğünün aksine), ne var ki, ancak ne var ki>

朝　はれていました。　ところが　午後には　雨が　降りはじめました。
Asa harete imaşita. Tokoroga gogo ni wa ame ga huri-hacime-maşita.
<Sabahleyin hava açıktı. Ama öğleden sonra yağmur yağmaya başladı.>

太郎は　花子が　すきです。　ところが　花子は　それを　知りません。
Taroo wa Hanako ga suki desu. Tokoroga Hanako wa sore o şirimasen.
<Taroo Hanako'yu seviyor. Ancak ne var ki, Hanako ondan habersiz.>

きのう　山下さんの家へ　行きました。　ところが　るすでした。
Kinoo Yamaşita-san no ie e ikimaşita. Tokoroga rusu deşita.
<Dün sayın Yamaşita'ın evine gittim. Ne var ki, evinde kimse yoktu.>

f) *SORETOMO* (それとも) <yoksa>

あなたが　行きますか。それとも　わたしが　行きましょうか。
Anata ga ikimasu ka? Soretomo watağı ga ikimaşoo ka?
<Siz gidecek misiniz? Yoksa ben mi gideyim?>

あの人は　阿部さんですか。　それとも　福田さんですか。
Ano hito wa Abe-san desu ka? Soretomo Hukuda-san desu ka?
<O (kişi) sayın Abe mi? Yoksa sayın Fukuda mı?>

映画　を　見ましょうか。　それとも　お茶を　飲みましょうか。
Eiga o mimaşoo ka? Soretomo o-ça o nomimaşoo ka?
<Film mi seyredelim? Yoksa çay mi içelim?>

2. Eşit Görevli Olmayan İki Basit Cümlenin Birleştirilmesi:

Türkçe'de olduğu gibi, Japonca'da da bu tür birleşik cümle kurmak için ulaçlar kullanılır. Ancak, burada Türkçe'yle Japonca arasındaki bir farkı belirtmek gerektir. Türkçe'de ulaçlar sadece fiillerden yapılırken, Japonca'da ulaçlar, hem fiillerden hem de sıfatlardan yapılabilmektedir.

Ulaçlar, temel cümlenin önüne getirilir ve temel cümleye değişik anlamlar katar. Yani, ulaçların zarflara benzer özellikleri vardır. Şimdi, Japonca'da fiil ve sıfatlardan türetilmiş değişik ulaçları tek tek ele alalım.

a) Masu Şeklindeki Fiillerden Yapılan Ulaçlar:

Masu şeklindeki fiilin sonunda bulunan /-masu/ atıldıktan sonra geriye kalan kısım, ulaç olarak kullanılır. Bu durum sadece fiiller için geçerlidir. Bu tür ulaçların kullanılışı oldukça sınırlıdır: genellikle de yazı dilinde kullanılır. Aynı zamanda yapılan iki hareketi gösterir:

畑では 太郎が 稲を かり、花子が それを 運んでいます。
Hatake de wa Taroo ga ine o kari, Hanako ga sore o hakonde imasu.
<Tarlada Taroo pirinç biçiyor, Hanako onu taşıyor.>

昨日 私たちは ビールを 飲み、 寿司を 食べました。
Kinoo wataşi-taçi wa biiru o nomi, suşi o tabemaşita.
<Dün biz bira içerek suşi(Japon yemeklerinin bir çeşidi) yedik.>

外では 風が 吹き、 雨も 降っています。
Soto de wa kaze ga huki, ame mo hutte imasu.
<Dışarıda rüzgar esiyor, yağmur da yağıyor.>

b) Te Şekli (De Şekli) (て、で) <~(y)ip>

Fiilin ve i-sıfatın te şekli ile na-sıfatın ve ismin de şekli, en sık kullanılan ulaç şekilleridir. Anlam bakımından Türkçe'deki /-(y)ip/ (/-(y)ıp/, /-(y)up/, /-(y)üp/) ulaç ekine benzemekle birlikte, bazen nedenleri belirtmede de kullanılır.

İ-sıfatın te şekli, ku şeklinin sonuna te eklenerek elde edilir. /-Te/ eki konmasa da, yani ku şekli de, bazen ulaç olarak kullanılabilir:

郵便局へ 行って、 切手を 買って 来て ください。
Yuubin-kyoku e itte, kitte o katte kite kudasai.
<Postaneye gidip, pul alıp gelin.>

彼は 怒って、 帰って しまいました。
Kare wa okotte, kaette şimaimaşita.
<O kızıp, döndü (dönüp gitti).>

私は あなたに また 会えて、 とても うれしいです。
Wataşi wa anata ni mata aete, totemo ureşii desu.
<Ben sizinle tekrar görüşebildiğim için çok sevinçliyim.>

このすいかは　冷たくて　おいしいです。
Kono suika wa tsumetakute oişii desu.
<Bu karpuz, soğuk ve lezzetli (soğuk olup lezzetli).>

この問題は　むずかしくて　解けません。
Kono mondai wa muzukaşikute tokemasen.
<Bu mesele zor olduğu için çözemiyorum.>

日本語は　簡単で　おもしろいです。
Nihon-go wa kantan de omoşiroi desu.
<Japonca kolay ve ilgi çekici.>

妻は　病気で　寝ています。
Tsuma wa byooki de nete imasu.
<Karım hasta olduğu için yatıyor.>

彼は　学生で　働いています。
Kare wa gakusei de hataraite imasu.
<O, öğrenci (ve aynı zamanda) çalışıyor.>

Te şeklinin önemli özelliklerinden biri, başka ulaçlar için temel teşkil etmesidir. Örneğin, /-tekara/ ve /-temo/ ulaçları, aslında, te şekline /-kara/ ve /-mo/ ekleri getirilerek yapılan ulaçlardır.

c) Te Şekli + *KARA* （てから） <～dikten sonra>

Türkçe'deki "..dikten sonra" anlamında kullanılır. Te kara ulacı, sadece fiillerden yapılır:

この 仕事を 終えてから 帰りましょう。
Kono şigoto o oete kara kaerimaşoo.
<Bu işi bitirdikten sonra, (eve) dönelim.>

失敗してから 謝っても だめです。
Şippai şite kara ayamatte mo dame desu.
<Hata yaptıktan sonra özür dileseniz de olmaz.>

その作家は 死んでから 有名に なりました。
Sono sakka wa şinde kara yuumei ni narimaşita.
<O yazar, öldükten sonra meşhur oldu.>

d) Te Şekli + *MO* （ても） <～se de, ～se bile>

Türkçe'deki "...se de" veya "...se bile" anlamında kullanılır. Hem fiillerden hem de sıfatlardan yapılır:

急いでも、列車には 間に合いませんよ。
İsoide mo, reşşa ni wa maniaimasen yo.
<Acele etseniz de, trene yetişemezsiniz galiba.>

この本は 何度 読んでも わかりません。
Kono hon wa nan-do yonde mo wakarimasen.
<Bu kitabı kaç defa okusam da anlıyamıyorum.>

加藤さんは どんなに 忙しくても 毎日 七時間 寝ます。
Katoo-san wa donna-ni isogaşikute mo mai-niçi şiçi-cikan nemasu.
<Sayın Katoo, ne kadar meşgul olsa da, hergün yedi saat uyur.>

Na-sıfatlardan ve "... olsa da", "... olsa bile" anlamlı ulaç yapıldığı zaman, te mo yerine de mo şeklini alır:

この魚は 生でも 食べられます。
Kono sakana wa nama de mo taberaremasu.
<Bu balık, çiğ olsa da yenebilir.>

日本語は 文法は簡単でも 文字はむずかしいです。
Nihon-go wa bunpoo wa kantan de mo moci wa muzukaşii desu.
<Japonca'nın grameri kolay olsa da yazısı zor.>

Yukarıdaki birinci örnekte olduğu gibi, bazen de mo ulacını demo ayırtıcı edatından ayırmak zor olur. (bk. sayfa 117)

e) *TARA* （たら） <～diyse, ～se, ～(y)ince>

Bu ulaç, Türkçe'deki "..diyse" veya "..se"ye benzer anlamı taşır.

Genellikle, düz geçmiş zaman şeklindeki fiillerin, i-sıfat ve na-sıfatların, ve bildirme edatının sonlarına /-ra/ eki getirilerek, bu ulaç elde edilir:

Kelime türü	Temel şekli	Düz geç. z.	Tara ulacı şekli
fiil	kaku <yazmak>	kaita <yazdı>	kaitara <yazdıysa>
i-sıfat	yasaşii <kolay>	yasaşikatta <kolaydı>	yasaşikattara <kolay olduysa>
na-sıfat	şizukana <sakin>	şizukadatta <sakindi>	şizukadattara <sakin olduysa>
bildirme edatı	da	datta	dattara

Düz geçmiş zaman şekillerinden türetilmiş tara ulaçları kaba sayılmaz, kibar konuşma şeklindeki cümlelerde yan cümle olarak kullanılır. Başka bir deyişle, bu durumlarda, düz geçmiş zamandan türetilen tara ulacı, kibarlık bakımından nötrdür. Ancak, çok kibar konuşmalarda, kibar geçmiş zaman şekillerinden yapılmış tara ulaçları da kullanılır:

Kelime türü	Temel şekli	Kibar geç. z.	Tara ulacı şekli
fiil	kaku	kakimaşita	kakimaşitara
i-sıfat	yasaşii	yasaşiideşita	yasaşiideşitara
na-sıfat	şizukana	şizukadeşita	şizukadeşitara
bildirme edatı	da	deşita	deşitara

Geçmiş zaman şekillerinin olumsuzlarından da, yine aynı şekilde, yani sonuna /-ra/ getirilerek, tara ulacı yapılabilir.

わからないことが あったら、 遠慮なく 聞いてください。
Wakaranai koto ga attara, enryo naku kiite kudasai.
<Anlamadığınız şey varsa, çekinmeden sorun.>

雨が やんだら、 出かけましょう。
Ame ga yandara, dekakemaşoo.
<Yağmur dindiyse, çıkalım.>

よかったら　家へどうぞ。
Yokattara　uçi e doozo.
<İyiyse eve buyurun (İsterseniz evimize buyurun).>

暇だったら　来てください。
Hima-dattara kitekudasai.
<Boşsanız, gelin.>

学生だったら　入場料は　半分になったのですが。
Gakusei dattara nyuucoo-ryoo wa hanbun ni natta no desu ga.
<(Siz) öğrenci olsaydınız, giriş ücreti yarıya inerdi ama..>

Tara ulacı, bazen Türkçe'deki "...ince" veya "...diği (...diğim, ...diğiniz vb.) zaman" anlamında da kullanılır:

ドアを　開けたら　山中さんが　立っていました。
Doa o aketara Yamanaka-san ga tatte imaşita.
<(Ben) Kapıyı açınca, (orada) sayın Yamanaka duruyordu.>

昨日 映画を 見に 行ったら、 大変 混んでいました。
Kinoo eiga o mini ittara, taihen konde imaşita.
<Dün film seyretmeye gittiğim zaman, çok kalabalıktı.>

f) *(NO) NARA*　(なら)　<~se, ~ doğru ise>

Bu ulacın anlamı, yukarıdaki tara ulacınınkine yakındır. Türkçe'ye "...se" veya "... doğru ise" şeklinde çevrilebilir.

Fiillerin ve i-sıfatların düz konuşma şekillerine (düz söyleyişteki şimdiki ve geçmiş zamanlarına, süreklilik kipine, olumlu ve olumsuz şekillere) /-nara/ eklenerek elde edilir. İsimlerin sonuna doğrudan /-nara/ getirilerek, ve na şeklindeki na-sıfatların sonuna sadece /-ra/ getirilerek elde edilir:

Düz şekiller	Nara-ulacı
kaku <yazar>	kaku nara <yazarsa>
kakanai <yazmaz>	kakanai nara <yazmazsa>
kaiteiru <yazıyor>	kaiteiru nara <yazıyorsa>
kaiteinai <yazmıyor>	kaiteinai nara <yazmıyorsa>
kaita <yazdı>	kaita nara <yazdıysa>
kakanakatta <yazmadı>	kakanakatta nara <yazmadıysa>
yasaşii <kolay>	yasaşii nara <kolaysa>
yasaşikunai <kolay değil>	yasaşikunai nara <kolay değilse>
yasaşikatta <kolaydı>	yasaşikatta nara <kolay olduysa>
yasaşikunakatta <kolay değildi>	yasaşikunakatta nara <kolay olmadıysa>
şizuka da <sakin>	şizuka nara <sakinse>
şizuka de nai <sakin değil>	şizuka de nai nara <sakin değilse>
şizuka datta <sakindi>	şizuka datta nara <sakin olsaydı>
şizuka de nakatta <sakin değildi>	şizuka de nakatta nara <sakin olmasaydı>
gakusei da <öğrenci>	gakusei nara <öğrenciyse>
gakusei de nai <öğrenci değil>	gakusei de nai nara <öğrenci değilse>
gakusei datta <öğrenciydi>	gakusei datta nara <öğrenci olsaydı>
gakusei de nakatta <öğrenci değildi>	gakusei de nakatta nara <öğrenci olmasaydı>

Nara ulacı, bazen /no nara/ şeklini de alır. Bu durumda, ulacın anlamı kuvvetlendirilir. (No hakkında bk. sayfa 78) /No nara/ da, fiillerin, i-sıfatların ve na-sıfatların düz şekillerine eklenir. Ancak, na-sıfatın şimdiki zaman olumlu şekline eklenmez; yerine na şekli kullanılır:

Düz şimdiki z.	Nara ulacı	No nara ulacı
kaku	kaku nara	kaku no nara
yasaşii	yasaşii nara	yasaşii no nara
şizuka da	şizuka nara	şizuka-na no nara

Şimdi, bir kaç örnek verelim:

明日 ひまなら、 うちへ 来てください。
Aşita hima nara, uçi e kite kudasai.
<Yarın boşsanız, evime gelin.>

この ニュースが 本当なら、 大変です。
Kono nyuusu ga hontoo nara, taihen desu.
<Bu haber doğru ise, çok fena (zor bir durum var demektir).>

急ぐのなら、 私は 飛行機を すすめます。
İsogu no nara, wataşi wa hikooki o susumemasu.
<Acele etmeniz gerekiyorsa, ben (size) uçak tavsiye ederim.>

g) *EBA* (えば) <~ ise>

Bu ulaç, şartlı yan cümle yapmada kullanılır. Türkçe'deki /-se/, /-sa/ şart ekinin karşılığıdır.

Fiilin sözlük şekli sonundaki /u/' sesi kaldırıldıktan sonra, geriye kalana /-eba/ eklenerek o fiilin şart şekli elde edilir.

kaku <yazar> ⟶ kak ⟶ kak-eba <yazarsa>
kiru <giyer> ⟶ kir ⟶ kir-eba <giyerse>
kuru <gelir> ⟶ kur ⟶ kur-eba <gelirse>
suru <yapar> ⟶ sur ⟶ sur-eba <yaparsa>

İ-sıfatlar ve fiilin olumsuz şekillerinden bu ulaç yapıldığında, her iki şeklin sonundaki /i/ sesi atılır, kalana /-kereba/ eki eklenir.

samui <soğuk> ⟶ samu ⟶ samu-kereba <soğuksa>
yasui <ucuz> ⟶ yasu ⟶ yasu-kereba <ucuzsa>
katai <katı> ⟶ kata ⟶ kata-kereba <katıysa>
kakanai <yazmaz> ⟶ kakana ⟶ kakana-kereba <yazmazsa>

その角を 曲がれば、 大学の 正門が 見えます。
Sono kado o magareba, daigaku no sei-mon ga miemasu.
<O köşeyi dönerseniz, üniversitenin ana kapısını görürsünüz.>

あなたが 今日 忙しければ、 明日の午後 会いましょう。
Anata ga kyoo isogaşikereba, aşita no gogo aimaşoo.
<Siz bugün meşgulseniz, yarın öğleden sonra buluşalım.>

勉強しなければ、 日本語は わかりません。
Benkyoo-şinakereba, Nihon-go wa wakarimasen.
<Çalışmazsanız, Japonca anlamazsınız.>

h) *TO* (と) <～(y)ince, ～ ise>

Türkçe'deki /-(y)ince/ ulacının karşılığıdır. Ayrıca, bazı cümlelerde şart belirtmede de kullanılır. Çoğu zaman, düz konuşma şeklindeki fiillerin, sıfatların ve isimlerin, doğrudan doğruya sonuna eklenir. Ancak, geçmiş zaman şekillerine ise eklenmez.

Düz şekli	To ulacı şekli
kaku <yazar>	kaku to <yazınca>
yasaşii <kolay>	yasaşii to <kolaysa>
şizuka da <sakin>	şizuka da to <sakinse>
gakusei da <öğrenci>	gakusei da to <öğrenciyse>

Şimdi, bir kaç örnek görelim:

花子は 本を 読みはじめると すぐ 眠くなります。
Hanako wa hon o yomi hacimeru to, sugu nemuku narimasu.
<Hanako kitap okumaya başlayınca hemen uykusu gelir.>

肉は 冷蔵庫に いれないと くさりますよ。
Niku wa reizooko ni irenai to kusarimasu yo.
<Et buzdolabına konmayınca bozulur (kokar).>

あなたが 学生だと、 列車の 料金は 二割引に なります。
Anata ga gakusei da to, reşşa no ryookin wa ni-wari-biki ni narimasu.
<Siz öğrenciyseniz, tren ücreti yüzde yirmi indirimli olur.>

i) *NAGARA* (ながら) <～(y)erek>

Türkçe'deki /-(y)erek/ ulaç ekinin karşılığıdır. Sadece fiillerden yapılır. Masu şeklindeki fiilin, /masu/ kısmı kaldırıldıktan sonra geriye kalana /-nagara/ eklenerek, bu ulaç şekli elde edilir.

kakimasu ⟶ **kaki** ⟶ **kaki-nagara** <yazarak>
hanaşimasu ⟶ **hanaşi** ⟶ **hanaşi-nagara** <konuşarak>
kimasu ⟶ **ki** ⟶ **ki-nagara** <gelerek>

松尾さんは テレビを 見ながら 仕事を します。
Matsuo-san wa terebi wo mi nagara şigoto o şimasu.
<Sayın Matsuo, televizyon seyrederek iş yapıyor.>

どこかで お茶を 飲みながら 話しましょう。
Doko-ka de o-ça o nomi nagara hanaşimaşoo.
<Bir yerde çay içerek konuşalım.>

私は 日本語を テープを 聞きながら 勉強しました。
Wataşi wa Nihon-go o teepu o kiki nagara benkyoo-şimaşita.
<Ben Japonca'yı bant dinleyerek çalıştım.>

Ayrıca nagara, yukarıdaki örnekler dışında sıfatlardan ve fiillerin şimdiki zaman olumsuz şekillerinden sonra da gelip, "ama" veya "rağmen" anlamlarını taşıyabilir. Nagara, i-sıfatlara ve fiillerin olumsuzlarına doğrudan doğruya, na-sıfatlara ise sonundaki /na/ atıldıktan sonra eklenir.

şiru ——————→ şiri nagara <bilmesine rağmen>
şiranai ——————→ şiranai nagara <bilmemesine rağmen>
yasaşii ——————→ yasaşii nagara <kolay olmasına rağmen>
şizuka-na → şizuka → şizuka nagara <sakin olmasına rağmen>

Şimdi, bir kaç örnek:

彼は 若いながら この分野では 専門家です。
Kare wa wakai nagara kono bun'ya de wa senmon-ka desu.
<O, genç olmasına rağmen bu sahada uzmandır.>

簡単ながら これで私のごあいさつといたします。
Kantan nagara kore de watakuşi no go-aisatsu to itaşimasu.
<Kısa ve basit oldu, ama benim konuşmam bu kadar.>

j) *GA* (が) <ama>

Ga, ters anlamlı iki cümleyi bağlamaya yarar. Türkçe'deki "ama" bağlama edatına benzer. Ga eklense de yüklemin şeklinde bir değişiklik olmaz. Yani, ga, fiillerden, sıfatlardan ve isimlerden oluşan yüklemlere doğrudan doğruya eklenebilir.

Ga'dan önce hem düz hem de kibar konuşma şeklindeki yüklemler gelebilir:

佐々木さんは 病気でしたが、 会社に 行きました。
Sasaki-san wa byooki deşita ga, kaişa ni ikimaşita.
<Sayın Sasaki hastaydı, ama şirkete gitti.>

その レストランの 料理は 高いが おいしく ありません。
Sono resutoran no ryoori wa takai ga oişiku arimasen.
<O lokantanın yemekleri pahalı ama lezzetli değil.>

民謡は 単純ですが 退屈では ありません。
Min'yoo wa tancun desu ga taikutsu de wa arimasen.
<Halk müziği basit ama (olmasına karşın), sıkıcı değil.>

Ayrıca ga, temel cümlenin önünde bulunup, temel cümleye eklenen bir not gibi fonksiyonu taşıyan, yarı bağımsız cümlenin sonunda yer alır:

すみませんが、駅へ行く道を教えてください。
Sumimasen ga, eki e iku miçi o oşiete kudasai.
<Affedersiniz. İstasyona giden yolu gösterin.>

きのう田中さんから聞きましたが、あなたは来年トルコへ行くそうですね。
Kinoo Tanaka-san kara kikimaşita ga, anata wa rai-nen Toruko e iku soo desu ne.
<Dün sayın Tanaka'dan duydum, siz seneye Türkiye'ye gidecekmişsiniz (değil mi?)>

k) *KEREDO(MO)* (けれど(も)) <ama>

Keredo veya keredomo'nun fonksiyonu ve kullanılış şekli, yukarıda anlattığımız ga'nınkiyle hemen hemen aynıdır. Ancak, keredo ve keredomo, konuşma dilinde daha sık kullanılır:

佐々木さんは 病気でしたけれど(も) 会社に行きました。
Sasaki-san wa byooki deşita keredo(mo) kaişa ni ikimaşita.
<Sayın Sasaki hastaydı, ama şirkete gitti.>

そのレストランの料理は 高いけれど(も) おいしくありません。
Sono resutoran no ryoori wa takai keredo(mo) oişiku arimasen.
<O lokantanın yemekleri pahalı ama lezzetli değil.>

民謡は 単純ですけれど(も) 退屈では ありません。
Min'yoo wa tancun desu keredo(mo) taikutsu de wa arimasen.
<Halk müziği, basit ama sıkıcı değil.>

l) *NONI* (のに) <ama, ~(y)e rağmen>

Noni'nin anlamı, yukarıda açıkladığımız ga, keredo ve keredomo'nınkine benzer. Ancak noni, tahmin edilemeyen, beklenmeyen veya istenmeyen bir durum anlatılırken kullanıldığı için, ga, keredo ve keredomo'dan ayrılmaktadır.

Çok kibar konuşmalar dışında, genellikle, düz konuşma şeklindeki fiillere ve sıfatlara eklenir. Ancak, na-sıfatın da şekline değil, na şekline eklenir. İsme eklendiği zaman, isimle noni arasına /na/ konur:

もう 一時間も 待っているのに、 バスは まだ 来ません。
Moo içi-cikan mo matte iru noni, basu wa mada kimasen.
<Artık bir saattir beklememize rağmen, otobüs hâlâ gelmedi.>

Bu örnekte, konuşan kişinin bu kadar uzun süre otobüs bekleyeceğini hiç tahmin etmediği veya istemediği anlaşılır. Bir kaç örnek daha verelim:

この子は まだ 小さいのに、 おとなといっしょに 働いています。
Kono ko wa mada çiisai noni, otona to işşo ni hataraite imasu.
<Bu çocuk henüz küçük olmasına rağmen, büyüklerle beraber çalışıyor.>

春なのに、 まだ 寒いです。
Haru-na noni, mada samui desu.
<Bahar olmasına rağmen, hâlâ soğuk.>

m) *(NA) NODE* (ので) <~diği (~diğim, diğiniz vb.) için>

Temel cümlede belirtilen hareket veya durumun nedenini açıklamak için kullanılır. Node isim ve na-sıfatlar dışındaki yüklemlere eklendiği zaman, yüklemin şeklinde bir değişiklik olmaz. İsim ve na-sıfatlardan sonra node yerine na node kullanılır:

お客さんが いる ので、 少し あとで 来てください。
O-kyaku-san ga iru node, sukoşi ato de kite kudasai.
<Misafir olduğu için, biraz sonra gelin.>

少し 寒かった ので、 上着を 着ました。
Sukoşi samukatta node, uwagi o kimaşita.
<Biraz soğuk olduğu için, ceketi giydim.>

木下さんは 病気なので きょう 来られません。
Kinoşita-san wa byooki na node, kyoo koraremasen.
<Sayın Kinoşita, hasta olduğu için bugün gelemiyor.>

n) *KARA* (から) <～mek yüzünden>

Kara bağlama edatı da node gibi, temel cümlede belirtilen hareket veya durumun nedenini göstermede kullanılır. Ancak, node ile kurulu birleşik cümlelerde, neden-sonuç arasında doğal ve objektif bir bağ vardır. Oysa, kara ile kurulu birleşik cümlelerde neden-sonuç ilişkisi, daha sübjektif bir görüşe dayanmaktadır. Başka bir deyişle, konuşan kişinin şahsî düşüncesine göre neden sonuca bağlatılmaktadır. Bu yüzden, genelde node ile kurulu birleşik cümlelerde sonuç, kara ile kurulu birleşik cümlelerde ise neden vurgulanır.

Kara'nın kullanılışına gelince: İsim ve na-sıfatlar dışındaki yüklemlere doğrudan doğruya eklenir. İsim ve na-sıfatlardan sonra ise, kara yerine da kara, desu kara getirilir:

あなたは、注意しすぎるから かえって まちがえるのです。
Anata wa, çuui-şi-sugiru kara kaette maçigaeru no desu.
<(Bence) siz fazla dikkat etmeniz yüzünden hata yapıyorsunuz.>

木村さんは、たいへんいそがしかった から 病気になったのです。
Kimura-san wa, taihen isogaşikatta kara byooki-ni natta no desu.
<(Bence) sayın Kimura, çok fazla meşgul olması yüzünden hasta oldu.>

あしたは 日曜日だから、 どこも混みますよ。
Aşita wa niçiyoo-bi da kara, doko-mo komimasu yo.
<(Bence) yarın pazar olduğu için her taraf kalabalık olacaktır.>

o) *TOKI* (とき) <～diği (diğim, diğiniz vb.) zaman>

Toki kelimesi, aslında "zaman" demektir. Ancak, zaman gösteren yan cümleleri temel cümleye bağlamada da kullanılır. Türkçe'ye "...diği (diğim, diğiniz, dikleri vb.) zaman", "... iken" şeklinde çevrilebilir. İsim ve na-sıfat dışında, düz konuşma şeklinde kullanılan bütün yüklemlerin sonuna gelebilir. İsim ve na-sıfatlardan sonra ise, toki yerine na toki getirilir:

森田さんは、手紙を書くとき、タイプライターを使います。
Morita-san wa, tegami o kaku toki, taipuraitaa(typewriter) o tsukaimasu.
<Sayın Morita, mektup yazdığı zaman, daktilo makinesi kullanıyor.>

私たちがホテルに着いたとき、雨が降りはじめました。
Wataşi-taçi ga hoteru ni tsuita toki, ame ga huri hacimemaşita.
<Biz otele vardığımız zaman yağmur yağmaya başladı.>

私が子供のとき、日本はまだ貧しい国でした。
Wataşi ga kodomo no toki, Nihon wa mada mazuşii kuni deşita.
<Ben çocukken Japonya henüz fakir bir ülkeydi.>

p) *TOKI NI* (ときに) <~ iken>

Yukarıda açıkladığımız toki kelimesinden sonra ni edatı kullanılırsa, Türkçe'deki "... iken"e benzer bir anlam elde edilir:

東京から 京都へ 行くときに、 富士山が 見えます。
Tookyoo kara Kyooto e iku toki ni, Huci-san ga miemasu.
<Tokyo'dan Kyoto'ya giderken, Fuci Dağı görünür.>

部屋を そうじしているときに、井上さんが 来ました。
Heya o sooci-şite iru toki ni, İnoue-san ga kimaşita.
<Odayı temizlerken, sayın İnoue geldi.>

彼は 学生のときに 日本へ 行きました。
Kare wa gakusei no toki ni Nihon e ikimaşita.
<O, öğrenciyken Japonya'ya gitti.>

Hemen belirtelim: Yukarıdaki örneklerdeki ni edatı atılıp, toki yapılsa da, çoğu zaman anlamda pek fazla değişiklik olmaz.

q) *AIDA* (あいだ) <~ digi (digim, diginiz vb.) sürece>

Aida kelimesi, aslında "ara" demektir. Süre bildiren yan cümleleri temel cümlelere bağlamada da kullanılır. Türkçe'deki "...digi(digim, diginiz vb.) sürece"nin karşılığıdır.

İsim ve na-sıfatlar dışında, düz konuşma şeklindeki bütün yüklemlerin sonuna gelebilir. Aida na-sıfatlardan sonra geldiğinde, na-sıfatların da şekli yerine na şekli kullanılır:

Şizuka da. <Sakindir.>

şizuka-na aida <sakin olduğu sürece>

İsimlerden sonra aida geldiğinde, isimle aida arasına /no/ konur:

Gakusei da. <öğrencidir>

gakusei no aida <öğrenci olduğu sürece>

Şimdi bir kaç örnek görelim:

この道は、 工事を している あいだ 通れません。
Kono miçi wa, kooci o şite iru aida tooremasen.
<Bu yol, inşaat olduğu sürece geçilemez.>

私たちが いそがしい あいだ、 手伝いに 来てください。
Wataşi-taçi ga isogaşii aida, tetsudai ni kite kudasai.
<Biz meşgul olduğumuz sürece, yardıma gelin.>

冬の あいだ、 熊は 眠っています。
Huyu no aida, kuma wa nemutte imasu.
<Kış olduğu sürece, ayı(lar) uyuyor.>

*Ayrıca, kono aida, bir kalıp olarak, "geçen gün" anlamında kullanılır:

この あいだ、 私は 初めて 日本の お茶を 飲みました。
Kono aida, wataşi wa hacimete Nihon no o-ça o nomimaşita.
<Geçen gün ben ilk kez Japon çayı içtim.>

r) Zaman ve Süre Gösteren Diğer Birleşik Cümleler:

Yukarıda açıklanan toki, toki ni ve aidadan başka, zaman veya süre gösteren kelimeler (toşi <sene>, tsuki <ay>, hi <gün> gibi) de, aynı şekilde kullanılarak, çeşitli birleşik cümleler kurulabilir. Yalnız, bu tür kelimeler,. genellikle ni edatıyla beraber kullanılır.

Zaman ve süre gösteren başlıca kelimeler şunlardır:

toşi	<sene>
tsuki	<ay>
şuu	<hafta>
hi	<gün>
cikan	<zaman, saat>
koro	<civar (zaman)>
şunkan	<an>

(Tsuki ve şuu, başkalarından az kullanılır.)

私は 日本が戦争に負けた年に 生まれました。
Wataşi wa Nihon ga sensoo ni maketa toşi ni umaremaşita.
<Ben, Japonya harbi kaybettiği senede doğdum.>

晴れた日に 東京から 富士山が 見えます。
Hareta hi ni Tookyoo kara Huci-san ga miemasu.
<Hava açık olduğu gün Tokyo'dan Fuci Dağı görülebilir.>

和田さんは、会社が 遠いので 私が 起きるころに 家を 出ます
Wada-san wa, kaişa ga tooi node wataşi ga okiru koro ni ie o demasu.
<Sayın Wada, şirketi uzak olduğu için, ben henüz kalkarken evden çıkar.>

私が 駅に 着いた 瞬間に 列車が 出てしまいました。
Wataşi ga eki ni tsuita şunkan ni reşşa ga dete şimaimaşita.
<Ben istasyona vardığım an, tren kalktı gitti.>

3. Bağlama Edatları ve Ulaçlar (Özet):

Buraya kadar açıkladığımız çeşitli birleşik cümlelerde kullanılan bağlama edatlarını ve ulaçları, Türkçe karşılıklarıyla bir tabloda toplu olarak görelim:

soşite	ve
sorekara	ondan sonra
suruto	öyle olunca, o zaman
şikaşi	fakat, ama
tokoroga	ama, ne var ki
soretomo	yoksa
～i (masu şekli)	～(y)erek
～te/de (te/de şekli)	～(y)ip
～te kara	～dikten sonra
～te/de mo	～se de, ～se bile
～tara	～diyse, ～se
～(no)nara	～se, ～ doğruysa
～eba	～ ise
～to	～(y)ince
～nagara	～(y)erek
～ga	～ ama
～keredo(mo)	～ama
～noni	～ama, ～(y)e rağmen
～(na)node	～diği(vb.) için,
～kara	～mek yüzünden
～toki	～diği(vb.) zaman
～toki ni	～ iken
～aida	～diği(vb.) sürece

17. CÜMLE SONU EDATLARI

Japonca'daki ka, ne, wa, no, yo gibi cümle sonu edatları, adından da anlaşılacağı gibi, cümle sonunda yer alır. Prensip itibariyle, konuşan kişinin cümlede gösterilen durum veya harekete karşı hissettiği duyguları, yorumları veya şüpheleri belirtir. Türkçe'de her birinin tam karşılığı olmamakla birlikte, bunlarına benzeyen "yahu", "ya", "ki", "be", "mi" gibi edatlar vardır. Japonca'daki cümle sonu edatlarını kısaca açıklamaya çalışalım:

1. *KA* (か) Edatı:

Her hangi bir cümlenin sonuna gelerek, o cümleyi soru cümlesi yapar. Hatırlanacağı gibi, fiillerin soru şekillerini açıklarken, bu konuya kısaca değinmiştik. (Bk. sayfa 38) Ancak ka, sadece yüklemi fiil olan cümlelerden değil, her tür cümlelerden soru cümlesi kurabilir.

2. *NE* (ね) Edatı:

Ne edatı, konuşan kişinin, cümlede belirtilen kendi açıklamasına veya görüşüne dinleyen kişinin de katılmasını istediğini gösterir. Bu edat, sadece konuşma dilinde kullanılır. Türkçe'ye, "kabul edeceğiniz gibi", "... değil mi" şeklinde çevrilebilir:

横井さんは　あした　学校へ　来ますね。
Yokoi-san wa aşita gakkoo e kimasu ne.
<Sayın Yokoi yarın okula gelecek, değil mi.>

あなたは　オスマンさんですね。
Anata wa Osuman-san desu ne.
<Siz Osman Beysiniz, değil mi.>

Düz konuşma şeklindeki yüklemi taşıyan, ve sonunda ne cümle sonu edatı bulunan cümleler, daha çok erkeklerin konuşma dilinde kullanılır. Yukarıdaki iki cümleyi erkeklerin konuşma dilinde kullandığı gibi şöyle yazabiliriz: (Ancak cümlelerin anlamları değişmez.)

横井さんは　あした　学校へ　来るね。
Yokoi-san wa aşita gakkoo e kuru ne.
<Sayın Yokoi yarın okula gelecek, değil mi.>

あなたは　オスマンさんだね。
Anata wa Osuman-san da ne.
<Siz Osman Beysiniz, değil mi.>

Bu iki cümle, cümlenin sonuna doğru yükselen bir tonla (entonasyonla) söylenirse soru cümlesi olur:

横井さんは　あした　学校へ　来ますね。
Yokoi-san wa aşita gakkoo e kimasu ne?
<Sayın Yokoi yarın okula gelecek, değil mi?>

あなたは　オスマンさんですね。
Anata wa Osuman-san desu ne?.
<Siz Osman Beysiniz, değil mi?>

3. WA (わ) Edatı:

Bu edat, genellikle kadınlar tarafından ve konuşma dilinde kullanılır. Tek başına bir anlamı yoktur. Sadece konuşmayı yumuşatmak için cümlenin sonuna eklenir. Hem düz hem de kibar konuşma dilinde kullanılır:

田中さんが　来たわ。　[düz konuşma şekli]
Tanaka-san ga kita wa.
<Sayın Tanaka geldi.>

田中さんが　来ましたわ。　[kibar konuşma şekli]
Tanaka-san ga kimaşita wa.
<Sayın Tanaka geldi.>

この本は　おもしろいわ。　[düz konuşma şekli]
Kono hon wa omoşiroi wa.
<Bu kitap ilgi çekici.>

この本は　おもしろいですわ。　[kibar konuşma şekli]
Kono hon wa omoşiroi desu wa.
<Bu kitap ilgi çekici.>

4. *NO* (の) Edatı:

No edatı da, konuşma dilinde kullanılır ve cümlenin anlamını pek değiştirmez. Daha çok kadınlar kullanır. Dinleyen kişinin dikkatini söz konusu olay veya duruma çekmeye yarar. Hem kibar hem de düz konuşma dilinde kullanılır. Eğer cümlenin sonuna doğru yükselen bir ton (entonasyon) cümleyi soru cümlesi yapar:

私は 今 忙しいの。 [düz konuşma şekli]
Wataşi wa ima isogaşii no.
<Ben şimdi meşgulüm.>

私は 今 忙しいですの。 [kibar konuşma şekli]
Wataşi wa ima isogaşii desu no.
<Ben şimdi meşgulüm.>

会議は もうすぐ 始まるの。 [düz konuşma şekli]
Kaigi wa moo sugu hacimaru no(?)
<Toplantı birazdan başlıyor (mu?)>

会議は もうすぐ 始まりますの。 [kibar konuşma şekli]
Kaigi wa moo sugu hacimarimasu no(?)
<Toplantı birazdan başlıyor (mu?)>

Cümle sonunda, no edatından sonra ne edatı gelirse, bir konuda emin olmak için ısrar ediliyor demektir:

あした かならず 来てくれるのね。
Aşita kanarazu kite kureru no ne?
<Yarın mutlaka geleceğinden emin misin?>

宿題が 終ったのね。
Şukudai ga owatta no ne?
<Ödevinin bittiğinden emin misin?>

5. *YO* (よ) Edatı:

Konuşan kişinin iyi bildiği veya emin olduğu bir durumu, bir konuyu, bu durum veya konu hakkında hiç veya yeterli bilgisi olmayan dinleyiciye anlatmak, bilgi vermek gerektiği zaman, yo edatı kullanılır. Bu edat da, yazı dilinde kullanılmaz.

Yo edatı düz konuşma şeklinde kullanıldığı zaman, konuşan kişinin erkek veya kadın oluşuna göre, cümledeki yo'dan önce gelen kısımda değişiklik olur:

あなたは　知らないだろうが、かれは　まだ　学生だよ。
Anata wa şiranai daroo ga, kare wa mada gakusei da yo.
<Sen galiba bilmiyorsun ama, o henüz öğrenci.>
[düz, erkek konuşması]

あなたは　知らないだろうけど、かれは　まだ　学生よ。
Anata wa şiranai daroo kedo, kare wa mada gakusei yo.
<Sen galiba bilmiyorsun ama, o henüz öğrenci.>
[düz, kadın konuşması]

あなたは　知らないでしょうが、かれは　まだ　学生ですよ。
Anata wa şiranai deşoo ga, kare wa mada gakusei desu yo.
<Siz galiba bilmiyorsunuz ama, o henüz öğrenci.>
[kibar konuşma]

ここは　とても　暖いが、外は　寒いよ。
Koko wa totemo atatakai ga, soto wa samui yo.
<Burası çok sıcak ama, dışarısı soğuk.>
[düz, erkek konuşması]

ここは　とても　暖いけれど、外は　寒いわよ。
Koko wa totemo atatakai keredo, soto wa samui wa yo.
<Burası çok sıcak ama, dışarısı soğuk.>
[düz, kadın konuşması]

ここは　とても　暖いですが、外は　寒いですよ。
Koko wa totemo atatakai desu ga, soto wa samui desu yo.
<Burası çok sıcak ama, dışarısı soğuk.>
[kibar konuşma]

そんなに　一生懸命　働くと　病気になるよ。
Sonnani işşookenmei hataraku to byookini naru yo.
<Öylesine çok fazla çalışırsan hasta olursun.>
[düz, erkek konuşması]

そんなに　一生懸命　働くと　病気になるわよ。
Sonnani işşookenmei hataraku to byookini naru wa yo.
<Öylesine çok fazla çalışırsan hasta olursun.>
[düz, kadın konuşması]

そんなに　一生懸命　働くと　病気になりますよ。
Sonnani　işşookenmei hataraku to byookini narimasu yo.
<Öylesine çok fazla çalışırsan hasta olursunuz.>
[kibar konuşma]

Bu durumlardan başka, eğer cümlede fiilin emir şeklinden sonra yo edatı kullanılırsa, dinleyen kişiye belirli bir konuda ısrar edildiği, dolaylı bir şekilde anlatılmak isteniyor, demektir:

座れよ。 [düz, erkek konuşması]
Suware yo.
<Otur,Otursana.>

座りなさいよ。 [düz konuşma şeklinde; konuşan kişi genel]
Suwarinasai yo.
<Otur,Otursana.>

座ってくださいよ。 [kibar konuşma]
Suwatte kudasai yo.
<Otursanıza.>

6. Diğer Cümle Sonu Edatları:

Buraya kadar açıkladığımız cümle sonu edatlarından başka, Japonca'da, ze, zo, mono, tomo, sa, gibi edatlar da vardır. Bunları birer örnekle gösterelim:

少し 休もうぜ。 [düz, erkek konuşması]
Sukoşi yasumoo ze.
<Biraz dinlensek ya!>

さあ 行くぞ。 [düz, erkek konuşması]
Saa iku zo.
<Haydi, gidiyoruz.>

私は 知らなかったもの。 [düz konuşma]
Wataşi wa şiranakatta mono.
<Ben bilmiyordum ki.>

もちろん 行くとも。 [düz, erkek konuşması]
Moçiron iku tomo.

もちろん 行きますとも。 [kibar konuşma]
Moçiron ikimasu tomo.
<Elbette, mutlaka giderim.>

川島さんは どうせ こないさ。 [düz, erkek konuşması]
Kawaşima-san wa doose konai sa.
<Sayın Kawaşima nasılsa gelmez.>

Saygı göstermek için özel şekillerin kullanılması, yani *Saygı Dili*'nin olması, Japonca'nın zor tarafı olarak bilinmektedir. Ancak, yukarıda gördüğümüz gibi, erkekle kadınlar için farklı olan düz, kaba şekillerin kullanılışını öğrenmek de, hiç kolay değil, diyebiliriz.

18. SAYGI DİLİ

Japonca'da, dinleyen veya söz konusu olan kişiye bağlı olarak değişen konuşma şekilleri vardır. Bu tür şekillere *Saygı Dili* denir. Saygı Dili, Japonca'nın tipik bir özelliği olmakla birlikte, Korece gibi bazı dillerde de bulunur. Son olarak, Japonca konuşurken dikkat edilmesi gereken bu Saygı Dili'ni açıklayacağız. Hatırlanacağı gibi, yüklemler incelenirken, yüklemlerin düz konuşma ve kibar konuşma şekillerinin olduğundan bahsetmiştik. İşte, bunlar da Saygı Dili'nin bir bölümünü oluşturmaktadır.

A. JAPONCA'DA *YAKIN ÇEVRE* VE *YABANCI ÇEVRE*

Nezaket kurallarına uyarak konuşma şekli, birçok dillerde vardır. Örneğin Türkçe'de, tanımadığımız kişilere "siz" diye hitap ederken, yakın dostlarımıza "sen" demeyi uygun buluruz.

Oysa Japonca'da, benzer durum oldukça karmaşıktır. Japon kültüründeki belirgin özellikler dile de yansımıştır. Başka bir deyişle, kişiler arasındaki toplumsal ilişkiler, Japonca'nın kullanılışında önemli bir yer tutar. Bu durumun Türkçe'de karşılığı yoktur.

Japon toplumunun en önemli özelliklerinden biri, kişiler arasındaki ilişkilerin *yakın çevre* ve *yabancı çevre*'ye göre değişmesidir. Japonlar, karşılaştıkları kişilerin *yakın çevre*'den ya da *yabancı çevre*'den oluşlarına çok dikkat ederler. *Yakın çevre*, genellikle, aile üyeleri, akrabalar, arkadaşlar ve benzer kişilerden oluşur. *Yabancı çevre* ise, yaşça daha büyük olanlar, hocalar, müdürler gibi iş veya toplumda daha yüksek seviyedekiler, yabancı kişilerden oluşur. Bireyin *yakın çevre*'sindeki kişilerle olan ilişkileri, *yabancı çevre*sindekilerle aynı değildir. Bu ayrılık, konuşulan dilde de kendisini gösterir.

Yakın çevre ile *yabancı çevre*'nin sınırı kesin değildir; duruma göre değişebilir. Örneğin, bir şirkette çalışan işçi kendi şirketinde arkadaşlarıyla konuştuğu zaman, patronunu *yabancı çevre*'sine koyar. Oysa aynı kişi, herhangi bir nedenle başka bir şirkete gidip oranın işçisiyle konuştuğunda, kendi patronunu bu kez *yakın çevre*'sine koyabilir.

Saygı Dili, Japon toplumundaki kişiler arası ilişkilerin dile yansımasıdır. Konuşan kişi, dinleyen veya söz konusu olan kişinin *yakın çevre*'den ya da *yabancı çevre*'den oluşuna göre değişen konuşma şekillerini kullanılır.

B. JAPONCA'DA "*VERMEK*" VE "*ALMAK*" FİİLLERİ

Yakın çevre ve *yabancı çevre* ayırımının nasıl dile yansıyacağını basit bir örnekle gösterelim.

Japonca'daki yaru ve kureru fiillerinin Türkçe'deki karşılığı "vermek"tir. Bu iki fiilin arasındaki fark, anlamlarında değil, kullanılışlarındadır. Konuşan kişi dahil olmak üzere yakın çevredeki bir insan, yabancı çevredeki bir insana bir şey verdiği zaman, yaru fiili kullanılır. Bunun tersi olarak, yabancı çevredeki bir insan yakın çevredekine bir şey verdiği zaman, kureru fiili kullanılır. Bunu şema şeklinde şöyle gösterebiliriz: (İnsan figürü veren kişiyi, ok verilen nesneyi gösteriyor.)

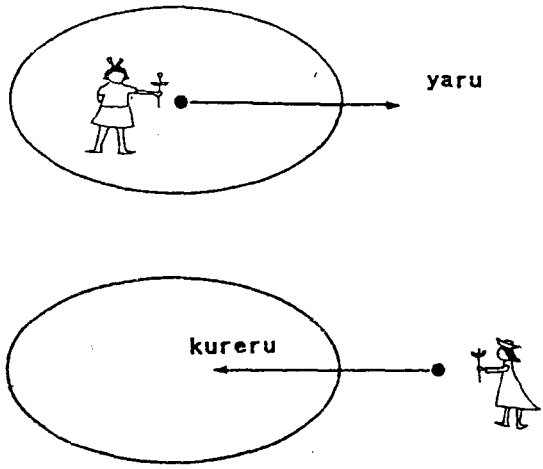

Şimdi bir kaç örnek:

私は浅田さんにトルコ語の本をやりました。
Wataşi wa Asada-san ni Toruko-go no hon o yarimaşita.
<Ben, sayın Asada'ya Türkçe bir kitap verdim.>
[ben(yakın çevre) ⟶ sayın Asada(yabancı çevre)]

私の息子は毎朝犬にえさをやります。
Wataşi no musuko wa mai-asa inu ni esa o yarimasu.
<Benim oğlum her sabah köpeğe yem verir.>
[benim oğlum(yakın çevre) ⟶ köpek(yabancı çevre)]

浅田さんは私に日本語の本をくれました。
Asada-san wa wataşi ni Nihon-go no hon o kuremaşita.
<Sayın Asada, bana Japonca bir kitap verdi.>
[sayın Asada(yabancı çevre) ⟶ ben(yakın çevre)]

メテさんは私の娘にトルコのおもちゃをくれました。
Mete-san wa wataşi no musume ni Toruko no omoça o kuremaşita.
<Mete Bey, benim kızıma Türk oyuncağı verdi.>
[Mete Bey(yabancı çevre) ⟶ benim kızım(yakın çevre)]

Türkçe'deki "almak" fiilinin Japonca'daki karşılığı morau-dur. "Vermek" fiili gibi, iki tane Japonca karşılığı olmamakla birlikte, bu fiil de kullanıldığı zaman yakın ve yabancı çevre ayırımını unutmamak zorundayız. Çünkü morau fiili, yakın çevre-deki bir insan yabancı çevredekinden bir şey aldığı zaman, kullanılır. Bunu şöyle gösterebiliriz:

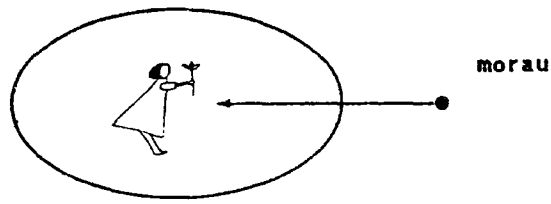

Yukarıdaki son iki örnek cümlenin anlamlarını değiştir-meden, morau fiili kullanılarak, şöyle yazabiliriz:

私は浅田さんから日本語の本をもらいました。
Wataşi wa Asada-san kara Nihon-go no hon o moraimaşita.
<Ben, sayın Asada'dan Japonca bir kitap aldım.>
[sayın Asada(yabancı çevre) ⟶ ben(yakın çevre)]

私の娘はメテさんからトルコのおもちゃをもらいました。
Wataşi no musume wa Mete-san kara Toruko no omoça o moraimaşita.
<Benim kızım, Mete Bey'den Türk oyuncağı aldı.>
[Mete Bey(yabancı çevre) ⟶ benim kızım(yakın çevre)]

C. SAYGI DİLİNDEKİ ÜÇ AYRI İFADE ŞEKLİ

Saygı dilinde, üç ayrı ifade şekli vardır: Birincisi *saygı göstermek için kullanılan ifadeler*, ikincisi *alçak gönüllülük göstermek için kullanılan ifadeler*, ve üçüncüsü de *kibarlık göstermede kullanılan ifadeler*, yani buraya kadar sık sık söz edilmiş olan *kibar konuşma şekli*'dir. Şimdi, bunları tek tek görelim.

D. SAYGILI İFADELER:

Japonca'da, genellikle yabancı çevredeki kişilerin davranışları ve durumları anlatılırken saygılı anlatım şekli kullanılır. Ancak, bir ailede, anne ve babaya ne kadar saygılı olunulursa olunsun, yabancı çevrenin insanları önünde, yakın çevredekilerden bahsedilirken saygılı ifadeler kullanılmaz. Yani, konuşulan kişiye gerçekten saygı gösterip göstermemekle, konuşmada saygılı ifadeleri kullanmak arasında her zaman doğrudan bir ilişki yoktur.

Saygılı ifadelerde, fiiller ve isimler diğer durumlardan farklı şekillerde kullanılır. Şimdi, fiil ve isimlerin saygılı anlatım şekillerini açıklayalım.

1. Fiillerin Saygılı Anlatım Şekli:

a) *O- ... NİNARİMASU, O- ... NİNARU*:

Bir fiilin saygılı anlatım şekli, o fiilin masu şeklinden türetilir. Önce masu şeklindeki fiilin /masu/ bölümü atılır. Sonra, geriye kalan gövdenin başına /o-/ öneki, gövdenin sonuna da /ni narimasu/ eklenir:

1. Masu şeklindeki fiil:	yomimasu
2. /Masu/ kısmı kaldırılır:	yomi
3. Başına /o-/ eklenir:	o-yomi
4. Sonuna /ni narimasu/ eklenir:	o-yomi ni narimasu

Yukarıda gösterilen yolla elde edilen fiilin saygılı anlatım şekli, sonunda /masu/ olduğundan anlaşılacağı gibi, bir tür masu şeklidir. Bunun için, diğer masu şekilleriyle aynı şekilde çekilir. Yani, fiilin saygılı anlatım şekli sonundaki /masu/ kısmı, şimdiye kadar gördüğümüze benzer şekilde, /masu/, /maşita/, /masen/, /masen deşita/, /maşoo/ vb. gibi çekilir.

Fiilin saygılı anlatım şeklinden sonra, yardımcı fiil veya sıfat gelirse, /narimasu/ yerine /naru/ şekli getirilir. (/Narimasu/ kibar konuşma şekli, /naru/ ise düz konuşma şeklidir.)

すみません。お待ちになりましたか。
Sumimasen. O-maçi ni narimaşita ka?
<Özür dilerim. Beklediniz mi?>

先生はこの本を去年お書きになりました。
Sensei wa kono hon o kyonen o-kaki ni narimaşita.
<Hoca bu kitabı geçen sene yazdılar.>

お嬢様は日本語をお話になるそうですね。
O-coo-sama wa Nihon-go o o-hanaşi ni naru soo desu ne.
<Küçük hanım Japonca konuşabiliyormuş, değil mi.>

b) *O- ... KUDASAİMASU, O- ... KUDASARU*:

Saygılı anlatım şeklindeki fiillerin sonunda /ni narimasu/ veya /ni naru/ yerine, bazen /kudasaimasu/ veya /kudasaru/ bulunur. Bu şekiller, yabancı çevredeki bir kişinin yakın çevredeki birine iyi niyetle davrandığını ya da yararlı olmak istediğini gösterir. Bu durum en çok saygılı ifadelerdeki fiillerin emir şekillerinde görülür:

sözlük ş.	saygılı ş.	saygılı emir ş.
yomu <okumak>	o-yomi ni narimasu	o-yomi kudasai <okuyunuz>
kaku <yazmak>	o-kaki ni narimasu	o-kaki kudasai <yazınız>
matsu<beklemek>	o-maçi ni narimasu	o-maçi kudasai <bekleyiniz>

少しお待ちください。
Sukoşi o-maçi kudasai.
<Biraz bekleyiniz.>

お気をつけください。
O-kiotsuke kudasai.
<Dikkat ediniz.>

先日はおいしいりんごをお送りくださり、ありがとうございます。
Sencitsu wa oişii ringo o o-okuri kudasari, arigatoo gozaimasu
<Geçen gün (bize) nefis elmaları gönderdiğiniz için, teşekkür ederim.>

o) Kural Dışı Saygılı Anlatım Şekilleri:

Bazı fiillerin saygılı anlatım şekli, yukarıda açıkladığımız kurallara göre elde edilmez. Bu açıdan kural dışı olan saygılı anlatım şekilleri aşağıda verilmiştir:

SÖZLÜK ŞEKLİ	SAYGILI ANLATIM ŞEKLİ	
	düz konuşma şekli	kibar konuşma şekli
suru <etmek>	nasaru	nasaimasu
miru <görmek>	goran ni naru	goran ni narimasu
iu <demek>	oşşaru	oşşaimasu
şinu <ölmek>	nakunaru o-nakunari ni naru	nakunarimasu o-nakunari ni narimasu
taberu <yemek> nomu <içmek>	meşiagaru	meşiagarimasu
iku <gitmek> kuru <gelmek> iru <var>	iraşşaru	iraşşaimasu

Şimdi bir kaç örnek verelim:

何を召し上がりますか。
Nani o meşiagarimasu ka?
<(Yemek olarak) ne alırsınız (ne arzu edersiniz)?>

どうぞご覧ください。
Doozo goran kudasai.
<Buyurun, bakınız.>

今何とおっしゃいましたか。
İma nan to oşşaimaşita ka?.
<Şimdi ne (diye) buyurdunuz?>

d) Saygılı Anlatım Şekli Olarak Kullanılan Edilgen Şekli:

Fiillerin edilgen şekilleri de, saygılı anlatımlarda kullanılabilir. Ancak, belirtilmek istenen saygı derecesi, /o-... ni narimasu/ şeklinde kullanılan fiillerin belirttiğinden biraz daha azdır:

すみません。待たれましたか。
Sumimasen. Mataremaşita ka?
<Özür dilerim. Beklediniz mi?>

先生はこの本を去年書かれました。
Sensei wa kono hon o kyonen kakaremaşita.
<Hoca bu kitabı geçen sene yazdılar.>

お嬢様は日本語を話されるそうですね。
O-coo-sama wa Nihon-go o hanasareru soo desu ne.
<Küçük hanım Japonca konuşabiliyormuş, değil mi.>

2. İsimlerin Saygılı Anlatım Şekli:

a) Kişileri Belirten Kelimelerin Saygılı Anlatım Şekilleri:

Konuşulan veya söz konusu olan kişi yabancı çevreden olursa, ona saygı göstermenin değişik yolları vardır. Bunlardan en sık kullanılanı, soyadları sonuna /-sama/ ekinin getirilmesidir. Kişilerin soyadları sonuna getirilen /-san/ eki kibarlık gösterirken, /-sama/ saygı gösterir.

Bazı kelimelerin, özel saygılı anlatım şekilleri vardır. Örneğin, oku-sama <hanım (karı anlamında)>, o-coo-sama <kız>, go-şisoku <çocuk>, go-şucin <bey (koca anlamında)> kelimeleri, yabancı çevredeki kişilere saygı göstermek için kullanılır.

b) *O- ..., GO- ...:*

Yabancı çevredeki insanlara ait nesneleri gösteren kelimelerin de, saygılı ifadelerde kullanılan özel şekilleri vardır. Bu durumda, isimlerin önüne /o-/ veya /go-/ öneki getirilir. Genel olarak, /o-/ öneki, asıl Japonca kelimelerde, /go-/ öneki ise, Çince'den ödünç kelimelerde kullanılır. Örneğin, şigoto <iş> kelimesi, saygılı ifadelerde o-şigoto, hon <kitap> kelimesi de go-hon seklini alır.

E. ALÇAK GÖNÜLLÜLÜK BİLDİREN İFADELER

1. Alçak Gönüllülük Bildiren İfadelerin Kullanılışı:

Yukarıda açıkladığımız saygılı ifadelerle ilgili şekiller, yabancı çevredeki insanların davranışlarını veya durumlarını belirten fiillerde ya da onlara ait nesneleri gösteren isimlerde kullanılıyordu. Japonca'da, saygı belirtmede kullanılan başka bir yol da, alçak gönüllülük bildiren anlatımlardır. Bu tip konuşma şekli, saygılı ifadelere zıt bir biçimde, yakın çevredeki insanların davranışlarını veya durumlarını belirten fiillerde görülür.

2. Fiilin Alçak Gönüllülük Bildiren Şekilleri:

Fiilin alçak gönüllülük bildiren şekilleri, saygılı anlatım şeklinde olduğu gibi, masu şeklinden türetilir. Önce, masu şeklindeki fiilin /masu/ bölümü atılır. Geriye kalan gövdenin başına /o-/ öneki, sonuna da /şimasu/ eklenerek, fiilin alçak gönüllülük bildiren şekli elde edilir:

1. Fiilin masu şekli:	yomimasu
2. /Masu/ kısmı kaldırılır:	yomi
3. Başına /o-/ eklenir:	o-yomi
4. Sonuna /şimasu/ eklenir:	o-yomi şimasu

Fiilin alçak gönüllülük bildiren şeklinin /masu/ kısmı, şimdiye kadar gördüğümüze benzer şekilde, /masu/, /maşita/, /masen/, /masen deşita/, /maşoo/ vb. gibi çekilir.

Alçak gönüllülük bildiren fiillerden sonra yardımcı fiil veya sıfat gelirse, o fiilin /şimasu/ bölümü /suru/ olur. Başka bir deyişle, yardımcı fiil veya sıfatın önünde, kibar konuşma şekli olan /şimasu/ yerine düz konuşma şekli olan /suru/ kullanılır.

Eğer /şimasu/ yerine /itaşimasu/ kullanılırsa, daha saygılı bir anlatım olur.

私はここでお待ちします。
Wataşi wa koko de o-maçi şimasu.
<Ben burada bekleyeceğim.>

むすこが奥様をお宅までお送りします。
Musuko ga oku-sama o o-taku made o-okuri şimasu.
<Oğlum hanımınızı evinize kadar götürecek.>

そのことについてお話しいたしましょう。
Sono koto ni tsuite o-hanaşi itaşimaşoo.
<O konu hakkında konuşayım.>

Fiilin saygılı anlatım şekilleri gibi, bazı fiillerin alçak gönüllülük bildiren şekilleri kural dışıdır:

SÖZLÜK ŞEKLİ	ALÇAK GÖNÜLLÜLÜK BİLDİREN ŞEKLİ	
	Düz Konuşma Şekli	Kibar Konuşma Şekli
suru <etmek>	itasu	itaşimasu
miru <görmek>	haiken-suru haiken-itasu	haiken-şimasu haiken-itaşimasu
iu <demek>	moosu mooşi-ageru	mooşimasu mooşi-agemasu
taberu <yemek> nomu <içmek> morau <almak>	itadaku	itadakimasu
iku <gitmek> kuru <gelmek>	mairu	mairimasu
iru <var>	oru	orimasu
au <görüşmek>	o-me-ni-kakaru	o-me-ni-kakarimasu
yaru <vermek>	saşi-ageru	saşi-agemasu

Şimdi bir kaç örnek:

お読みになるなら、その本をお貸ししましょう。
O-yomi ni naru nara, sono hon o o-kaşi şimaşoo.
<Okuyacak iseniz, o kitabı ödünç vereyim.>

「少しお待ちください。」と母が申しています。
"Sukoşi o-maçi kudasai." to haha ga mooşite imasu.
<Annem "Biraz bekleyiniz." diyor.>

こちらへいらっしゃいますか、それとも私がそちらへ
参りましょうか。
Koçira e iraşşaimasu ka, soretomo wataşi ga soçira e
mairimáşoo ka?
<Siz buraya mı buyurursunuz, yoksa ben mi oraya (tarafınıza)
geleyim?>

KİBAR KONUŞMA ŞEKİLLERİ

1. Düz ve Kibar Konuşma Şekilleri:

Daha önce de belirtmiştik. Japonca'daki saygılı ifadelerin, alçak gönüllülük bildiren ifadelerin, kibar ya da düz konuşma şekillerinin Türkçe'de tam karşılıkları yoktur. Oysa, Japonca'daki bu değişik anlatım şekillerinin ayrı ayrı kullanılışları vardır.

Hatırlanacağı gibi, kitabın başından beri, yüklemlerin düz konuşma şeklinde mi, yoksa kibar konuşma şeklinde mi kullanılacağına göre ayrı ayrı çekim şekilleri olduğunu belirttik. Örneklerimizde daha çok yüklemlerin kibar konuşma şeklindeki kullanılışlarına ağırlık verdik.

2. Düz ve Kibar Konuşma Şekilleriyle Saygılı İfadeler Arasındaki Fark:

Yukarıda anlattığımız saygılı anlatımlar ve alçak gönüllülük bildiren anlatımlarla, kibar konuşma şekli arasında, kuşkusuz, sıkı bir ilişki vardır. Kibar konuşma şekilleri, genellikle, saygılı anlatımlar ve alçak gönüllülük bildiren anlatımlarla birlikte kullanılır.

Ancak, konuşmanın kibar mı yoksa düz mü olacağını kesinleştiren unsur, konuşmanın saygılı olup olmayacağını, ya da alçak gönüllülük bildirip bildirmeyeceğini kesinleştiren unsurlardan farklıdır. Çünkü, konuşmanın kibar mı yoksa düz mü olacağı, konuşmanın içeriğinden hiç etkilenmez. Yalnızca konuşmanın yapıldığı ortama, özellikle de konuşan kişiyle dinleyen arasındaki ilişkiye bağlı olarak kesinleştirilir. Oysa, saygılı ve alçak gönüllülük bildiren anlatımların kullanılması, konuşmanın içeriğine bağlıdır ve konuşulan, söz edilen kişiye göre değişir. Bu durumu örneklerle göstermeye çalışalım:

[düz konuşma şekli]
私はきょう道で伊藤さんと会った。
Wataşi wa kyoo miçi de İtoo-san to atta.
<Ben bugün yolda sayın İtoo'yla karşılaştım.>

[kibar konuşma şekli]
私はきょう道で伊藤さんと会いました。
Wataşi wa kyoo miçi de İtoo-san to aimaşita.
<Ben bugün yolda sayın İtoo'yla karşılaştım.>

Bildiğiniz gibi, birinci cümle düz, ikincisi ise kibar şeklinde kullanılan yüklemlerle kurulmuştur. İkinci cümlede, konuşan kişi dinleyen kişiye kibar bir şekilde konuşmak istemektedir. Fakat, o cümlede saygılı veya alçak gönüllülük bildiren anlatım şekli yoktur.

3. Düz ve Kibar Konuşma Şekilleriyle Saygılı İfadeler Arasındaki İlişki:

Şimdi, saygılı ve alçak gönüllülük bildiren anlatımlarla kibar konuşma şeklinin ilişkini görelim:

私はきょう道で伊藤さんとお会いした。
Wataşi wa kyoo miçi de İtoo-san to o-ai şita.
<Ben bugün yolda sayın İtoo'yla karşılaştım.>
(Düz konuşma şeklinde alçak gönüllülük bildirilmektedir.)

私はきょう道で伊藤さんとお会いしました。
Wataşi wa kyoo miçi de İtoo-san to o-ai şimaşita.
<Ben bugün yolda sayın İtoo'yla karşılaştım.>
(Kibar konuşma şeklinde alçak gönüllülük bildirilmektedir.)

Birinci cümlede konuşan kişi, sayın İtoo'ya karşı, tevazu göstererek, saygılı davranmak gereğini duyarken, dinleyene düz bir ifadeyle konuşmaktadır. İkinci cümlede ise, konuşan kişi, sayın İtoo'ya karşı saygılı davranmakta, ve aynı zamanda dinleyene kibar bir ifade kullanmaktadır.

Saygılı ifadelerin kullanımında da, buna benzer durum görülür:

きょう会社に伊藤さんがいらっしゃった。
Kyoo kaişa ni İtoo-san ga iraşşatta.
<Bugün şirkete sayın İtoo teşrif buyurdu.>
(Düz konuşma şeklinde saygılı ifadeler kullanılır.)

きょう会社に伊藤さんがいらっしゃいました。
Kyoo kaişa ni İtoo-san ga iraşşaimaşita.
<Bugün şirkete sayın İtoo teşrif buyurdu.>
(Kibar konuşma şeklinde saygılı ifadeler kullanılır.)

Özet olarak söylemek gerekirse, saygılı veya alçak gönüllülük bildiren ifadelerin ve kibar konuşma şeklinin birbirine benzeyen yönleri olmakla birlikte, saygılı ve alçak gönüllülük bildiren ifadeler konuşmanın içeriğine, kibar konuşma şekli ise konuşma ortamına bağlı olarak kullanılır, diyebiliriz.

4. Bildirme Edatı *DESU*'nun Çok Kibar Konuşma Şekli:

Bildirme edatı desu, zaten kibar konuşma şeklidir. Ancak, cümlenin daha kibar yapılması istendiği zaman, de gozaimasu kullanılır. Yüklemdeki isim veya na-sıfatın sonuna desu yerine de gozaimasu eklenirse, isim veya na-sıfatlı yüklemlerin çok kibar konuşma şekli elde edilir:

Normal kibar konuşma şekli	Çok kibar konuşma şekli
gakusei desu <öğrencidir>	gakusei de gozaimasu
Nihon-cin desu <Japon'dur>	Nihon-cin de gozaimasu
kenkoo desu <sıhhatlidir>	kenkoo de gozaimasu
şizuka desu <sakindir>	şizuka de gozaimasu

İ-sıfatlardan sonra, de gozaimasu yerine gozaimasu getirilir ve i-sıfatların son bölümleri de biraz değişir:

Normal kibar konuşma şekli	Çok kibar konuşma şekli
takai desu <yüksektir>	takoo gozaimasu
hutoi desu <kalındır>	hutoo gozaimasu
hikui desu <alçaktır>	hikuu gozaimasu
ookii desu <büyüktür>	ookyuu gozaimasu
utsukuşii desu <güzeldir>	utsukuşuu gozaimasu
tanoşii desu <eğlencelidir>	tanoşuu gozaimasu

G. SAYGI DİLİNİN ÖĞRENİLMESİ İÇİN GEREKLİ UNSUR

Yukarıda gördüğümüz gibi, Japonca'daki saygı dilinin kullanılışları, oldukça karışıktır. Bu durum, saygı dilinin sadece dilbilgisi kurallarına değil, konuşmanın ortamına ve içeriğine de bağlı olarak kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Dilbilgisi kuralları bu tür kitaplarda da açıklanabilir. Oysa, konuşma ortamlarını, konuşan kişiyle konuşmaya katılan veya konuşmada konu olan diğer kişilerin ilişkilerini tam olarak kitapta açıklamak mümkün değildir.

Saygı dilini öğrenmek için ideal yol, kuşkusuz, Japon toplumunda yaşamaktır. Ancak, herkes bunu yapamaz. Onun için bu seviyede, konuşmalarda, saygılı veya alçak gönüllülük bildiren ifadeleri kullanmaya kalkmadan, sadece kibar konuşma şeklindeki cümleler kullanmak, daha uygun bir yol olacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KONUŞMA METNİ

A. SELAMLAŞMA

1. Konniçiwa.
2. Ohayoo.
3. Ohayoo gozaimasu.
4. Konbanwa.
5. Yookoso.
6. İraşşai.
7. İraşşaimase.
8. Yoku iraşşaimaşita.
9. Moşi moşi.
10. Go-kigen ikaga desu ka?.
11. O-genki desu ka?
12. Hai, o-kage-sama de.
13. Hisaşiburi desu ne.
14. Arigatoo.
15. Arigatoo gozaimasu.
16. Sumimasen. (Suimasen.)
17. Mooşiwake arimasen.
18. Doo itaşimaşite.
19. Tondemo arimasen.
20. Doozo.

1. Merhaba.

2. Günaydın. [Samimi konuşma şeklinde]

3. Günaydın. [Kibar konuşma şeklinde]

4. İyi akşamlar.

5. Hoş geldiniz.

6. Hoş geldiniz.

7. Hoş geldiniz. [Kibar konuşma şeklinde]

8. Hoş geldiniz, safalar getirdiniz.

9. Alo. [Telefon konuşmasında]

10. Nasılsınız?

11. İyi misiniz?

12. Evet, sayenizde (iyiyim).

13. Ne zamandır görüşmedik, değil mi?

14. Teşekkürler.

15. Teşekkür ederim.

16. Affedersiniz.

17. Özür dilerim.

18. Rica ederim., bir şey değil.

19. Hiç öyle bir şey yok. (Hayır, öyle değil.)

20. Buyurun.

21. O-cama şimaşita.

22. Şitsurei şimaşita.

23. Go-mendoo o o-kake şimaşita.

24. Yoroşiku onegai şimasu.

25. Oku-sama ni yoroşiku o-tsutae kudasai.

26. Kaşikomarimaşita.

27. Şooçi şimaşita.

28. O-genki de.

29. Mata aimaşoo.

30. Dewa mata.

31. Sayoonara (Sayonara).

32. O-yasumi nasai.

33. İtteraşşai.

34. İtteraşşaimase.

35. Omedetoo gozaimasu.

36. Akemaşite omedetoo gozaimasu.

37. Yoi o-toşi o.

38. O-kuyami mooşi agemasu.

39. Şinpai şinaide kudasai.

40. Kanpai.

21. Rahatsız ettim.

22. Rahatsız ettim.

23. Size çok zahmetler verdim.

24. Bana yardım ve ilginizi rica ederim.

25. Hanımınıza selâmımı iletiniz.

26. Baş üstüne.

27. Baş üstüne.

28. Hoşça (Sağlıcakla) kalın.

29. Gene görüşelim.

30. Tekrar görüşelim.

31. Allaha ısmarladık. (Güle güle.)

32. İyi uykular. (İyi geceler.)

33. Güle güle. (İyi yolculuklar.) [Samimi konuşmada]

34. Güle güle. (İyi yolculuklar.) [Kibar konuşmada]

35. Tebrik ederim.

36. Yeni yılınızı kutlarım.

37. İyi seneler (dilerim).

38. Başınız sağ olsun.

39. Merak etmeyin.

40. Şerefe. (Şerefenize kaldırıyorum.)

B. TANIŞMA

1. Wataşi wa Yamada desu.

2. Wataşi wa Yamada to mooşimasu.

3. Kore wa wataşi no kanai desu.

4. Kore wa wataşi no şucin desu.

5. Hacimemaşite.

6. Kore wa wataşi no meişi desu.

7. Meişi o itadakemasu ka?

8. Sumimasen. Ainiku motte orimasen.

9. Koçira wa Satoo-san desu.

10. Tookyoo Gaikoku-go Daigaku de Toruko-go o oşiete iraşşaimasu.

11. Tonari ni iraşşaru no ga Satoo-san no oku-sama desu.

12. Ano kata wa donata desu ka?

13. Kawamura-san desu.

14. Go-şookai şimaşoo.

1. Ben Yamada. (İsmim Yamada.)

2. İsmim Yamada. [Daha kibar bir söyleniş]

3. Bu karım.

4. Bu kocam.

5. Tanıştığıma memnun oldum.

6. Bu kartım (kart vizitim).

7. Kartınızı rica edebilir miyim?

8. Özür dilerim. Maalesef yanımda değil.

9. Bu sayın Satoo.

10. Tokyo Yabancı Diller Üniversitesi'nde Türkçe öğretiyor.

11. Yanındaki hanımefendi, sayın Satoo'nın hanımı.

12. O bey (hanım) kim?

13. O bey (hanım) sayın Kawamura.

14. Sizi tanıştırayım.

C. AİLE

1. Anata wa kazoku ga nan-nin imasu ka?

2. San-nin desu. Çiçi to haha to sore ni imooto ga imasu.

3. O-taku wa nan-nin kazoku desu ka?

4. Ku-nin (kyuu-nin) kazoku desu.

5. Dai-kazoku desu ne.

6. Ee, sohu, sobo, çiçi, haha, hani, ane, otooto, imooto, sore ni wataşi desu.

7. O-cii-san, o-baa-san wa o-genki desu ka?

8. Hai, hutari tomo nana-cus-sai o koete imasu ga genki desu.

9. Anata wa kyoodai ga imasu ka?

10. Hai, hutari imasu. Ani to imooto desu.

11. İie, wataşi wa hitorik-ko desu.

12. Anata wa nan-nin kyoodai desu ka?

13. San-nin kyoodai desu.

14. Ane to otooto ga imasu.

15. Wataşi wa san-nin kyoodai no man-naka desu.

16. Şitsurei desu ga, kekkon şite iraşşaimasu ka?

17. Hai, kekkon şite imasu.

18. İie, dokuşin desu.

19. O-ko-san wa imasu ka?

20. Hai, musume to musuko ga imasu.

1. Ailenizde kaç kişi var?

2. Üç kişi. Babam, annem ve küçük kız kardeşim var.

3. Sizin aileniz kaç kişi?

4. Dokuz kişi. (Dokuz kişilik aileyiz.)

5. Büyük bir aile, değil mi?

6. Evet, büyük babam, büyük annem, babam, annem, ağabeyim, ablam, küçük erkek kardeşim, küçük kız kardeşim ve ben.

7. Büyük babanız ve büyük anneniz iyiler mi?

8. Evet, ikisi de yetmiş yaşını geçmesine rağmen, sıhhatliler.

9. Kardeşiniz var mı?

10. Evet, iki kardeşim var. Ağabeyim ve küçük kız kardeşim.

11. Hayır, ben tek çocuğum.

12. Siz kaç kardeşsiniz?

13. Üç kardeşiz.

14. Ablam ve küçük erkek kardeşim var.

15. Ben üç kardeşin ortancasıyım.

16. Affedersiniz, evli misiniz?

17. Evet, evliyim.

18. Hayır, bekârım.

19. Çocuğunuz var mı?

20. Evet, kızım ve oğlum var.

D. İŞ, MESLEK

1. Oşigoto wa nan desu ka?

2. Şitsurei desu ga, nani o nasatte imasu ka?

3. Go-senmon wa nan desu ka?

4. Kyooşi desu.

5. Gaigoku-cin no ryuugakusei ni Nihon-go o oşiete imasu.

6. Cidooşa-gaişa ni tsutomete imasu.

7. Kawasaki ni aru koocoo de hataraite imasu.

8. Koomuin desu.

9. Ankara ni aru Nihon Taişi-kan de hataraite imasu.

10. Aşita o-isogaşii desu ka?

11. Hai, aşita wa gogo daici-na yooci ga arimasu.

12. İie, hima desu.

13. O-şigoto wa ikaga desu ka?

14. Ee, okage-sama de, maa-maa desu.

15. Saikin keiki ga yoku arimasen.

1. Ne iş yapıyorsunuz?

2. Affedersiniz, ne işle uğraşıyorsunuz?

3. Uzmanlık alanınız ne?

4. Öğretmenim.

5. Yabancı öğrencilere Japonca öğretiyorum.

6. Otomobil şirketinde çalışıyorum.

7. Kawasaki'deki bir fabrikada çalışıyorum.

8. Memurum. (Kamu görevlisiyim.)

9. Ankara'daki Japon Büyükelçiliği'nde çalışıyorum.

10. Yarın meşgul müsünüz?

11. Evet, yarın öğleden sonra önemli bir işim var.

12. Hayır, boşum.

13. İşleriniz nasıl?

14. Evet, sağolun (sayenizde), fena değil. (Söyle böyle.)

15. Bu günlerde iş durumum iyi değil.

E. HAVA DURUMLARI

1. Kyoo wa taihen yoi tenki desu.

2. Aşita mo hareru deşoo.

3. Kumo ga dete kimaşita.

4. Tenki ga kuzureru kamoşiremasen.

5. Ame ga hutte imasu.

6. Kumotte imasu.

7. Tenki-yohoo ni yoruto, kyoo yuugata kara ame ga huru soo desu.

8. Kasa o motte itta hoo ga ii desu yo.

9. Kyoo wa muşi-atsui desu ne.

10. Ee, moo tsuyu desu kara.

11. Kaminari ga natte imasu.

12. Taihuu ga çikazuite imasu.

13. Tsuyoi kaze ga huite imasu.

14. Samuku natte kimaşita.

15. Sapporo de wa hyooten-ka go-do desuga, Naha de wa ni-cuu-do desu.

16. Miçi ga kootte imasu kara, ki o tsukete kudasai.

17. Yuki ga huri-hacimemaşita.

1. Bugün hava çok güzel.

2. Yarın da hava güzel olacak herhalde.

3. Bulut çıktı. (Hava bulutlandı.)

4. Hava bozabilir.

5. Yağmur yağıyor.

6. Hava bulutlu.

7. Hava raporuna göre, bugün akşamdan itibaren yağmur yağacakmış.

8. Şemsiyeyi (yanınıza) alırsanız iyi olur.

9. Bugün hava nemli ve sıcak, değil mi?

10. Evet, artık yağmur mevsimindeyiz.

11. Gök gürlüyor.

12. Kasırga yaklaşıyor.

13. Kuvvetli rüzgâr esiyor.

14. Hava soğudu.

15. Sapporo'da sıfırın altında beş derece ama, Naha'da yirmi derece.

16. Yol bozuk olduğu için dikkat edin.

17. Kar yağmaya başladı.

F. ALIŞVERİŞ

1. Kore o kudasai.

2. Kono tomato o ni-kiro kudasai.

3. Hai doozo.

4. İçi-kiro san-byaku-en desu kara, rop-pyaku-en ni narimasu.

5. İçigo wa arimasu ka?

6. Ano hon wa ikura desuka?

7. Sono huku wa o-ikura desuka?

8. Takai desu.

9. Yasui desu.

10 Tabako wa doko de utte imasu ka?

11. Tabako wa soko no mise de utte imasu.

12. Tabako wa cidoo-hanbai-ki de kaemasu.

13. Reşşa no kippu o kaitai no desu ga.

14. Tookyoo kara Oosaka made ikura kakarimasu ka?

1. Bunu verin.

2. Bu domateslerden iki kilo verin.

3. Buyurun.

4. Kilosu üç yüz yen olduğu için, (iki kilosu) altı yüz yen olur.

5. Sizde çilek var mı?

6. O kitap ne kadar? [Fiyat sormak için]

7. O elbise ne kadar? [3.den daha kibar söyleniş]

8. Pahalı.

9. Ucuz.

10. Nereden sigara alabilirim? (Sigara nerede satılır?)

11. Sigara şuradaki dükkanda satılır.

12. Sigarayı otomatik satış makinasından alabilirsiniz.

13. Tren bileti almak istiyorum.

14. Tokyo'dan Osaka'ya kadar (ücret) ne kadar tutar?

İNDEKS

1. Ek ve takılar gibi, kelimelerin parçaları / / içinde gösterilmiştir.
2. " " içinde gösterilen, tercüme olarak kullanılan Türkçe kelime ve ifadelerdir.
3. Terimler dışında Japonca kelimeler kalın harflerle gösterilmiştir.
4. Japonca kelimelerin sonunda < > içinde gösterilen, o kelimelerin Türkçe karşılıklarıdır.
5. Japonca kelime ve eklerle karışabilen Türkçe kelime ve eklerin sonuna, ve sadece Türkçe ile ilgilenen terimlere (T.) işareti eklenmiştir.
6. Sayfalar arasında görülebilen (vd) işareti, gösterilen sayfa ve bir sonraki sayfa, (vdd) ise, gösterilen sayfa ve sonraki sayfalar anlamına gelir.

aa, 70
ablatif eki ⟶ çıkma eki
ablatif hali ⟶ çıkma hali
açıra, 70
ageru, 160
aida <~diği (diğim, diğiniz vb.) sürece>, 219, 221
aile, 250
aile fertleri, 84
aile üyeleri, 228
akiru <bıkmak, yılmak>, 100
akraba, 228
akuzatif eki ⟶ belirtme eki
alçak gönüllülük bildiren anlatım, 239vd
alçak gönüllülük göstermek için kullanılan ifadeler, 231
alçak gönüllülük bildiren ifade, 236
alışveriş, 256
"almak", 229vd
"ama", 200, 214
amaç, 100, 166
anata <siz>, 68
anata-sama <siz; çok kibar>, 68
anna, 69
ano, 69
anta <sen>, 68
"ara", 219
are, 68vdd
/arimasen/, 61vd
arimasen, 74
arimasen deşita, 74
ari-masu, 82
arkadaş, 228
aru <var>, 25, 27, 56vd, 60vd, 73, 82vdd, 99
/-aru/, 174
aru (yardımcı fiil), 152
asıl özne, 187, 191vd
asıl Japonca kelime, 235
asıl Japonca sayı, 128vd, 142
asoko, 70
/-asu/, 173, 175vd
atai <ben>, 68
ataşi <ben>, 68
at-te, 82
ay, 99
ayırıcı edat, 91vd, 112vdd
bağlaç ⟶ bağlama edatı
bağlama edatı, 200, 202
bağlı cümleler, 200
bai <kere, misli>, 134
"bakabilmek", 198
bakari edatı, 120
bakkari, 120
"bakmak", 155
ban <gece>, 132
ban <numara>, 134
"bari", 92
basit cümle, 200
"başlamak", 148, 172
başlangıç noktası, 104
"be", 92, 222
belirli isim tamlaması, 105
belirli nesne, 93
belirsiz isim tamlaması, 106
belirsiz nesne, 91, 93
belirsizlik, 170
belirtme eki, 93
"ben", 68
bildirme edatı, 72vdd, 91vd, 208vd, 241
"bile", 92, 118
birim, 129vdd
birinci grup fiil, 179, 188, 195
birleşik cümle, 200vdd
birleşik fiil, 88vd, 197
"bir şey", 121
"bitmek", 148
boku <ben>, 68
"böyle", 68
"bu", 68
"bugün", 106
"bura", 68
"bu taraf", 70
/byaku/, 125
byoo <saniye>, 134
/ca/, 59
ca arimasen, 74
ca arimasen deşita, 74
ca nai, 73

ca nai daroo, 73
ca nai deşoo, 74
ca nakatta, 73
/caa/, 59
caa arimasen, 74
caa arimasen deşita, 74
caa nai, 73
caa nai daroo, 73
caa nai deşoo, 74
caa nakatta, 73
canlı özne, 83
cansız madde, 152
cansız özne, 83
cansız varlık, 153
/ci/ hecesi, 5
cikan <zaman süresi olarak "saat">, 134
cikan <zaman, saat>, 220
coşi (edat), 90vdd
cuu <on>, 124, 135
cuu-man <yüz bin>, 126
cuu-oku <milyar>, 126
cümlenin ana konusu, 113, 115
cümlenin sonuna doğru yükselen entonasyon (ton), 223vd
cümle sonu edatı, 91vd, 222
çaku <Elbise sayılarını belirtirken kullanılır.>, 137
çıkış noktası, 103
çıkma eki, 103
çıkma hali, 94
"çıkmak", 100
/çi/ hecesi, 5
çift ünsüz, 13vd
Çince, 10
Çince kökenli sayı, 124vdd
Çince'den ödünç kelime, 235
Çin yazı sistemi, 14vdd
çoo <bin milyar>, 126
"çünkü", 200
/da/, 59vd, 67
/-da/, 90, 96, 99
da(bildirme edatı), 72vdd, 92, 164, 168
/da/ sesi, 146
da şekli, 52, 59vd, 62
daga, 204
"daha", 64
"dahi", 92, 116
dai <Makinaları sayarken kullanılır.>, 133
da kara, 217
dake edatı, 119
dakedo, 204
damaksıllaşmış ünsüz, 5
/-dan/ (T.), 96, 102vdd
dare, 83
daroo (deşoo) <herhalde ~>, 72vd, 76, 170
datif eki ⟶ yönelme eki
datif hali ⟶ yönelme hali
/datta/, 59vd
datta, 72vd
/de/, 41
de, 72vdd, 90, 107, 111
/-de/, 96, 99
de edatı, 96vdd
de şekli, 52, 59, 61, 65, 206, 221
/-de/ (T.), 111
/de/ (T.), 116
de gozaimasu, 241
değer, 98
"~ değil mi", 222
dekiru(dekimasu) <yapabilmek, yapabilecek güçte olmak>, 110, 194, 197
de mo, 208
demo <ama>, 204
demo edatı, 112, 117vd
/-den/ (T.), 91, 96, 102vdd, 111
"denemek", 155
deru <çıkmak>, 95, 100
/desu/, 56vd, 60vd, 67
desu(bildirme edatı),62, 72vdd, 92, 241
desu kara, 217
/deşita/, 57, 61vd
deşita, 72vd
deşoo, 72vdd, 76
/de-wa/, 59
"~diği (diğim, diğiniz vb.)zaman", 210

de (wa) arimasen, 74
de (wa) arimasen deşita, 74
de (wa) nai, 73
de (wa) nai daroo, 73
de (wa) nai deşoo, 74
de (wa) nakatta, 73
/-dik/ (T.), 48
dilek-şart şekli (T.), 44vd
"dinleyebilmek", 198
/-dir/ (bildirme eki; T.), 67, 72, 186vd
di'li geçmiş zaman (T.), 28
do <defa>, 133
doo <nasıl>, 79
dooşite <niçin>, 79
"durum", 161
durum eki, 90vd
"duyabilmek", 198
"duyduğuma göre ~", 162
"duydum ki, ~", 162
duygu, 222
"duyulmak", 198
düz cümle, 162vdd
düz cümleye eklenen yardımcı sıfat, 162vdd
düz konuşma şekli, 214, 233, 236vd
düz konuşma şeklindeki geçmiş zaman şekli, 161
düz şekil, 162
düz ve kibar konuşma şekilleri, 27, 239, 240
/e/, 33
e edatı, 101vd, 107, 111
/e/ harfi, 102
/-eba/, 44
eba <~ ise>, 212, 221
eba şekli, 44
edilgen, 147
edilgen cümle, 178vdd
edilgen fiil, 178vdd
edilgenlik, 197
edilgen şekli, 152, 196vd, 234
"~ edilirse olmaz", 158
Eğitim Bakanlığı Sistemi, 16
emir kipi, 33vdd
emir şekli, 226, 232
en <Japon parasının birimi>, 134
"en" (T.), 64
/-er (-ir, -r)/ (T.), 48
erkek konuşması, 222, 225vdd
/-eru/, 174vdd, 195
etken cümle, 178, 182
"etmek", 88
ettirgen cümle, 186vdd
ettirgen fiilin edilgen şekli, 190vd
ettirgen fiilin temel dört şekli, 190
ettirgenlik eki, 188vd
fail ⟶ özne
"fakat", 200
faktitif cümle ⟶ ettirgen cümle
fiil, 19vdd, 76vd, 87, 145vd, 206, 211, 214
fiilin alçak gönüllülük bildiren şekli, 236vdd
fiilin dört temel çekim şekli, 20vdd
fiilin düz geçmiş zaman şekli, 208vd
fiilin düz konuşma şekli, 210
fiilin edilgen şekli, 178vdd, 194
fiilin ettirgen şekli, 188
fiilin geçmiş zaman şekli, 167
fiilin geçmiş zamanı, 28vdd
fiilin gelecek zaman şekli, 170
fiilin olumsuz şekli, 212
fiilin saygılı anlatım şekli, 231vdd
fiilin soru şekli, 38
fiilin süreklilik kipi, 31vd
fiilin şart şekli, 44vdd, 212
fiilin şimdiki zaman şekli, 166vd
fiilin şimdiki zamanı, 28vdd
fiilin yeterlilik şekli, 194vdd
fiilin yüklem şekli, 27vdd
ga <ama>, 214vd, 221
ga edatı, 85, 109vdd, 183, 198
"Galiba ~", 170
gatsu <ay>, 141
"geçen gün", 219
geçişli fiil, 88, 172vdd, 186, 191

şli fiilden türetilen ettirgen
il, 187
şli fiilli etken fiil, 184
işsiz fiil, 94, 172vdd, 191
işsiz fiilden türetilen edilgen
iil, 184
işsiz fiilden türetilen ettirgen
iil, 186
miş zaman şekli, 156
lmek", 100, 155
iş zaman (T.), 21, 28
itif eki ⟶ tamlayan eki
çekleşme ihtimali, 166
undium ⟶ ulaç
bi", 86vd
gibi gözüküyor", 168
itmek", 100, 157
<beş>, 124
- ~, 235
-şisoku <çocuk>, 235
-şucin <bey (koca anlamında)>,
235
zaimasu, 241
örebilmek", 198
rev, 107
;örmek", 155
;örünmek", 198
)rünüş anlatan soo da (desu), 163
ıa/ harfi, 116
ıcimeru <başlamak>, 172
ıcimeru <~meye başlamak>(yardımcı
fiil), 148
ıçi <sekiz>, 124, 135
ıftanın günleri, 99
ıi <Bir kabı dolduracak kadar
miktar belirtirken kullanılır.>,
137
ıako <kutu>, 130
ıal edatı, 91vd
ıal eki, 90vd
ıareketin yönü, 98, 101
ıava durumları, 254
"~ havası var", 169
hazu da (desu) <~ olsa gerek>, 166
/he/ harfi, 102
Hebon-Şiki, 16
hece, 3vdd
hece tablosu, 4
Hepburn Sistemi, 16
"hepsi", 118
"herhalde ~", 168, 170
"herhangi bir şey", 121
"herkes", 118
"her şey", 118
heya <oda>, 129
hi <gün>, 220
hiki <hayvanların sayılarını belir-
tirken kullanılan genel bir birim>,
138
Hiragana, 4, 10vdd
hitotsu <bir tane>, 128
hon <Ağaç, kalem gibi uzun cisim-
leri saymak için kullanılır.>,
137
hoşii <arzu etmek>, 110
hoşii (yardımcı sıfat), 158
/hu/ hecesi, 5
hukuro <torba>, 132
hun <dakika>, 138
hutatsu <iki tane>, 128
hyaku <yüz>, 124vd
hyaku-man <milyon>, 126
hyaku-oku <on milyar>, 126
ısrar, 224, 226
/i/ sesi, 145vd
i şekli, 52vd, 56
/i/ ve /u/ ünlülerinin düşmesi, 8vd
içi <bir>, 124, 135
içiban <en, birinci>, 64
içi-oku <yüz milyon>, 126
"~ iken", 217vd
ikinci grup fiil,179vdd, 189, 195vd
iktidarlık ⟶ yeterlilik
iku <gitmek>, 25, 27, 100
iku (yardımcı fiil), 157
"ile", 96, 102vd, 111, 122
i-masu, 82
"~ imiş", 162, 168
i-nai, 82
"~ince", 210
inceltilmiş ünsüz, 5
/-ir/ (T.), 186vd

/-iru/, 175
iru <~(i)yor> (yardımcı fiil), 151
iru <var>, 31, 82vdd, 99
"ise", 92
i-sıfat, 51vdd, 75, 77, 86, 88, 145vdd, 206, 208vd, 211vd, 214, 241
i-sıfatın düz konuşma şekilleri, 53vdd, 210
i-sıfatın kibar konuşma şekilleri, 56vd
i-sıfatın kökü, 52, 54
i-sıfatın tamlamada kullanılışı, 57vd
isim, 66vdd, 74, 77, 86, 88, 108, 167, 170, 214, 216vd, 219, 241
isim-fiil ⟶ masdar
isimlerin saygılı anlatım şekli, 234vd
is-sen <bir bin>, 125
istek, 158
istek kipi, 36vd
iş, 252
iş veya toplumda daha yüksek seviyedekiler, 228
işaret, 16
işaret kelimeleri, 68vdd
işaret kelimelerinin ayırımı, 71
/-(i)t/ (T.), 186vd
/itaşimasu/, 236
i-te, 82
itsutsu <beş tane>, 128
iyelik eki, 105
/-iyor/, 31
/-(i)yor/, 151
izin verme anlamını taşıyan ettirgen cümle, 193
Japon Sistemi, 16, 95
ka <gün>, 140
ka (soru edatı), 38, 74, 91, 222
ka <veya> , 123
kaba emir, 33
kaba emrin olumsuzu, 35
"kabul edeceğiniz gibi", 222
"kadar", 92, 105
kadın konuşması, 223vdd
kagetsu <ay>, 141
kai <kere, defa>, 135
kai <Ev veya binaların katlarını belirtmede kullanılır.>, 139
kalma eki, 96
kalma hali, 99
Kanci, 10, 14vdd
kara <~mek yüzünden>, 217, 221
kara edatı, 91, 95, 103vd, 107, 111
karşılaştırma, 64, 103vd
/-katta/, 54
Katakana, 4, 10, 12vd
ken <Evlerin sayıları belirtilirken kullanılır.>, 139
/-kereba/, 212
keredo(mo) <ama>, 204, 215, 221
"ki", 222
/-ki/ (T.), 106
kibar konuşma şekli, 214, 231, 233, 236vd, 239vdd
kibarlık, 231, 234
kiden <siz>, 68
kikeru <dinleyebilmek>, 198
kikoeru <duyulmak>, 198
kiku <duymak, dinlemek>, 198
"kim" (T.), 83
kimi <sen>, 68
kiraida <sevmemek,hoşlanmamak>, 110
kire <dilim>, 130
ko <tane>, 135
koçira, 70
koko, 70
kokonotsu <dokuz tane>, 128
komaru <güç durumda kalmak>, 100
konna, 69
kono, 69
kono aida, 219
konsonant ⟶ ünsüz
konuşma dili, 215, 222, 224
koo, 70
kore, 68vdd
Korece, 228
koro <civar (zaman)>, 220
koso edatı, 112, 119
koto ga, 195

koto ga dekiru(dekimasu)<~ebilir>, 160, 194
koto wa, 195
"koymak", 153
kök, 173
ku <dokuz>, 124
ku şekli,52, 54vdd, 65, 75, 88, 206
kudasai(yardımcı fiil),33vd, 157vd, 193
kudasaru <lütfetmek>, 157
kumi <takım, küme, grup>, 132
Kunrei-Şiki, 16
Kun-yomi, 15
kural dışı fiil, 25, 27
kural dışı saygılı anlatım şekli, 233
kureru <vermek>, 160, 229
kuru<gelmek>, 24, 27, 88, 100, 180, 189
kuru (yardımcı fiil), 155vd
kuruşimu <bunalmak, sıkıntı-acı çekmek>, 100
/-kü/ (T.), 106
küçük /ya/ harfi, 11
küçük /yo/ harfi, 11
küçük /yu/ harfi, 11
kyuu <dokuz>, 124
/-le/ (T.), 96
Latin Alfabesi, 16
lokatif eki ⟶ kalma eki
lokatif hali ⟶ kalma hali
"lütfen ~(y)in", 158
/-ma/, 100
made edatı, 104vd, 107, 111
mai <Kağıt, mendil gibi maddeleri sayarken kullanılır.>, 133
malum cümle ⟶ etken cümle
man <on bin>, 124, 126
masdar, 19vd, 194, 201
/-masu/(fiilin kibarlık eki),8, 28, 100
masu şekli, 21vdd, 33, 37, 42vd, 100, 146, 206, 213, 231, 236
masu şeklinin gövdesi, 146, 206, 221
/-maşoo/, 37
/-me/ (T.), 100
meetoru <metre>, 134
"~mekten vazgeçelim(vazgeçeyim)", 37
meslek, 107, 252
"~meyi bırakalım (bırakayım)", 37
"mi", 92, 222
/mi/ (soru eki: T.), 38
mieru <görülmek>, 198
mirareru <bakabilmek>, 198
miru <görmek, bakmak>, 198
miru (yardımcı fiil), 155
"~miş olursa", 47
/-miş/ (T.), 48
miş'li geçmiş zaman (T.), 28
mitai da (desu) <~ye benzemek: ~ gibi gözükmek: ~ gibi>, 169
mittsu <üç tane>, 128
mo edatı, 112, 116vd
mo ii (desu), 159
mono (cümle sonu edatı), 226
morau <almak>, 160, 230
motto <daha>, 64
mottomo <en>, 64
"muhtemelen ~", 170
mune <ev, bina>, 131
muttsu <altı tane>, 128
"mümkün", 194
/n/ sesi, 3, 6vd
/-na/, 35
/na/, 80, 164, 216
na şekli, 52, 62, 80, 165, 210, 211, 216, 219
nado edatı, 121
/-nagara/, 42
nagara <~(y)erek>, 213vd, 221
/-nai/, 28, 54, 59vdd
nai, 73, 82
nai şekli, 21vdd, 27vd, 41, 44, 46vd, 76, 179vd, 188vdd
/-nakatta/, 28, 55, 59vd
/-nakereba/, 44
/-nakute/, 41
nana <yedi>, 124
nanatsu <yedi tane>, 128
nani <ne>, 83

nanika, 121
nanka, 121
/-nara/, 45vd, 210
(na) node <~ diği(diğim,diğiniz vb.) için>, 216, 221
nara şekli, 45vd
/-naraba/, 45vd
naru <olmak>, 86vd
na-sıfat, 51vdd, 59vdd, 75, 77, 86, 88, 146, 206, 208vdd, 214, 216vd, 219, 241
na-sıfatın düz konuşma şekilleri, 59vd
na-sıfatın isim nitelemede kullanılışı, 62
na-sıfatın kibar konuşma şekilleri, 60vdd
na-sıfatın kökü, 52
na toki, 217
nazal ne, 6
naze <niçin>, 79
nazik emir, 33
nazik emrin olumsuzu, 34
/n da/, 81
/n desu/, 81
ne (cümle sonu edatı), 222, 224
"ne" (T.), 83
neden, 100, 217
neden-sonuç ilişkisi, 217
nesne, 19, 66, 88, 90, 92, 110, 147, 152vd, 172, 178, 182, 186, 191vd, 198
nezaket, 228
/ni/, 86, 88
ni <iki>, 124
ni edatı, 85, 98vdd, 101, 105, 107, 111vd, 183, 192, 199, 218, 220
/ni narimasu/, 231
ni şekli, 52, 86, 88, 165
ni wa, 199
niçi <gün>, 140
Nihon-Şiki, 16
nikui <~mesi zor>(yardımcı sıfat), 147vd
nin <kişi>, 140
/-(n)in/ (T.), 91, 105, 111
/-(n)inki/ (T.), 108
niyet, 167
niyet gösteren yüklem, 46
niyotte <tarafından>, 182
/no/, 164, 219
no edatı, 78, 91, 105vdd, 111, 211, 224
no da(desu), 78vdd
nokta, 16
/no nara/, 211
(no) nara <~se, ~doğruysa>, 210vdd, 221
noni <ama, ~(y)e rağmen>, 216, 221
no wa yameyoo(yamemaşoo), 37
/o/, 34
"o", 68
/o-/, 231, 236
o- ~, 235
o- ~ kudasaru(kudasaimasu), 232
o- ~ ni naru(narimasu), 231
o edatı, 90, 92vdd, 107, 112, 192, 198
/o/ harfi, 95
"o taraf", 70
o-coo-sama <kız>, 235
odoroku <şaşmak, şarırmak>, 100
oku (yardımcı fiil), 153
oku <yüz milyon>, 126
oku-sama <hanım (karı anlamında)>, 235
"~ olan ~", 107
olasılık, 170
"olmak", 86
"~ olsa bile", 208
"~ olsa da", 208
olumlu yüklem, 119
olumsuz etkili edilgen, 185
olumsuz geniş zaman (T.), 21
olumsuz te şekli, 34, 41
olumsuz yönde etkilenen özne, 183vd
olumsuz yüklem, 119
omae <sen>, 68
"on bin", 126
On-yomi, 15
/-oo/, 36vd
"ora", 68

,re <ben; kaba>, 68
ortaç, 48vd, 201
/-osu/, 175
oşşaru <söylemek; kibar>, 25, 27
owaru <~meyi bitirmek> (yardımcı fiil), 148
ötümlü ünsüz, 11, 13
ötümsüz ünsüz, 11, 13
"öyle", 68
"öyleyse", 204
özne, 19, 66, 90vd 97, 109vd, 113, 147, 152vd, 167, 172, 178, 182vd, 186, 199
özneyi olumsuz yönde etkileyen edilgen cümle, 183vd
partisip ⟶ ortaç
pasif cümle ⟶ edilgen cümle
predikat ⟶ yüklem
/pyaku/, 125
/-ra/, 47, 210
"rağmen", 214
/-rareru/, 180, 190, 196
raşii (desu) <~gibi gözüküyor>, 168
/-reru/, 176, 179
ri <kişi>, 140
rivayet anlatan soo da (desu), 163
roku <altı>, 124, 135
Rooma-ci, 16
/-ru/, 173
sa (cümle sonu edatı), 226
saat, 99
"sadece", 119
sae edatı, 112, 117vd
sağır kef, 6
sai <yaş>, 136
"saklamak", 154
/-sama/, 234
san <üç>, 124, 135
/-san/, 234
sara <tabak>, 131
/-saseru/, 189
satsu <Kitap, defter gibi maddeleri saymak için kullanılır.>, 136
saygı, 234
saygı dili, 227vdd
saygı göstermek için kullanılan ifadeler, 231
saygılı ifade, 231vdd, 239vd
sayı, 124vdd
sayılarla birlikte kullanılan birim, 129vdd
/-se/ (dilek-şart, T.), 39, 212
sebep, 97, 103
sedalı ünsüz ⟶ ötümlü ünsüz
sedasız ünsüz ⟶ ötümsüz ünsüz
selamlaşma, 244
"sen", 68, 228
sen <bin>, 124
sen-man <on milyon>, 126
sen-oku <yüz milyar>, 126
/-seru/, 188
sesdeş kelime, 7
sıfat, 50vdd, 108, 167, 170, 194, 214
sıfat-fiil ⟶ ortaç
sıfatın yan yana kullanılması, 65
sıra cümleler, 200
/si/ hecesi, 23
/-sin/ (T.), 67
/-siniz/ (T.), 67
"siz", 228
soçira, 70
soko, 70
soku <Ayakkabıları sayarken kullanılır.>, 139
sonna, 69
sono, 69
soo, 70
soo da(desu) <~eceğe benzemek>, 150
soo da(desu) <~imiş>, 162vdd
sore, 68vdd
sorekara <ondan sonra>, 203, 221
soretomo <yoksa>, 205, 221
soru cümlesi, 170, 222vdd
soru kelimesi, 38
soru zamiri, 109
soru zarfı, 79
soşite <ve>, 40, 202, 221
sözlük şekli, 21vdd, 28, 33, 35vdd, 44, 76, 160vd, 170, 195vdd, 212

sözlük şekli /-iru/ veya /-eru/ ile biten fiil, 24vd
sözlük şekli /-ru/ ile biten fiil, 24vd, 27
sözlük şeklinin son hecesi, 23
/-su/, 173, 176
sugiru <fazla ~> (yardımcı fiil), 149
sukida <sevmek, hoşlanmak>, 110
suru <yapmak, etmek>, 24, 27, 88vd, 180, 189, 194, 197
suruto<öyle ~unca, o zaman>, 203vd, 221
süre bildiren yan cümle, 219
"sürekli olarak", 120
süreklilik, 85, 151
şahıs eki (T.), 20
şart, 213
şart birleşik geniş zaman şekli (T.), 44vd
şart eki (T.), 212
şartlı yan cümle, 212
şahıs zamirleri, 68
şi <dört>, 124
/şi/ hecesi, 5, 23
şiçi <yedi>, 124
şika edatı, 112, 119
şikaşi <fakat, ama>, 204, 221
/şimasu/, 236
şimau (yardımcı fiil), 154
şoosei <ben>, 68
"söyle", 68
"şu", 68
şunkan <an>, 220
şuppatsu-suru <hareket etmek>, 95
"şura", 68
"şu taraf", 70
şuu <hafta>, 220
şüphe, 222
/t/ sesi, 196
taba <deste, demet>, 131
tai <~mek istemek>(yardımcı sıfat), 146
takısız isim tamlaması, 106
tamlanan isim, 105
tamlayan eki, 105
"tane", 128
tanışma, 248
tara <~diyse, ~se, ~(y)ince>, 208vdd, 221
tara şekli, 47
/te/, 65
te şekli, 21vdd, 28, 31, 33, 39, 47, 85, 150vdd, 193, 206, 221
te şekli + kara <~dikten sonra>, 207, 221
te şekli + mo <~se de, ~se bile>, 208, 221
temee <sen; çok kaba>, 68
temel cümle, 205, 216vd
temel cümle (temel cümlecik), 201
temel sayı, 129, 133
temel sayı sistemi, 124vdd
to edatı, 102vd, 107, 111, 122
to <~(y)ince, ~ise>, 213, 221
toki <~diği (diğim, diğiniz vb.) zaman>, 217vd, 221
toki ni <~ iken>, 218, 221
tokoro, 161
tokoro da (desu) <~mek üzeredir>, 161
tokoroga <ama, ne var ki, ancak ne var ki>, 204, 221
tomo (cümle sonu edatı), 226
too <on>, 128
too <baş: Büyük hayvanları sayarken kullanılır.>, 136
toşi <sene>, 220
/ts/ sesi, 196
/-tsu/, 128, 142
/tsu/ harfi, 13
/tsu/ hecesi, 5
tsubo <alan ölçüsü birimi>, 132
tsubu <zerre, tane, damla>, 130
tsuitaçi <ayın birinci günü>, 140
tsukareru <yorulmak>, 100
tsuki <ay>, 141, 220
tsumori da (desu) <~mek niyetinde olmak>, 167
tsumori ga aru (arimasu), 167
tsumori ga nai (arimasen), 167

tsuzukeru <~meye devam etmek> (yardımcı fiil), 149
Türk Alfabesi, 10
/-u/, 173vdd
/u/ sesi, 4, 145vd
ulaç, 39 vdd, 150, 201, 205vdd
ulaç (T.), 21
uzun ünlü, 4
üçüncü grup fiil, 180, 189, 197
ünlü, 4vdd
ünlü uyumu, 91
ünsüz, 5vdd
"var", 82vdd, 152
"ve", 103, 122, 200
"ve benzerleri", 121
"ve saire", 121
"vermek", 229
"veya", 122vd
virgül, 16, 200
vokal ⟶ ünlü
vurgu, 7
/wa/, 61
wa edatı, 59, 85, 109, 112vdd, 183, 199, 223
/wa/ hecesi, 5
wa <Kuşların sayılarını belirtirken kullanılır.>, 138
wa ikenai (ikemasen), 158vd
wa naranai (narimasen), 158vd
watakuşi <ben>, 68
wataşi <ben>, 68
/wo/, 96
"ya", 92, 222
ya edatı, 121, 123
/ya/ harfi, 13
yabancı çevre, 228vdd
"ya da", 123
"yahu", 222
yakın çevre, 228vdd
"yaklaşık", 120
yalın hal, 91, 105, 111
"yalnız", 119
yan cümle (yan cümlecik), 110, 201
"yapabilmek", 194
"yapmak", 88
yardımcı fiil, 31, 145vdd
yardımcı sıfat, 145vdd, 162
yarı bağımsız cümle, 215
"yarın", 106
yaru <vermek>, 160, 229
/-yasu/, 176
yasui<~mesi kolay>(yardımcı sıfat), 147
yaşça daha büyük olanlar, 228
yattsu <sekiz tane>, 128
/-(y)e/ (T.), 98, 100, 111
/-(y)e ~-(y)e/ (ulaç; T.), 39, 43
"~(y)e kadar", 104, 111
/-(y)ecek/ (T.), 48
/-(y)en/ (T.), 48
yer, 99
"yer", 161
/-(y)erek/ (ulaç; T.), 39, 42, 213
"yerleştirmek", 153
yer tamlayıcısı, 66, 90, 147, 187, 191vd
yeterlilik, 110, 194vdd, 197
yeterlilik cümlesi, 198
yeterlilik şekli, 197
"~yi hissettiriyor", 169
/-(y)i/ (T.), 90, 111
/-(y)im/ (T.), 67
/-(y)in/ (emir şekli; T.), 33
/-(y)ince/, 213
/-(y)iniz/ (emir şekli; T.), 33
/-(y)ip/ (ulaç; T.), 39, 150, 206
/-(y)iz/ (T.), 67
yo edatı, 224vdd
/yo/ harfi, 13
yon <dört>, 124
/-yoo/, 37
yoo da(desu) <~gibi; ~ye benzer>, 164vdd
yooni, 86vd
yooni naru, 86vd
yori edatı, 64, 103vd, 107, 111
yorum, 222
yottsu <dört tane>, 128
yönelme eki, 98, 100
yönelme hali, 94, 187, 191
/yu/ harfi, 13
yüklem, 19, 50, 66vd

/za/ hecesi, 5
zaman, 98
"zaman", 217
zaman gösteren yan cümle, 217
zamir, 109
zarf, 19, 205
ze (cümle sonu edatı), 226
/ze/ hecesi, 5
zo (cümle sonu edatı), 226
/zo/ hecesi, 5
zorlayıcı emir, 33
zorlayıcı emrin olumsuzu, 34vd
/zu/ hecesi, 5